UČITEĽSKÉ NOVINY

7/2012, 6. december 2012 | Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní | Rozširované bezplatne, Ročník LIX

Vážené kolegyne, vážení kolegovia,

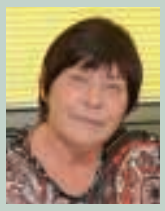

v živote človeka je veľa faktorov, ktoré mu vtlačia pečať nezmazateľna. Určite mi dáte za pravdu, že za mnohé, čo vieme, ďakujeme tým, ktorí nás to naučili. V prvom rade našim rodičom. Tí boli pre nás prvými učiteľmi lásky, dobrých príkladov a svojou trpezlivosťou a obetou formovali v nás hodnoty, na ktorých dnes stojíme a vďaka ktorým sme takí, akí sme. Im patrí moje prvé veľké ďakujem.

Moje druhé ďakujem patrí všetkým učiteľom, ktorí stáli v jednotlivých etapách nášho života vedľa nás a starostlivo prikladali tehličku za tehličkou, aby naše poznanie rástlo a raz nám umožnilo nájsť cestu osobného šťastia, profesionálneho budovania kariéry a spoločenského uspokojenia. Hovorí sa, že priemerný učiteľ iba rozpráva, dobrý vysvetľuje, výborný ukazuje a najlepší inšpiruje (Artemus Ward). Ja som mala neuveriteľné šťastie na tých učiteľov, ktorí ma motivovali a posilňovali v mojom ďalšom vývine. Vždy som chcela byť ako môj múdry riaditeľ na základnej škole pán Daniel Koreň, ktorému vďačím za prvé „a“, za to, že po ňom prišla prvá veta a dnes som to ja, ktorá môžem, vďaka poznaniu abecedy, písať aj tieto riadky. Ďakujem za všetko naučené, ale najmä za to, čo zostalo a pretrvalo v tej malej prváckej dušičke, ktorá to so sebou nesie po všetky tie roky. Vďaka vám, moji učitelia, že som objavila svoju životnú cestu, silu a odhodlanosť kráčať hrdo životom, za tú knihu životných rád, ktorá je stále so mnou a dáva mi krídla inšpirácií, rozhodnosti, nádeje, slobody a bezhraničnosti.

Roky plynuli a ja som vyrástla zo školských lavíc a uvedomila si, že v škole života to často nie je také jednoduché ako v obyčajnej škole. Zo školy som nikdy neodišla a rokmi som si uvedomila, že dobrý pedagóg je ten, ktorý môže svojim žiakom vštepiť dobré názory na báze dobrých príkladov, že účelom vzdelávania a učenia nie je zaplniť myseľ, ale otvoriť ju, pretože čím viac poznatkov si osvojíme, tým viac si uvedomíme, čo ešte nevieme.

Dnešní učitelia už nie sú len obyčajnými dodávateľmi vedomostí, ich úlohou je poskytovať stratégie v procese myslenia a učenia sa, viesť svojich žiakov na ceste za informáciami ich zhodnotením, porozumením a transformáciou na vedomosti. Prispôsobením vzdelávacieho prostredia, učiva, metód a foriem práce, ľudského prístupu a otvoreného ducha privádzajú svojich žiakov a študentov k tomu, aby sa naučili vybudovať svoje vlastné vzdelávacie prostredie v súlade s ich cieľmi a záujmami, aby rozvíjali svoje vedomosti, zručnosti a motiváciu, ktoré im budú slúžiť ako nástroj celoživotného vzdelávania presahujúceho ich formálne vzdelávanie.

Aj skutočnosť, že minulý týždeň sa uskutočnil 21. ročník celoslovenskej školskej prezentačnej výstavy výrobkov a služieb žiakov stredných škôl JUVYR, svedčí o tom, že učitelia úspešne plnili a plnia svoje životné poslanie – ich žiaci predstavili širokej odbornej a laickej verejnosti svoje vedomosti, kreativitu, zručnosti v podobe výrobkov, služieb, súťaží, vlastnej kreativity, čo vytvorilo novú dimenziu a priestor na upútanie mládeže pre budúce štúdium na stred-

(pokračovanie na strane 2)

Dominika Mitterová zo Strednej odbornej školy na Ulici J. Jesenského v Krupine získala 1. miesto v odbore cukrár. **Foto Ján SÚKUP**

JUVYR má dvadsaťjeden

Bratislava otvorila svoje brány mladým z našich základných a stredných škôl už po dvadsiaty prvý raz. V dňoch 28. až 30. novembra 2012 sa v nej predstavili reprezentanti odborného vzdelávania a prípravy.

Žiaci základných, ale najmä stredných škôl z celého Slovenska v Národnom tenisovom centre vystriedali na antuke športovcov a ukázali výsledky svojho odborného tréningu zo svojich škôl. Účastníci prišli aj zo zahraničia. Podujatie sa skladá z dvoch kľúčových častí: 21. ročníka celoslovenskej prezentačnej výstavy JUVYR a 15. ročníka Medzinárodného veľtrhu cvičných firiem.

Hlavným cieľom podujatia je propagovať a zviditeľniť odborné vzdelávanie a výchovu s dôrazom na remeselné zručnosti. Súčasťou programu boli preto po prvýkrát motivačné odborné súťaže pre žiakov základných škôl, ako aj základných špeciálnych škôl v 34 témach, ktorých gestormi bolo 18 stredných odborných škôl. Výstava je okrem žiakov určená aj pre rodičov, pedagógov a širokú laickú i odbornú verejnosť. Návštevníci JUVYR-u sa mohli priamo zapojiť do tvorby výrobkov a vyskúšať si svoje zručnosti v rámci tzv. tvorivých pracovísk. Súčasťou podujatia boli i súťaže žiakov v učebných odboroch kozmetička a vizážistka či účesová tvorba. Svoje sily si zmerali aj budúci maliari, inštalatéri, manikéri a cukrári. Program spestrili umelecké vystúpenia žiakov a odborné workshopy.

Medzinárodný veľtrh cvičných firiem je školskou akciou podporujúcou podnikateľské vzdelávanie, o ktoré prejavujú záujem školy nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia. Žiaci si počas veľtrhu mohli preveriť komunikáciu v cudzom jazyku, riešenie obchodných prípadov, nadväzovanie obchodných a partnerských vzťahov. Okrem toho mohli cvičné firmy medzi sebou súťažiť, pričom predmetom hodnotenia bol stánok, katalóg, elektronické prezentácie, slogan, logo a najlepší reprezentanti. Na sprievodnom seminári bol predstavený nový softvér Slovenského centra cvičných firiem a tiež vyhodnotená súťaž o Najlepší podnikateľský zámer.

Už od roku 1992 sa na JUVYR-e pravidelne stretávajú žiaci, majstri odbornej výchovy, pedagógovia a riaditelia stredných škôl. Podujatie sa v tomto roku konalo pod záštitou ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušana Čaplovača a jeho realizátorom bol Štátny inštitút odborného vzdelávania v Bratislave, ktorý je garantom odborného vzdelávania na Slovensku. **(mš, šiov)**

Učiteľské noviny prinášajú nové trendy, podnety a priestor pre vás

Učiteľské noviny majú za cieľ prinášať informácie a vytvoriť priestor na výmenu skúseností v oblasti výchovy a vzdelávania. Vychádzajú s finančnou podporou Európskeho sociálneho fondu a ich zámerom je prinášať tiež trendy a podnety z krajín Európskej únie, prezentovať novinky rezortu školstva a byť priestorom na podnety a návrhy čitateľov. O tom, komu najmä sú Učiteľské noviny venované, sa rozprávame s Ing. Renátou Majerníkovou zo Štátneho inštitútu odborného vzdelávania.

Učiteľské noviny majú za cieľ prinášať informácie a vytvoriť priestor na výmenu skúseností v oblasti výchovy a vzdelávania. Vieme presne, aké informácie v Učiteľských novinách vyhľadajú pedagógovia, riaditelia škôl, zamestnávatelia, manažéri, rodičia i samotní žiaci?

Učiteľské noviny sú jednou z aktivít národného projektu. Podľa zmluvných podmienok majú vytvárať, citujem, „priestor na výmenu aktuálnych informácií, skúseností o vzdelávacích aktivitách a koncepčných zámeroch z oblasti výchovy a vzdelávania v rezorte školstva, a to najmä k obsahovej reforme školstva“. Keďže cieľovou skupinou národného projektu sú aktívni pedagogickí zamestnanci základných a stredných škôl, obsahová náplň periodika je venovaná v prevažnej miere práve tejto cieľovej skupine, samozrejme, aj v nadväznosti na predškolskú prípravu a prípravu na vysoké školy či iné súvisiace aktuálne problémy v rezorte školstva.

To, čo jednotlivé skupiny vyhľadávajú, aj ponúkame? Pomenujme presne, aké informácie v Učiteľských novinách nájdu tí, ktorí sa o dianie v školách zaujímajú, a naopak, ako prilákate nových čitateľov. Do akej miery možno ešte zatraktívniť periodikum o vzdelávaní?

Učiteľské noviny majú svoju koncepciu a čitatelia mali možnosť všimnúť si, že na určitých stranách nájdu či už aktuality, alebo rozhovor s osobnosťou, ale každé jedno vydanie je osobité a vie upútať verejnosť práve tak zaujímavými udalosťami zo sveta, ako aj dianím na pôde slovenského školstva. Ja by som sa však rada dotkla toho, čo určite čitatelia v novinách nenájdu, už vzhľadom na spomínanú cieľovú skupinu – „články k vzdelávaniu na vysokých školách alebo k predškolskej príprave“. Kedže však nevieme v reálnom živote oddeliť problematiku prechodu dieťaťa z materskej školy na základnú, resp. žiaka strednej školy na vysokú, môžeme v periodiku na tieto témy písať len v súvislosti s cieľovou skupinou, a to o výchove a vzdelávaní v sústave základných a stredných škôl.

Ako sme už spomínali, zámerom Učiteľských novín je byť priestorom na podnety a návrhy čitateľov. Prispeje k interak-

(pokračovanie rozhovoru na strane 2)

Moderná škola

Legislatíva, financie a kvalita vo vzdelávaní

Strany 4 – 5

145. výročie Gymnázia Viliama Paulinyho-Tótha v Martine

Strana 7

Školstvo je dielňou ľudskosti a hľadania nepoznaného

Rozhovor s generálnym riaditeľom sekcie regionálneho školstva Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Mgr. Zdenkom Krajčírom

Strany 9 – 11

Patrí oslava Halloweenu do našich škôl?

Na diskusiu

Strana 12

Kódex správania žiakov v kanadskom Ontáriu

Strany 14 – 15

Hodnotenie aktivít rozširovania najlepších skúseností a návrh opatrení na nasledujúce obdobie

Dokument

Strany 25 – 32

Vážené kolegyne...

(dokončenie zo strany 1)

nej odbornej škole. Prepojenosť cieleného vzdelávania a odbornej praxe podporili aj zástupcovia sociálnych partnerov, zamestnávateľov, cechov, komôr, zväzov a združení, ktorí ruka v ruke s pedagógmi vštepujú svojej potenciálnej pracovnej sile nielen pracovné návyky, ale aj zodpovednosť za prácu a hrdosť na kvalitne urobený výrobok, produkt a službu. Im patrí moje tretie ďakujem.

Moje štvrté ďakujem patrí predstaviteľom Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR, osobitne pánu ministrovi, ktorému veľmi záleží na tom, aby odborné vzdelávanie a príprava opäť získali svoju hodnotu a celosvetové uznanie, sponzorom, vystavovateľom, či už zo Slovenska, alebo zo zahraničia, a všetkým, ktorí podporujú rozvoj profesionálnych stránok našej mládeže.

A tak sme všetci v jednej spoločnej škole, v ktorej sa raz budú rozdávať vysvedčenia. Ako obstojíme, závisí len od toho, ako svojím životom naplníme to, v čo veríme, k čomu sa hlásime, čo chceme dosiahnuť. Predovšetkým musíme veriť v samých seba, nevzdávať sa a hrdo, s entuziazmom hľadieť do budúcnosti.

Ing. Gabriela JAKUBOVÁ,
zástupkyňa riaditeľa poverená zastupovaním riaditeľa ŠIOV

SÚŤAŽ

Komorná hudobná Musica Camerata

V spolupráci s vyhlasovateľom súťaže Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu (MŠVVaŠ) SR usporiadala Základná umelecká škola Jána Albrechta v Bratislave so sídlom na Topoľčianskej ul. v Petržalke v poradí 4. ročník Musica Camerata, celoslovenskej súťaže v komornej hre žiakov základných umeleckých škôl (ZUŠ). Mladí talentovaní hudobníci z celého Slovenska dostali po uplynulých úspešných ročníkoch znovu príležitosť zasúťažiť si a prezentovať svoje umelecké ambície.

Tohtoročný ročník súťaže slávnostne otvorila riaditeľka ZUŠ Jána Albrechta Mgr. Lucia Celecová. Podujatia za sekciu regionálneho školstva MŠVVaŠ SR sa zúčastnil PaedDr. Ján Palkovič. Odbornej porote predsedal renomovaný hudobník Mgr. art. Peter Zajíček, ArtD., sólista a umelecký vedúci súborov starej hudby, jej členmi boli Mgr. art. Peter Čerman, riaditeľ Konzervatória v Bratislave, a doc. Alexander Stepanov, CSc., aktívny propagátor komornej hry. Na súťaži vystúpilo 27 zoskupení s počtom 112 účinkujúcich z 20 ZUŠ. Jednokolová súťažná prehliadka mala repertoár zameraný na obdobie renesancie a baroka. Súťaž prebiehala v Koncertnej sále ZUŠ Jána Albrechta. Mimoriadne ocenenie odovzdal predseda poroty laureátom súťaže klavírnemu triu zo ZUŠ J. Kresánka z Bratislavy, mimoriadnu cenu komornému triu zo ZUŠ Ľ. Rajtera z Bratislavy a komornému zoskupeniu Laugarissimo zo ZUŠ K. Pádivého z Trenčína.

Koncert víťazov sa uskutočnil 24. novembra v Koncertnej sále ZUŠ Jána Albrechta. Zazneli najúspešnejšie interpretované diela J. S. Bacha, G. F. Händla, W. A. Mozarta, G. J. Vitaliho, P. Gitlitza, V. Gräffingera, J. of Fornsete, R. Schumanna, A. Rubinštejna, R. Ščedrina, A. Tučapského, L. Kupkoviča. Účinkovali interpreti z 1., 2., 3. a 4. kategórie umiestnení v zlatom pásme zo ZUŠ Š. N. Šamorínskeho v Šamoríne, ZUŠ I. Godina vo Vrábľoch, ZUŠ M. Hemerkovej v Košiciach, ZUŠ M. Schneidera-Trnavského v Trnave, ZUŠ v Trebišove, ZUŠ J. Albrechta v Bratislave, ZUŠ J. Kresánka v Bratislave, ZUŠ Ľ. Rajtera v Bratislave, ZUŠ L. Árvaya v Žiline, ZUŠ vo Vranove nad Topľou a zo ZUŠ K. Pádivého v Trenčíne.

Viac informácií nájdete na www.zusjanaalbrechta.eu. **(bd)**

Štrajk učiteľov

AKTUÁLNE

Na Slovensku sa 26. novembra 2012 začal najväčší neobmedzený štrajk učiteľov a pracovníkov školstva v dejinách slovenského školstva. Jeho hlavný organizátor Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy na Slovensku vystúpil s požiadavkou na zvýšenie tarifných miezd pre všetkých zamestnancov o 10 % a navyšovanie finančných zdrojov do školstva tak, aby sa naše vzdelávacie inštitúcie postupne dostali na európsku úroveň. Pedagogickí zamestnanci odmietli ponuku vlády na päťpercentné zvýšenie platov cez normatívy, ktoré sa nemá týkať vysokoškolských učiteľov. Navýšenie, ktoré vláda ponúkla štrajkujúcim, vychádza z možností slovenskej ekonomiky. Pedagogickí zamestnanci by tak mali plat vyšší o 36 eur a nepedagogickí o 18 eur, čo by si vyžiadalo navýšenie rozpočtu pre školstvo o 62 miliónov eur ročne. Do roku 2016 by sa malo zvýšiť financovanie školstva na 6 % z HDP zo súčasných viac ako 4 %.

Okrem štrajkových aktivít na samotných školách sa štrajkujúci zišli aj v troch slovenských mestách – v Bratislave, Banskej Bystrici a Košiciach – kde sa zhromaždilo a protestovalo okolo 8 500 zamestnancov škôl.

Do štrajku sa reálne zapojilo 73,45 % zamestnancov základných škôl a 63,62 % zamestnancov stredných škôl a 5,09 % zamestnancov vysokých škôl.

Pri rokovaniach o zmieri odznelo viacero faktov a údajov o neprimerane veľkom počte škôl na Slovensku, ktorých racionalizáciou by sa dalo zlepšiť financovanie školstva. Podobne sa spomínal vysoký počet žiakov na jedného učiteľa, pričom údaje sa značne odlišovali. Bolo to zdôvodňované odlišnou metodikou zisťovania pri jednotlivých štatistikách. Štrajk trval dva dni, potom bol prerušený, pretože rokovania medzi štrajkujúcimi a zástupcami vlády si vyžadujú spracovanie možných riešení, ich analýzu a ďalšie prerokovanie. Odborový zväz pracovníkov školstva a vedy na Slovensku následne rozhodne o ďalšom postupe. Na rokovaniach so štrajkujúcimi sa okrem ministra školstva a ministra financií zúčastnil aj predseda vlády SR. Rokovania sú ovplyvnené nepriaznivou situáciou v štátnom rozpočte, hospodárskou krízou a odhadovaným spomalením zvyšovania výkonnosti ekonomiky na najbližšie roky.

(do)

Učiteľské noviny prinášajú nové...

(dokončenie rozhovoru zo strany 1)

tivite fakt, že Učiteľské noviny čoskoro bude možné čítať aj na novej internetovej stránke?

Keďže periodikum je „produktom" aktivity národného projektu, nie je možné propagovať ho na iných stránkach ako na stránkach prijímateľa, Štátneho inštitútu odborného vzdelávania. Internetová stránka našej inštitúcie takúto kapacitu nemá, ale v rámci národného projektu opätovne pripravujeme elearningový portál pre dištančné vzdelávanie, kde bude priestor aj pre Učiteľské noviny. O prístupe na vzdelávací portál, ako aj možnosti dostať sa k jednotlivým vydaniam periodika budeme čitateľov včas informovať práve prostredníctvom Učiteľských novín.

Učiteľské noviny vychádzali v uplynulom období so zámerom reflektovať realitu v základných a stredných školách – dnes aj s dôrazom na prepojenie s trhom práce. Aké informácie nájdu v Učiteľských novinách budúci zamestnávatelia absolventov škôl a do akej miery je tu priestor na inzerciu?

Zamestnávatelia sú zo zákona o odbornom vzdelávaní a príprave a o zmene a doplnení niektorých zákonov subjektmi koordinácie odborného vzdelávania a prípravy. Znamená to, že nemajú len možnosť, ale aj povinnosť vstupovať do procesu odborného vzdelávania a prípravy v stredných odborných školách. Periodikum prináša pravidelne v každom čísle aktuálne informácie o spolupráci škôl so zamestnávateľmi, napríklad stredných odborných škôl pri tvorbe školských vzdelávacích programov, pri tvorbe a realizácii projektov, alebo o činnosti zamestnávateľov na pôde Rady vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu. Zamestnávatelia majú, samozrejme, možnosť prispievať do periodika aj samostatne, ak sa obrátia na redakciu Učiteľských novín, čo radi uvítame.

Učiteľské noviny vydáva priamo riadená organizácia ministerstva školstva Štátny inštitút odborného vzdelávania v rámci národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*. Vychádzajú v rozsahu 32 strán, z čoho 16 strán tvorí príloha Školstvo odborne. Pre koho je najmä určená?

Už samotný názov hovorí, že by sa mala venovať len odborným článkom, o čo sa s redakciou Učiteľských novín v každom vydaní novín aj snažíme.

Do Učiteľských novín ste sa rozhodli zaraďovať aj dôležité dokumenty – nový školský zákon, informácie o ďalšom vzdelávaní pedagógov, rozhovory so zaujímavými osobnosťami, ktoré môžu prilákať nových čitateľov... Čo by vás potešilo, aby sa o dianie v školách viac zaujímali rodičia alebo aby si v novinách viac vyhľadávali informácie žiaci a študenti?

Toto je výzva pre všetky základné a stredné školy, aby poskytli čitateľskej verejnosti napríklad informácie o vzdelávacej ponuke na svojich školách, čím môžu napríklad stredné odborné školy osloviť budúcich absolventov základnej školy s novým študijným/učebným odborom, prípadne, ak realizujú určitý projekt, publikovať z neho informácie, ktoré by boli pre ďalšie školy motivujúcim prvkom na zmeny v ich činnosti. Podľa informácií, ktoré dostávame od učiteľov a riaditeľov škôl, Učiteľské noviny sú jediným zdrojom aktuálnych informácií o živote a aktivitách našich škôl v rámci celého Slovenska.

Tlačená podoba novín je distribuovaná zadarmo do všetkých typov škôl, knižníc, metodických centier a na školské úrady. Štátny inštitút odborného vzdelávania tak môže pravidelne informovať aj o projekte Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov...

O obsahovom zámere periodika sme už hovorili. V prípade zasielania novín adresátom sme povinní postupovať v súlade so zmluvnými podmienkami, ktoré nás zaväzujú zasielať periodikum len cieľovým skupinám, a to základným a stredným školám a priamo riadeným organizáciám ministerstva školstva. Touto cestou by som preto rada poprosila čitateľskú verejnosť, aby sa na nás a redakciu Učiteľských novín neobracala s požiadavkou o zasielanie novín, pretože k dispozícii máme len stanovený počet výtlačkov a, samozrejme, na tento počet aj rozpočtované finančné zdroje.

Beáta REPÍKOVÁ

Veľká medaila sv. Gorazda pre prof. Matúša Kučeru

Veľkou medailou sv. Gorazda ocenil 20. novembra minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič historika a dlhoročného vysokoškolského pedagóga profesora Matúša Kučeru. Ocenenie za celoživotnú publikačnú činnosť a pedagogickú prácu v rezorte školstva si prevzal na pôde ministerstva pri príležitosti svojho životného jubilea – 80 rokov.

Profesor Kučera vychoval za vysokoškolskou katedrou stovky učiteľov dejepisu a celú vedeckú špičku na stredoveké dejiny. Jeho knihy sú dnes skutočným žriedlom národného poznania a sebavedomia. Vynikajúci analytik dejín, znalec prameňov, skutočná autorita našej a európskej historickej vedy stále aktívne píše a prednáša.

K blahoželaniam k jeho životnému výročiu i oceneniu sa pripája aj redakcia UN.

EUROSCOLA

Týždeň solidarity medzi generáciami

Na Gymnáziu sv. Františka z Assisi v Žiline prebiehal v dňoch 5. – 12. novembra Týždeň solidarity medzi generáciami ako podpora Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami a podpora projektu Euroscola. Jeho mottom bolo anglické príslovie: „Láska nepozná starobu a srdce nepozná vrásky." Týždeň bol pozvaním pre žiakov gymnázia preukázať solidaritu, lásku a úctu staršej generácii prostredníctvom týchto aktivít:

- Filmové predstavenie *Na stupni víťazov* malo inšpirovať žiakov zamerať sa na medzigeneračnú problematiku, a vstúpiť tak do Týždňa solidarity.
- Beseda *o svedectve života starších ľudí* mala podporiť solidaritu medzi generáciami.
- Veselohra *Geľo Sebechlebský*, ktorú pripravil divadelný krúžok gymnázia.
- Literárna súťaž mladších žiakov gymnázia na tému *Môj starý otec, moja stará mama* a starších žiakov gymnázia na tému *Láska nepozná starobu a srdce nepozná vrásky* mala povzbudiť do prehĺbenia vzťahov k staršej generácii.
- *Anketa* zameraná na vnímanie solidarity medzi generáciami na Slovensku.
- *Návšteva Domu charity sv. Kamila*, pre ktorý študenti pripravili hudobno-prozaický program.
- Komunikácia s europoslancami a priateľmi študentov žijúcimi v krajinách EÚ na tému *Solidarita medzi generáciami*.
- Vyvrcholením Týždňa solidarity medzi generáciami bola beseda s europoslankyňou Annou Záborskou, ktorej študenti gymnázia kládli otázky na tému *Solidarita medzi generáciami v krajinách EÚ*, ako aj otázky týkajúce sa Európskeho parlamentu.

Okrem podpory Európskeho roka aktívneho starnutia a solidarity medzi generáciami sme našimi aktivitami prehĺbili solidaritu a vzťahy k starým rodičom a príbuzným.

PhDr. Anna POLÁČKOVÁ

UČITEĽSKÉ NOVINY

Dvojtýždenník o školstve a vzdelávaní

Vydáva Štátny inštitút odborného vzdelávania.
Adresa vydavateľa: Bellova 54/a,
833 63 Bratislava, IČO: 17314852

Učiteľské noviny vychádzajú ako súčasť národného projektu *Vzdelávanie učiteľov v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov*.

Adresa na doručovanie pošty:
Vydavateľstvo Parentes
P. O. Box 17, 902 01 Pezinok
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Šéfredaktor:
PhDr. Ľubomír Pajtinka, PhD.,
tel.: + 421 904 700 570,
e-mail: uciteliazneba@gmail.com

Redakčný tím:
Prof. PhDr. Miron Zelina, DrSc.,
e-mail: zelina@fedu.uniba.sk
Dušan Mikolaj,
e-mail: dusanmikolaj@gmail.com
Mgr. Milan Soukup,
e-mail: mgr.milan.soukup@gmail.com
Ľudovít Pomichal,
e-mail: ludo@pomichal.sk
Mgr. Tomáš Mikolaj,
e-mail: mykolight@gmail.com

Fotoreportér: PhDr. Ján Súkup,
e-mail: sukup@stonline.sk

Design: Branislav Malík, ARTWORK

Nevyžiadané rukopisy nevraciame.

Redakcia si vyhradzuje právo upraviť titulok príspevku a vykonať v rukopise potrebné štylistické, jazykové a ďalšie úpravy, ako aj rozhodnúť o jeho nezaradení. Redakcia sa nemusí stotožňovať s obsahom príspevkov.

Tlač: Versus, a. s., Moskovská 4, 811 08 Bratislava, prevádzka Pribinova 21, 819 46 Bratislava

Vydávanie Učiteľských novín finančne podporuje Európsky sociálny fond.

Učiteľské noviny sa distribuujú zadarmo.
Zadané do tlače 6. 12. 2012.

EV 2461/08

Europrojekty menia naše školy

ASFEU

Agentúra Ministerstva školstva SR pre štrukturálne fondy EÚ

Operačný program VZDELÁVANIE

Európska únia
Európsky sociálny fond

Moderné vzdelávanie pre vedomostnú spoločnosť / Projekt je spolufinancovaný zo zdrojov EÚ.

Séria článkov o úspešných projektoch z operačného programu Vzdelávanie pokračuje aj v tomto vydaní UN. Tentoraz bude o ocenených projektoch realizovaných prostredníctvom Agentúry Ministerstva, školstva, vedy, výskumu a športu SR pre štrukturálne fondy EÚ (ASFEU). Z celoslovenského kongresu pre riaditeľov škôl KOMENIUM FÓRUM, ktorý sa konal 15. – 16. novembra vo Zvolene, si prvýkrát odniesli Cenu KOMENIUM PRIX aj prijímatelia nenávratného finančného príspevku spomedzi základných a stredných škôl.

V kategórii Úspešná realizácia europrojektov 2012 ocenili projekty, ktoré boli realizované z operačného programu Vzdelávanie a finančne podporené z Európskeho sociálneho fondu. KOMENIUM PRIX si prevzala riaditeľka základnej školy zo Starej Ľubovne Zuzana Sušková a riaditeľ strednej odbornej školy z Pribeníka Štefan Dubík. Ceny im odovzdal štátny tajomník Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Štefan Chudoba a generálna riaditeľka ASFEU Iveta Kopasová. „Veľmi ma teší, že som mohla osobne odovzdať ceny za kvalitne zrealizované projekty s výrazným prínosom pre školstvo. Dúfam, že výsledky projektov zažijú aj budúci žiaci týchto škôl a stanú sa inšpiráciou aj pre ďalších žiadateľov o prostriedky z eurofondov," uviedla Iveta Kopasová.

Premena a inovácia vzdelávania

Stredná odborná škola - Szakközépiskola na Ul. J. Majlátha z Pribeníka získala cenu za projekt *Premena a inovácia vzdelávania*. Za viac ako 255-tisíc eur zorganizovala viacero druhov školení pre učiteľov a majstrov z odborov poľnohospodárstvo, agropodnikanie, cukrár, kuchár a pekár. Zmodernizovala materiálno-technickú základňu školy a vytvorila nový vzdelávací program pre aktuálne potreby praxe.

Nový školský program + inovácia metodologickej základne a technických prostriedkov na báze IKT = moderná škola Za vodou

Druhou ocenenou školou sa stala Základná škola na Ul. Za vodou zo Starej Ľubovne. S projektom začala roku 2009 a realizáciou jeho aktivít za viac ako 152-tisíc eur získala odborne profilovaný vzdelávací program, inovované učebne a didaktickú techniku na báze informačno-komunikačných technológií a odborne preškolený pedagogický zbor. Po úvodnom zaškolení pedagógov školy sa pozornosť zamerala na nové formy interaktívneho vyučovania. V rámci workshopov pedagógovia pripravili celý rad zaujímavých a podnetných prezentácií z matematiky, zo slovenského a z anglického jazyka, z biológie, hudobnej výchovy, fyziky či chémie. Podelili sa so svojimi skúsenosťami pri získavaní informácií potrebných pri prípravách a predviedli aj využívanie hlasovacieho zariadenia, dataprojektora i vizualizéra pri vyučovaní. Ukázali tak, že táto moderná forma práce vytvára zároveň predpoklady na transformáciu inovovaných modelov na použitie v praxi aj v rámci ďalších ročníkov školy.

Odbor informovania a publicity ASFEU
www.asfeu.sk

HUDBA

Mladí klaviristi 2012

V dňoch 14. a 15. novembra sa v Základnej umeleckej škole Eugena Suchoňa na Batkovej ul. v Bratislave konal už 8. ročník celoslovenskej súťaže žiakov základných umeleckých škôl (ZUŠ) Mladí klaviristi. Sedemdesiatdva súťažiacich zo všetkých kútov Slovenska vo veku 6 – 19 rokov bolo zaradených do ôsmich kategórií. Všetci bez ohľadu na svoj vek preukázali nesmiernu húževnatosť a radosť z hry, ktorá sa zákonite prejavila aj v ich umeleckých výkonoch. Tie boli sledované pozorným okom odbornej poroty, zloženej tradične z vysokokvalifikovaných pedagógov klavírnej hry z konzervatórií z Bratislavy, Žiliny a Košíc. Predsedala jej doc. Tatiana Fraňová. Absolútnou víťazkou súťaže sa stala Miriam Vatraľová zo ZUŠ Márie Hemerkovej z Košíc.

Podujatie sprevádzala príjemná rodinná atmosféra a podnetné prostredie, vďaka ktorému je súťaž Mladí klaviristi obľúbená a vyhľadávaná. Zároveň dala mladým hudobníkom možnosť stotožniť sa s myšlienkou velikána hudby Ludwiga van Beethoven, že hudba je jediným jazykom, ktorým sa nedá povedať nič podlé. Aktívna tvorba umenia v mladých ľuďoch otvára a prehlbuje citové vnímanie a formuje ich duševný rast ovplyvňovaný pragmatizmom dnešnej doby.

Monika RAHLOVÁ, Aneta KUZMOVÁ, ZUŠ Eugena Suchoňa Bratislava

Kontrolný deň premiéra Roberta Fica na ministerstve školstva

PRACOVNÉ STRETNUTIE

Minister školstva, vedy, výskumu a športu SR Dušan Čaplovič privítal pred niekoľkými dňami na pôde ministerstva školstva predsedu vlády Slovenskej republiky Roberta Fica v rámci kontrolného dňa rezortu. Pracovné stretnutie ukončili tlačovou konferenciou, na ktorej premiér ocenil pracovné nasadenie a dynamiku práce ministerstva.

Na spoločnom rokovaní sa venovali úrovni a kvalite vzdelávania, previazanosti odborného vzdelávania a praxe, podpore vedy a výskumu, ako aj čerpaniu eurofondov. Predseda vlády podporil rozhodnutie ministra školstva týkajúce sa sprísnenia kritérií na prijímanie žiakov na stredné školy, ako aj kroky k zlepšeniu prepojenia odborného vzdelávania s praxou a prípravu systému duálneho vzdelávania. Okrem toho sa premiér zaujímal o prípravu operačných programov Európskej únie na nové programovacie obdobie na roky 2014 – 2020 a témou rozhovorov bola aj otázka podpory vedy a výskumu zo štrukturálnych fondov v Bratislavskom kraji.

K štrajku učiteľov premiér Robert Fico povedal, že si uvedomuje postavenie učiteľov a zároveň rešpektuje ich ústavné právo na štrajk, ale využije každú minútu a hodinu na rokovanie so školskými odborármi, aby ich presvedčil o prijatí navrhovaného kompromisu v podobe zvýšenia platov pedagogických a odborných zamestnancov o päť percent.

Minister Dušan Čaplovič ubezpečil premiéra, že v riešení úloh rezortu nepoľaví ani v ďalšom období: „Tento rezort bude pokračovať veľmi aktívne v tých úlohách, ktoré vyplývajú predovšetkým z programového vyhlásenia vlády SR, a po schválení budúcoročného rozpočtu sformuluje konkrétne úlohy na nastávajúci rok."

Pri plnení týchto úloh bude naďalej komunikovať so širokým okruhom zainteresovaných subjektov, aby pripravované zákony boli v prospech detí, žiakov a študentov, ako aj rodičov, pedagógov, vysokoškolských pedagógov a vedeckých pracovníkov.

(mi)

ZDRAVÁ VÝŽIVA

Kurz zdravého životného štýlu pre školy

Potravinárska komora Slovenska pokračuje s 2. ročníkom kurzu zdravého životného štýlu pre triedy 5. ročníka základných škôl Hravo ži zdravo, ktorý pripravila spolu s odborníkmi a ktorý vám pomôže viesť deti zdravou cestou. Keďže sa blíži termín spustenia súťažnej časti kurzu, dovoľujeme si ešte raz upriamiť vašu pozornosť na možnosť zúčastniť sa s vašou školou kurzu. Okrem zaujímavých a najmä dôležitých informácií o zdravom životnom štýle majú vaši žiaci možnosť získať atraktívne ceny.

Do dnešného dňa sa do 2. ročníka kurzu prihlásilo viac ako 100 učiteľov z celého Slovenska, ktorí svoje triedy povedú za zdravým životným štýlom. Veríme, že sa k nim pridajú aj učitelia a žiaci z vašej školy. Registrovať sa dá na stránke www.hravozizdravo.sk.

Aby žiak získal maximálny počet bodov pre triedu a pomohol jej získať atraktívne ceny, musí hneď po svojej registrácii vyplniť celý dotazník o svojom životnom štýle a až potom pokračovať v plnení 1. lekcie kurzu. Aby sa vám o kurze s vašimi žiakmi ľahšie komunikovalo, ponúkame elektronicky leták s podrobnejšími informáciami o kurze, ktorý si môžete vytlačiť. Ak by ste mali ohľadom kurzu akékoľvek otázky, napíšte na adresu info@hravozizdravo.sk, zodpovieme na ne.

Ing. Ildikó RÁBEKOVÁ, projektová manažérka

ZŠ Komenského súčasťou medzinárodného projektu

COMENIUS

Roku 2012 sa Základnej škole (ZŠ) na Komenského ul. vo Svite podarilo získať európsky grant v rámci programu Comenius. Projekt je zameraný na spoluprácu škôl, učiteľov a žiakov z rôznych krajín Európy. Základnou úlohou projektu sú výmenné pobyty skupín žiakov a učiteľov, ako i vzájomné podelenie sa nielen o teoretické vedomosti, ale i praktické skúsenosti formou rôznych prezentácií, stretnutí a tvorivých dielní.

Po vypracovaní projektu s názvom *Nature is the root of europen understanding* hlavnou koordinátorkou Mgr. Silviou Karabínovou a jeho následnom schválení privítali v októbri v ZŠ na Komenského ul. vo Svite, ktorá je hlavným koordinátorom projektu, tridsať zástupcov zapojených škôl z Belgicka, zo Španielska, z Rumunska, Poľska a Francúzska. V dvojročnom projekte pôjde najmä o spoznávanie kultúr, regiónov, prírody a zároveň zdokonaľovanie komunikačných schopností v angličtine. Výstupom projektu je spracovanie turistického chodníka v okolí každej školy s náučnými tabuľami z oblasti geografie, fauny, flóry a prvej pomoci. V súčasnosti žiaci na hodinách výtvarnej výchovy maľujú logo projektu, v ktorom sa nachádzajú črty typické pre tému projektu – *Príroda je koreňom európskeho porozumenia*. Následne budú žiaci všetkých ročníkov hlasovať o najvýstižnejšie logo projektu. Všetky informácie budú zdieľané na spoločnej webovej stránke a na výstavách na nástenkách každej školy.

Aký bol program prvého stretnutia v našej ZŠ Komenského? Delegáti absolvovali naozaj pestrý program. Podľa tradičných zvykov aj so sprievodom ľudovej hudby sme ich privítali v priestoroch školy chlebom a soľou.

Prvý deň sme spoločne absolvovali túru v Slovenskom raji, pretože šesť európskych krajín má spojiť aj príroda. A hoci nám počasie neprialo, boli naši priatelia slovenskou prírodou nadšení.

Nasledujúce dva dni program pokračoval na školskej pôde, kde si žiaci deviateho ročníka pripravili v anglickom jazyku, ktorý je zároveň komunikačným jazykom projektu, charakteristiku jednotlivých tried a školských zariadení. Účastníkom projektu tak priblížili kolobeh života v našej škole. Zástupcovia krajín si prezreli priestory školy a oboznámili sa s naším vzdelávacím systémom. Významného prijatia sa im dostalo aj na pôde mestského úradu, kde sa na znak priateľstva zapísali do kroniky mesta. V areáli školy absolvovali sadenie stromu priateľstva, pretože strom je symbolom prírody aj celého projektu, a preto sa zasadí pred každou školou. Taktiež sme delegátov previedli naším mestom, spoznávali okolie Svitu s odborným výkladom histórie mesta. Večernou regeneráciou síl v Aquacity sme im spríjemnili pobyt u nás. Na ďalší deň absolvovali zahraniční učitelia s našimi žiakmi tvorivé dielne, ktoré mali poslúžiť tomu, aby sa deti zblížili, spoznávali, čo je typické pre tú-ktorú krajinu, nadviazali priateľstvá a dorozumievali sa anglicky. Učili sa variť belgickú čokoládu, vyrábať rôzne darčeky typické pre konkrétne krajiny, skúšali posunkovú reč, maľovať a nachádzať, čo nás spája. Veríme, že aj touto netradičnou formou vyučovania, motivujeme žiakov do učenia sa cudzích jazykov a spoznávania kultúr európskych národov.

Ďalšie dva dni sme strávili v našich veľhorách, na Popradskom plese. Nádherné počasie umocnilo neopakovateľný zážitok u každého z nás, zvlášť u našich hostí. Absolvovali sme návštevu Symbolického cintorína, túru na Kôprovský štít či Hincove plesá.

Päť aktívne strávených, zážitkami naplnených a angličtinou nasýtených dní ubehlo ako voda a naši, teraz už priatelia museli odísť domov. Sme radi, že počas dvoch rokov sa budeme s nimi stretávať vždy v inej krajine. Tešíme sa na najbližšie stretnutie, ktoré sa bude konať vo francúzskom Rauzan vo februári 2013.

Silvia KARABÍNOVÁ, Monika DUDINSKÁ, ZŠ, Komenského ul., Svit

Moderná škola

LEGISLATÍVA, FINANCIE, KVALITA

Téma vzdelávania je dnes nadmieru aktuálna. Zamýšľanie sa nad minulosťou, súčasnosťou aj smerovaním vzdelávania je v kurze. A opodstatnene. Dnes je potrebné zamýšľať sa nad systémami vzdelávania, ktoré nás sprevádzali od čias predrevolučných i dávnejších až po tie aktuálne. Bohužiaľ, môžeme iba konštatovať, že súčasnosť nás nenapĺňa uspokojením ani v jednej z troch rovín, z ktorých vzdelávanie môžeme hodnotiť.

Legislatívna rovina. Až vďaka aktivite súčasného ministra školstva sa postupne začínajú napravať chyby minulosti, keď sa nepremyslenými zásahmi do zásadných právnych noriem upravujúcich každodenný život na školách priviedol vzťah žiak – učiteľ až na hranicu únosnosti. Cez nenáležitú ochranu žiaka (ako nositeľa normatívnych financií), nemožnosť pedagóga vyžadovať od žiaka ani plnenie základných povinností až po moc rodiča, ktorý nositeľa svojho normatívneho balíčka predsa môže dať na školu, ktorá sa k nemu bude správať podľa jeho predstáv. Zabudli sme pri tom na vedomosti. Na to, čo mladému človeku dáva najlepší predpoklad uplatnenia sa v živote podľa vlastných predstáv. Počtom stredných škôl v sieti Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu (MŠVVaŠ) SR v pomere k počtu prijímaných žiakov zo základných škôl sme žiakom zobrali motiváciu pripravovať sa v základných školách čo najlepšie, aby sa vďaka svojim výsledkom dostali na výberové školy, ktoré im dajú čo najväčší predpoklad opäť čo najlepšie sa pripraviť na univerzitné štúdium a na prax.
Legislatívne prijatie kritérií na prijímanie žiakov na gymnáziá a študijné odbory stredných odborných škôl je prvým schodíkom k tomu, aby sa do školských lavíc mohla vrátiť aktivita žiakov.

Finančná rovina. Tá je z pohľadu možností štátneho rozpočtu i rozpočtov samospráv v súčasnosti, pochopiteľne, podhodnotená. Skladba normatívu však napovedá, že jeho jednotlivé položky sú v nedostatočnej výške a pri ich súčte je naozaj skoro zázrak, ak škola dokáže plniť všetky svoje úlohy k spokojnosti všetkých zúčastnených. Ak vezmeme do úvahy stav objektov, v ktorých školy sídlia (delimitované zo štátu na samosprávy s obrovským skrytým dlhom), musíme počítať s tým, že finančné prostriedky na priame vzdelávanie (výchovno-vzdelávací proces vrátane platov pedagógov) sú iba pokusom o finančné zabezpečenie výchovno-vzdelávacieho procesu a optimálneho odmeňovania pedagógov.

Kvalitatívna rovina je závislá a úmerná úrovni prvých dvoch. Ak dokážeme vytvoriť legislatívne prostredie a finančne zabezpečiť vzdelávanie na patričnej úrovni a k tomu ešte definovať kritériá na hodnotenie kvality výstupov vzdelávania, ktoré budú pôsobiť motivačne na pedagógov i žiakov, sme veľmi blízko k tomu, aby sme mohli pripraviť absolventov našich škôl podľa predstáv a potrieb zamestnávateľov za predpokladu ich aktívnej spoluúčasti.

Môžeme konštatovať, že dnes sme skutočne iba na začiatku cesty, na ktorú nás zaviedli mnohé nevydarené pokusy zavádzať do systému vzdelávania prvky vzdelávacích systémov iných krajín, ktoré postupne znižovali úroveň vzdelávania u nás.
Napriek tomuto neprajnému prostrediu sme v Košickom samosprávnom kraji (KSK) začali roku 2008 hľadať cestu na vytvorenie podmienok na zvyšovanie úrovne vzdelávania na stredných školách v našej zriaďovateľskej pôsobnosti. Vytvorili sme koncepciu rozvoja odborného vzdelávania, ktorá bola postavená na základoch v tom čase (predkrízovom) nedostatku kvalifikovanej pracovnej sily pre potreby zamestnávateľov. Výhodou vtedy pre nás bola ochota zamestnávateľov komunikovať so školou a prispieť materiálne, finančne i personálne k rozbehu plnenia koncepcie a k vzniku centier odborného vzdelávania (COV). Podmienky komunikácie so zamestnávateľmi sa odvtedy výrazne zmenili. Časť firiem v našom kraji zanikla, časť znížila výrobu a redukovala počet zamestnancov, no aj dnes sú zamestnávatelia, ktorí expandujú a majú požiadavky na získanie kvalitnej kvalifikovanej pracovnej sily. Najmä tí, ale aj ďalší, vďaka dnes už vybudovaným dobrým vzťahom, spolupracujú s jednotlivými školami na rôznej úrovni.
Dôkazom môjho tvrdenia môže byť aj komunikácia KSK so zamestnávateľmi v našom kraji pri tvorbe materiálu *Efektívna sieť škôl a odborov na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK*, keď z oslovených 300 zamestnávateľov viac ako 70 % reagovalo na našu požiadavku opísať svoje potreby pre nasledujúce obdobie z pohľadu zamerania a kvalifikovanosti pracovnej sily, opísať profil absolventa na základe skúseností zo vzájomnej interakcie (firma – škola, žiaci) a špecifikovať základné predpoklady absolventa strednej školy na jeho uplatnenie sa na konkrétnej pozícii v konkrétnej firme.
Koncepcia odborného vzdelávania však nedefinovala iba podmienky rozvoja stredných odborných škôl. Jednoznačne sme v nej zadefinovali aj **smerovanie gymnázií prostredníctvom ich profilácie**.
Pre jednotlivé gymnáziá sme pripravili priestor na rozvoj tých zameraní, o ktoré majú študenti najväčší záujem, ktoré majú v škole tradíciu, vybudované materiálno-technické zabezpečenie a v ktorom študenti po jeho absolvovaní na gymnáziu pokračujú na univerzite. V tejto oblasti nám výrazne pomáha aktívna spolupráca s Technickou univerzitou Košice a Univerzitou P. J. Šafárika Košice. Na základe zmluvných väzieb jednotlivých fakúlt s našimi strednými školami dochádza k prehlbovaniu vzájomných vzťahov a odbornej spolupráce. Výstupom tejto spolupráce sú školské vzdelávacie programy gymnázií reagujúce na potreby študenta vo väzbe na jeho ďalšie smerovanie na konkrétnej fakulte.

1. Manažment školy

Najdôležitejším prvkom chodu školy, ale i školského zariadenia je manažment školy, teda vedenie školy a riadiaci pracovníci školy na všetkých úrovniach. Legislatíva určuje kritériá na výber riadiacich pracovníkov dostatočne. Spôsob voľby riaditeľa školy a taktiež samotnej skladby výberovej komisie – rady školy – je diskutabilný. Zriaďovateľ školy zastúpený odborníkmi a zástupcovia ďalších odborných organizácií ani pri úplnej zhode nedokážu vybrať uchádzača proti vôli ostatných zastúpených členov výberovej komisie, ktorí často nedokážu reálne posúdiť predpoklady, vedomosti a schopnosti uchádzačov. Často sa rozhodujú podľa úplne iných, subjektívnych kritérií.
Potvrdilo sa nám, že tam, kde na pozíciu riaditeľa školy nastúpil schopný odborník, ktorý si na ďalšie riadiace pozície vybral fundovaných kolegov, sa škola pohla výrazne dopredu. Uvediem príklad.
Roku 2006 bola dnešná Stredná odborná škola technická na Kukučínovej ul. v Košiciach počtom žiakov, záujmom o štúdium na škole i efektívnosťou prevádzky zrelá na zánik. Personálnou zmenou na pozícii riaditeľa školy a ostatných riadiacich pozíciách (nie všetkých) sa spôsob práce zmenil. Nastúpilo manažérske riadenie, ktoré znamenalo postupný nárast záujmu o štúdium na tejto škole, zveľadenie podmienok i doplnenie zboru o kvalitných pedagógov na základe jasných kritérií a, samozrejme, nárast počtu žiakov z pôvodných 280 na súčasných viac ako 900 žiakov denného štúdia v samotnom sídle školy i alokovaných pracoviskách.
Manažment školy dokázal jasne definovať ciele, riadiace procesy i komunikačné kanály. Popasoval sa s určením kritérií i výberom zamestnancov na novovznikajúce miesta na základe nárastu počtu žiakov. Týmto zamestnancom bola jasne určená pozícia a prioritné úlohy v systéme, a to smerom k vedeniu školy, k ostatným zamestnancom aj k žiakom i ich zákonným zástupcom.
Škola má jasne definovaný priestor a postavenie v ňom: samospráva, štátna správa, zamestnávatelia, stavovské a profesijné organizácie, základné školy, vysoké školy, ostatné (konkurenčné) stredné školy, rodičia žiakov školy... Aktívnou komunikáciou v tomto priestore si škola dokáže udržiavať dobré vzťahy a ťažiť z nich v prospech plnenia stanovených cieľov. Získava od partnerov údaje, ktoré kontinuálne zapracováva do systému chodu školy. Z informácií o potrebe pracovných síl a definovaní ich vedomostí a schopností dokáže do školského výchovno-vzdelávacieho programu zapracovať výučbu nových aktuálnych prvkov a na základe toho určiť a vytvoriť aj podmienky na materiálno-technické zabezpečenie potrebné na ich plnohodnotnú realizáciu, prípadne tieto údaje vedú k potrebe otvárať či experimentálne overovať nové odbory.
Samozrejme, že na fungovanie tohto systému musí mať škola vypracovaný aj systém organizácie práce a odmeňovania, teda motivačný systém, ktorý svojou objektivitou dokáže byť zjednocujúcim a stmeľujúcim prvkom dnes už veľkého kolektívu zamestnancov. Tiež jeho formujúcim prvkom, ktorý rozlišuje aktivitu a pasivitu, schopnosť a neschopnosť, čo vedie k obmieňaniu kolektívu na základe transparentných a objektívnych parametrov s cieľom zvyšovania jeho výkonnosti.
V neposlednom rade je vizitkou manažmentu školy aj prepracovaná marketingová stratégia a spôsob propagácie školy smerom k vonkajšiemu priestoru, ktorý bol spomínaný vyššie, najmä však k partnerom školy – zamestnávateľom, základným a vysokým školám.

2. Proces výučby a klíma školy

Ničím mimoriadnym už dnes nie je 100-% kvalifikovanosť pedagógov na školách. Spokojnosť s tým, že má škola všetkých pedagógov kvalifikovaných, však v modernej škole nemá miesto. Očakávame od pedagógov aktivitu smerujúcu k zvyšovaniu vlastnej kvalifikácie, k zvyšovaniu kreditu svojho predmetu či predmetov formou zavádzania najnovších poznatkov vedy a techniky. Rovnako je dôležitý ich podiel na modernizácii materiálno-technického vybavenia na výučbu daného predmetu a tiež aktivita smerujúca k zvyšovaniu úrovne predmetov prostredníctvom čerpania prostriedkov z fondov EÚ, prípadne ďalších grantov.
Je žiaduce, aby mal pedagóg osobnostné predpoklady na výchovu a vzdelávanie, pedagogický takt a aby vedel žiaka zaujať a motivovať do učenia. Ak berieme za základ vzdelávacieho procesu vzťah učiteľ – žiak, potom tieto predpoklady sú nutnou podmienkou úspešnosti pedagóga v procese výučby. Ďalšou nutnosťou je objektivita hodnotenia žiaka zo strany učiteľa a schopnosť odhaliť a odstrániť nedostatky vyučovacieho procesu. V neposlednom rade je od pedagóga očakávané výchovné pôsobenie či už v samotnom priebehu vyučovacieho procesu, alebo prostredníctvom pôsobenia na žiakov cez voľnočasové aktivity.
Dôležitým prvkom, aj vzhľadom na uvedené v úvode, je schopnosť pedagóga komunikovať so zákonným zástupcom žiaka. Tá býva často kameňom úrazu nie z dôvodu neschopnosti pedagóga. Preto je možno vhodnejšie v tomto prípade nahradiť slovo schopnosť výrazom umenie. Klíma školy sa tak stáva dôležitým aspektom modernej školy. Tvorivá pracovná atmosféra je jej základom.
V prípade stredných odborných škôl KSK je špecifickosť práce pedagógov odborných predmetov v tom, že pracovníci škôl so štatútom COV sa najviac aktivizujú v komunikácii so zamestnávateľmi – partnermi školy, na základe čoho nadobúdajú nové poznatky, vedomosti, schopnosti a zručnosti potrebné na ovládanie techniky a procesov na jednotlivých pracoviskách konkrétneho COV. Tie následne odovzdávajú svojim kolegom na tzv. satelitných školách (nami určené školy vzdelávajúce rovnaké, prípadne totožné odbory ako škola so štatútom COV, ktoré spolupracujú s COV) s cieľom, aby títo pedagógovia ovládali možnosti a program výučby v COV a dokázali žiakov satelitných škôl teoreticky pripraviť na vlastných školách na konkrétne zamestnanie priamo v centre odborného vzdelávania.
Konkrétnym príkladom komunikácie školy a zamestnávateľa je vzťah dnes už Technickej akadémie (predtým Strednej priemyselnej školy strojníckej) v Spišskej Novej Vsi a spoločnosti Embraco, kde proces vzdelávania, výmeny skúseností a budovania nových pracovísk COV je úspešne zabehnutý a vzájomne prospešný. História tejto spolupráce siaha do čias pred vznikom COV a bola pre nás vzorom pri tvorbe modelu súčinnosti školy a firmy v budovaní COV prostredníctvom finančnej, materiálnej a personálnej participácie. Finančné prostriedky na stavebné úpravy časti priestorov školy a technické zabezpečenie takto vytvorených pracovísk poskytla firma (samozrejme, sú tam aj vlastné prostriedky školy a prostriedky zriaďovateľa). Pripravila tiež pedagógov na využívanie tejto techniky vo vzdelávacom procese školy a dnes tieto pracoviská i pedagógov využíva škola na vyučovanie odborných predmetov, ale aj firma na prípravu svojich zamestnancov, na ich ďalšie vzdelávanie i rekvalifikáciu. Ďalšou výhodou tejto spolupráce pre firmu je, že odborná príprava žiakov školy prebieha v prostredí zodpovedajúcom podmienkam vo firme, na zariadeniach, ktoré v procese výroby firma aktuálne využíva, a teda aj žiak, ktorý úspešne zvládne štúdium v týchto podmienkach, je hneď po ukončení strednej školy schopný plnohodnotne zaujať konkrétne miesto priamo vo výrobe.
Pri gymnáziách prebieha komunikácia s COV obdobne, najmä v oblasti informatiky. Špecifikom pri nich je komunikácia s fakultami univerzít, ktorej výsledkom je aj aktualizácia školských vzdelávacích programov s cieľom čo najlepšej prípravy a bezproblémového prechodu žiakov na príslušnú fakultu.
Osobitnú pozornosť si zaslúžia moderné vzdelávacie metódy, ktorých zavádzanie je dnes nutnosťou a predpokladom úspechu modernej školy. Na ich zavádzanie síce školský vzdelávací program vytvoril podmienky, ale väčšina škôl ostala pri ich uplatňovaní len v polovici realizácie.

3. Priestorové a materiálno-technické podmienky školy

Roku 2002 prešla zriaďovateľská kompetencia k stredným školám zo štátu (krajských úradov) na vyššie územné celky. Túto skutočnosť hodnotím pozitívne. Pozitívne však nie je možné hodnotiť to, v akom stave sa školy dostali do zriaďovateľskej pôsobnosti samospráv. Tu sa budem venovať iba priestorom a materiálno-technickému zabezpečeniu vyučovacieho procesu. Samospráva má povinnosť vytvárať podmienky na uskutočnenie výchovno-vzdelávacieho procesu určené

zákonom. Technický stav objektov škôl, ktoré prešli do majetku samospráv, bol značne zanedbaný, často až havarijný. Bolo potrebné postupne ho zhodnotiť, prostredníctvom pasportizácie sa to v KSK uskutočnilo v rokoch 2006 a 2007. Každá škola má pre všetky svoje objekty vytvorené pasporty, tzv. zdravotné karty objektov, ktoré obsahujú všetky podstatné údaje o technickom stave budov. Následne v posledných piatich rokoch sa uskutočňovali na jednotlivých školách opatrenia na odstránenie najakútnejších stavov brániacich plynulému chodu škôl. Až v závere spomínaného obdobia sme sa dostali k opatreniam, prostredníctvom ktorých sme zlepšovali podmienky výučby na jednotlivých školách, najmä na stredných odborných školách (SOŠ) so štatútom COV, no aj na úspešných gymnáziách.

Moderná škola by mala mať podmienky na realizáciu výchovno-vzdelávacieho procesu, ktoré by jej umožnili bez akýchkoľvek obmedzení uskutočňovať všetky aktivity súvisiace s jeho uskutočnením vrátane rozvojových, modernizačných. Len splnením tejto podmienky môže škola plnohodnotne plniť požiadavky svojich partnerov a produkovať absolventov schopných uplatniť sa v ďalšom štúdiu, v praxi, v živote.

Toto je stav, ku ktorému sa postupne približujeme. Aj dnes sa, bohužiaľ, ešte niektoré školy trápia s financovaním základných potrieb nutných na uskutočnenie výučby ako takej. Je pre nich problém zabezpečiť dostatok finančných prostriedkov na samotnú prevádzku, na úhradu platieb za teplo, elektrickú energiu, vodu, ale aj objektívne ocenenie práce pedagógov.

Školy vkladali veľké nádeje do projektov na získanie prostriedkov EÚ na rekonštrukcie svojich objektov. Skutočnosť v našom kraji: na modernizáciu svojich objektov získali prostriedky v celkovej sume 6,2 mil. eur štyri školy.

To, čo sa podarilo na štyroch našich školách uskutočniť z prostriedkov EÚ, sa snaží zriaďovateľ zmysluplnou prípravou rozpočtov škôl a školských zariadení postupne realizovať aj na ostatných školách vo svojej zriaďovateľskej pôsobnosti. Uskutočňujú sa zámery na šetrenie jednotlivých druhov energií. Najvyššie náklady sú na teplo, preto sme v tejto oblasti pristúpili k systému správcovstva zdrojov a rozvodov vykurovania, ktoré nám postupne na základe investovania vlastných finančných prostriedkov zo strany správcu prinesie úsporu až 19 %. Tieto prostriedky bude možné následne použiť na opravy a údržbu objektov a, samozrejme, aj na ich modernizáciu a zlepšenie vybavenosti jednotlivých škôl s cieľom stáleho zvyšovania kvality výučby.

Samostatnou kapitolou aj v tejto oblasti sú určite naše COV, kde už roku 2009, keď sme vytvorili prvé centrum, bolo potrebné na jeho vytvorenie zabezpečiť finančné prostriedky na stavebné úpravy aj na materiálno-technické vybavenie jednotlivých pracovísk. COV vznikali na školách, ktoré spĺňali podmienky stanovené na ich vznik. Okrem iných to boli aj priestorové podmienky a finančné možnosti dané určitým prebytkom rozpočtu z dôvodu vysokého počtu žiakov, vlastných aktivít súvisiacich s nadobúdaním príjmov, prípadne ich kombináciou. Po splnení týchto podmienok sa finančné prostriedky poskytnuté školou doplnili o prostriedky zriaďovateľa a prostriedky a strojovo-technické vybavenie partnera školy – zamestnávateľa, čo znamenalo vybudovanie nových moderných pracovísk v objektoch našich škôl. Tieto pracoviská vznikali v rokoch 2009 – 2011 a je potrebné povedať, že vďaka aktivite manažmentov škôl a partnerov škôl sa naďalej dopĺňajú o ďalšie pracoviská, technické a strojové vybavenie podľa potrieb a požiadaviek partnerov, praxe.

Napriek problémom, ktoré v niektorých, najmä menších školách existujú, sú školy, kde sa nám podarilo vytvoriť už aj moderné hygienické, stravovacie a oddychové priestory, zmodernizovať kabinety, klubovňu, školský dvor. Jednoducho povedané, vytvoriť prostredie motivujúce všetkých v systéme do vyššej aktivity a dosahovania lepších výsledkov.

4. Finančné podmienky školy

Škola má v súčasnosti vybudovaný viaczdrojový systém financovania, ktorý tvoria finančné prostriedky zo štátneho rozpočtu, z regionálnych zdrojov, z celoštátnych rozvojových grantov, z grantov rôznych fondov EÚ, príspevky od zriaďovateľa, príspevky a dary od rodičov a partnerov a taktiež prostriedky získané vlastnou aktivitou (podnikateľská činnosť, vzdelávacie aktivity, prenájmy, atď.).

Snahou zriaďovateľa a školy je, aby financovanie spĺňalo požiadavky účelnosti, efektívnosti, účinnosti a hospodárnosti. V predchádzajúcom texte sme uviedli niekoľko myšlienok súvisiacich s financovaním, najmä s jeho výškou, ale aj so spôsobom. Normatívny systém financovania splnil svoj účel, dnes však počet žiakov ako jediné kritérium výšky finančných prostriedkov poskytnutých škole zo štátneho rozpočtu na prevádzku je brzdou. Žiak sa počas vlády tohto spôsobu financovania stal vďaka nárastu počtu škôl aj vďaka demografickému vývoju nedostatkovým tovarom, čo patrične zneužíva nielen on, ale často aj jeho rodič. „Ak sa vám na tejto škole nepáči moja pasivita a moje nevedomosti, pôjdem na inú, kde to dokážu oceniť.“ V duchu tejto filozofie si žiak presadil, že nie on sa prispôsobuje hodnotiacim kritériám, ale pedagóg prispôsobuje kritériá jemu. Veď ho nechce stratiť. Ak by vyžadoval veľa a prišiel by o niekoľkých žiakov, mohol by prísť aj o miesto – síce nie ktovieako lukratívne, ale veľa iných možností dnes nemá. Prispôsobí sa.

Systém nie je na strane pedagóga, na strane kvality, je na strane nekvality a pasivity.

Odbor školstva KSK v spolupráci s pracovnou skupinou vytvorenou z riaditeľov škôl pripravuje v oblasti rozpočtov škôl na rok 2013 motivačný systém. Na to, aby ohodnotenie práce pedagógov na jednotlivých školách bolo objektívne a vyššie – teda motivujúce, sme pripravili návrh 21 kritérií, podľa ktorých budú do rozpočtov jednotlivých škôl zapracované finančné prostriedky na navýšenie pohyblivej zložky mzdy. Kompetenciou zriaďovateľa prerozdeliť časť normatívnych prostriedkov škôl sa vytvorí zdroj na vykrytie tejto položky. Tieto kritériá sú zamerané na hodnotenie aktivity zamestnancov škôl prostredníctvom dosiahnutých výsledkov vo vzdelávacej, výchovnej i v mimoškolskej oblasti, aktivity zameranej na získanie prostriedkov z rôznych grantov, atď. Finančné prostriedky podľa týchto kritérií zriaďovateľ napočíta a pridelí škole. Rozdelenie prostriedkov medzi jednotlivých zamestnancov bude plne v kompetencii riaditeľov škôl na základe nimi stanovených kritérií. Týmto spôsobom by sme okrem iného radi vrátili riaditeľom škôl možnosť motivácie svojich zamestnancov, ktorú im kreditný systém do značnej miery obmedzil, keďže vyplácanie získaných kreditov pre pedagógov bolo často na úkor už aj tak nízkej pohyblivej zložky mzdy.

Podľa môjho názoru takýto, prípadne iný súbor kritérií zameraných na kvalitu a aktivitu pedagógov by mohol byť tým, čo nahradí v súčasnosti už prežitý a demotivujúci normatívny systém financovania škôl.

Ostaňme však realistami aspoň na najbližšie obdobie a verme, že kým tento systém pri financovaní škôl bude, podarí sa aspoň upraviť – navýšiť – jednotlivé časti normatívu na úroveň zodpovedajúcu potrebám a požiadavkám súčasnosti. Teda na úroveň, ktorá dovolí školám pracovať na tom, kvôli čomu sú zriadené, na vzdelávaní a zvyšovaní jeho úrovne zvyšovaním úrovne jeho jednotlivých súčastí (personálna, materiálna, inovatívna). Nemajme ambíciu dosiahnuť navýšenie len v jednej z týchto súčastí, aby sme nerozladili už dosť opotrebovaný nástroj, lebo jeho sfunkčnenie by bolo veľmi náročné a zdĺhavé.

Vhodné by bolo zvážiť tiež existenciu tzv. garantovaného minima, ktoré v prípade niektorých škôl vzhľadom na ich objektívne potreby znamená prebytkový rozpočet, a prostriedky, ktoré na jednej škole sú prebytočné, použiť na druhej škole, kde chýbajú na financovanie jej základných potrieb či na odstránenie akútnych havarijných stavov. Nie všetky školy, ktoré majú problémy s finančnou dostatočnosťou, je možné vyradiť zo siete. Existujú aj tzv. špecifiká, ktoré dávajú škole v časti regiónu, kde sa nachádza, punc jedinej a jedinečnej vzdelávacej, kultúrnej a spoločenskej ustanovizne, pre tamojších obyvateľov prepotrebnej, aj keď počet žiakov navštevujúcich túto školu jednoznačne vypovedá o jej nadbytočnosti.

Dôležitou súčasťou je financovanie originálnych kompetencií školských zariadení, teda ubytovania, stravovania a voľnočasových aktivít.

Tieto aktivity sú financované plne z rozpočtov samospráv, ktorých príjmová časť tvorí podiel na dani z príjmu fyzických osôb. V súčasných podmienkach sa tento podiel z roka na rok znižuje, čo znamená značnú komplikáciu pri financovaní originálnych kompetencií. Pre školy so školským zariadením veľmi často zabezpečenie prostriedkov na obnovu strojového zariadenia kuchýň, modernizáciu ubytovacích priestorov, ale aj mimoškolské aktivity znamená nahradiť ich z iných zdrojov.

Výšku finančných prostriedkov, ktoré majú školy k dispozícii, do značnej miery ovplyvňuje aj financovanie neštátnych základných umeleckých škôl (ZUŠ) a školských zariadení (ŠZ), ktoré sú od roku 2007 financované z rovnakého zdroja.

Len v KSK bol nárast dotácií pre neštátnych zriaďovateľov oproti roku 2007 vyšší o 60 %. Je nutné zo strany štátu zvážiť ďalšie zdroje financovania ZUŠ a ŠZ.

5. Spolupráca škôl so zamestnávateľmi a komunikácia s partnermi školy

Zamestnávateľ – partner školy – je subjekt, ktorý je so školou prepojený vo viacerých oblastiach. V prvom rade je pre každú školu zdrojom informácií, ktoré sú pre ňu potrebné z pohľadu tvorby i aktualizácie školského výchovno-vzdelávacieho programu. Je prvkom, ktorý ovplyvňuje školu zo stránky výchovno-vzdelávacej, marketingovej, ale aj finančnej.

Vzorový model spolupráce školy a zamestnávateľa sme popísali vyššie. Je však potrebné doplniť niekoľko detailov, ktoré tento vzťah dokresľujú. Aj v tomto prípade totiž platí vzťah dopyt – ponuka. Na začiatku teda bol dopyt zo strany zamestnávateľa, ktorý na základe skúseností firmy so vzdelávacími inštitúciami v iných krajinách oslovil školu s cieľom vybudovať obojstranne prospešnú spoluprácu pri vzdelávaní odborníkov pre potreby tejto firmy, ale nielen jej. Motiváciou pre dopyt bol v tom čase nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily na trhu práce, ale aj potreba zvyšovať úroveň vlastných zamestnancov. Škola v tomto štádiu mohla ponúknuť iba priestory, ktoré svojou polohou a veľkosťou vyhovovali na vytvorenie pracovísk šitých na mieru pre firmu, a tiež personál, ktorý mal dostatočné všeobecné vedomosti a poznatky z oblasti, na ktorú sa dopyt firmy orientoval.

Definovaním východiskovej polohy a cieľa sa vzájomnou komunikáciou stanovila postupnosť krokov na jeho dosiahnutie. Firma a škola, neskôr aj s podporou zriaďovateľa, poskytli finančné prostriedky potrebné na úpravu priestorov, vybavenie priestorov zodpovedajúcou technikou a personál, ktorý pôsobením odborníkov firmy na pedagógov školy dosiahol stav, keď zamestnanci školy boli plne spôsobilí pripravovať a vzdelávať žiakov, zamestnancov firmy i uchádzačov o zamestnanie vo firme v podstate v podmienkach výroby, ale v priestoroch školy. Podľa potrieb daných požiadavkami firmy a techniky v priestoroch novozriadených pracovísk sa aktualizovali aj školské výchovno-vzdelávacie programy príslušných predmetov za spolupráce odborníkov firmy a príslušných pedagógov školy. V tomto režime prebieha aj spolupráca Strednej priemyselnej školy elektrotechnickej v Košiciach a firmy Festo.

Funkčnosť tohto systému presvedčila všetky zúčastnené strany, že jeho rozšírením a vylepšením sa vzájomná prospešnosť ešte zvýši, a nasledovali ďalšie etapy rozvoja spolupráce – od roku 2009 na platforme COV.

Je dôležité povedať, že nie všade spolupráca firmy a školy je postavená na tejto báze. Nie všade je ochota zo strany firmy rozvíjať takú úzku spoluprácu. Ale v zásade všade platí, že spolupráca firmy a školy je obojstranne prospešná a z pohľadu školy ju posúva na základe získavania nových poznatkov, metód a prostriedkov výučby dopredu. Je teda sama schopná pre svojich žiakov ponúknuť podstatne viac. Od moderných metód vzdelávania cez konkretizáciu študijného zamerania na pracovné miesto (miesta) až po možnosť uplatnenia sa po ukončení štúdia v konkrétnej firme na konkrétnej pozícii s konkrétnou perspektívou, samozrejme, za predpokladu úspešného osvojenia si všetkých požadovaných vedomostí, zručností a schopností, ktoré konkrétny zamestnávateľ už v procese vzdelávania jasne definuje a vyžaduje.

Ďalším významným partnerom školy je úrad práce, sociálnych vecí a rodiny. Táto inštitúcia v súčasnosti poskytuje informácie o potrebách trhu práce, o vývoji nezamestnanosti, ale aj o uplatnení absolventov stredných škôl (presnejšie o tých, ktorý sú v evidencii úradu ako uchádzači o zamestnanie). Všetky tieto informácie sú pre školu potrebné kvôli jej napredovaniu. Škola sa musí orientovať na odbory a zamerania, ktoré trh práce vyžaduje a ktoré sú z pohľadu absolventov perspektívne. Nepotrebné a neperspektívne odbory škola po niekoľkých rokoch nefunkčnosti vyradí a nahradí ich odbormi, o ktoré je zo strany žiakov a trhu práce záujem.

Významným partnerom pre gymnáziá je aj vysoká škola, ktorá formuje ich školský vzdelávací program podobným spôsobom ako zamestnávateľ v prípade SOŠ.

Dôležitými partnermi sú taktiež základné školy, špecializované vzdelávacie a výchovné inštitúcie, športové kluby, kultúrne a spoločenské ustanovizne... Vďaka aktívnej spolupráci s nimi sa dotvára imidž školy, smerovanie školy a orientácia na oblasť, ktorá je pre školu, jej zamestnancov, žiakov a partnerov najprirodzenejšia z pohľadu rešpektovania zásadných interných aj externých vplyvov.

Škola hľadá cesty spolupráce s vonkajším prostredím školy prostredníctvom rôznych programov, projektov a organizovaním napr. dní otvorených dverí. Zúčastňuje sa aktivít zameraných na možnosť prezentácie školy v oblasti formálneho aj neformálneho vzdelávania. Práve kompetencie získané spoluprácou formálneho a neformálneho vzdelávania sú hodnotené najvyšším bodovým skóre a sú otvorenými dverami v pracovnej oblasti absolventa školy k možnosti získať atraktívnejšie zamestnanie. Tieto aktivity sú súčasťou premyslenej marketingovej stratégie školy, ktorá odráža filozofiu jej vzťahu k vonkajšiemu prostrediu a v procese jeho vývoja podlieha zmenám, ktoré sú s ním spojené.

6. Výsledky školy a uplatnenie jej absolventov

Cieľom školy je, aby dokázala pripraviť absolventa čo najlepšie na jeho uplatnenie sa v praxi či v štúdiu na univerzite. Tento cieľ podlieha procesom, ktoré v škole permanentne prebiehajú a ktoré je možné v určitých etapách hodnotiť merateľnými ukazovateľmi. V kapitole o financovaní sme spomenuli súhrn kritérií, ktoré navrhujeme zaviesť na objektívne určovanie pohyblivej zložky mzdy do rozpočtu školy. Práve tieto ukazovatele charakterizujú procesy prebiehajúce v školách a môžu byť do značnej miery určujúce pre hodnotenie kvalitatívnych výsledkov školy na základe exaktných výstupov.

Uvádzam niektoré kritériá:

- hodnotenie prospechu, maturitných, záverečných a absolventských skúšok a dochádzky žiakov,
- výsledky vo vedomostných a v športových súťažiach,
- priemerný počet žiakov na 1 triedu,
- podiel integrovaných žiakov na celkovom počte žiakov školy,
- priemerný počet žiakov na 1 nepedagogického zamestnanca školy,
- projektové aktivity škôl a ich úspešnosť,
- štatút COV, aktivity a využitie COV,
- profilácia gymnázií,
- počet žiakov a tried elokovaných pracovísk školy,
- úspešné zaraďovanie nových odborov (zameraní),
- krúžková činnosť školy,
- zapojenosť do aktivít organizovaných KSK,
- podiel necvičiacich žiakov absolvujúcich zdravotnú telesnú výchovu.

7. Záver

V kontexte súčasného diania v oblasti vzdelávania sme v tomto texte poukázali na procesy, ktoré na stredných školách v zriaďovateľskej pôsobnosti KSK prebiehajú. Všetky procesy sú podriadené cieľu, ktorým je absolvent školy pripravený podľa potrieb a požiadaviek praxe, majúci všetky potrebné vedomosti, schopnosti a zručnosti potrebné na svoje ďalšie uplatnenie v praxi či v štúdiu na univerzite.

Snažili sme sa cez konkrétne skúsenosti našich škôl, ktoré znamenali pre tieto školy pokrok, poukázať na cesty, ktorými je možné sa uberať a reagovať na dianie ovplyvňujúce chod školy vrátane jej súčastí. Nemáme ambíciu glorifikovať naše postupy, chceme ich ponúknuť ako námet do diskusie o ďalšom smerovaní vzdelávania na Slovensku.

Chceli sme zdôrazniť opätovne tri nosné piliere vzdelávania na odborných školách, ktorými sú škola, zamestnávateľ a zriaďovateľ. Na týchto troch pilieroch stojí ťarcha existencie a rozvoja odborného vzdelávania. Bez nich nie je možné posúvať v súčasnosti kvalitu podmienok a výstupov odborných škôl ani centier odborného vzdelávania. Výrazným pomocníkom v tomto procese sa pri optimálnom nastavení parametrov môže stať aj možnosť získať finančné prostriedky z fondov EÚ práve na vytváranie moderných pracovísk na teoretickú i praktickú výučbu odborných škôl najmä v centrách odborného vzdelávania. Vytváranie centier je v súčasných podmienkach nutnosťou, určite nie je možné živiť ambíciu modernizovať rovnako všetky odborné školy. Koordinátorom vzniku COV v príslušných regiónoch by mali byť krajské rady pre odborné vzdelávanie a prípravu, v ktorých sú zastúpené všetky rozhodujúce subjekty ovplyvňujúce proces odborného vzdelávania a prípravy.

Vzdelávanie na gymnáziách nie je možné robiť „ po starom“. Aj tu je potrebná komunikácia s vonkajším prostredím a zapracovávanie najnovších poznatkov, metód a požiadaviek univerzít do výchovno-vzdelávacích programov. Len vtedy je predpoklad, že úroveň absolventov univerzít bude v súlade s potrebami a požiadavkami praxe, lebo ich vzdelávanie na vysokých školách sa bude začínať prvým ročníkom vysokej školy, a nie tretím ročníkom strednej školy. Ináč povedané: štartovacia čiara sa posunie výrazne dopredu, čo znamená, že v cieli bude výsledok podstatne kvalitnejší.

Ing. Štefan KANDRÁČ,
vedúci odboru školstva
Košického samosprávneho kraja
Foto (ksk)

SWOT analýza slovenského školstva

NA DISKUSIU

Čas a technológie idú neskutočne dopredu. Naše školstvo nestíha chytať novinky a zapracovávať ich nielen do obsahu vzdelávania, ale často ani do metód a foriem práce učiteľov. Vysoké školy nedokážu s predstihom pripravovať svojich absolventov na pôsobenie v školách. Slovenské školstvo, ale nielen ono, nevládze hnať sa za vývojármi v oblasti informačných technológií, materiálov, postupov. Ak prídeme do našej školy, ešte stále na prevažnej väčšine z nich sa učí klasicky, učiteľ sa správa ako jeho predchodca zo starých českých filmov.

Slovenský svet sa však zásadne zmenil, zmenili sa spoločenské vzťahy, model riadenia škôl, komunikácie nadriadených s podriadenými, učiteľov s rodičmi a rodičov s učiteľmi. Zásadne sa zmenila komunikácia žiakov navzájom, ale aj s učiteľmi. Žiaci majú úplne iné vzory a modely správania ako ich rodičia v ich veku, rodičia a dospelí vrátane učiteľov hľadajú orientačné body vo svojom živote, svet okolo nás je pre všetkých úplne nový, nepoznaný. Nevieme, čo nás čaká, je veľa neistôt, nepoznáme odpovede na množstvo základných a existenčných otázok. Svet žije v permanentnej neistote, ohrozuje ho kríza, nedostatok surovín, vody. Na druhej strane neskutočne práve týmito surovinami plytvá. Počet obyvateľov rastie geometrickým radom, zdroje miznú ešte rýchlejšie. Rastie priepasť medzi veľmi bohatými a veľmi chudobnými. A to nielen v ekonomike, je už aj v našich školách, lebo sa zvyšujú sociálne rozdiely medzi deťmi, ale aj medzi bohatou vrstvou spoločnosti a stále chudobnejšími a chudobnejúcimi učiteľmi.

Spoločnosť je v kríze – vzdelanie má čím ďalej tým nižšiu hodnotu a silu, víťazí prvá signálna sústava. Napriek tomu sú ľudia stále odkázaní na mozgy a bystrosť múdrych, inak by sa svet zrútil a rozsypal...

Čo sa v našom školstve zmenilo za niečo vyše dvadsať rokov? Na poste ministra sa vystriedalo 15 ľudí, z toho bolo 14 mužov a jedna žena. Patriarchát ovládol riadiacu sféru napriek tomu, že v samotných školách a triedach vládne matriarchát. Zaviedol sa pluralitný systém, uvoľnili sa ruky a tvorivosť, vznikol rad neštátnych cirkevných a súkromných škôl. Tie sa však nesprávajú štandardne, chcú mať výhody súkromného podnikania a súčasne istoty verejných a štátnych škôl. V tom je vážny slovenský rozpor. Slovensko má najhoršie platených učiteľov z celej OECD, má jeden z najhoršie financovaných školských systémov – dlhodobo.

SWOT analýza slovenského školstva

Silné stránky

- Tradície slovenského školstva
- Vysoká vzdelanostná úroveň žiakov a študentov
- Vysoká kvalita tradičnej prípravy učiteľov
- Možnosť bezplatného vzdelávania
- Vysoká efektívnosť použitia finančných prostriedkov vynakladaných na školstvo

Slabé stránky

- Zastarané metódy a formy práce u časti učiteľov
- Encyklopedické poňatie vzdelávania
- Chýbajúca vízia školy 21. storočia
- Neštandardne slabo financované školstvo
- Chýbajúca materiálna báza vybavenia každého učiteľa zariadeniami na prácu s informačnými technológiami, chýbajúca sieť podporných digitálnych materiálov a metodík
- Množstvo nesystémových zmien v posledných rokoch
- Klesajúca prestíž významu vzdelania v spoločnosti
- Zaostávanie v celoplošnom využívaní informačných technológií na zvýšenie atraktívnosti i efektívnosti vzdelávania
- Jasná stratégia rozvoja školstva, ktorej by každý rozumel a ktorá by akceptovala moderné trendy vo svete

Príležitosti

- Využitie informačných technológií vo vzdelávaní i vytváraní virtuálnych pomôcok a materiálov, prepojenie databáz, knižníc, informačných a kultúrnych zdrojov
- Široká škála fakúlt pripravujúcich učiteľov, čo dáva nádej na rozšírenie konkurencie a kvalitnejšiu prípravu budúcich učiteľov
- Šanca na zavedenie nového efektívneho modelu vzdelávania učiteľov a zlepšenie motivácie učiteľov do vyššej kvality práce
- Tlak zamestnávateľov na kvalitnú prípravu odborníkov pre prax

Hrozby a ohrozenia

- Sústreďovanie sa na nepodstatné či druhoradé veci v školstve
- Odchod kvalitných učiteľov zo školstva, hrozba rozkladu systému
- Personálne a finančne poddimenzované kľúčové priamo riadené organizácie zodpovedné za obsah vzdelávania, modernizáciu školstva a inovácie
- Chýbajúce analýzy a medzinárodné porovnania v kľúčových parametroch školského systému
- Obava, že spoločnosť si neuvedomí dôležitosť kľúčových hodnôt, na ktorých stoja úspešné spoločnosti – vzdelanie, tvorivosť, vysoká morálka, spravodlivosť
- Politizácia školstva pri obsadzovaní dôležitých postov
- Výrazný pokles spoločenskej prestíže učiteľskej profesie
- Starnutie pedagogických zborov
- Nepochopenie významu vzdelania a dôležitosti vysokej odbornosti a kvalifikovanosti modernej pracovnej sily
- Dlhodobo poddimenzované financovanie školstva a nízke mzdy ako nástroj demotivácie i úpadku školstva a jeho výkonnosti

(lupa)

Tradície z Dolného Kubína v Newente

COMENIUS

Projekt Comenius sa zameriava na zlepšovanie kvality vzdelávania v školách. Podporuje medzinárodnú spoluprácu – partnerstvá medzi školami, propaguje jazykové vzdelávanie a interkultúrne uvedomenie.

Aj Základná škola s materskou školou na Komenského ul. v Dolnom Kubíne patrí medzi školy, ktoré sa zapojili do projektu Comenius (2011 – 2013). Medzi hlavné ciele projektu patrí podpora vzájomného porozumenia a rešpektovanie odlišných zručností a tradičných špecifík daného regiónu, stimulácia žiackej tvorivosti a nezávislých myšlienkových procesov (kritické myslenie), kooperácia v rámci škály jazykov a kultúrneho prostredia, zapojenie miestnej komunity do všetkých aspektov realizácie projektu, rozvíjanie plného uvedomenia si zručností potrebných na preukázanie vystúpení na verejnosti. Študenti z partnerských škôl v mestách Newent (Veľká Británia), Navarrenx (Francúzsko), Halmstad (Švédsko), San Ginesio (Taliansko) a Dolný Kubín budú komunikovať v angličtine, čo je hlavný jazyk projektu. Budú tiež však oslavovať odlišnosti svojho kultúrneho dedičstva a v rámci partnerstva ako výsledku budú predstavení mnohými jazykmi. PaedDr. Jitka Jackulíková, koordinátorka projektu Comenius v našej škole, uvádza, že ďalším zámerom projektu je, aby sa naši žiaci stali nezávisle mysliacimi. Budú viesť projekt a na ich zodpovednosti bude nielen včleniť návrhy ukážok remesiel, ale tiež pripraviť vystúpenie a zapojiť do aktivít komunitu (verejnosť).

Študenti z každej krajiny budú pracovať na úlohách spoločne v skupinách. Následne v každej mobilite preberú vedenie domáci žiaci, ktorí budú zabezpečovať a koordinovať priebeh verejnej prezentácie. Všetky participujúce školy získajú vedomosti a prehľad o ďalších európskych krajinách, kultúre a ich obyvateľstve. Bude oslavovaná európska rozmanitosť a bude jej daný väčší priestor v rámci tréningových dní. Všetkým učiteľom a žiakom dáme možnosť stať sa integrovanou súčasťou európskeho spoločenstva.

V dňoch 1. – 5. októbra 2012 sa hosťujúcou školou pre partnerské školy projektu Comenius stala prosperujúca stredná škola v Newente vo Veľkej Británii. Jej prioritou je inšpirovať študentov, aby dosahovali úspechy v rámci školy, blízkej komunity aj medzinárodného spoločenstva. Skupina študentov našej ZŠ s MŠ Lujza Blahútová, Rebeka Cengelová, Patrícia Harezníková, Martin Maretta, Jozef Pačesa, Adriána Tarajová si nabití energiou a očakávaním svoje jazykové znalosti vyskúšali hneď

po prílete do Bristolu. Čakali ich pedagogickí zamestnanci školy, ktorí po zdvorilostných frázach a pozdravoch „vtiahli" deti do úplne iného sveta. Spoločne s francúzskymi študentmi sa po dvojhodinovej ceste autobusom dostali do školy v Newente. Prvé kilometre jazdy ich však zmiatli a prekvapili. Vodičkou školského autobusu bola učiteľka hudobnej výchovy a bez obáv jazdiť v ľavom jazdnom pruhu sa tiež len tak nevidí. Keďže komunikačným jazykom bola angličtina, spočiatku si medzi sebou toho veľa nepovedali. Viac sa tešili na študentov, u ktorých mali byť ubytovaní. Jedným zo zámerov projektu je bývanie v hostiteľských rodinách, kde by sa mali deti naučiť využiť jazykové zručnosti, reagovať a riešiť situácie v cudzom prostredí. Vďaka perfektne fungujúcim informačno-komunikačným technológiám získali o „svojich" anglických rodinách množstvo poznatkov už vopred. Elektronická pošta je vynikajúci nápad, ako si vymieňať informácie o partnerských študentoch, o členoch rodiny, o škole, prikladať súbory plné fotografií a zároveň čakať na odpoveď.

Bolo zážitkom sledovať prvé osobné stretnutie. Rečové znalosti sa stali nevyhnutnou potrebou. Sprostredkovanie svojich myšlienok a pocitov bolo zrazu nejasné a strohé. Raňajšie úvodné stretnutie zástupcov partnerských krajín v školskej knižnici bolo veľmi hlučné. Okrem množstva poznatkov z rodín – kto ako býval, ako sa predstavili, ako sa dorozumievali, aké frázy použili, aké ťažké je udržať pozornosť pri prijímaní nových informácií – bolo prekvapením cestovanie. Mnoho anglických študentov dochádza do Newent Community School z priľahlých oblastí, ktoré sú vzdialené niekoľko desiatok kilometrov, takže cesta do školy trvá niekedy aj hodinu. Naši študenti cestovali

ako všetci ostatní, buď anglickým *doubledeckerom*, alebo mali tú výhodu, že ich rodičia privážali každé ráno autom. Britskí študenti každé ráno prichádzajú do školy v zeleno-čiernych rovnošatách, ktoré ladia s farbou školy. (Zhodli sme sa, že by nám vôbec neprekážalo, keby aj v slovenských školách bolo nosenie uniforiem bežné.)

Oficiálny program pobytu, ktorý nám predstavili, sa zdal úžasný. Mesto Newent patrí rozlohou medzi menšie, no jeho prehliadka nás veľmi zaujala. Architektúra mestského úradu, mimochodom, postaveného v 17. storočí, bola pre nás niečím úplne iným ako to, na čo sme zvyknutí zo Slovenska. Príjemný starosta sa stal naším sprievodcom, snažil sa rozprávať pomaly, aby študenti porozumeli základným informáciám o meste. Typické červené telefónne búdky a poštové schránky, ktoré vidieť len v časopisoch, mohli deti konečne zachytiť svojimi fotoaparátmi. Nehovoriac o návšteve neďalekej gloucesterskej katedrály, ktorá okrem historickej hodnoty bola zaujímavá z pohľadu detí aj dospelých vďaka Harrymu Potterovi – jednotlivé časti filmu boli natáčané práve v tejto katedrále. A výlet do prímorského mesta Weston-super-Mare spojený s ochutnávkou tradičného anglického jedla – ryby s hranolkami (*Fish and Chips*), to by vyskúšal určite každý...

Projekt umožňuje študentom pracovať v multilinguálnom prostredí a zoznamovanie sa s mestom vystriedali športové aktivity. Dohodnúť sa, vymeniť si základné pokyny aj vo francúzštine, v taliančine, vo švédčine či v slovenčine bolo aj zábavné. Dokázať rozoznať známe slová a porozumieť, komunikovať jednoduchým spôsobom sa snažili naozaj všetci. Predviedli to vo večernom medzinárodnom kvíze v skupinách s anglickými študentmi. Kvíz bol rozdelený do oblastí týkajúcich sa každej partnerskej krajiny. Podpora pracovného spojenia cez Európu a rozmanitosť kultúr sa ukázala pri predstavovaní krajín. V ateliéroch umenia, ktoré sme Angličanom aj závideli, študenti formou rôznych výtvarných techník prezentovali históriu a tradície, oceňovali rozdiely a podobnosti komunít. Predstavili národnú legendu Jura Jánošíka, slávneho zbojníka, a jeho vernú družinu v krátkej hranej časti doplnenej slovenskými ľudovými piesňami (zbojníckymi).

Záverečné vystúpenie všetkých študentov ukázalo, že získané vedomosti a zručnosti dokázali využiť, doplnili si rečové znalosti, pochopili potrebu vzdelávania v cudzom jazyku, boli otvorení kultúrnej rôznorodosti, lepšie chápali spôsob života a myslenie iných národov a ich kultúrne dedičstvo. V decembri 2012 sa hosťujúcou školou projektu Comenius stane naša základná škola a už sa tešíme na stretnutie so študentmi z partnerských škôl, aby sme aj my mohli ukázať náš región, jeho históriu a tradície.

Mgr. Miriam KOVALČÍKOVÁ,
ZŠ s MŠ, Komenského ul., Dolný Kubín

Pri hrobe V. P. Tótha, po ktorom je jubilujúce gymnázium pomenované, sa konalo spomienkové stretnutie študentov a pedagógov školy.

Gymnázium Viliama Paulinyho-Tótha v Martine oslavovalo

145. VÝROČIE

Tak ako sa život neobíde bez prvolezcov, tak sa bez nich neobišli ani naše slovenské gymnáziá. Na prvý pohľad sú to také školy ako ostatné, ale pritom mohli vyrásť a najmä prežiť celé desaťročia iba tam, kde niet prízemnosti, trochárstva, tam, kde sa ľudia dokážu dívať ďalej, ako chce deň či rok. Tam, kde sa v ktoromkoľvek okamihu svojej existencie dokážu dotýkať budúcnosti.

Štrnásteho augusta 1867 štrnásťčlenný patronátny výbor pod vedením Viliama Paulinyho-Tótha zakladá Evanjelické augsburského vyznania gymnásium v Turčianskom Svätom Martine. V zakladacej listine sa uvádzajú ciele, usporiadanie, zásady a spravovanie školy. A tiež sa uvádza: *„... náukozdelná reč v tejto škole bude výlučne reč slovenská... k obligátnym štúdiám patrí maďarčina i nemčina."*

Hoci šlo o školu evanjelickú, navštevovali ju aj žiaci rímskokatolíckeho a židovského vierovyznania. Žiaci neboli len z Turca, ale prakticky z celého Slovenska.

Častým a ťažkým problémom gymnázia bola otázka finančného zabezpečenia jeho činnosti. Riešeniu tejto neľahkej záležitosti venoval veľa času a energie správca patronátu Viliam Pauliny-Tóth. Bol typom vynikajúceho organizátora. Vypracoval koncepciu školy, zvolával a organizoval patronátne výbory, zabezpečoval opravu budovy školy, budovanie zbierok. Množstvo síl a energie venoval obrane školy pred útokmi a intrigami. Aj keď vyšetrovacia komisia v novembri 1874 nenašla v činnosti martinského gymnázia nič chybného, prečo by ho bolo treba zatvoriť, stihol martinské gymnázium podobný osud ako gymnáziá v Revúcej a v Kláštore pod Znievom.

Tridsiateho januára 1875 sa posledný raz zišli žiaci a profesori martinského gymnázia a so slzami v očiach a s piesňou *Hojže bože, jak to bolí* na perách sa 98 chlapcov v krutej zime rozišlo do všetkých kútov Slovenska.

Bolo zasadené semienko národnej vzdelanosti, ktoré muselo čakať celých 44 rokov, aby mohlo znovu vzísť. Stalo sa tak až 5. októbra 1919, keď sa otvárajú 4 triedy Štátneho reformného reálneho gymnázia Viliama Paulinyho-Tótha v Turčianskom Svätom Martine. Nemalú zásluhu na tom má univerzitný profesor Jaroslav Vlček, ktorý bol na čele slovenského oddelenia na Ministerstve školstva v Prahe. Jaroslav Vlček nielenže mal veľký podiel na znovuotvorení martinského gymnázia, ale do školy posielal českých profesorov. Boli to mladí výborní odborníci, predchnutí láskou k Slovensku. Niektorí tu našli svoj domov, priateľov i náplň svojich vedeckých a umeleckých ambícií.

Gymnázium sa rozrastalo, a preto všetci, učitelia aj študenti, s radosťou privítali slávnostné položenie základného kameňa novej budovy 28. októbra 1930. Mestu záležalo na tom, aby škola získala dôstojné priestory a podmienky na svoju prácu, a preto jej darovalo nádherný rozsiahly pozemok na Malej hore a už 6. októbra 1940 sa gymnázium presťahovalo do nových priestorov. Táto budova nám po určitých úpravách slúži do dnešných čias.

Zložitá politická a spoločenská situácia zanechala svoju pečať aj na živote gymnázia. Vyučovanie bolo poznačené vojnou, mnohí z učiteľov a študentov sa zapojili do protifašistického odboja.

Po oslobodení martinské gymnázium prechádza svojimi metamorfózami. Toto obdobie však prináša škole stabilizáciu učiteľských síl a meno gymnázia má v povedomí slovenskej verejnosti stále lepší zvuk. V auguste 1967 bola škola ocenená vysokým štátnym vyznamenaním – Radom práce.

V 60. až 80. rokoch sa podarilo zlepšiť materiálno-technické vybavenie školy. Nemalou mierou sa o to zaslúžili martinské závody a podniky. Výrazne sa zintenzívnila príprava študentov na vysokoškolské štúdium prírodovedného a technického zamerania.

Škola zachytila nástup počítačov, ako jedna z prvých stredných škôl na Slovensku bola pripojená na internet.

Od roku 1990 prechádzajú študenti na systém výberu voliteľných predmetov, ktorý im umožňuje kvalitnejšiu prípravu na jednotlivé typy vysokých škôl. Roku 1990 sa začala budovať aj astronomická pozorovateľňa. Po mnohých peripetiách bola stavba s kupolou a ďalekohľadom odovzdaná do užívania v októbri 1998. V pozorovateľni je zabezpečený zaujímavý program nielen pre študentov školy, ale aj pre širokú martinskú verejnosť a v neposlednom rade pre žiakov základných a materských škôl z celého Slovenska. Od mája 2002 nesie pozorovateľňa meno významného predstaviteľa slovenského národa Milana Rastislava Štefánika, neskôr svoju činnosť rozšírila o Centrum popularizácie fyziky.

V septembri 1991 vznikla na gymnáziu bilingválna anglicko-slovenská sekcia so sídlom v Sučanoch, ktorá sa po dvoch rokoch osamostatnila.

Od septembra 1995 sa v škole začalo s experimentálnym overovaním 6-ročného gymnaziálneho štúdia. Cieľom bolo umožniť žiakom vo väčšom časovom priestore rozvinúť a zdokonaliť svoje schopnosti a zručnosti, dať im priestor realizovať sa. Aj napriek pozitívnemu hodnoteniu zo strany študentov, verejnosti a aj gestora experimentu bol experiment ukončený.

Nemalý podiel na dobrom mene školy má aj mimovyučovacia a mimoškolská činnosť. Študenti si nevedia predstaviť školu bez krúžkovej činnosti, pretože tu môžu venovať pozornosť aktivitám, na ktoré nie je na vyučovaní priestor a ktoré obohacujú ich život.

Študenti Gymnázia Viliama Paulinyho-Tótha úspešne reprezentujú školu v krajských a celoslovenských kolách rôznych súťaží, olympiád, Stredoškolskej odbornej činnosti, ale i na medzinárodnej úrovni.

Partnerské a družobné vzťahy mali počas existencie školy vždy prioritu. V poslednom období to boli partnerstvá najmä so školami v Čechách, Nemecku, Poľsku, Anglicku, vo Francúzsku a v Španielsku. V rámci týchto vzťahov sa uskutočňujú väčšinou výmenné pobyty študentov, ktoré prispievajú nielen k zdokonaľovaniu sa v cudzích jazykoch, ale aj k lepšiemu spoznaniu kultúry iných krajín.

V posledných rokoch sa najmä vďaka úspešnosti vo viacerých projektoch výrazne zmenil vzhľad a vybavenie školy. Najvýznamnejší projekt *Rekonštrukcia objektov – zvýšenie energetického štandardu Gymnázia Viliama Paulinyho-Tótha v Martine* bol financovaný z Európskeho fondu regionálneho rozvoja, zo štátneho rozpočtu a z rozpočtu Žilinského samosprávneho kraja (ŽSK). Budova školy prešla rozsiahlou rekonštrukciou, čo značne prispelo k zvýšeniu jej kultúry. Moderné materiálno-technické vybavenie – interaktívne tabule, počítače a ďalšie zariadenia podporujúce moderné vyučovanie – sa stalo súčasťou vybavenia školy. Z ďalších projektov možno spomenúť úspechy v rámci opatrenia Premena tradičnej školy na modernú a v grantovom programe ŽSK Vráťme šport do škôl.

Martinské gymnázium je počas celej 145-ročnej existencie späté so životom nášho mesta a regiónu. Veď od jeho vzniku za všetky tie roky opustilo jeho brány viac ako 12 600 študentov, z ktorých drvivá väčšina pokračovala v štúdiu na vysokých školách a nájdeme ich na najrôznejších významných postoch nielen na Slovensku, ale po celom svete.

Za každým spomenutým rokom, za každým obdobím je skryté úsilie učiteľov a ľudí, ktorých mená nie sú uvedené v žiadnych ročenkách, školských dokumentoch či na pamätných tabuliach. Je to veľká skupina rodičov a priaznivcov, bez ktorých si nemožno predstaviť žiadnu fungujúcu školu.

Patróni pri zakladaní školy mysleli na nástrahy, snažili sa predvídať, čo by mohlo zničiť jej existenciu. Možno sa im zdalo, že ich dielo bolo zničené v zárodku, no s odstupom 145 rokov je cítiť, že ich láska k národu, entuziazmus, viera v ideály boli silnejšie ako prekážky. Gymnázium Viliama Paulinyho-Tótha v Martine aj po 145 rokoch svojej existencie s hrdosťou a úctou odkazuje na ideály zakladateľov. Základný pilier lásky k vzdelaniu a národu je životnou hodnotou, ktorá pretrváva v existencii tejto školy.

V posledných septembrových dňoch si Gymnázium Viliama Paulinyho-Tótha formou niekoľkodňových osláv pripomenulo 145 rokov svojho založenia. Pre študentov, absolventov a širšiu verejnosť boli pripravené rozmanité aktivity, ako položenie kytíc na hroby V. Paulinyho-Tótha a J. Vlčeka, literárne tvorivé dielne študentov gymnázia, dejepisný študentský seminár, tematické dopoludnie v biológii a futbalový zápas učiteľov a žiakov.

Oslavy vyvrcholili v piatok 28. septembra 2012 slávnostnou akadémiou. Staroslovienskyotčenáš a hymnická pieseň *Kto za pravdu horí* v podaní zmiešaného zboru učiteľov a žiakov dôstojne uviedli prejav riaditeľa školy M. Štefka. S pozdravným príhovorom vystúpil minister školstva D. Čaplovič, hlavný radca prezidentskej kancelárie S. Liška, podpredseda ŽSK J. Štrba, primátor mesta Martina A. Hrnčiar, predseda Matice slovenskej M. Tkáč, poslanec NR SR I. Hraško, evanjelický a. v. farár M. Kubík. Nasledoval slávnostný program – pôvodný muzikál, ktorý pre túto udalosť pripravili študenti pod vedením učiteliek D. Brezňanovej, D. Hruškovej a B. Kocholovej. Predstavenie sa spočiatku nieslo v historickom duchu spomienok na časy minulé a vrcholilo súčasným zobrazením dnešného gymnázia so študentskými radosťami i starosťami. Očarujúci program aj celé slávnosti oslovili mnohých natoľko, že ťažko opúšťali priestory naplnené spomienkami, radosťami, nostalgiou, tancom i hudbou, slzami i smiechom.

Riaditeľ školy Ing. Marián Štefko so svojimi krojovanými študentmi.

Na oslavách výročia gymnázia privítal riaditeľ školy aj Dušana Čaplovača, ministra školstva, vedy, výskumu a športu, a primátora mesta Martin Andreja Hrnčiara.

Darina SÚDEROVÁ
Foto archív školy

Slovensko má medzi svojimi študentmi laureáta Ruskej akadémie vied

MOSKVA 2012 OČAMI ŠTUDENTA

Moskva je mesto superlatívov, ktoré ma vždy fascinovalo. Či už svojou rozlohou a veľkosťou samotného mesta, ruskou slovanskou kultúrou alebo svojou kvalitnou vedeckou základňou. Bolo pre mňa nesmiernou poctou navštíviť toto mesto a na týždeň sa stať jeho obyvateľom.

Cesta bola príjemná, chvíle učenia azbuky v lietadle vystriedala maximalistická realita samotného centra. Po dlhej príjazdovej ceste z letiska, vedúcej cez les, by človek povedal, že je už skoro v cieli. Naopak, polhodinová jazda bola iba začiatkom trasy smerom k hotelu. Trvalo ďalšiu hodinu, kým sme sa dostali na Brestskú ulicu, miesto nášho ubytovania. Mesto nebolo práve najfarebnejšie, ale funkcionalizmus a masívnosť stavieb, ktoré ho dotvárali, na mňa urobili dojem. Po príchode na izbu, ktorá bola v skutočnosti luxusným bytom uprostred centra s kuchyňou, menším biliardovým stolom a klavírom, sme sa zvítali s českou delegáciou, ktorá s nami bola ubytovaná na tom istom mieste.

Na druhý deň nás čakali v porovnaní s cestovaním príjemnejšie povinnosti. Otvárací ceremoniál tohto druhu som ešte nevidel. Hoc celé predstavenie pôsobilo na naše pomery zastaralo – balóny, obleky, tanečné kreácie, ktoré už dávno vyšli z módy – predsa len bolo z tých ľudí niečo cítiť. Tú svedomitosť a hrdosť, s akou pristupovali k celej súťaži. Človek sa ľahko dostal do stavu, keď vnímal, že táto súťaž nie je len jednou z mnohých, ale naozaj niečo znamená. Vrcholom ceremoniálu bolo spievanie hymny súťaže v stoji.

Nebol to len ceremoniál, na ktorom som postrehol národnostného ducha Ruskej federácie, medzi projektmi sa vyskytlo veľa projektov zameraných na kultúru konkrétneho ruského regiónu. A bolo skutočne zaujímavé sledovať ázijských Rusov a Rusky oblečených v tradičných východných krojoch pri hre na tradičnom ľudovom nástroji. Nikto sa z toho nesmial. Každý to považoval za niečo, čo k Rusku patrí. Súdržnosť bola kľúčovým slovom. Prezentácia projektov sa niesla v zábavnom duchu. Angličtinou sa dalo dorozumieť iba so študentmi Lomonosovovej univerzity, ktorí zastrešovali akciu, poprípade s porotou, avšak už tam bolo potrebné niekedy použiť slovenský, resp. ruský pojem. Horšie to bolo s poslucháčmi, resp. ostatnými súťažiacimi. Keďže šlo o ruskú národnú súťaž, moji ruskí rovesníci mali problém mi rozumieť. Po chvíli som sa však naučil zopár ruských pojmov, a tak mala prezentácia mojej práce charakter jazykovej kozmopolitnosti. Použitie domácich ruských pojmov ako „čejnik“ alebo „stakan“ uprostred anglického monológu zožalo úspech a Rusi to vnímali veľmi sympaticky. Prezentácia ruských odborníkov zaujala, a tak som postúpil do druhého kola.

Mimo iného som spoznal zopár pohodových ľudí a driečne ruské účastníčky súťaže. Fotky len tak lietali a maily sa rozdávali na každú stranu. Človek sa chvíľu cítil ako celebrita, no v skutočnosti to boli Rusi, ktorí boli takí prívetiví. Darmo, Slovania držia spolu.

Prezentácie sa mali uskutočniť v deň, keď sme mali navštíviť Červené námestie. Jedna z vecí, čo si pamätám, bol mierny organizačný chaos, keďže sa nestíhalo. Svoju prezentáciu som teda prezentoval o čosi skôr a tiež aj dlhšie, ako som mal. Opäť však zožala úspech tak poroty, ako aj divákov. Jedným z príjemných momentov bolo, keď druhýkrát za mnou prišiel istý bieloruský profesor podať si so mnou ruku a pochváliť moju prácu. Bol skutočne nadšený a na pamiatku mi nechal aj zopár prospektov svojej školy a Bieloruska. Pozitívnych momentov bolo skutočne dostatok, či už išlo o milé dievčenské pohľady, alebo uznanlivé vedecké názory na prácu.

Turistická obhliadka mesta bola fajn. Človek si uvedomí, v akých podmienkach žil ruský národ a akú silu to v ňom sformovalo. Aká pracovná morálka bdie v Rusoch a ako svedomito pristupujú k svojej práci. Akoby každý človek v meste vedel, čo je jeho úlohou, a pevne za tým šiel. Inšpiratívne prostredie, ktoré ma podnecovalo do činov.

Naplnený emóciami som sa rozhodol využiť hodinový rozchod na neviazané myšlienkové vyjadrenie toho, čo som videl – sadol som si na lavičku v Alexandrovom parku a začal písať. Ešte predtým si ma však obzeral s úsmevom istý pán, potom ku mne podišiel a ukázal mi vztýčený palec nahor s otázkou, či som študent. Povedal som, že áno, hoc som mal na jazyku, že v Moskve zatiaľ neštudujem. Spýtal sa na krajinu. Pôsobil priateľsky. Po zodpovedaní tejto otázky mi zamával a išiel ďalej. Mal som z toho dobrý pocit.

Pobyt gradoval v priebehu ďalších dní a návštevy Darwinovho múzea. V Rusku bola Darwinova teória vysoko oceňovaná a ospevovaná predovšetkým za socializmu. Vypchaté zvieratá, ich štúdie a anatómie boli inšpirujúce, hoc v mojej duši toho veľa nezanechali. Medzitým sa k nám pridali ďalší dvaja Rusi – jeden chalan programátor a dievča, ktoré vedelo anglicky. Obaja mali asi 15 rokov. Na svoj vek sa správali veľmi slušne a z ich strany bol cítiť rešpekt k nám jednak ako k hosťom, ale aj ako k súťažiacim. Návšteva Štátnej Tretiakovskej galérie prebehla nad moje očakávania. Dĺžka obrovských chodieb a celého bludiska dostala každého návštevníka do úzkych. Na druhej strane, obrazy zavesené na stenách zanechávali silný emocionálny odkaz.

Návšteva samotnej Lomonosovovej univerzity sa niesla v podobnom duchu. Množstvo chodieb, miestností a artefaktov hodných obzerania. Náš sprievodca bol profesionál. Bol by schopný opísať nám každý jeden kameň v študentskom geologickom múzeu. Múzeum bolo charakteristické tým, že každý z nás si mohol vo vlastných rukách vyskúšať vlastnosti jednotlivých kameňov, či už išlo o sopečný tuf, alebo meteority. Nemali sme veľa času, lebo čoskoro nás čakalo vyhodnotenie. Pani, ktorá s nami bola (zase nejaká úplne iná), stále hovorila sprievodcovi, koľko času ešte máme. „Dvanásť minút, už len dvanásť minút!“ Zrýchlili sme, ale popritom nám stále stíhal ukazovať aspoň to najkrajšie a najdôležitejšie, čo je tam vystavené. „Tri minúty, posledné tri minúty!“ V rýchlosti sme ešte prebehli zopár miestností, akoby „malé študentské múzeum“ nemalo konca.

Záverečný ceremoniál sa niesol v podobnom duchu ako uvítací. Komisia sa uzniesla na najprestížnejších oceneniach, ktoré sa rozdelili medzi domácich účastníkov, neskôr sa pristúpilo k oceňovaniu ostatných ľudí a, samozrejme, nechýbalo ani spievanie hymny súťaže.

Po programe sme ešte stihli pozvať zopár ľudí na našu rozlúčkovú párty, ktorá sa konala v piatok večer, a spoločne s nimi sme si tak vzájomne vychutnali spevom, tancom a zhováraním sa posledné moskovské chvíľky. Našim ruským kolegom sme venovali zopár slovenských spomienkových predmetov, podobne ako oni venovali dary ešte v to poobedie nám. Lúčenie bolo dlhé a dojímavé, skoro ráno nás však už čakal taxík.

Na Moskvu nezabudnem. V ten týždeň som dokázal načerpať obrovské množstvo energie, hoc v tej chvíli som myslel na úplne iné veci. Spoznal som iný kraj, iný mrav aj ľudí, a dokázal si tak zobrať to ich dobré a vytvoriť syntézu s tým, čo som už vedel. Rozprával som s ľuďmi, ktorí žijú na Urale, Bajkale, na ďalekej Sibíri, a možno práve toto prostredie je zodpovedné za takú úžasnú pokoru, ktorú títo ľudia prechovávajú k práci. Práca, to nie je niečo, čo by sme mali podceňovať. Je to niečo, čo po nás na tomto svete ostane. Staňme sa zodpovednými voči tomu, na čom pracujeme. Nájdime v tom zmysel, a dokážme si tak vychutnať proces vzniku niečoho nového.

Úspešný „akademik“ Viktor Futó s riaditeľkou svojej školy PaedDr. Annou Medveckou.

Viktor FUTÓ, Gymnázium sv. Tomáša Akvinského Košice
Foto (lupa)

V Čechách to myslia s tabletmi v školách vážne

INFORMAČNÉ TECHNOLÓGIE

Učitelia na celom svete nachádzajú stále viac možností, ako využiť počítače na zefektívnenie, ale aj zatraktívnenie vyučovania, na dobrú službu pedagogickým cieľom.

Nástrojom, s ktorým sa pracuje na vyučovaní, sa stále častejšie stávajú napríklad tablety. Ich hlavná výhoda je v tom, že podporujú aj zručnosti, ktoré sa v bežnej výučbe sprostredkovávajú ťažko. Typické je, že tablety sa využívajú na hodinách 10 až 15 % času, aby doplnili možnosti, ktoré neposkytuje krieda a tabuľa. Učitelia ich využívajú najmä na vizualizáciu a zlepšenie predstavivosti žiakov, napríklad pri zobrazení chemických vzorcov alebo matematických funkcií, ale pomáhajú aj pri opakovaní, skúšaní a podobne.

Výučbu pomocou tabletov skúšajú vo viacerých krajinách vo svete, medzi iným aj v Južnej Kórei, kde sa predpokladá, že do roku 2015 bude vzdelávanie v krajine plne digitalizované.

U našich západných susedov vyučovací proces s použitím informačno-komunikačných technológií podporuje aj ministerstvo školstva. Vo vybraných triedach na 19 českých školách nahradili od novembra papierové učebnice tablety. Žiaci v nich majú nahraté elektronické učebnice a takto sa budú môcť po celý rok učiť najmenej tri predmety. Projekt bol spustený ako experiment a odborníci budú testovať prínosy digitálnej výučby v škole.

Nový spôsob výučby si odskúša 528 žiakov a 65 učiteľov od šiesteho po ôsmy ročník základnej školy. Žiaci a učitelia dostali na jeden rok k dispozícii tablety s nahratými interaktívnymi učebnicami. Papierové, ktoré používali doteraz, museli odovzdať. Počas experimentu sa budú naďalej používať papierové pracovné zošity a ďalšie štandardné pomôcky. Tablety si budú deti nosiť aj domov, kde môžu s nimi pracovať, a po roku ich bude môcť škola alebo rodičia odkúpiť za polovičnú cenu, teda približne za 4 000 českých korún.

Prvé správy z experimentujúcich škôl hovoria, že deti sú nadšené, tešia sa z novej techniky, s ktorou sa doteraz väčšinou nikdy nestretli. Ich rodičia zasa chvália školy za progresívny prístup a ochotu hľadať efektívne nástroje na vzdelávanie detí. Učitelia to berú ako možnosť vyskúšať si niečo nové a neustrnúť na klasických metódach práce.

Školy si po dohode s rodičmi nastavili pravidlá na používanie tabletov, pričom žiaci si nemôžu do nich sťahovať hry a mazať výučbové aplikácie. Pokroky a celý experiment budú sledovať a vyhodnocovať odborníci z Pedagogickej fakulty Univerzity Karlovej v Prahe.

V budúcom roku by sa mala táto forma výučby rozšíriť na tisícku žiakov. Pri experimente sa budú merať pokroky detí učiacich sa pomocou interaktívnych pomôcok voči tým, ktoré naďalej pracujú s klasickými papierovými učebnicami. Ak by sa zistilo, že je experiment úspešný, pripraví sa náčrt ekonomických nákladov na ďalšie rozšírenie tabletov do škôl v ČR. Ak sa súčasne ukáže, že pomocou digitálnej výučby možno u žiakov dosiahnuť pozitívne merateľné zmeny, môže analýza poslúžiť ako podklad na možné zavedenie tejto technológie v celej Českej republike. Odborníci si myslia, že nový spôsob výučby by mohol zlepšiť vzdelávacie výsledky českých detí, ktoré podľa posledných medzinárodných meraní nie sú uspokojujúce.

Problémom experimentu je jeho financovanie. Štátne zdroje na túto oblasť sa v posledných rokoch v Českej republike znižovali, a tak sa experiment musí spoliehať na sponzorov, rodičov, školy a európske zdroje.

(podľa zahr. lupa)
Ilustračné foto samsung.com

Školstvo je dielňou ľudskosti, ale aj hľadania nepoznaného

Rozhovor s generálnym riaditeľom sekcie regionálneho školstva Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu SR Mgr. Zdenkom Krajčírom.

Ministerstvo školstva vedy, výskumu a športu (MŠVVaŠ) SR je kľúčovou riadiacou inštitúciou nášho vzdelávacieho systému. Z jednotlivých problematík, ktoré zastrešuje, je najrozsiahlejšia výchova a vzdelávanie v oblasti regionálneho školstva. Presnejšie by sme zrejme mali povedať, že ide o problematiku predškolských zariadení, základných, špeciálnych a stredných škôl, ale aj všetkých školských zariadení. Možno sa stretnúť s údajom, že hovoríme o približne 7-tisíc subjektoch, čo už je poriadne veľká firma. Možno najväčšia na Slovensku. Koncepčne zastrešuje jej chod sekcia regionálneho školstva MŠVVaŠ SR, ktorú po nástupe nového ministra vedie ako generálny riaditeľ opäť Mgr. Zdenko Krajčír. Porozprávali sme sa s ním o súčasnom stave regionálneho školstva, cieľoch, koncepcii školstva v nasledujúcom období, ale aj o stave reformy školstva a zámeroch v jej ďalšom smerovaní.

Pán generálny riaditeľ, predstavte sa najskôr našim čitateľom z profesionálnej stránky. Akú pedagogickú dráhu máte za sebou?

Moje pôvodné pracovné smerovanie určovalo ukončenie Fakulty telesnej výchovy a športu UK v Bratislave roku 1983 – teda pôvodne som učiteľ telesnej výchovy v kombinácii s brannou výchovou. Osud však chcel, že som sa začal uberať dráhou špeciálneho pedagóga, keďže mojím prvým zamestnávateľom sa stal vtedajší Výchovný ústav pre mládež v Sološnici, kde som pôsobil ako učiteľ a vychovávateľ až do konca augusta 1989. Preto som roku 1988 začal študovať špeciálnu pedagogiku na Pedagogickej fakulte UK v Bratislave, odbor psychopédia, a štúdium som ukončil roku 1991. Medzitým som sa v septembri 1989 stal riaditeľom Výchovného ústavu pre mládež vo Veľkých Leváročh, kde som ako riaditeľ pôsobil až do konca roka 1991. Za najväčší úspech v tomto období považujem obhájenie začatia a následne samotnú realizáciu výstavby nového zariadenia so školou, s internátom, telocvičňou, bazénom.

Na základe mojich pracovných výsledkov som začiatkom roka 1992 začal prvýkrát pracovať na vtedajšom Ministerstve školstva, mládeže a športu SR ako vedúci odborný referent-špecialista na oblasť špeciálneho školstva – výkon ústavnej a ochrannej výchovy. Koncom roka som sa však rozhodol odísť do súkromného sektora, kde som až do polovice roka 1995 pracoval ako manažér firmy. Z rodinných dôvodov som sa však rozhodol vrátiť do školstva a nastúpil som ako vedúci výchovy do Reedukačného centra v Sološnici, ale v ten istý rok v novembri ma oslovili kompetentní pracovníci a ja som sa opäť vrátil na Ministerstvo školstva SR, kde pracujem až doteraz, teda nepretržite 17 rokov. Roku 2002 som sa stal riaditeľom odboru základných škôl, v rokoch 2005 až 2007 som pracoval ako generálny riaditeľ sekcie regionálneho školstva, v rokoch 2007 až 2012 ako poradca ministra a od apríla 2012 som opäť vo funkcii generálneho riaditeľa sekcie regionálneho školstva. Stručne zhrnuté: viem, čo je to učiť a vychovávať „problémového žiaka“, viem, čo je to riadiť školu a školské zariadenie, ktorá zabezpečuje teoretické vyučovanie, praktické vyučovanie a odborný výcvik, styk so zamestnávateľmi, internát, viem, že škola má okrem žiakov a učiteľov aj strechu, ktorá sem-tam tečie, vodu, ktorá sem-tam netečie, elektrinu, plyn, viem, čo je to stavať novú školu (nový ústav) od projektovej dokumentácie, výkupu pozemkov, obhajoby jej stavby pred verejnosťou až po jej realizáciu, viem, ako sa zarábajú peniaze v súkromnej firme, a viem, ako sa pracuje v štátnej správe.

Aká je vaša pedagogická filozofia, aké sú piliere vašich pedagogických názorov, ako a kde sa formovali?

Začal by som z pohľadu štátneho úradníka. Chcem povedať, že považujem výchovu a vzdelávanie za činnosť apolitickú a tohto sa držím celý život. Nikdy som nebol, nie som a nebudem politicky organizovaný. Tohto sa držím aj ako štátny úradník. Štátny úradník má vždy vo svojej profesionálnej dráhe dve možnosti. Buď musí slúžiť a plniť programové vyhlásenie každej vlády SR, alebo nebude štátnym úradníkom.

Základným pilierom mojich pedagogických názorov bola pre mňa výchova mojich rodičov, ktorí sa ma snažili v prvom rade naučiť rozlišovať dobro od zla a mať rád ľudí. Teoretický základ mi dali, samozrejme, obe vysoké školy, ale v súčasnosti je to najmä sebavzdelávanie. Rozhodujúcim formátorom mojich pedagogických názorov však bola a je pre mňa pedagogická prax (okrem iného pracujem ako športový tréner so slušnými výsledkami mojich zverencov až na úrovni majstrovstiev Európy a sveta). Až samotnou pedagogickou praxou som sa naučil, že pedagóg pri práci s deťmi a mládežou musí vždy začať najskôr od seba. Svojím správaním musí byť tomu, koho chce vychovávať, vzorom a na prácu – vyučovaciu hodinu, výchovnú jednotku – musí byť perfektne pripravený. Mojou základnou pedagogickou filozofiou teda je pracovať tak, aby sme vychovali múdreho a čestného človeka s filozofickým poňatím „múdrosti“, ktorá sa snúbi v človeku vzdelanom a dobrom.

> „Až samotnou pedagogickou praxou som sa naučil, že pedagóg pri práci s deťmi a mládežou musí vždy začať najskôr od seba. Svojím správaním musí byť tomu, koho chce vychovávať, vzorom a na prácu – vyučovaciu hodinu, výchovnú jednotku – musí byť perfektne pripravený.“

V akom stave je dnes regionálne školstvo? Ktoré problémy považujete za kľúčové?

Toto je otázka, na ktorej zodpovedanie by bol potrebný väčší priestor. Fakt je ten, že v oblastiach rozhodovania, na ktoré mám kompetenciu, by som sa chcel rozhodovať na základe poznaných faktov a relevantných informácií. Bohužiaľ, za tých tridsať rokov praxe som sa v školstve veľakrát stretával s „insitným“ a emotívnym rozhodovaním skôr na politickej ako na odbornej úrovni.

Možno by sa očakávalo, že budem hovoriť o nedostatku učebníc, vzdelávacích štandardoch, rámcových učebných plánoch a podobne.

Dá sa však odpovedať aj z pozitívneho pohľadu, tak, že slovenské regionálne školstvo je vzhľadom na vložené financie a kvalitu výstupu (výsledky medzinárodných meraní TIMSS, PIRLS, PISA a podobne) jedným z najefektívnejších vzdelávacích systémov vo svete. Zastávam názor, že máme pomerne slušne nastavenú legislatívu, ale ak chceme zvýšiť kvalitatívnu úroveň, v systéme je už len veľmi málo rezerv, naopak, musíme doň vložiť vyššie zdroje.

Kľúčovým hráčom každého vzdelávacieho systému je učiteľ a pre mňa je tento prvok rozhodujúci. Ak sa pozrieme na to, čo urobili alebo robia krajiny, ktoré sú z pohľadu medzinárodných meraní dlhodobo úspešné alebo sa stali „skokanmi“, zistíme, že všetky ich zjednocuje jedno – začali pracovať s učiteľom. Povedali si, že ak chcú učiteľa s vysokoškolským vzdelaním II. stupňa, musia mu ponúknuť približne rovnaký nástupný plat, aký dostávajú začínajúci zamestnanci v ostatných povolaniach s rovnakou požiadavkou na vzdelanie. Zlepšili pregraduálnu prípravu učiteľov najmä v dvoch veciach, v ktorých máme my veľké nedostatky. Po prvé, zvýšili percentuálny podiel času praktickej prípravy. Tento podiel sa v úspešných systémoch pohybuje od 30 až skoro po 50 percent časovej dotácie pre pregraduálnu prípravu (u nás je to okolo 7 percent). Štúdium predmetárov nastavili tak, aby sa učiteľ naučil daný predmet učiť. My napríklad matematikára učíme matematiku, a už menej ho učíme učiť matematiku. Väčšina krajín ponúka učiteľovi kariérny rast spojený s najvyšším, pomerne strmým nárastom platu počas prvých 10 až 15 rokov, potom mu plat len valorizujú. Je to prirodzené, najviac financií potrebuje učiteľ zo začiatku, potrebuje bývať, zakladá si rodinu a podobne. Teda už po absolvovaní pregraduálnej prípravy je učiteľ pomerne slušne pripravený na žiaka a na samotný pedagogický proces. Vo väčšine krajín, ktoré urobili uvedené opatrenia, sa spoločenský status učiteľa zlepšil natoľko, že pre učiteľské povolanie si vyberajú uchádzačov z 30 percent najúspešnejších stredoškolákov, teda robia výber, a nie nábor. Aj s týmto máme na Slovensku problém. Stav pedagogických kolektívov na základných a stredných školách máme, teraz, prosím, bez urážky, prestarnutý, vekový priemer je vyšší ako 45 rokov. Analýza hovorí, že zo systému nám odchádza približne 8 percent zamestnancov (zamestnanci starší ako 60 rokov), ale doň prichádzajú len asi dve percentá (prvý rok praxe). Pravda je však taká, že podľa výsledkov štúdie TALIS sa s problémom vysokého vekového priemeru a prefeminizácie borí viacero vzdelávacích systémov.

Regionálnemu školstvu odoberá silu aj prílišná stratifikácia systému, rozčleňovanie populačného ročníka do špeciálnych škôl, nadaní a talentovaní, národnostného školstva, gymnázií s osemročným štúdiom, gymnázií s päťročným štúdiom... Systém je – ako hovoria v Čechách – „rozvolnený“ v obsahu vzdelávania najmä vo veku plnenia povinnej školskej dochádzky až tak, že začína byť ohrozená možnosť prestupu z jednej školy na druhú. Problémom je taktiež normatívne financovanie na žiaka, najmä vo výberovom vzdelávaní, t. j. najmä v stredných školách. Žiak sa stal tovarom, ktorý škole prináša peniaze, a až na malé výnimky stredné školy robia nábor, a nie výber. V predchádzajúcom školskom roku stredné školy ponúkali 88-tisíc stoličiek pre 44-tisíc deviatakov.

(pokračovanie rozhovoru na strane 10)

ZDENKO KRAJČÍR

Rozhovor s osobnosťou

Školstvo je dielňou ľudskosti, ale aj hľadania...

(dokončenie rozhovoru zo strany 9)

Riešenie ktorých problémov vám zaberá najviac času?

Som zástancom názoru, že všetky problémy sa musia riešiť komplexne a vzhľadom na súčasný nedostatok zdrojov sa musia riešiť postupnými krokmi. Niečo sme už začali, niečo pripravujeme.

V akom stave je napĺňanie cieľov reformy? Sme v poslednom roku „nábehu" nových zmien, čo bude nasledovať teraz? Pripravuje sa analýza doterajších procesov a stanovenie novej stratégie?

Podľa toho, čo pod pojmom reforma myslíme. Niekto hovorí, že reforma sa ešte nezačala, Vy hovoríte, že sme v poslednom roku reformy, a niekto hovorí, že reforma vzdelávania nemá ani začiatok a ani koniec, k čomu sa prikláňam aj ja. Tak ako sa mení spoločnosť a ľudia v nej, menia sa aj požiadavky na vzdelávanie a každý úspešný vzdelávací systém musí na zmeny reagovať podľa možností niekoľko rokov v predstihu. Je však v tejto hektickej a krízovej situácii svetového hospodárstva niekto, kto vie, ako bude vyzerať svet, Európa, Slovenská republika o rok, nieto ešte o desať!? Ako bude vyzerať naše hospodárstvo, aká bude požiadavka na pracovnú silu a konečne ako by mala vyzerať škola po roku 2030?

Samozrejme, že vyhodnocujeme doterajšie procesy, a to najmä s ohľadom na *Milénium*. Čo sme v súlade s *Miléniom* urobili, aký to malo efekt. Na tejto analýze už pracujeme. Všetko však robíme príliš rýchlo, čo je platenie dane tejto dobe, ale aj prílišnému spolitizovaniu vzdelávania. Každý minister je tlačený politikmi a médiami rýchlo produkovať a za krátky čas volebného obdobia splniť čo najviac úloh, podľa možností všetky. Niektoré zmeny sa preto v predchádzajúcich obdobiach uskutočnili bez potrebných analýz, bez overenia dopadov, polovičato, no a teraz zbierame úrodu. Máme nedostatočne vypracované štátne vzdelávacie programy, chýbajú dobre rozpracované materiálno-technické, priestorové a personálne požiadavky, chýbajú dobre rozpracované vzdelávacie štandardy ako objednávka štátu pre školy, čo majú žiaka naučiť. Je tu neustály názorový boj, dokonca v akademickom prostredí, na alternatívne školy, na to, či má byť vzdelávací štandard nastavený po ročníkoch, alebo po stupňoch, či je správne zavedenie povinného vyučovania angličtiny ako prvého cudzieho jazyka, či sa máme viac orientovať na vzdelávací systém s anglosaskými tradíciami, alebo rakúsko-uhorskými tradíciami, a podobne. Ja osobne si myslím, že mentalite Slovákov, už aj z historického hľadiska, je bližší ten druhý. Ktorý je lepší z pohľadu výsledkov, ťažko povedať. Ak som si zobral napríklad kritérium, ktorý systém vyprodukoval viac nositeľov Nobelových cien, prišiel som k výsledku, že je to zhruba narovnako. Je teraz moderné hovoriť o stratégiách, víziách, koncepciách a podobne.

V školách sa v prvom rade musí učiť a my musíme urobiť všetko, aby tomu tak bolo. Viaže nás k tomu Programové vyhlásenie vlády SR na roky 2012 až 2016, teda musíme plniť úlohy, ktoré vyplývajú z jeho rozpracovania. Musíme reagovať na súčasné vplyvy krízy a, samozrejme, pracovať na úlohách, ktoré budú posúvať školský vzdelávací systém Slovenska dopredu najmä tým, že budú riešiť kľúčové problémy, ktoré som pomenoval vyššie.

Kto bude na týchto úlohách pracovať?

Je to vážny problém. V predchádzajúcich obdobiach prijímali vlády, a to vo väčšine prípadov na základe nátlaku médií, že štátny úradník je „darmožráč" a „škodná", opatrenia typu prepustiť 10 percent úradníkov a podobne. V úvode ste pomenovali regionálne školstvo ako najväčšiu firmu na Slovensku, s približne 85-tisícmi pedagogických a odborných zamestnancov plus prevádzkoví zamestnanci a s asi 7-tisíc subjektmi. Na riešenie všetkých s tým spojených úloh má sekcia regionálneho školstva k dispozícii 48 zamestnancov vrátane sekretárok. Stabilita zamestnaneckého priestoru je ovplyvňovaná, bohužiaľ, aj takými názormi, ako nedávno prezentovala jedna súkromná televízia, že učitelia hovoria, že najviac energie im odčerpávajú štátni úradníci. Nikto z nich však nepochopil, že tí „zlí" štátni úradníci plnia úlohy, ktoré im zadávajú politici, ktorých si aj učitelia zvolili. Mimochodom, tých úloh za posledných desať rokov rádovo neustále pribúda, ale počet zamestnancov klesá. Z uvedeného dôvodu musíme niektoré úlohy prenášať na naše priamo riadené organizácie, ako je Štátny pedagogický ústav, Štátny inštitút odborného vzdelávania (ŠIOV), Výskumný ústav detskej psychológie a patopsychológie, Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania alebo Metodicko-pedagogické centrum, či Ústav informácií a prognóz školstva. Bohužiaľ, aj tieto organizácie postihli masívne prepúšťacie vlny a k tomu sa pridružilo, že sa z nich postupne stali projektové organizácie, ktoré v prvom rade zabezpečujú realizáciu rôznych projektov financovaných zo zdrojov EÚ a na plnenie svojho prvoradého poslania už nemajú ani čas, ani ľudský potenciál. Tu by som chcel taktiež docieliť, aby sa nám podarilo obnoviť pedagogickú vedu a podarilo sa nám zamestnať schopných ľudí, ktorí budú vedieť dobre analyzovať a prognózovať vývoj v oblasti pedagogiky.

Zdá sa, že kľúčovou témou slovenského školstva je už dlhý čas jeho financovanie. Ako vnímate situáciu vo finančnom zabezpečení segmentu, ktorý riadite?

Ako som spomenul už vyššie, financovanie a samotný objem finančných zdrojov do regionálneho školstva vnímam ako jeden z rozhodujúcich problémov. Problémom je však aj mechanické porovnávanie výšky zdrojov poskytovaných do vzdelávania vzhľadom na HDP ostatných krajín. Patríme totiž medzi krajiny s tvorbou malého objemu verejných financií oproti ostatným krajinám, čo je z jednej strany spôsobené nízkym daňovým zaťažením, ale aj vysokými daňovými nedoplatkami, respektíve nízkym výberom daní.

Matej Šiškovič z Inštitútu finančnej politiky Ministerstva financií SR hovorí, že vzdelávanie patrí medzi najvýnosnejšie investície pre jednotlivca aj spoločnosť.

„Ak sa pozrieme na to, čo urobili alebo robia krajiny, ktoré sú z pohľadu medzinárodných meraní dlhodobo úspešné alebo sa stali ‚skokanmi', zistíme, že všetky ich zjednocuje jedno – začali pracovať s učiteľom."

S využitím modelu OECD bolo vypočítané, že zvýšenie kvality základného vzdelávania na úroveň najlepších krajín by nám v horizonte 80 rokov prinieslo na HDP v súčasnom vyjadrení kumulatívne až 345 miliárd EUR, čo je viac ako päťnásobok nášho terajšieho HDP. Inak vyjadrené, roku 2030 by sme mali vďaka kvalitnejšiemu vzdelávaniu HDP vyšší o 1,3 %, roku 2050 už o viac ako 9 % a roku 2090 až o takmer 42 % v porovnaní so scenárom bez reformy.

Inštitút finančnej politiky (IFP) navrhuje aj riešenia, a ja sa s nimi stotožňujem:

- prioritizovať výdavky na vzdelávanie voči ostatným rozpočtovým oblastiam,
- investovať viac do prípravy a rozvoja učiteľov,
- postupne zvyšovať ohodnotenie učiteľov s väzbou na ich výkon,
- odbremeniť učiteľov od nadbytočnej administratívnej záťaže,
- lepšie monitorovať výsledky študentov, učiteľov a škôl,
- zaviesť systém hodnotenia a sebahodnotenia práce škôl a školských zariadení,
- zaviesť celoplošné testovanie žiakov základných škôl (Testovanie 5),
- viac podporovať školy a študentov so slabšími výsledkami,
- zlepšiť prístup sociálne slabších k predškolskému vzdelávaniu,
- zaviesť podporné jazykové programy slovenčiny pre deti a žiakov s vyučovacím jazykom národnostnej menšiny,
- zvýšiť podiel špeciálnych pedagógov a asistentov učiteľa,
- zrovnoprávniť financovanie pre II. stupeň ZŠ a prvé štyri ročníky osemročných gymnázií.

Ako ste si všimli, niektoré odporúčania už plníme, niečo pripravujeme.

Zostane v najbližšom čase systém normatívneho financovania?

Treba najskôr povedať, že zavedenie normatívneho financovania bolo v danom čase dobrý ekonomický krok. Jeho zavedením a zrušením účelovosti sa vytvoril priestor, aby sa školy naučili racionálne využívať finančné zdroje, s tým dopadom, že sa podarilo systém oddlžiť. Negatívny dopad som uviedol vyššie, teda odrazilo sa to najmä v kvalite stredoškolského vzdelávania. Určite otvoríme diskusiu o zmenách, dnes však neviem povedať presne, v akom rozsahu nastanú.

Po nástupe nového vedenia ministerstva sa do centra pozornosti dostala otázka prepojenia škôl a trhu práce. Čo čaká systém základných a stredných škôl v tejto oblasti v blízkej budúcnosti?

Otázka prepojenia vzdelávania na trh práce je populárna najmä u zamestnávateľov, ktorí s obľubou hovoria, že školy vzdelávajú buď v odboroch, ktoré prax nepotrebuje, alebo s profilom absolventa, ktorý nie je pripravený pre prax. Spýtajte sa zamestnávateľov, aké odbory sú žiaduce za päť rokov. Alebo sa spýtajte, aký profil by mal mať kuchár. Ak sa spýtate, či by mal ovládať národnú kuchyňu – odpoveď je áno. Mal by ovládať všetky svetové kuchyne? Áno. Mal by vedieť nemecky, anglicky? Áno. Mal by vedieť účtovníctvo? Áno. Na všetko bude odpoveď áno. Zhrniem: doteraz sme nevedeli nájsť spoločnú reč so zástupcami zamestnávateľov na celoštátnej úrovni, aby sme vedeli dobre nastaviť štátne vzdelávacie programy, a ani na regionálnej úrovni, aby školy vedeli nastaviť svoje školské vzdelávacie programy (česť výnimkám).

V tejto oblasti sme za posledné štyri roky už urobili kus práce, a to v tej najužšej spolupráci so zamestnávateľmi a s profesijnými združeniami. Tieto zámery, prepojenie vzdelávania s potrebami trhu práce, sa premietli do novely zákona o odbornom vzdelávaní a príprave, školského zákona a zákona o financovaní základných a stredných škôl. Verím, že zmenami sme znovu naštartovali motiváciu žiakov základných škôl po kvalitnejšom vzdelávaní až do skončenia 9. ročníka. Konkrétne tým, že sme zaviedli určitý motivačný filter pre prihlasovanie sa na ďalšie štúdium, a tým, že o gymnázium sa môžu uchádzať len žiaci s priemerom z povinných vyučovacích predmetov okrem výchovných do 2,0 a na študijné odbory stredných odborných škôl s priemerom do 2,75. Viem, že toto opatrenie sa nestretlo s dobrým ohlasom u politikov, ale stretlo sa s dobrým ohlasom najmä u základných škôl. Štát môže regulovať kvalitu vzdelávania v troch bodoch: na vstupe, v priebehu vzdelávania a na výstupe. Regulácia na výstupe je jedným z najcitlivejších a ekonomicky najneefektívnejších bodov. O tom sa presvedčili politici v susednej Českej republike, keď nezmaturovalo približne 30 percent maturantov. Politicky sa to nedá ustáť a o ekonomickej efektivite nehovorím. My sme sa rozhodli pre postupnosť krokov vo všetkých troch bodoch. Taktiež chceme prísnejšie regulovať počet detí odchádzajúcich do osemročných gymnázií, a to v zmysle záverov IFP a výsledkov vedeckých štúdií, v záujme zvýšenia vzdelanostnej úrovne Slovákov.

Vážnou témou je odborné vzdelávanie a príprava. Čo chystáte v tejto oblasti?

Okrem vyššie uvedených legislatívnych zmien zvažujeme opätovné zavedenie prvkov duálneho systému vzdelávania do nášho systému odborného vzdelávania. Slovo opätovné znamená, že duálny systém sme tu zhruba do roku 1984 mali, keď sa v podstate každý učeň pripravoval pre konkrétneho zamestnávateľa, odborný výcvik alebo prax sa uskutočňovala v reálnom zamestnávateľskom prostredí. Duálne bolo vyjadrené v podstate tým, že stupeň vzdelania garantovala škola a kvalifikáciu (výučný list) garantoval zamestnávateľ. Okrem iného v decembri sa náš pán minister spolu s našimi expertmi zúčastní medzinárodnej konferencie ministrov k duálnemu vzdelávaniu v Berlíne a Slovenská republika v prvom polroku 2013 pod odbornou záštitou ŠIOV usporiada medzinárodnú konferenciu s podobným zameraním za účasti štyroch ministrov (Spolková republika Nemecko, Česká republika, Rakúsko a Slovenská republika). Závery a odporúčania týchto konferencií budú využité v prospech odborného vzdelávania.

Od januára budú zrušené krajské školské úrady. Zasiahne táto zmena nejakým spôsobom samotné školy?

Ak bola táto reforma pripravená dobre, školy by ju v podstate nemali pocítiť, keďže všetky kompetencie krajských školských úradov sa pretransformovali do kompetencií odborov školstva obvodných úradov v sídle krajov. Môj osobný názor, možno aj preto, že som krstným otcom krajských školských úradov, je, že mať špecializovanú štátnu správu v školstve bol dobrý krok.

Zmení sa niečo na obsahu činnosti a štruktúre školských úradov?

Ak myslíme pod školskými úradmi vyššie územné celky a obce s postavením školského úradu, tak v tomto momente nie.

Ako hodnotíte stav slovenského učiteľstva v regionálnom školstve?

Na medzinárodnej konferencii, ktorú zastrešovala Americká obchodná komora (AmCham), odznelo, že na Slovensku pripadá na učiteľa 12,4 študenta. Nikde v európskych krajinách nie je priemer pod 15. Sú to zle vynaložené peniaze. Keby sa počet učiteľov upravil tak, že na učiteľa by pripadalo 15 alebo 18 žiakov, plat pedagóga by mohol vzrásť až o 200 eur. Koľko učiteľov by tak prišlo o prácu, zatiaľ odborníci nevyčíslili. Dnes prepúšťajú aj mnohé podniky, je kríza. My nechceme znížiť kvalitu vzdelávania, chceme zvýšiť status. Taktiež sa poukázalo aj na kvalitu učiteľov. Spomedzi slovenských učiteľov je podľa týchto vyjadrení kvalitných desať až dvadsať percent, aj tí chcú do troch rokov zo školstva odísť. Štyridsať percent sa snaží. Zvyšných 40 až 50 percent prežíva, nechce zmeny, sú demotivovaní.

Okrem toho, že uvedené štatistické údaje boli nepravdivé (pozri Education at Glance 2012), nestotožňujem sa ani s názorom na kvalitu učiteľov. Veď keby to bolo tak, že len 10 až 20 percent je kvalitných, nemôžeme byť jedným z najefektívnejších vzdelávacích systémov podľa hodnotenia nezávislej audítorskej firmy McKinsley and Company. Môj osobný názor teda je, že pedagogický zbor máme taký kvalitný, ako ho vieme odmeňovať, ako vieme pripravovať na vysokých a stredných školách a ako sa na toto povolanie pozerá celá spoločnosť, ktorá je dnes masírovaná,

bohužiaľ, negatívnymi príkladmi z médií. Zverejňujú sa najmä negatíva – a pozitívny príklad, napr. Zlatý Amos, sa vysiela zo záznamu – a za príklad úspechu sa uvádzajú pseudocelebrity.

Voľakedy sa robili viaceré prieskumy o stave a podmienkach práce učiteľov a o ich životnej úrovni. Robia sa podobné analýzy aj v súčasnosti?
Samozrejme, že sa robia, a dokonca na medzinárodnej úrovni. Jednou takou hĺbkovou analýzou je štúdia TALIS, do ktorej sa zapája aj Slovenská republika. Veľká časť materiálu OECD Education at Glance je každoročne venovaná aj učiteľom vrátane ich ekonomického zabezpečenia, pracovného zaťaženia a pod. Tento materiál napríklad jednoznačne hovorí, že slovenský učiteľ je jedným z najnižšie ohodnocovaných vo svete.

Učitelia dosť protestovali proti kreditnému systému. Myslíte, že oprávnene? Chystajú sa v tejto oblasti nejaké zmeny?
Z pohľadu učiteľa to bolo určite oprávnené. Učitelia totiž kredity vnímajú ako možnosť získania kreditového príplatku, respektíve postupu do vyššieho platového stupňa, teda ako možnosť zvýšenia platu. Cestu, ako získať kredity (vzdelávanie, vykonanie skúšky alebo autorstvo), bohužiaľ, vnímajú ako prekážku, ktorá ich zdržuje. Je to podľa mňa daň za nízke odmeňovanie. Filozoficky je to však správny krok.
Pôvodným cieľom kreditového príplatku nikdy nebolo zvýšenie platu. Kreditový príplatok mal predstavovať nástroj motivácie k vzdelávaniu (ak chce byť učiteľ kvalitný, musí sa neustále vzdelávať) a čiastočnú úhradu nákladov, ktoré učiteľ so vzdelávaním má. Podobný systém majú aj v iných krajinách a u nás ho majú napríklad zdravotnícki pracovníci, len tam je to troška tvrdšie. Tam platí systém, že ak sa vzdelávaš a máš kredity, máš aj prácu. Nevzdelávaš sa a nemáš kredity? Nemáš prácu.

Učitelia i riaditelia škôl čakajú jasné pomenovanie stratégie základného a stredného školstva. Pracuje sa na nej, kedy im ju predstavíte?
Táto otázka je novinárska. Odpoveď na ňu zaujíma skôr tých, ktorí o školstve píšu a prinášajú mediálne informácie, ako učiteľov alebo riaditeľov. Zúčastňujem sa stretnutí s učiteľmi aj s riaditeľmi škôl a ešte mi ju nikto nepoložil, lebo všetci vedia, že my takýto koncepčno-strategický materiál máme – *Koncepciu rozvoja výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike na najbližších 15 až 20 rokov (Milénium)*. Ešte sme len v polovičke jej plnenia a už niektorí (najmä akademickí oponenti) tlačia na novú. Už som povedal, vyhodnotíme plnenie tej starej a potom spolu s odbornou verejnosťou povieme, ako ďalej.

Minister školstva informoval verejnosť, že na stratégii ďalšieho rozvoja školstva sa pracuje. Aký je stav prác?
V rámci rozpracovania Programového vyhlásenia vlády SR na roky 2012 až 2016 pán minister zadal úlohu analyzovať a vyhodnotiť stav plnenia *Milénia*. Od toho sa bude odvíjať ďalší postup.

Hovorí sa o tom, že by malo dôjsť k reštrukturalizácii a racionalizácii v skladbe a činnosti priamo riadených organizácií. Dajú sa už zverejniť niektoré návrhy?
Zatiaľ je všetko v štádiu analýz a vyhodnocovania možností. Ak to však má byť urobené len preto, aby sa ušetrili nejaké finančné prostriedky, chcel by som povedať, že tu zdroje nie sú. Ak by sme napríklad zrušili všetky priamo riadené organizácie aj s inšpekciou a krajskými školskými úradmi, získame zdroje na zvýšenie platov učiteľov o jedno percento, ale paralizujeme celé školstvo. Boli názory, že ich úlohy by mali plniť nezávislé organizácie a združenia (tretí sektor), ale kde nájdeme zdroje na ich financovanie?

V posledných rokoch je veľa kritiky na učebnicovú politiku ministerstva. Vidíte to tiež ako vážny problém a čo s ním?
Vážnosť tejto témy je podľa uhla pohľadu. Pre niektorých učiteľov sú učebnice rozhodujúcou učebnou pomôckou, pre niektorých podružnou, respektíve niektorí ich ani nepoužívajú. Ministerstvo naozaj vyvíja maximálne úsilie na zabezpečenie minimálne jednej učebnice na každý povinný vyučovací predmet. Tá škála je neskutočne široká (základné a všetky druhy a typy stredných škôl, špeciálne školy podľa druhu postihnutí, Braillovo písmo, národnostné školstvo), čo vyžaduje veľký objem financií. Veľkým problémom je autorstvo učebníc a najväčším, ktorý zdržuje najviac, verejné obstarávanie.

V Českej republike sa na 19 školách overuje práca bez učebníc, ktoré nahrádzajú tabletmi. Nie je to jediná krajina, kde sa nové technológie začínajú overovať v reálnej praxi. Čo pripravujete vy?
My nepripravujeme takéto overovanie, počkáme, ako to dopadne v Českej republike alebo v Kórei, lebo aj tam sa to overuje, a potom sa poučíme z toho, čo to spraví s deťmi. Lebo môže to byť aj perfektný ťah IT priemyslu, aby mohli predávať viac tabletov. My sme, možno aj pod ich tlakom, už spravili pár chýb, napríklad zavedenie informatiky už na prvom stupni je podľa mňa tiež chybou. Žiaci nám namiesto cvičenia sedia za počítačmi. Úrodu možno budeme zbierať za pár desaťročí, keď budeme mať generáciu, ktorá síce perfektne ovláda informačné technológie, ale zdravotne na tom nie je veľmi dobre, nie je príliš naklonená osobnej komunikácii, všetko vybavuje prostredníctvom IT... Ale to sú len moje osobné pocity. Vrátim sa k tabletom. Tablet je len nástroj na čítanie. Text učebnice aj tak musí niekto napísať a predať autorské práva. Niekto ju musí graficky upraviť, zalomiť... Teda nenahradí ani autora, ani vydavateľa. Nahradí len papierovú knižku. Som presvedčený, že v konečnom dôsledku to bude drahšie.

Pred krátkym časom vzniklo v Slovenskej akadémii vied po 20 rokoch opäť odborné pracovisko, ktoré by sa malo venovať základnému pedagogickému výskumu. Ako vyzerá vaša spolupráca s týmto pracoviskom?
Zastávam názor, že toto pracovisko sa musí najprv etablovať v samotnom akademickom prostredí serióznymi výskumnými výstupmi. Očakávam, že to bude najmä v oblasti aplikačného výskumu. Teoretických prác v rámci základného výskumu je dosť. Možno je to dobrá konkurencia vysokým školám, a vytvorí sa tak dobrý konkurenčný tlak.

V posledných rokoch stagnuje vydávanie pedagogickej tlače a pedagogickej literatúry. Aký je všeobecne stav v edičnej oblasti? Na slovenskom pedagogickom trhu sa objavuje každoročne iba pár noviniek. Máte v pláne iniciovať zmeny v tejto oblasti a oživenie vydávania pedagogických diel pre učiteľov a širšiu verejnosť?
Ak myslíte celkový počet tlačovín, je to možno odraz krízy pedagogickej vedy, možno čítavosti časopisov a podobne. Ak myslíte počet časopisov, ktoré dostávajú finančnú podporu zo strany ministerstva, máte pravdu. Finančné zdroje určené na takúto podporu sú z roka na rok nižšie a nižšie a zrejme budeme musieť ešte prehodnotiť ich počet a podporovať naozaj len tie, ktoré sú určené veľmi úzkej skupine odborníkov, ako napríklad pedagógom v špeciálnom školstve, kde náklady na vydávanie sú naozaj vysoké. Ostatné časopisy by si mali vybojovať svoje miesto kvalitou, odbornosťou a vysokým počtom čitateľov. Pre mňa to, že sa časopis vydáva už 150 rokov, nie je podstatný argument na jeho dotovanie. Podstatné je, či ho odborní čitatelia považujú za prínos a čítajú ho, alebo je jeho remitenda neúnosná a dotáciu by dostať nemal. Zodpovednosť za kvalitu časopisu, a teda aj jeho predajnosť nesie vydavateľ.

Čo považujete za priority vo vašej práci a v akej časovej postupnosti sa dostanú novinky k učiteľom?
Prioritou mojej práce je to, čo by malo byť prioritou každého ústredného orgánu štátnej správy. Koncepčná a normotvorná práca. Odborníci pre oblasť pedagogiky by mali argumentačne presvedčiť a spoluvytvárať koncepčné a strategické materiály, my štátni úradníci by sme mali pripraviť návrhy legislatívnych predpisov, ktoré by návrhy odborníkov vniesli do praxe tak, aby sa kvalita výchovy a vzdelávania v Slovenskej republike posúvala dopredu.
Nerozumiem však pojmu novinky. Chcel by som pracovať tak, aby všetko nové bolo s praxou prediskutované predtým, než to nadobudne účinnosť. Taktiež si však po 20-ročnej praxi štátneho úradníka uvedomujem, že všeobecná spokojnosť tu nebude dovtedy, pokiaľ sa budú politici snažiť z tejto problematiky vyťažiť politický kapitál.

Čo by ste zaželali sebe, ale aj svojim kolegom na pracovisku a slovenským učiteľom a školám všeobecne?
Svojim kolegom na pracovisku dobrých šéfov. A slovenským učiteľom? V prvom rade im musím poďakovať, že sú. Taktiež ich musím poprosiť, aby vydržali byť učiteľmi, a želám im, aby sa ekonomika naštartovala tak, aby do vzdelávania išlo toľko zdrojov, koľko pomôže dosiahnuť pre vzdelávanie všetko, čo som povedal v tomto rozhovore.

Za rozhovor ďakuje Ľubomír PAJTINKA
Foto Ján SÚKUP

Literárna výchova na evanjelickom gymnáziu v Revúcej

HISTÓRIA

Významnú úlohu vo vyučovaní slovenskej reči zohrala literárna výchova. Nezachovalo sa síce veľa autentických svedectiev o jej praktickej realizácii, ale aj napriek útržkovitým údajom a správam označil Cyril Kraus literárnu výchovu na revúckom gymnáziu za kvalitatívne na dobrej úrovni, lebo podľa neho *„študenti boli v literárnej problematike zorientovaní, boli oboznámení nielen s literatúrou antickou, ale aj so súčasnou literatúrou a profesori pri vyučovaní literatúry vychádzali z novších koncepcií“* (1998). Literárnej zložke predmetu slovenská reč sa v prvom školskom roku pozornosť ešte nevenovala. V druhom školskom roku existencie gymnázia sa v III. gymnaziálnej triede (spojenej so IV. gymnaziálnou triedou) učila *„prosodia podľa Frant. Sušila a Jána Hollého; – o veršoch časomerných, o najobyčajnejších rozmeroch, strofách, rýmoch a veršoch pre spev určených“*, pretože v uvedenom čase nebola vhodná slovenská učebnica na vyučovanie literatúry. Od školského roka 1864/1865 sa však od prvej triedy začala používať *Slovenská čítanka pre nižšie gymnasia. Diel I.* (Matičných spisov číslo 2. Vo Viedni. Tlač Karola Goríška 1864), ktorú zostavil *„profesor na kr. kat. vyšš. Gymnasii baňsko-bystrickom a výborník Matice slovenskej“* Emil Černý. Druhé, opravené vydanie vyšlo v Banskej Bystrici roku 1866 (*„na sklade Eugena Krčméryho, matičného kníhkupca a zakladateľa Matice slovenskej“*). Roku 1865 vydal jej druhý diel. Dvojdielnu čítanku spracoval pre potreby slovenských stredných škôl na podnet biskupa Štefana Moysesa a riaditeľa banskobystrického katolíckeho gymnázia Martina Čulena. Stala sa zároveň jedným z konkrétnych výsledkov činnosti práve vzniknutej Matice slovenskej (1863), ktorej cieľom bolo pomôcť školám vydávaním slovenských učebníc. Viacerí profesori revúckeho gymnázia podporili vznik Matice slovenskej. Karol Štefančok, Matej Nandrássy a Pavol Krman patrili k jej zakladateľom a Samuel Ormis, August Horislav Škultéty, Rudolf Homola, Gustáv Schmidt sa stali jej riadnymi členmi. A. H. Škultéty a Samuel Ormis boli aj členmi výboru Matice slovenskej a A. H. Škultéty pracoval v odbore *„slovesnom“* a *„pre školské knihy“*. Týmito i ďalšími aktivitami sa spomínaní profesori stali uznávanými autoritami v slovenskom kultúrnom prostredí. Dvojdielna *Slovenská čítanka* Emila Černého sa na niekoľko rokov stala učebnicou všetkých troch slovenských gymnázií, až kým ju maďarské vládnuce kruhy nezakázali. Aj na Slovenskom evanjelickom a. v. patronátnom gymnáziu sa stala účinným podnetom na literárnu komunikáciu v školskom vzdelávaní súborom tematicky a žánrovo rozmanitých literárnych textov. Ako učebnica v podobe antológie textov obsahovala až 218 ukážok z umeleckých, umelecko-náučných, náučných kníh a úryvkov z vybraných literárnych diel, ako aj z iných textov zábavného, poučného i vedeckého čítania. Touto koncepciou predstavovala *Slovenská čítanka* popri cvičebnici čítania zároveň špecifickú esteticko-výchovnú učebnicu. Stala sa pre vtedajších žiakov základným zdrojom literárnych zážitkov a estetických skúseností z rozličných literárnych žánrov. Približuje napríklad porekadlá, bájky, anekdoty, piesne (najmä národné, napr. *Štyri čiastky roku*, *Starý bača*), prostonárodné *„hádky“* (hádanky), rozprávky, povesti, lyrické a epické básne a iné. V tomto smere možno Černého čítanku aj z dnešného hľadiska hodnotiť pozitívne. Podľa Zuzany Stanislavovej pri rozvíjaní sféry čitateľského záujmu žiaka je potrebné, aby sa žiaci *„oboznámili s čo najpestrejšou ponukou literárnych modelov (žánrov a ich variantov), keďže vzhľadom na ich štruktúrne osobitosti každý z nich vypovedá o svete iným spôsobom (a teda inak dokáže uspokojiť potreby čitateľa)“* (2011). Černým zvolená žánrová koncepcia *Slovenskej čítanky* mala tak svoje opodstatnenie. Predstavenie literárnych diel prostredníctvom literárnych žánrov totiž utvrdzovalo u žiakov akýsi žánrový kód. Čitateľ pri opakovanom čítaní literárnych diel patriacich k určitému žánru si postupne vytváral istú žánrovú predstavu o diele. A tak pri každom novom vnímaní diela daného žánru sa žiakovi uľahčovala komunikácia s ním.

> **Literárnej zložke predmetu slovenská reč sa v prvom školskom roku pozornosť ešte nevenovala.**

Najviac ukážok bolo vybraných z literárnej tvorby štúrovcov. Išlo najmä o básne najvýznamnejších básnikov obdobia romantizmu: Andreja Sládkoviča (*Útek do Egypta*, *Pravda* zo *Sôvetov v rodine Dušanovej*, *Večne mladý* z *Maríny*, *Potecha*, *Pastiersky pes* z *Detvana*, *Mládenec*, *Kĺzačka*, *K lipe*, *Hádky*, *Malý Kristus*, *Dcéra na hrobe matkinom*, *Dcérka a mať*, *Družina detvianska* z *Detvana*), Ľudovíta Štúra (*Jeseň*, *Svätobojovo pokánie*, *Siroty*, *Matúš Trenčiansky a jeho družina*, *Dobývanie Nitry Matúšom Trenčianskym*, *Junák na Považí*), Sama Chalupku (*Bolo – bude*, *Turčín Poničan*, *Väzeň*, *Boj pri Jelšave*, *Junák*, *Syn vojny*), Janka Matúšku (*Slepý starec*), Sama Hroboňa, Janka Kráľa (*Húsky*), ale aj iných básnikov (napr. Karola Štúra, Ľudovíta Orfanidesa, Jána Čajaka, Miloslava Pohronského, Daniela Bacháta, Jakuba Grajchmana, Viliama Paulinyho-Tótha, Štefana Daxnera). Z uvedeného vyplýva, že najviac básní zaradil E. Černý z tvorby Andreja Sládkoviča. Oproti čítankám vypracovaným napr. od 60. rokov 20. storočia, ktoré zo Sládkovičovej básnickej tvorby vyberali predovšetkým ukážky z jeho dlhších básnických skladieb (z *Maríny*, *Detvana*, prípadne zo *Sôvetov v rodine Dušanovej*), Emil Černý zaradil aj menej známe básne tohto „pohronského slávika“. Čítanka, samozrejme, obsahovala aj tvorbu z obdobia klasicizmu, zastúpení boli Ján Hollý, Karol Kuzmány i Ján Kollár.
Na záver E. Černý pridal tri *„Články československé“*, napísané v češtine, od Pavla Josefa Šafaříka (*Obraz vzdělanosti staroslovanské*), Jána Kollára (*Slavík*) a Jiřího Slotu (*Vševědoucnost*). Okrem umeleckých textov (básnických a prozaických), ďalej rôznych prejavov ľudovej slovesnosti (napr. v čítanke sú v hojnej miere zastúpené porekadlá a hádanky), obsahovala aj ukážky poučného a zábavného rázu. Na ilustráciu uvedieme aspoň niektoré: *„Životopis sv. Cyrilla a Methoda“* od Jána Hollého, *„Anekdoty o cárovi Petrovi Veľkom“* od Daniela Licharda, *„Lov hadov v južnej Amerike“*, prebraté zo Světozoru, alebo *„Benjamin Franklin dľa Slovníka naučného“*. Nachádza sa tu aj historicko-topografický opis o *„Baňskéj Bystrici“* od Michala Chrásteka, v ktorom sa napríklad dočítame: *„Okrem mnohých regálií je B. Bystrica majiteľkou 10 dedín a velikých hôr. Ona je kolískou osvety a bohatého priemyslu veľkej, slovenskej časti Uhorska. B. Bystrica je dľa polohy svojej srdcom, kiežby bola i pýchou Slovenska! Nie však tou márnou cudzobažnou, pre ktorú ju nazývajú pyšnou lebo hrdou. Okrem toho nazýva sa ona pre svoje počtom väčšie zábavné miesta než kde inde na Slovensku, častejšie zábavy a veselší ráz svojich obyvateľov též veselou; prečo o nej v slovenskom porekadle sa hovorí: Za živa v Bystrici a po smrti v nebi.“*
Rozmanitosť textov tak umožňovala popri rozvíjaní estetického cítenia žiakov aj obohatenie ich kognitívneho obzoru o nové poznatky z rôznych oblastí ľudskej činnosti. U učiteľov to predpokladalo ich primeranú orientáciu v tematickom, žánrovom a hodnotovom profile pôvodnej slovenskej

(pokračovanie na strane 15)

Patrí oslava Halloweenu do našich škôl?

NA DISKUSIU

Zaiste nie som sama, kto postrehol, že do našich končín sa pretláča ďalší zo západných pseudosviatkov, konkrétne Halloween. Našiel si už dokonca miesto aj v našich školách. Ich riaditelia vyhlasujú súťaže o najstrašidelnejšie vyzdobené triedy a najstrašidelnejšie masky. Učitelia, ktorí tento sviatok neuznávajú, ktorí sú odporcami konzumného spôsobu života, sa chtiac-nechtiac musia prispôsobovať. Nezriedka sa žiaci v tento deň odmietajú učiť, neprinesú si na vyučovanie zošity, učebnice a iné učebné pomôcky. Na telesnej výchove sa nechcú prezliecť do športového úboru, argumentujú pritom tým, že by si z tváre mohli zmazať halloweenske farby. Po vyhlásení výsledkov pochybných súťaží, ktoré sa na niektorých školách vyhodnocujú už v priebehu 4. „vyučovacej" hodiny, je vyučovanie oficiálne ukončené a žiaci odchádzajú domov. Zdajú sa vám tieto riadky pritiahnuté za vlasy? V tom prípade si pozrite niektoré školské webové stránky a opýtajte sa žiakov, čo užitočné a zmysluplné im Halloween ponúka, prečo sa rozhodli oslavovať ho. Opýtajte sa učiteľov, ktoré základné zložky výchovy Halloween rozvíja, aké hodnoty preferuje, akým spôsobom ich upevňuje a posilňuje.

Vyučovanie v halloweenskom duchu?

Na webovej stránke istej slovenskej strednej odbornej školy si jej návštevníci mohli nedávno prečítať nasledujúci oznam: „Milí žiaci, dňa 30. októbra 2012 sa v našej škole bude celý deň učiť v duchu Halloweenu. Ak sa do tejto akcie chcete zapojiť, a veríme, že sa zapojíte všetci, príďte v tento deň oblečení v halloweenskych maskách. Zároveň sa na záver vyučovania uskutoční vyhodnotenie súťaže o najoriginálnejšiu a najstrašidelnejšie vyzdobenú triedu. Do súťaže budú zaradené aj všetky halloweenske masky."

Halloween má pôvod v Írsku ako pohanský sviatok. Oslavuje sa večer 31. októbra predovšetkým v západnom svete, najmä v USA, Portoriku, Írsku, Spojenom kráľovstve, Kanade, ako aj v Austrálii a na Novom Zélande. Oslavujú ho predovšetkým deti oblečené v kostýmoch, ktoré navštevujú susedov a pýtajú sladkosti. Zvyk cukroviniek a koláčov sa zrodil z duchovnej sféry. V tento sviatok roznášali bohatšie vrstvy chudobným ľuďom časť svojich koláčov a dobrôt, aby sa modlili za ich zosnulých. Verilo sa totiž, že chudobní majú u Boha akúsi protekciu, a tak si za sladkosti bohatšie vrstvy kupovali modlitby pre zosnulých členov svojich rodín.

Tradičnými znakmi Halloweenu sú špeciálne vyrezané tekvice, v ktorých vnútri je sviečka, ďalej čarodejnice, duchovia, netopiere, čierne mačky, metly, oheň, príšery, kostlivci a pod. Prívrženci tohto sviatku sa preto v jeho deň prezliekajú za rôzne strašidlá, rozdávajú deťom sladkosti či organizujú bujaré oslavy v maskách. Ak ste niekedy premýšľali, prečo sa nám niekto snaží na Dušičky nanútiť sviatok Halloween, zaiste ste prišli na to, že jediným dôvodom je zisk obchodníkov. Ani Pamiatka zosnulých, ani žiadny iný cudzokrajný sviatok nie je taký komerčný a nemá taký finančný potenciál ako práve Halloween. Práve obchodníci sú si toho plne vedomí. Tešia sa, ako krásne funguje konzumný spôsob života – večierky, plytká zábava, veľa jedla a pitia, zbytočné míňanie peňazí. Je zrejme pohodlné a pre určitú skupinu ľudí aj príjemné bujaro sa zabávať, namiesto toho, aby aspoň raz v roku spomalili svoj život a obdobie týchto sviatkov, v duchu našich tradícií, venovali piete, pokore a spomienke na našich predkov.

Oslavujme našich velikánov

Vážené vedenia škôl, vážené kolegyne, kolegovia, porozmýšľajte a spomeňte si na to, čo je našou tradíciou, čo predstavuje toto obdobie, aký význam má pre nás Pamiatka zosnulých. Nedovoľte, aby naše krásne tradície boli zatlačené do úzadia komerčnými pseudosviatkami, ktorých účelom je intenzívne napĺňanie vreciek obchodníkov. Ak chcete spestriť vyučovanie výrobou masiek, počkajte si na fašiangy, našu slovenskú ľudovú tradíciu, ktorej súčasťou sú karnevaly a fašiangové masky. Sviatok zosnulých patrí našim drahým zosnulým, od radových Slovákov až po našich velikánov, preto by sme v tomto období mali na našich školách viac spomínať na nich. Práve v týchto dňoch by sme mali venovať viac času našim predkom, osobnostiam našich dejín.

Keď totiž zabudneme na nich, keď zabudneme, odkiaľ sme prišli, zabudneme na to, kto sme a kam smerujeme...

Namiesto súťaží o najstrašidelnejšie vyzdobené triedy vyhlasujme preto nasledujúce súťaže:

- súťaž o najoriginálnejšie vyzdobenú triedu, v ktorej predstavíte dielo či odkaz, ktoré zanechala niektorá z mnohých osobností Slovenska,
- súťaž o najoriginálnejšiu esej, v ktorej predstavíte osobnosť Slovenska, ktorá sa svojím dielom a postojom k životu natrvalo zapísala do slovenských, európskych a neraz i svetových dejín,
- súťaž o najoriginálnejší plagát, ktorým predstavíte osud slovenských osobností, ktoré tvoria dejiny našej krajiny,
- súťaž o najoriginálnejšiu prezentáciu, v ktorej priblížite osobnosť Slovenska, na ktorú sme hrdí a od ktorej sa môžeme veľa učiť,
- súťaž o najoriginálnejšie spracované video venované popredným odborníkom z ktoréhokoľvek odboru či oblasti umenia alebo športu, ktorí zanechali nezmazateľné stopy v piesku času.

Pripravme pre našich žiakov zaujímavé kvízy, zamerané na rekordy našich osobností. Nech napríklad zisťujú:

- Od akého slova sa odvodzuje meno prvého známeho nitrianskeho kniežaťa?
- Koho a prečo nazývame slovenským Gutenbergom?
- Kto je tvorcom najvyššieho dreveného oltára na svete? V ktorom období žil a tvoril? Kde sa nachádzajú jeho práce?
- Kto a prečo je u nás považovaný za prvého znalca minerálnych vôd?
- Kto je autorom prvej encyklopédie? Kedy a kde sa narodil? Čím sa zaoberal?
- Koľko obrazov namaľoval Ján Kupecký, jeden z najvýznamnejších európskych portrétistov obdobia baroka? Koho portrétoval? Ktoré jeho dielo sa nachádza v zbierkach Slovenskej národnej galérie?

Učme žiakov úcte k tomu, čo naši velikáni dokázali. Zoznamujme ich s jedinečnými vynálezmi, objavmi, hudobnými, výtvarnými, literárnymi či divadelnými dielami, prípadne inými hodnotnými výkonmi. Poukazujme na ich úsilie, vytrvalosť, nezlomnosť. Nezabúdajme na to, že hoci je Slovensko rozlohou neveľká krajina, vždy malo a má osobnosti, ktoré v rôznych obdobiach viac či menej pozdvihovali jeho spoločenskú a kultúrnu úroveň.

1 150. výročie príchodu sv. Cyrila a Metoda

V nasledujúcom kalendárnom roku 2013 si pripomenieme 1 150. výročie príchodu prvých slovanských vierozvestcov sv. Konštantína a Metoda, ktorí priniesli vieru a zostavili slovanské písmo (hlaholiku). Byzantskí učenci prišli na pozvanie veľkomoravského vládcu Rastislava roku 863. Ich zásluhou roku 868 pápež Hadrián II. schválil sloviensku liturgickú reč. Keďže dovtedy sa mohlo kázať iba v latinčine, gréčtine a hebrejčine, použitie staroslovienčiny, štvrtého liturgického jazyka, ktorý bol zrozumiteľný slovenskému ľudu, znamenalo obrovský úspech. Rovnako aj vykorenenie pohanských povier a zvykov, položenie základov pravej viery a kresťanskej kultúry.

Roku 1980 boli obaja bratia vyhlásení za patrónov Európy. Vzdať úctu týmto velikánom môžeme napríklad aj vyhlásením výtvarnej súťaže pod názvom *Poklad nad striebro a zlato*. Písmo hlaholika, ktoré Konštantín a Metod priniesli, sa stalo základom kultúry u nás i v mnohých ďalších slovanských krajinách. Líšilo sa od ostatných nielen tvarom, ale aj symbolikou zobrazujúcou v majstrovskej skratke celú podstatu Kristovho evanjelia. Základné tvary boli kríž – Kristus, kruh – nekonečno, a trojuholník – symbol Najsvätejšej Trojice. Bol to poklad nad striebro a zlato. Ním sa uskutočnilo to, čo napísal cisár Michal III. v liste Rastislavovi, v ktorom hovorí o „nových písmenách pre jazyk váš..., aby ste sa aj vy pripočítali k národom veľkým...". Bratia Konštantín a Metod odovzdali Rastislavovi od svojho cisára Michala III. nielen list, ale aj cisársky symbol šíriteľa kresťanskej viery – dvojramenný kríž. Hlaholikou Konštantín napísal v staroslovienčine literárny skvost *Proglas – Predslov k svätému evanjeliu*. Pred svojou smrťou v Ríme prijal meno Cyril.

Cyrilo-metodská tradícia, nazývaná tiež Dedičstvo otcov, je duchovné a kultúrne dedičstvo práce a tvorby sv. Cyrila a Metoda v 9. storočí na Veľkej Morave. Je základom veľkosti a vyspelosti slovenského národa – jeho náboženskej, národnej a kultúrnej tradície – a znamená hybnú silu slovenských dejín dodnes. Právom je o tom zmienka aj v preambule dnešnej slovenskej ústavy. Namiesto slávenia Halloweenu preto oslavujme toto dedičstvo!

PaedDr. Erika PETRAŠKOVÁ, PhD.
Ilustračné foto stock.xchng

Rozhovor o knihe *Aj toto je matematika* a dvoch zbierkach úloh

DOBRÉ SPRÁVY NIELEN PRE „MATIKÁROV"

Dedo, už si dopísal tú knihu akože o matematike?
Prosím?

No tú Aj toto je matematika...
Áno... A ty chceš, aby som dodržal sľub, že sa o nej verejne pozhovárame... Dobre, ale nebudeš vyrývať.

Tak najprv, pre koho to má byť? Ale vážne.
Pre učiteľov, usilovných žiakov a ctižiadostivých rodičov. Prednostne pre 11- až 13-ročných žiakov, ktorí chcú nielen z matematiky zvládať viac, ako sa stihnú dozvedieť v povinnom vyučovaní. Na riešenie úloh spravidla postačia vedomosti i matematický aparát z bežného vyučovania matematiky v piatom až siedmom ročníku. Úlohy sú v porovnaní s úlohami zo štandardného vyučovania o čosi náročnejšie na uvažovanie, dôvtip, spájanie poznatkov z rôznych častí matematiky.

No, neviem, neviem, či by to bolo aj pre mňa... Aha, sľúbila som, že nebudem... Prezradíš z knižky aj nejaké úlohy?
Úlohy v knižke tvoria celok, ťažko z neho niečo vytrhnúť. Ale možno ich reprezentujú tieto:

- Milkin otec má presne trojnásobok počtu Milkiných rokov. Koľko rokov má: 32, 33, 37 alebo 41?
- Napoludnie 20. januára 2010 pre počasie v Drženiciach platilo: Mrzlo. Nesnežilo. Nepršalo. Fúkal vietor. Ktoré z nasledujúcich tvrdení sú pravdivé? A: Pršalo alebo snežilo. B: Nepršalo a nesnežilo. C: Mrzlo a nesnežilo. D: Nesnežilo a mrzlo. E: Fúkal vietor alebo pršalo. F: Vietor nefúkal alebo pršalo.

Asi aj tieto nevinne sa tváriace:

- Ktorá úsečka je dlhšia – tá, čo má dĺžku 8, alebo tá, čo ma dĺžku 5?
- Kika býva 2 km od školy, Ema 3 km. Ako ďaleko bývajú od seba Kika a Ema?

Plánoval si aj kapitolu, v ktorej bude reč o Napoleonovi a matematike, o indickom dedinskom učiteľovi, ktorý svojimi nápadmi na desaťročia zamestnal matematickú vedu, o vynikajúcom matematikovi, ktorý sa stal pápežom, či o neúspešných pretekoch Achilla s korytnačkou.
Stalo sa. A je tam aj rozprávanie o výlete do hotela v kozme, ktorý má nekonečný počet izieb, aj staroveký paradox o krokodílovi a ukradnutom dieťati.

Toto je za posledné dva roky už tvoja tretia kniha pre „zéeškárov" – prvou bola Zbierka úloh z matematiky pre 5. ročník, druhou Zbierka úloh z matematiky pre 6. ročník a primánov. Prečo si ich písal?
Lebo od mnohých učiteľov som počul, že nemajú pre piatakov ani šiestakov takú zbierku úloh z matematiky, v ktorej by bol dostatok úloh, ktoré zvládnu všetci ich žiaci, i úloh o čosi náročnejších, dostatok úloh na premýšľanie, úloh na prácu v škole aj doma. Zbierku, ktorá by sa prísne neviazala na žiadnu z jestvujúcich učebníc, ktorá má aj dostatok úloh pomáhajúcich rozvíjať matematickú gramotnosť.

A čo hovorí na piatacku zbierku po roku používania školská prax?
Pravdaže, ja aj vydavateľ sme boli zvedaví, čo z našich úmyslov učiteľom v práci pomohlo, čo oceňujú a čo by si predstavovali inak. Neobrátili sme sa na žiadnych známych, na žiadnych kamarátov, ale na sedem škôl, ktoré si zakúpili najväčší počet zbierok. Nikto z nich na nás ani slovom nehromžil. Toto sú časti z vyjadrení troch:

„... som veľmi spokojná. Vyzdvihujem vhodnú následnosť preberaného učiva..., prepracovanosť poradia úloh podľa náročnosti. So zbierkou sa pracuje rovnako dobre mne aj mojim žiakom." (A. Bangová, Tovarné, okr. Vranov nad Topľou)

„Zbierka sa mi páči aj preto, že má logicky zoradené učivo a v každej kapitole vysvetlenie a následné precvičenie úloh a príklady na numerické počítanie. (V nových učebniciach skáču z jedného učiva do druhého a žiaci nemajú systém a prehľad, čo sa vlastne učia.)... učiteľ má možnosť prispôsobovať sa podmienkam v triede, rodič získa prehľad, čo by jeho dieťa malo približne zvládnuť, a môže mu zbierkou pomáhať... Má veľmi peknú grafickú úpravu a vhodne zapadajúce ilustrácie... So zbierkou som pracovala aj ako rodič..., bolo oveľa výhodnejšie otvoriť si knihu a v prehľadnom obsahu nájsť to, čo potrebujem, ako blúdiť po internete..." (V. Kmecová, Dubnica nad Váhom, Centrum I)

„... veľmi oceňujem aj krátke úvodné teoretické základy pred každou väčšou kapitolou... So žiakmi si teóriu prečítame, porozprávame sa o nej, prípadne dovysvetľujem... a môžeme počítať príklady. Páči sa mi Tržnica slovných úloh, z nej čerpám aj v 6. ročníku... oceňujem aj malý a šikovný formát a kvalitný papier..." (K. Vojtaníková, Košice, Starozagorská ul.)

Viem, že teraz povieš ďakujem.
Veľké ďakujem. No ešte dodám, že som sa snažil úlohy neformulovať iba tak, ako býva zvykom – vypočítaj, rieš, narysuj, ale napríklad aj porovnaj, odhadni, skontroluj, rozhodni, či je pravda, vymysli úlohu. A vyhnúť sa úlohám, kde sa autor hrá, že ukazuje praktické použitie matematiky. Napríklad v ktorejsi učebnici je úloha: „Jeden robotník dokáže vykopať studňu s priemerom jeden meter a hlbokú tri metre za šesť hodín. Za aký čas by túto studňu vykopalo päť takých robotníkov?" Myslíš si, že by sa päť robotníkov do takej jamy pomestilo?

Ty si nezvykneš odpustiť nejaké poučenie. Aký odkaz máš teraz pre všetkých?
Mať dobré nápady je užitočnejšie ako mať dobrú pamäť. Ale ak máš prázdnu hlavu, dobré nápady nedostaneš.
Nejestvujú dve myslenia – obyčajné a matematické, no jestvujú dve myslenia – správne a nesprávne, dobré a zlé.

A špeciálne školákom?
Verte, že každý z vás má šancu dosiahnuť v matematike dobré výsledky, ak bude pracovať usilovne a sústavne, ak vyrieši čo najviac úloh.

Dedo, ďakujem ti za rozhovor, a drž mi palce, zajtra máme diktát zo slovenčiny.

S dedom Jozefom SMIDOM sa zhovárala Martina VADOVIČOVÁ, šéfredaktorka levického gymnaziálneho časopisu

(Autor aj vydavateľ ďakujú ministerstvu školstva, ktoré finančne podporilo vydanie knižky *Aj toto je matematika*.)

Úloha, ktorú nemožno odložiť

POTREBA INTEGRÁCIE

Genéza zložitých, často až tragických historických peripetií, ale aj komplikovanej súčasnosti Rómov prináša dôkaz o tom, že ich nezlomná vôľa po živote, odolnosť voči nástrahám osudu a schopnosť prispôsobovať sa zložitej realite nie je náhodná, ale je odrazom špecifickej filozofie života, často filozofie „prežitia“, determinovanej životnými podmienkami a vonkajším svetom diktovanými okolnosťami.

Toto poznanie nás zároveň vedie k presvedčeniu, že Rómovia sú schopní vyrovnávať sa s problémami, a to do takej miery, v akej sú schopní a aj ochotní vzdať sa anachronizmov vo svojich presvedčeniach a postojoch a najmä vo svojom praktickom živote a prístupe k nemu a súčasne akceptovať požiadavky súčasnosti. V týchto súvislostiach je aktuálnou spoločenskou potrebou i potrebou samotných Rómov socializovať sa, čoraz viac sa integrovať do spoločnosti. V tomto objektívne nevyhnutnom procese osobitné poslanie patrí škole, a teda výchove a vzdelávaniu, ktorých cieľom je formovanie mravného a vedomostného charakteru osobnosti mladého človeka v súlade s cieľmi a potrebami spoločnosti a požadovanými kvalitami človeka. Tento proces je osobitne náročný v súvislosti so žiakmi z marginalizovaných rómskych komunít a najmä tejto sociálnej skupiny sa dotýka aj realizovaný národný projekt známy pod názvom *Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít*.

Úloha, ktorú na seba vzal veľmi pestrý tím odborníkov z oboch komunít na čele s vtedajším generálnym riaditeľom Metodicko-pedagogického centra PaedDr. Ivanom Pavlovom, PhD., ako hlavným manažérom projektu, je náročná, no o to potrebnejšia. Napriek všetkej zložitosti, mnohým prekážkam, predsudkom, nedôvere a averziám, ktoré reálne existujú v samotnej komunite, ale i v jej vzťahoch s vonkajším, t. j. majoritným svetom, je nevyhnutné rómske komunity postupne integrovať do spoločenského života. Je to veľká, významná a náročná úloha. Nemožno ju odsúvať na neskorší čas. Stojí za to popasovať sa s ňou. Je to naša spoločná úloha.

Východiskovým priestorom procesu inklúzie marginalizovaných rómskych komunít z hľadiska národného projektu je proces výchovy a vzdelávania a všetkého, čo s ním organicky súvisí. Teda základná škola, pedagogickí a odborní zamestnanci, pedagogickí asistenti, žiaci, rodičia, štátna i verejná správa, atď. Na všetky tieto stránky pamätá aj národný projekt.

PhDr. František GODLA

Národná koordinátorka predstavuje hlavné aktivity projektu na konferencii Zo školy bez tašky, organizovanej 16. apríla 2012 v Prešove.

Cez silné stránky dieťaťa rozvíjame tie slabé

Dlho pripravovaný projekt Metodicko-pedagogického centra, ktorého cieľom je vytvoriť vhodné podmienky na intenzívnejší, cieľavedomejší a aj komplexnejší prístup k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít zo sociálne znevýhodneného prostredia, sa po schválení Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky začal realizovať 3. októbra 2011. *Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít*, tak znie celý, na prvý pohľad trochu komplikovaný názov národného projektu. Je spolufinancovaný zo zdrojov Európskej únie a bude prebiehať dva školské roky na 200 základných školách. O tom, čo všetko sa za týmto dlhým názvom skrýva, sme sa zhovárali s národnou koordinátorkou projektu **Mgr. Editou Kovářovou**.

V ktorých oblastiach Slovenska realizujete národný projekt?

Projekt má celoslovenský dosah, no v rozhodujúcej miere sa bude implementovať v Prešovskom, Košickom a Banskobystrickom kraji, teda v krajoch, kde je najviac marginalizovaných rómskych komunít, žijúcich v izolovaných osadách často bez základných sociálnych a hygienických potrieb.

Projekt *Vzdelávaním pedagogických zamestnancov k inklúzii marginalizovaných rómskych komunít* má viacero aktivít. Ktoré z nich sú podľa vás kľúčové?

Najdôležitejšou aktivitou je jednoznačne zavedenie celodenného výchovného systému do škôl s cieľom zmeniť a spríjemniť školské prostredie tak, aby sa zlepšil vzťah detí k učebnému prostrediu a ich dochádzka do školy a aby sa zvýšila ich školská úspešnosť. Materiálno-technické vybavenie, ktoré ponúka projekt pre každú školu, podporí v plnej miere záujmy a potreby detí. Každá škola mala možnosť zvoliť si sama, aké pomôcky a vybavenie by na aktivity s deťmi boli potrebné. Dostali sme od nich nespočetné množstvo nápadov, z ktorých sme vytvorili katalóg didaktických pomôcok s takmer 5-tisíc položkami, od šijacích potrieb cez kuchynské a záhradkárske náradie až po hudobné nástroje či počítače. Každá škola si z tohto balíčka vybrala pomôcky podľa vlastných potrieb v hodnote 10-tisíc eur. Okrem toho školy zapojené do projektu dostanú dva interaktívne systémy a balíček školiaceho materiálu v hodnote tisíc eur.

Aké kritériá musela škola splniť, aby bola do projektu zaradená?

Hlavnou podmienkou na zaradenie školy do projektu bolo, aby minimálny počet žiakov zo sociálne znevýhodneného prostredia bol dvadsať percent z celkového počtu žiakov školy. Ďalej škola musela vytvoriť pracovné podmienky pre dvoch pedagogických asistentov, ktorých mzda bude hradená počas dvoch školských rokov z projektu.

Dotkne sa projekt iba rómskych detí?

Ako vyplýva už z názvu projektu, vytvára podmienky na inkluzívne vzdelávanie. Prirodzene sa teda dotýka všetkých detí danej základnej školy, aj keď prioritne je zameraný na deti zo sociálne znevýhodneného prostredia.

Celodenný výchovný systém je od septembra 2012 súčasťou vzdelávacieho programu na 200 základných školách na celom Slovensku. V čom vidíte pozitíva takejto formy vzdelávania?

Keď sa deťom spríjemnia podmienky na vyučovanie a škola im dá priestor na sebarealizáciu, pri ktorej sú úspešné, s väčšou radosťou potom školu navštevujú. V tom spočíva filozofia celodenného výchovného systému. Cez silné stránky dieťaťa sa rozvíjajú jeho slabé stránky. Učitelia sa budú v rámci projektu vzdelávať v programoch prispôsobených práci s deťmi zo sociálne znevýhodneného prostredia a skvalitnia si svoje kompetencie pri práci s deťmi. Zapojenie pedagogického asistenta do celodenného výchovného systému zasa podporí a skvalitní aktivity s deťmi. Do projektu chceme zapojiť aj rodičov, ktorí sú neoddeliteľnou súčasťou celodenného výchovného systému. Prostredníctvom osvetových programov budeme systematicky pracovať na tom, aby podporovali deti vo vzdelávaní, zlepšili ich dochádzku a chuť učiť sa. Osvetová práca v rodine v súčinnosti s prácou učiteľa je východiskom pre ďalší rozvoj dieťaťa a jeho budúcnosť.

Projekt sa v školách začal realizovať v septembri 2012, jeho príprava však prebiehala už rok predtým. Čo všetko stihlo za ten čas Metodicko-pedagogické centrum (MPC) urobiť?

Počas prípravnej fázy projektu MPC zbieralo prihlášky škôl, vytvorilo databázu pedagogických asistentov a pripravovalo z požiadaviek škôl spomínaný didaktický balíček. Ďalej skupina expertov robila analýzu vzdelávacích potrieb pedagogických zamestnancov prostredníctvom dotazníka a pripravoval sa model celodenného výchovného systému. Od novembra 2011 do marca tohto roku navštívili naši experti partnerské organizácie v deviatich krajinách. Pozitívne skúsenosti zo zahraničných pracovných ciest následne zapracovali do *Pedagogického modelu školy s celodenným výchovným systémom*. Okrem toho sme usporiadali dva semináre verejnej oponentúry a päť konferencií s názvom *Zo školy bez tašky* pre odbornú i širokú verejnosť s cieľom oboznámiť ich s obsahom projektu, ale najmä s celodenným vzdelávaním. Pripravili sme sedem nových programov kontinuálneho vzdelávania, ktoré momentálne čakajú na akreditáciu. Teraz veríme, že v spolupráci s učiteľmi a riaditeľmi škôl zvládneme túto náročnú úlohu a projekt prinesie prospešné zmeny nielen pre našich dvesto základných škôl, ale pre celý školský systém a pre postavenie rómskeho žiaka zo sociálne znevýhodneného prostredia v ňom. Základným cieľom projektu je začlenenie rómskych detí do normálnych školských podmienok a vytvorenie pozitívnej atmosféry v školskom prostredí.

Aké aktivity ešte čakajú na školy počas trvania projektu?

Školy sa zaviazali vytvoriť pracovné podmienky pedagogickým asistentom a ich následné zotrvanie na škole počas trvania projektu. Škola umožní pedagogickým zamestnancom zúčastňovať sa kontinuálneho vzdelávania v programoch zameraných na prácu s deťmi a rodičmi z marginalizovaných rómskych komunít. Školy musia aspoň raz za školský rok zorganizovať Deň otvorených dverí pre verejnosť a rodičov, aby sa aj oni oboznámili s celodenným výchovným systémom, taktiež budeme organizovať výmenné návštevy pedagogických a odborných zamestnancov na partnerskej škole v rámci projektu a zverejňovať príklady najlepšej praxe na stránke projektu www.eduk.sk prostredníctvom fotodokumentácie, videovýstupov a reportáží.

Čo bude po skončení projektu?

Veríme, že celodenný výchovný systém prinesie do škôl pozitívnu zmenu. Na udržateľnosť projektu a jeho zavedenie do systému vzdelávania žiakov je nevyhnutným predpokladom vytvorenie legislatívneho rámca, ktorý zabezpečí dostatočné personálne, priestorové a materiálne podmienky na realizáciu projektu aj v iných školách. Dôležitým faktorom v procese vzdelávania detí je osvetová práca s rodičmi a komunitou, ktorá povedie k vyššej zodpovednosti rodičov a cieľavedomej spolupráci so školou pri vytváraní priaznivých podmienok na školskú prípravu ich detí.

Nina ŠILANOVÁ
Foto archív autorky

Čo je celodenný výchovný systém?

Pedagogický model školy s celodenným výchovným systémom (ďalej len „CVS“) zahŕňa v sebe inováciu školského vzdelávacieho programu zameraného na prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia.

CVS zasahuje do dopoludňajšej a popoludňajšej činnosti žiakov v školách. Okrem štandardných predmetov školský vzdelávací program ponúka na výber aj voliteľné predmety, ktoré sú svojím obsahom blízke cieľovej skupine žiakov, sú vysoko motivujúce, príťažlivé, vychádzajú z ich záujmov a záľub. Sleduje vytvorenie bezstresovej atmosféry prostredia, v ktorom sa všetci cítia dobre. Žiak chodí do školy s chuťou, teší sa na zaujímavé formy vyučovania, vie, že môže vyjadriť svoj vlastný názor, že je individualitou, ktorá je rovnocenným ohnivkom kolektívu a má tu svoju aktívnu tvorivú úlohu.

Model školy s CVS mení priority vzdelávania v súvislosti so zmenou okolností, ktoré pôsobia na žiaka a na proces vzdelávania, vytvára atraktívne edukačné prostredie pre cieľovú skupinu žiakov, rešpektujúce jej sociálne, kultúrne a jazykové špecifiká, a tým prispieva k zmene ich prístupu k samotnému vzdelávaniu a zlepšeniu vzdelávacích výsledkov.

Pedagogický model školy s CVS v rámci organizácie výchovno-vzdelávacej činnosti počíta so širším zapojením asistentov učiteľa a iných pedagogických a odborných zamestnancov, ktorí sú dôležitým podporným prvkom v procese vzdelávania a výchovy, pomáhajú pri prekonávaní počiatočných jazykových a sociálno-kultúrnych bariér, zabezpečujú kontakt s rodičmi, ktorých súčinnosť pri vzdelávaní ich detí je veľmi dôležitá. Okrem podpory výchovno-vzdelávacej činnosti asistenti učiteľa vykonávajú činnosti súvisiace so zabezpečením kontroly pohybu žiakov v budove školy, sprevádzajú žiakov mimo triedy a taktiež sú nápomocní pri práci so žiakmi vo voľnočasových aktivitách.

Popoludňajšie voľnočasové aktivity svojím obsahom a zameraním podporujú dopoludňajšie vzdelávanie, tak aby zostali zachované ich základné charakteristiky:

1. voľný čas ako čas slobody a voľnosti,
2. sociálne pôsobenie a výchova ako cieľavedomý a zámerne usmerňovaný proces,
3. podpora rozvoja individuálnych fyzických a psychických predpokladov žiakov.

CVS predlžuje čas dieťaťa strávený v školskom prostredí. Umožňuje mu zmysluplne vyplniť voľný čas a súčasne sa pripraviť na vyučovanie. Model CVS vo svojej realizačnej fáze predpokladá vyčlenenie minimálne 15 % z celkového času určeného na popoludňajšie aktivity na prípravu žiakov na vyučovanie. Táto príprava je svojím zameraním úzko previazaná s dopoludňajším vyučovaním nenásilnou formou realizácie, odlišnou od štandardných vyučovacích metód, nemá žiakov odrádzať od účasti na mimoškolských aktivitách.

Celodenný výchovný systém teda zabezpečuje intenzívnu vzdelávaciu prácu so žiakmi zo sociálne znevýhodneného prostredia, intenzívnu mimovyučovaciu a mimoškolskú starostlivosť o týchto žiakov, bez narušenia väzieb na rodinné prostredie. Jeho ambíciou je vytvoriť podnetné, inkluzívne prostredie pre všetkých žiakov školy.

RNDr. Peter DOLÍHAL,
odborný garant národného projektu

Kódex správania žiakov v kanadskom Ontáriu

POZITÍVNE PROSTREDIE

Správanie žiakov na vyučovaní i mimo neho v priestoroch školy a na iných miestach, kde prebieha vzdelávací či výchovný proces, je neraz problémom u nás aj v iných školských systémoch. Všeobecne rastie agresivita žiakov a neraz i rodičov, štát a samosprávy hľadajú modely, ako ubrániť vzdelávacie inštitúcie pred násilím a ako vychovávať zodpovedných občanov už v školskom prostredí. Prinášame pár námetov a podnetov aj pre naše školy či samosprávne orgány, ako sa s témou vyrovnávajú v jednom z najlepších školských systémov súčasnosti – v Kanade, presnejšie v jej provincii Ontáriu.

V kanadskom Ontáriu sa témou správania žiakov a kódexov správania zaoberajú aj provinčné orgány. Roku 2008 došlo k inovácii dovtedy platných pravidiel a odporučení pre školy. Orgány provincie navrhli školským radám, aby prehodnotili vlastné školské kódexy správania žiakov a aby zistili, či sú koncipované v súlade s provinčnými odporučeniami.

Škola by mala byť miestom, ktoré podporuje zodpovednosť, úctu, zdvorilosť a akademickú excelentnosť. Základom je pozitívne školské prostredie, kde sa všetci cítia bezpečne a pohodlne. Všetci študenti, učitelia, rodičia a zamestnanci školy majú právo na to, aby boli v priestoroch školskej komunity v bezpečí. Toto právo prispieva k pozitívnej klíme školy. Klímu podporujú rôzne aktivity vplývajúce na charakter detí, odborníci školy na prevenciu a intervenčné stratégie pri nevhodnom správaní sa žiakov. Priaznivá a pokojná školská klíma zásadným spôsobom ovplyvňuje akademické výsledky žiakov. Pokyny a pravidlá by preto mali byť orientované na prevenciu a včasnú intervenciu, ktorá je kľúčom k udržaniu pozitívneho školského prostredia, v ktorom môžu učitelia učiť a študenti učiť sa.

Programové memorandum č. 145 *Disciplína a podpora pozitívnych prvkov správania študentov* ontárijského ministerstva školstva z 19. októbra 2009 poskytuje prehľad o vhodných nástrojoch na udržanie disciplíny a poriadku, ktoré môžu byť použité pri riešení problémov správania študentov. Pri nevhodnom správaní musia školy a učitelia využiť rad nástrojov a zásahov, ktoré pomôžu študentom, sú vývojovo vhodné a únosné. Dať možnosť študentovi poučiť sa z chýb patrí medzi jeden z nástrojov, ktoré sú orientované na zlepšenie správania. V niektorých prípadoch sa využíva krátkodobé vylúčenie žiaka zo školy a pozastavenie jeho pobytu v kolektíve žiakov. Vo vážnych prípadoch pripadá do úvahy dlhodobejší trest – to všetko môže pomôcť dosiahnuť požadovanú disciplínu a pozitívne správanie sa žiaka.

Ontárijský kódex správania stanovuje jasné štandardy správania v celej provincii. Platia nielen pre študentov, ale pre všetky osoby zapojené do školstva financovaného z verejných zdrojov, teda i rodičov, dobrovoľníkov, učiteľov a ostatných zamestnancov, či sú už v škole, alebo na školskom pozemku, v školských autobusoch, na školských podujatiach a podobne.

Zodpovedné občianstvo zahŕňa zodpovedajúcu účasť na občianskom živote školskej komunity. Aktívni a zodpovední občania sú si vedomí svojich práv, ale ešte dôležitejšie je, že prijímajú zodpovednosť za ochranu svojich práv a práv ostatných.

Požiadavky na pravidlá správania sa žiakov v škole

Normy správania zakotvené v školských poriadkoch musia byť v súlade s požiadavkami stanovenými provinciou. Pri prehodnocovaní školských poriadkov sa musia vedenia škôl poradiť s radami škôl. Mali by tiež konzultovať veci so širokým okruhom všetkých zainteresovaných vrátane rodičov, učiteľov, študentov, členov miestnej komunity.

Školská rada musí prihliadať na viacero vecí:

- zosúladiť kódex správania žiakov s provinčnými odporučeniami,
- stanoviť štandardy správania pre všetkých členov školskej komunity (napríklad rodičov, študentov, zamestnancov, návštevníkov, dobrovoľníkov),
- v lokálnej norme môže stanoviť pravidlá na používanie elektronických zariadení, ako sú mobilné telefóny a pod.,
- stanoviť, kde budú tieto normy platiť (škola, ihriská, školský klub, školské autobusy, organizované výlety žiakov),
- postupy a termíny kontroly (hodnotenie plnenia školského poriadku sa musí urobiť komplexne najmenej raz za tri roky).

Vývoj školských poriadkov a kódexov správania žiakov

Školské poriadky môžu požadovať plnenie jednotlivých princípov s ohľadom na jednotlivé špecifiká škôl. V prípade, že boli vypracované aj miestne kódexy správania žiakov, musí sa preskúmať, či sú v súlade s provinčnými odporučeniami kódexu správania. Dôležitým inštitútom v téme správania sa študentov je najmä školská rada, ktorá okrem iného musí:

- priebežne získavať a zbierať poznatky študentov, zamestnancov, rodičov, členov školskej komunity o plnení školského poriadku a budovaní priaznivej klímy svojej školy,
- vypracovať plán komunikácie na zverejnenie pravidiel správania tak, aby boli všetkým, ktorých sa týkajú, prezentované jasne a zrozumiteľne,
- dbať o to, aby boli pravidlá jasné aj rodičom a ostatným členom komunity.

Provinčný kódex správania žiakov

Účel kódexu

Školský zákon stanovuje, že minister školstva provincie môže stanoviť kódex správania pre všetky osoby v školách. Kódex je významným dokumentom, najmä:

1. ak chcete zabezpečiť, aby všetci členovia školského spoločenstva, predovšetkým tí vo vedúcich funkciách, konali s rešpektom a dôstojnosťou,
2. ak chcete podporiť zodpovedné občianstvo a účasť na občianskom živote školskej komunity,
3. ak chcete zachovať prostredie podporujúce tvorivú činnosť, kde sa problémom predchádza, a ak k nim dôjde, okamžite sa riešia s plnou úctou a ľudskosťou,
4. ak chcete podporiť využívanie nenásilných prostriedkov na vyriešenie konfliktu,
5. ak chcete podporiť bezpečnosť ľudí v školách,
6. ak chcete mladých odradiť od užívania alkoholu a nelegálnych drog.

Normy správania

Rešpekt, zdvorilosť a zodpovedné občianstvo

Všetci členovia školskej komunity musia:

- rešpektovať a dodržiavať všetky platné federálne, provinčné a komunálne právne predpisy,
- preukazovať čestnosť a bezúhonnosť,
- rešpektovať odlišnosti u ľudí, ich myšlienky a názory,
- vzdávať úctu ľuďom aj v situácii, keď majú odlišný názor ako my,
- rešpektovať ostatných a správať sa k nim slušne bez ohľadu na ich pôvod, farbu pleti, náboženské vyznanie, štátnu príslušnosť, sexuálnu orientáciu, zdravotný stav a postihnutie či vek,
- rešpektovať práva druhých,
- mať náležitú úctu k majetku školy a majetku iných ľudí,
- prijímať vhodné opatrenia a kroky, ktoré pomáhajú ľuďom v núdzi,
- vyhľadať pomoc u zamestnancov školy, ak je potrebné riešiť konflikty mierovým spôsobom,
- rešpektovať všetkých členov školskej komunity, najmä nadriadené osoby,
- rešpektovať potreby iných pracovať v prostredí, ktoré je prajné učeniu sa a vyučovaniu,
- neohovárať a nenadávať na učiteľov alebo iné osoby v pozícii nadriadených.

Bezpečnosť

Nik zo školského spoločenstva nesmie:

- zapojiť sa do šikanovania,
- zapojiť sa do sexuálneho obťažovania,
- nosiť zbrane a drogy,
- požívať alkoholické nápoje a ponúkať ich mladším,
- páchať lúpeže a správať sa násilne,
- mať v držbe akékoľvek zbrane vrátane strelných zbraní,
- ohrozovať a zastrašovať iných,
- spôsobiť niekomu poranenie,
- zapojiť sa do nenávistnej kampane a propagandy a iných foriem správania motivovaných nenávisťou a predsudkami,
- spáchať čin vandalizmu, ktorý spôsobí škodu na majetku školy alebo na nehnuteľnostiach nachádzajúcich sa v areáli školy.

Roly a zodpovednosť

Školské pravidlá a poriadky

Školské pravidlá a poriadky koncipujú smerovanie škôl tak, aby zabezpečili budovanie akademickej excelentnosti a zodpovednosť v rámci vzdelávacieho systému. Školské rady sú povinné:

- vypracovať politiky, ktoré stanovujú, ako ich škola bude presadzovať provinčný kódex správania a všetky ostatné pravidlá, ktoré sa vzťahujú na provinčné normy, ktoré podporujú úctu, zdvorilosť, zodpovedné občianstvo a bezpečnosť,
- preskúmať realizáciu týchto politík u študentov, zamestnancov, rodičov, dobrovoľníkov a ostatných členov spoločenstva,
- usilovať sa zapájať rodičov do činnosti školských rád, poradných zborov a medzi dobrovoľníkov,
- stanoviť postup, ako komunikovať provinčný kódex správania a školský kódex žiakom, rodičom, zamestnancom a členom školskej komunity tak, aby sa získala ich podpora,
- rozvíjať účinné intervenčné stratégie a reagovať na všetky priestupky súvisiace s normami medziľudských vzťahov, zdvorilosti, zodpovedného občianstva a bezpečnosti,
- poskytovať príležitosť pre všetkých zamestnancov získavať vedomosti, zručnosti a postoje nevyhnutné na rozvoj a udržanie špičkovej akademickej úrovne školy.

Vedenia škôl musia pracovať na zabezpečovaní pravidiel koordinovanej prevencie a intervenčných programoch a službách pre všetkých, ktorí to potrebujú.

Riaditelia

Riaditelia škôl majú vedúcu úlohu v zabezpečovaní každodennej prevádzky školy. Preto:

- preukazujú starostlivosť o školskú komunitu a plnia záväzok voči akademickej excelentnosti svojej školy, bezpečnej výučbe a ochrane životného prostredia,
- v rámci svojej zodpovednosti vedú svojich podriadených k zodpovednosti za svoje správanie a konanie,
- vytvárajú podmienky na to, aby boli študenti vo svojich kolektívoch v škole a spoločenstve pozitívnymi vodcami,
- pravidelne a zmysluplne komunikujú so všetkými členmi školskej komunity.

Učitelia a ďalší zamestnanci školy

Učitelia a ostatní zamestnanci školy udržiavajú v škole poriadok. Očakáva sa, že budú presadzovať u svojich žiakov najvyššiu úroveň dôstojného a zodpovedného správania. Ako vzor správania pre svojich žiakov učitelia a zamestnanci školy dodržiavajú tieto vysoké štandardy:

- pomáhajú študentom pracovať v súlade s ich potenciálom a možnosťami, rozvíjajú ich zmysel pre sebahodnotenie,
- vytvárajú podmienky na to, aby boli študenti sami pozitívnymi vodcami v triede, v škole a v spoločenstve,
- pravidelne a zmysluplne komunikujú s rodičmi,
- udržiavajú pevné štandardy správania pre všetkých študentov,
- preukazujú rešpekt k študentom, zamestnancom, rodičom, dobrovoľníkom a členom školskej komunity,
- pripravujú študentov na plnenie povinnosti zodpovedného občianstva.

Študenti

Študenti komunikujú so svojím okolím s rešpektom a dôstojnosťou. Preukazujú rešpekt k iným, k sebe samým. Prijateľným správaním sa konajú v súlade s občianskou zodpovednosťou. Rešpekt a zodpovednosť preukazujú študenti tým, že:

- prichádzajú do školy pripravení, načas a nachystaní učiť sa,
- vyjadrujú sa úctivo k sebe navzájom, k druhým i k tým, čo ich vzdelávajú a vedú,
- správajú sa zodpovedne, do školy nenosia nič, čo by mohlo ohroziť bezpečnosť iných,
- rešpektujú stanovené pravidlá a preberajú zodpovednosť za ich dodržiavanie.

Rodičia

Vo vzdelávaní svojich detí zohrávajú dôležitú úlohu a môžu podporiť úsilie pracovníkov školy udržiavať bezpečné a kultivované prostredie pre všetkých študentov. Rodičia plnia svoju úlohu, keď:

- preukazujú aktívny záujem o svoje dieťa pri školskej práci a jeho pokrokoch,
- pravidelne komunikujú so školou,
- dbajú o to, aby ich dieťa bolo čisté, vhodne oblečené a chodilo do školy včas a pravidelne,
- bezodkladne oznámia škole neprítomnosť dieťaťa v škole alebo jeho neskorý príchod,
- preukazujú, že sú oboznámení s provinčným kódexom správania a so školským poriadkom,
- podnecujú svoje dieťa a pomáhajú mu dodržiavať stanovené pravidlá správania,
- pomáhajú personálu školy pri riešení disciplinárnych otázok týkajúcich sa svojho dieťaťa.

Školský zákon

V príslušnej časti obsahuje požiadavky vzťahujúce sa na prácu školských rád a škôl samotných:

- Každá rada školy prijíma také opatrenia, ktoré sú v súlade s ministerským kódexom správania.
- Každá rada stanovuje zásady a pokyny vo vzťahu k správaniu osôb v školách.
- Rada pravidelne prehodnocuje svoje zásady a pokyny na prácu škôl, musí pritom rešpektovať názory žiakov, učiteľov, zamestnancov, dobrovoľníkov pracujúcich v školách, rodičov a opatrovateľov, školských rád a verejnosti.
- Nariadenie môže stanoviť pre riaditeľa školy úlohu vytvoriť miestny kódex správania upravujúci správanie všetkých osôb v škole a mieste, kde prebieha výchova a vzdelávanie. Kódex musí byť v súlade s provinčným kódexom.
- Pokiaľ ide o obsah kódexu správania na úrovni školy, hlavné slovo má pri jeho koncipovaní rada školy.

Aktivity žiaka, ktoré môžu viesť k dočasnému vylúčeniu zo školy

Predovšetkým ide o aktivity žiaka, ktoré narúšajú klímu školy a jej činnosť:

- ohrozuje iných tým, že sa vyhráža spôsobením vážneho ublíženia na zdraví inej osobe,
- prechováva alkohol alebo drogy,
- bol pod vplyvom alkoholu,
- nadával učiteľovi alebo iným osobám a autoritám,
- spáchal čin vandalizmu, čím spôsobil rozsiahle škody na majetku školy alebo majetku iných,
- zúčastňoval sa alebo inicioval šikanovanie iných žiakov a osôb.

Aktivity žiaka, ktoré môžu viesť k jeho vylúčeniu zo štúdia

Ak sa žiak zapojil v škole alebo počas aktivít súvisiacich s činnosťou školy, alebo za iných okolností, ktoré mali vplyv na klímu práce školy, do niektorej z nasledujúcich činností, je vylúčený zo štúdia:

- vlastnil zbraň alebo strelnú zbraň,
- použil zbraň, ohrozoval iných, vyhrážal sa im, že im ublíži na zdraví,
- fyzicky zaútočil na inú osobu a spôsobil jej ublíženie na zdraví, ktoré si vyžadovalo ošetrenie lekára,
- spáchal čin sexuálneho napadnutia,
- obchodoval so zbraňami alebo s nelegálnymi drogami,
- spáchal lúpež,
- dal alkohol neplnoletým deťom,
- vykonal akúkoľvek činnosť, ktorá je v zásadnom rozpore s kódexom správania žiaka.

(podľa zatl. lupa)

Ilustračné foto stock.xchng

Literárna výchova na evanjelickom...

(dokončenie zo strany 11)

tvorby od čias osvietenstva po 60. roky 19. storočia. Podľa historika revúckeho gymnázia Jána Galla *„žiaci najmä za vedenia A. H. Škultétyho, Zocha, Ormisa a G. Hostivíta Lojka-Tisovského pozorne sledovali súčasnú slovenskú, českú a inoslovanskú literatúru a poznali najnovšie diela vtedajšej slovenskej poézie a prózy. Zaujímali sa aj o celkové kultúrne dianie na Slovensku a v Čechách."* (1969)

Výberom textov Černého čítanka napomáhala naplnenie jedného zo základných cieľov výchovno-vzdelávacej činnosti gymnázia, aby sa popri literárnohistorických poznatkoch kládol dôraz aj na mravnú výchovu s akcentom na princíp ľudskosti a princíp národný. Tieto princípy osvetlil August Horislav Škultéty vo svojom otváracom prejave 16. septembra 1862 takto: *„Čokoľvek duchovia veliki od pamäti sveta zvláštneho, vznešeného, všeužitočného vymysleli i utvorili, a tým človečenstvo na ceste k predloženému cieľu dokonalosti ďalej a ďalej pomkýnali: to všetko si mládež naša osvojiť má tak, aby čo je pravda, krása, dobro, ako jasné slnko svietilo a rozohrialo jej myseľ, srdce a vôľu. – K tomu, či sú to reči človeku vzdelanému potrebné; či sú to známosti a umenia pre život pekné a užitočné, ku ktorým v takýchto školách a v takomto veku žiak vedený byť má: v tom všetkom i táto škola naša sverencov svojích pilne a svedomite cvičiť bude."* (1889) Pri národnom princípe, ktorý u Škultétyho vyvieral zo všeľudskej humanity, tento princíp vychádzal z toho, že *„každý národ má svoju zvláštnu povahu, svoju reč, svoje mravy a zvyky, svoju minulosť i prítomnosť i svoj úkol, ktorý v budúcnosti previesť má. Na všetko toto ohľad treba vziať, ak sa mládež pre svoj národ a národ pre človečenstvo náležite vychovávať má. Doteraz, bohužiaľ, mládež naša skorej sa trebas čomu inšiemu učila ako tomu svoj vlastní národ znať (...) Oboznámiť sa má i s prednosťmi a dobrými vlastnosťami i s chybami a nedostatkami našími, aby, keď do života vstúpi, vedela: kde čo ďalej ušlechťovať a kde čo treba napravovať, odstraňovať, vykoreňovať. A nielen aby to videla a vedela, ale aby to aj chcela: musí sa v duši mládeže rozohrievať cit lásky k národu, aby si to za najsladšiu radosť a cieľ života pokladala..."*

Takto načrtnuté ciele výchovy sa dali uskutočňovať len v materinskom jazyku, ktorý bol na gymnáziu vyučovacím jazykom a v ktorom sa mládež mala cvičiť a vypestovať si lásku k nemu. A to napomáhala aj Černého čítanka, ktorá sa stala špecializovanou učebnou pomôckou, výrazne zameranou na vyučovanie slovenskej literatúry. Prekladov z cudzej literatúry je v nej málo (napr. z ruštiny preložená báseň A. S. Chomiakova *Dávid* alebo z poľštiny od A. Mickiewicza *Otcov návrat*). V prvom diele Černého čítanky sú texty zoradené podľa rôzneho tematického zamerania a literárnych žánrov. Zodpovedalo to však vtedajšej koncepcii a osnove vyučovania v najnižších ročníkoch (v I. a II. triede), kde doplnením jazykového vyučovania bolo čítanie literárnych diel, resp. úryvky z nich bez ich uvádzania do chronologického rázu alebo podľa druhových kritérií.

Pokračovaním Černého prvého dielu bol druhý diel *Slovenskej čítanky pre nižšie gymnáziá*, vydaný v rámci Matičných spisov číslo 3 (v B. Bystrici 1865 na sklade u Eugena Krčméryho, kníhkupca matičného). Od školského roka 1866/1867 sa používala v III. a IV. triede, keďže už od tretieho roka štúdia sa učila prozódia a metrika podľa F. Sušila a J. Hollého. Ako jediná učebná pomôcka na vyučovanie literatúry sa používala aj vo vyšších ročníkoch (v V. a VI. triede), kde sa preberala poetika podľa Jungmannovej *Slowesnosti...* (1845), v ktorej autor rozlišuje trojakú „výmluvnosť": prozaickú, básnickú a rečnícku. Pri koncepcii učebnice vychádzal Emil Černý práve z Jungmannovej *Slowesnosti...*, ktorá nebola ešte v našich pomeroch prekonaná pre svoju systematickosť. Preto určujúcim kritériom na predstavenie slovenskej literatúry sa stalo žánrové hľadisko. Obsah druhého dielu je rozdelený na dve základné časti: časť prvá – *Články básnické*, a časť druhá – *Články prostomluvné*. Prvú časť – básnictvo – autor rozdelil na tri básnické druhy: *I. Básnictvo výpravné (epické)*, kam zaradil literárne žánre: *a. Hrdinské básne (eposy)*, *b. Spevy bohatierske*, *c. Ballády*, d) *Romance*, e. *Básne opisné*, *f. Básne náučné (didaktické)*, pričom sem zaradil *bájky*, *parabolu*, *inotajku (allegoriu)* a *iskrice (epigrammy)*, *g. Básne mravoličné*, ku ktorým patria *selanky (idylly)* a *mravokárnica (satira)*; *II. Básnictvo citné (lyrické)*, do ktorého zahrnuje literárne žánre: *Hymny*, *Ódy*, *Žalospevy (elegie)*, *Piesne rozličné*; *III. Básnictvo predstavné (dramatické)*, ktoré zahrnuje *Smutnohru (tragoedia)*, *Činohru (Schauspiel)*, *Veselohru (comoedia)*, *Spevohru (opera)*. V rámci básnictva uviedol iba úryvky z historickej tragédie *Odboj zadunajských Slovákov* od Vojana Josifoviča. Do prvej časti tejto *Slovenskej čítanky* zaradil viaceré ukážky zo slovenskej literatúry obdobia klasicizmu, romantizmu a prechodného obdobia

od romantizmu k realizmu s dominantným zastúpením tvorby štúrovcov (Andrej Sládkovič, Ján Botto, Janko Matúška, Samo Chalupka, Ľudovít Štúr, Jozef Miloslav Hurban). Pozornosť venuje aj tvorbe Jána Hollého, z ktorej vybral ukážky z hrdinskej básne (eposu) *Svätopluk*. Pri selankách uvádza aj ódy (*Hlas Tatry*, *Na Mlíč*) a žalospevy (*Plač matky Slávy nad synami Svätoplukovymi – nárečím západno-slovenským, Plač matky Slávy nad synami odrodilými – nárečím západno-slovenským)*. Bájky opäť vybral z tvorby najvýznamnejšieho bájkara Jonáša Záborského, ktorého prezentuje aj tromi *iskricami* (československy). Zaradené sú aj viaceré epigramy Jána Kollára, pričom táto časť Kollárovej tvorby je v stredoškolskom literárnom vzdelávaní prakticky neznáma. Na ilustráciu uvádzame epigram *Štěstí. Štěstí! Ty jsi měsíci podobné: jenžto lidem hned / Tvář pěknou a celou, hned zas ukáže rohy*.

V druhej časti čítanky sú prozaické texty, rozdelené na štyri skupiny: *A. Články vedecké*, *B. Články zábavno-poučné*, *C. Reči* a *D. Slovenské porekadlá*. Emil Černý pri zatrieďovaní diela do jednotlivých foriem vychádza predovšetkým z vonkajších znakov, t. j. nedejovosti a dejovosti. Preto v rámci druhových foriem neuvádza román a novelu. Vo viacerých dovtedajších poetikách sa však autori venovali aj teórii románu. Napríklad aj spomínaný Josef Jungmann pri *„básni wyprawowací neb epickej"* píše: *„Epická báseň wystawuje esthetický ideál w události t. řadě činůw w jeden celek esthetický spojených. Představí-li se w události wida člowěctwa we wšeobecných, swrchowaných poměrech, wznikne epos; stane-li se to we zwláštním poměru k žiwotu wzdělanému, bude roman..."* (1845) Možno to súviselo s tým, že umelecká próza do matičných rokov nebola v slovenskej literárnej tradícii výrazne zastúpená a aj v študentských samovzdelávacích spoločnostiach prevažovalo skôr „poetologické" zameranie. Potom podľa Stanislava Šmatláka *„sa nebudeme čudovať, že v našej literárnej pamäti zostali mená dvoch prozaikov štúrovskej generácie (J. M. Hurban a J. Kalinčiak) a v ich spoločnosti prípadne ešte jedno meno o niečo staršieho spisovateľa (S. Tomášik)"* (1999). Z tvorby týchto reprezentantov romantickej prózy E. Černý vybral len ukážky z diela Jozefa Miloslava Hurbana: pieseň *Nitra*, ktorú zaradil v rámci básnictva lyrického medzi piesne rozličné. Medzi články prostomluvné, vedecké (dejepis písomníctva – literatúry) zaradil ukážku *Počiatky literatúry slovanskej vôbec a slovenskej zvlášte* z článku *Slovensko a jeho život literárny*, uverejneného v Slovenských pohľadoch na vedy, umenia a literatúru. A medzi článkami zábavno-poučnými (opisy) uvádza jeho *Pohľad na Slovensko* z toho istého článku.

V čítanke sa nachádza aj článok revúckeho profesora A. H. Škultétyho a Pavla Dobšinského *Povaha slovenských povestí* (zaradený je medzi článkami prostomluvnými, vedeckými ako úvaha), v ktorom slovenské povesti označujú za *„výtvory prostonárodnej slovenskej poesie, ktorých pôvod a počiatok padá hlboko do časov najprvšieho národného povedomia. A tak ony sú ty najprvšie kvety poesie jeho, vykvitnuté na jarnom slnku obrazotvornosti národa ešte mladého, a znázorňujú nám tu najprvšiu povedomosť národného ducha."* Tu je potrebné pripomenúť, že prvú obsiahlejšiu zbierku *Slovenskie povesti* v rokoch 1858 – 1861 vydal Pavol Dobšinský spolu s Augustom Horislavom Škultétym. Škultéty povesti upravoval do tlače, „štylizoval" ich, avšak zásluha sa pripisuje iba Dobšinskému, hoci každý zväzok vychádzal po vzájomnej dohode a, ako to dokumentuje aj korešpondencia, Dobšinský rešpektoval všetky Škultétyho pripomienky a námety. Preto sa Škultéty v tomto najvýznamnejšom štvorzväzkovom vydaní *Slovenských povestí* neprávom obchádza.

Vráťme sa však k Černého *Slovenskej čítanke II.*, kde povesť nachádzame len ako jednu druhovú formu epických umeleckých útvarov, pričom povesti podľa neho patria k článkom zábavno-poučným a delí ich na: *a. Svetské* (*Kráľovia vody, ohňa, vetra a času – prostonárodná povesť slovenská* od Jána Rimavského, a *Jedna noc na Považí* od Viliama Paulinyho-Tótha) a *b. Svätopovesť (legenda)*, ktorú prezentuje len jednou ukážkou: *So suchým i surové shorí (Legenda chorvátska)*. Aj druhý diel Černého čítanky splnil na ten čas požiadavky na vyučovanie literatúry, a to najmä v IV., V. a VI. triede, kde ťažisko učiva bolo v poetike. Oproti prvému dielu je táto čítanka skoncipovaná systematickejšie a žiakom umožňovala spoznávať nielen hodnoty súčasnej slovenskej literatúry, ale viedla ich k poznaniu literárnych žánrov. Učiteľovi to umožňovalo zmierňovať problémy s recepciou literárneho diela, ktorú predstavoval najmä obmedzený objem predchádzajúcich estetických zážitkov z čítania literárnych textov. Preto takto zostavené čítankové texty najmä z národnej produkcie a z ľudovej slovesnosti podnecovali zvedavosť a záujem aj o prečítanie iných kníh. Čiže *Slovenská čítanka* sa pravdepodobne stávala výrazným podnetom na hľadanie kníh v rámci mimočítankového čítania žiakov.

V tomto smere zohrávali významnú úlohu učitelia, ktorí určite využívali aj postupne sa doplňujúcu gymnaziálnu knižnicu, ktorú hneď po založení školy budovali z finančných a knižných darov. Medzi darcami kníh nachádzame napr. Jána Chalupku, Petra Kellnera, Martina Hattalu, ale *„knižnici veľkorevúckeho gymnázia daroval"* knihy aj Matej Hrebenda a časť svojej knižnice pre gymnázium poručil aj Karol Kuzmány. Knižnica tak získavala kvalitné knihy z dejín literatúry, jazykovedy, ale aj časopisy tých čias, rozličné kalendáre (Lichardove, Černokňažník) a pribúdali aj diela slovenskej a českej beletrie. Z množstva rozmanito zameraných slovesných materiálov v *Slovenskej čítanke* si učiteľ mohol vyberať, pravdepodobne aj podľa vlastného záujmu, na splnenie výchovných a vyučovacích cieľov.

Básne určite tvorili podklad jednak na cibrenie estetického vkusu a jednak na pamäťové memorovanie, čiže cvičenie pamäti. Prozaické ukážky a články z rôznych odborov slúžili ako podklad na nácvik čítania, zároveň obohacovali u žiakov ich slovnú zásobu a celkovo zvyšovali jazykovú kultúru. Aj v tomto sa napĺňali hlavné zámery gymnázia na prípravu skutočných vzdelancov s humanistickým cítením, ktorí mali šíriť osvetu a vzdelanie hovoreným i písaným slovom, ako aj osobným príkladom medzi slovenským ľudom. Mnohí absolventi gymnázia zaujali v slovenskom národnom živote dôležité miesto práve na poli literárnom a kultúrno-osvetovom v časoch najkrutejšieho národnostného útlaku (1875 – 1918).

Černého dva diely *Slovenskej čítanky* pestrou paletou ponúkaných ukážok z rozličných žánrov umožňovali presadzovať na hodinách literatúry prácu s literárnym textom. Texty u žiakov primárne viedli k zdokonaľovaniu techniky čítania, avšak cieľom učiteľa už v tom čase bolo viesť žiakov aj k porozumeniu zmyslu textu. V tomto učiteľ zohrával kľúčovú úlohu, ale na literárnej komunikácii sa aktívne podieľal aj žiak. Matilda Ivaničová v závere svojej štúdie o vtedajšom stave literárnej výchovy dospela k poznaniu, že vtedajšia *„súčasná literárna tvorba obsiahnutá v čítankách bola podnetom, aby žiaci rozvíjali určitú mieru samostatnosti myslenia a hodnotenia, tríbili svoj estetický vkus i fantáziu. Odrazom tejto samostatnosti a myšlienkovej aktivity sú písomné práce žiakov. (...) Práce, ktoré sa zachovali, svedčia o tom, že žiaci dôkladne poznali literárny text (a pritom sa spravidla opierali o texty alebo úryvky textov v Čítanke) a prejavovali značnú mieru samostatnosti pri jeho rozoberaní a hodnotení."* (1952)

Orientáciu na prácu s literárnym textom napomáhala aj aplikácia názorov pokrokových pedagógov, najmä pedagogických názorov J. A. Komenského, ktoré si revúcki profesori vo svojej pedagogickej práci osvojovali stále viac. Už A. H. Škultéty vo svojom otváracom prejave na začiatku prvého školského roka naznačil, že medzi Slovákmi sa nájde *„dosť mužov spôsobilých, ktorí deň i noc, dodajúc si pilnosti, prisvoja si to, čo výtečníci vychovateľskí druhých národov vytvorili; vezmú si tiež na radu, počnúc od otca európskej výchovy Amosa Komenského, pobratimských slovanských vychovávateľov, a k tomu siahnuc i do hlbokosti vlastného slovenského ducha, jako umelí učitelia staré i nové veci budú znať vynášať k obohateniu potrebnými známosťami chovancov svojich"*.

Vo vyučovaní jazykov sa učitelia už vtedy snažili z vyučovania odstraňovať v školskej praxi zaužívaný mechanický dril pri osvojovaní si poznatkov. Uvedené skutočnosti, ktoré pozitívne ovplyvňovali prácu s literárnym textom na hodinách literárnej výchovy, môžeme vnímať ako pokus o dekódovanie umeleckej výpovede tvorivým spôsobom.

PaedDr. Július LOMENČÍK, PhD.
Katedra slovenského jazyka a literatúry
Fakulty humanitných vied Univerzity
Mateja Bela Banská Bystrica

V SPŠ Myjava medzinárodnou spoluprácou inovujú, prehlbujú mediálne zručnosti

KONTAKTY SO ZAHRANIČÍM

Spoluprácou s partnermi z Nemecka, Belgicka, Francúzska, Portugalska, Islandu, zo Španielska, z Rumunska, Litvy, Turecka, Rakúska, Talianska a ďalších krajín sa pedagógovia i žiaci Strednej priemyselnej školy (SPŠ) v Myjave snažia inovovať metódy a formy práce. Ako vyzerá v praxi vzájomné obohacovanie sa o skúsenosti medzi školami v rôznych výchovných a vzdelávacích oblastiach, sme sa pozhovárali s Mgr. Kvetoslavou Košíkovou z myjavskej školy.

Do akej miery vám spolupráca so zahraničím pomáha posúvať pedagogický proces dopredu?
Každá medzinárodná spolupráca, do ktorej bola SPŠ Myjava doteraz zapojená, či už to boli programy celoživotného vzdelávania Comenius, alebo projekt odborného vzdelávania s partnerskou školou v Paríži, program Leonardo zameraný na odborné predmety, alebo najnovší projekt ACES, nám pomáha predovšetkým v inovácii metód a foriem práce na našej škole. Či už je to v odborných predmetoch, ale veľký prínos to má pre nás najmä vo výučbe cudzích jazykov, najmä angličtiny.

Mgr. Kvetoslava Košíková z SPŠ Myjava.

Európska organizácia ACES (Academy of Central European Schools) v spolupráci s Interkulturelles Zentrum (Rakúsko) a s OZ Včelí dom (Slovensko) každoročne vyhlasuje súťaž zameranú na medzinárodnú kooperáciu škôl strednej a východnej Európy. Cieľom týchto projektov je podporiť interkultúrny dialóg a spoluprácu mladých ľudí z rôznych krajín Európy, pomôcť prekonávať predsudky voči iným národnostiam, rasám, náboženstvám. A vytvoriť tak sieť na výmenu skúseností, poznatkov, vzájomného vzdelávania a inovácie.

Na webovej stránke školy prezentujete skúsenosť zo spolupráce s partnermi v programe Socrates (Nemecko, Belgicko, Francúzsko, Portugalsko, Island) a uvádzate možnosť pre vašich študentov – dostať sa na technicky zameranú vysokú školu v Nemecku...
Bola to najmä spolupráca so strednou odbornou školou z Alsfeldu v Nemecku, kde bolo našou úlohou preskúmať požiadavky organizácií alebo firiem, ktoré chcú zamestnať absolventov škôl, a zjednotiť poznatky a vedomosti, úroveň našich alebo nemeckých žiakov tak, aby naši žiaci boli schopní uplatniť sa na európskom trhu práce.

Využili niektorí vaši absolventi možnosť študovať na nemeckej vysokej škole?
Áno, mnohí absolventi študovali ďalej na vysokej škole v Bautzene alebo sa zamestnali v iných firmách, v ktorých sme robili prieskumy. Vďaka projektu mohli vedieť, čo sa od nich očakáva v budúcom zamestnaní. Týka sa to najmä odborov strojárstvo a mechatronika. Mechatronika je jedným z nových študijných odborov na stredných odborných školách. Najmä na ňu bol zameraný projekt s Francúzskom, so strednou odbornou školou v Paríži, kde sme priniesli rôzne nové inovačné techniky do výučby odborných predmetov v odboroch mechatronika a strojárstvo.

Vzišli z tejto spolupráce aj odporučenia pre pedagogický proces u vás?
Určite. Keďže sme odbornou školou, v každom projekte sme pri návštevách škôl, žiakov aj pedagógov porovnávali kurikulá škôl a najmä odborných predmetov. Pri výučbe odborných predmetov sme porovnávali metódy, prostriedky, formy práce. To dobré, čo sme u partnerov videli a zaujalo nás, sme zakomponovali podľa možností do kurikula našej školy tak, aby to prinieslo prospech žiakom.

ACES a Myjavčania

Tohto roku na výzvu Media literacy – ako médiá ovplyvňujú vnímanie reality mladých ľudí reagovalo viac ako 400 škôl, z ktorých medzinárodná porota pedagogických pracovníkov vybrala 44 najzaujímavejších projektov zo 107 škôl a 15 krajín. Medzi vybranými školami je i SPŠ Myjava s projektom nazvaným *Inclusion 2.0*. Partnerskou školou je Sonderpädagogisches Zentrum z Viedne. Jej študentmi sú mladí ľudia postihnutí Downovým syndrómom.

Aké sú aktuálne úlohy v projektoch s partnermi zo zahraničia v tomto školskom roku? Na čom momentálne staviate medzinárodnú spoluprácu?
Minulé projekty boli zamerané predovšetkým na odborné vzdelávanie. V tomto školskom roku európska organizácia ACES vyhlásila projekt na zdokonaľovanie a prehlbovanie najmä mediálnych zručností, a predovšetkým zručností v anglickom jazyku, keďže komunikačným jazykom je angličtina.

Ste angličtinárka, francúzštinárka, rumunčinárka a ruštinárka. Ktorým z týchto jazykov pri projektoch komunikujete najčastejšie?
Je pravda, že všetky jazyky sú krásne. Ale momentálne tým najvýhodnejším jazykom pre mladú generáciu je anglický jazyk, v ktorom komunikujeme asi najlepšie, aj naši študenti sú v nej najschopnejší.

Čo vás najbližšie čaká v projekte ACES?
Súčasťou spolupráce je vzájomná návšteva, mobilita žiakov a pedagógov. **Stretnutia sú v decembri 2012 a vo februári budúceho roka. Za úlohu máme nájsť nové internetové programy v angličtine, možnosti spolupráce... Ale hlavným cieľom tohto projektu je nájsť spoločné stanoviská a búrať hranice, ktoré v sebe stále máme, či už sú tvorené národnostnými, náboženskými, alebo rasovými predsudkami.**

Stretnutie v Slovinsku

Od 24. do 28. septembra 2012 sa Myjavčania zúčastnili na úvodnom stretnutí podporených škôl výzvy ACES v malebnom slovinskom mestečku Laško. Myjavskú školu zastupovala učiteľka Mgr. Kvetoslava Košíková a študent Martin Hlavačka. Z viedenskej partnerskej školy Sonderpädagogisches Zentrum sa zúčastnil učiteľ PaedDr. Wilfried Swoboda a študent Jakub Gora. Na stretnutí šlo o vzájomné spoznanie sa, predstavenie partnerských krajín, regiónov a miest. Diskutovalo sa o ďalších krokoch a realizácii projektu, o rozvíjaní mediálnych zručností prostredníctvom nových metód.

Sprava študent SPŠ Myjava Martin Hlavačka, rakúsky pedagóg PaedDr. Wilfried Swoboda a študent Sonderpädagogisches Zentrum z Viedne Jakub Gora.

Koľko študentov je zapojených do projektu ACES, prípadne obzrime sa, ako vyzerá v praxi komunikácia, kontakty partnerov a tie ozajstné ľudské stretnutia?
Vždy sa snažíme zapojiť do projektov čo najväčšie množstvo študentov. Tento projekt sa realizuje veľmi zábavnou a hravou formou prostredníctvom internetových médií a rôznych multimediálnych internetových programov. Hľadáme navzájom to, čo žiaci ovládajú, čo ich spája, čo dokážu využiť pri vzájomnom poznávaní. Budeme sa stretávať pravidelne raz alebo dva razy do mesiaca prostredníctvom videokonferencií, Skypu, kde využívame rôzne zaujímavé, zábavné i náučné programy a hry.
Prvé takéto stretnutie sa uskutočnilo začiatkom októbra, kde sme si dohodli ďalší postup spolupráce.
Stretli sme sa tiež ôsmeho novembra, konkrétne so žiakmi koordinátorskej školy projektu Sonderpädagogisches Zentrum. Sú to rovesníci našich študentov, trošku iní však tým, že sú postihnutí Downovým syndrómom.

Aj u vás máte takto postihnuté deti?
U nás v škole nie. Na úvodnom stretnutí projektu v slovinskom Lašku sme zistili, aké sú tieto deti úžasne šikovné, inteligentné. Od našich študentov sa líšia iba tým, že majú poruchu v chromozómoch. Je im to vidno na tvári, ale inak nie príliš. Uvediem príklad. Jakub Gora z rakúskej partnerskej školy, ktorý bol na stretnutí v Lašku, hovorí tromi cudzími jazykmi, zároveň vie pracovať s počítačom, ovláda laptop... Takže aj to bude jedna z bariér, ktoré v sebe musíme prekonať... Musíme zlomiť stereotypy a chápať všetkých ako rovnocenných, aj deti s takýmto postihnutím.

Ak sa pozrieme na vašu školu ako na aktívny prvok tejto medzinárodnej spolupráce, na vaše špecifiká, čo považujete za pozitívum myjavskej SPŠ, čím môže obohatiť vzájomnú komunikáciu?
Pre našu školu je prínos projektu v jazykovej oblasti, teda najmä v angličtine, zlepšuje komunikačné zručnosti žiakov... My ako odborná škola sa snažíme dať partnerom predovšetkým to najlepšie z odbornej stránky našej školy. Trebárs dielenské cvičenia alebo nejaké praktické zručnosti, alebo naše skúsenosti v informačných technológiách. Naša škola je totiž pomerne dobre vybavená, či už učiteľmi informatiky, alebo vôbec zariadením... Snažíme sa teda ukázať, že sme schopní spolupracovať s inými školami v oblasti multimediálnych zručností na európskej úrovni.

Výstupy v projekte ACES

V projekte pracujú žiaci vo veku 16 – 17 rokov, učitelia anglického jazyka, občianskej výchovy a informatiky. Budú sa pravidelne stretávať nielen prostredníctvom Skypu a videokonferencií, ale i cez vzájomné návštevy. Myjavčania majú cestu do Viedne naplánovanú na december tohto roku a ich partneri z Viedne zavítajú na Myjavu vo februári 2013. Výstupom z projektu okrem prehĺbenia vzájomného poznania a odbúrania bariér bude aj film a CD nosič o vzájomnej spolupráci.

Ako vidíte perspektívu vašej školy v projektoch s medzinárodnou účasťou?
Projekt ACES potrvá do marca 2013. Skončí sa teda so začiatkom druhého polroku školského roka. Čo chystáme potom? V súčasnosti plánujeme rozvinúť ďalší medzinárodný projekt celoživotného vzdelávania Comenius, do ktorého sú zapojené európske stredné odborné školy zo Španielska, z Rumunska, Litvy, Turecka, zo Slovenska a predpokladáme, že sa k nám pripojí aj Taliansko. Projekt je zameraný na jazykovú cestu po Európe. Ukázať si navzájom kultúru a tradície jednotlivých národov, pretože do projektu je zapojených veľa škôl a ešte viac národností. Dôraz je však opäť položený na tom, čo nás v Európe spája, čo máme rovnaké. A na druhej strane je cieľom zvýrazniť aj to, čo je pre naše krajiny jedinečné, svojské, čo si máme zachovávať ako tradíciu pre budúce generácie.

Milan SOUKUP
Foto autor a archív SPŠ

Nielen nové fasády, ale i prehĺbenie vzdelávania a úspory

V Strednej priemyselnej škole v Myjave sa od apríla tohto roka uskutočňuje rekonštrukcia a modernizácia. Čo si od nej škola šľubuje? Spýtali sme sa riaditeľky školy Ing. Mgr. Aleny Palkovej.

Vaša škola má 63-ročnú históriu, dotknime sa vybavenia školy pred rekonštrukciou...
Naša škola bola zriadená roku 1949 pod názvom Vyššia škola pracujúcich technického smeru na Myjave. V školskom roku 1984/1985 sa jej názov zmenil na Strednú priemyselnú školu v Myjave. Terajšie budovy školy sa začali stavať roku 1979. A prvá etapa výstavby areálu novej školy s učebňovou časťou bola dokončená roku 1985. Nasledovala druhá etapa – stavba dielní a laboratórií, a v tretej etape, medzi rokmi 1989 až 1991, nám pribudla i telocvičňa. V súčasnosti školu navštevuje 357 študentov, ktorí študujú v piatich študijných odboroch strojárstvo, elektrotechniku, mechatroniku, technické lýceum a logistiku, a venuje sa im 38 pedagogických zamestnancov.

Trvalo zhruba štyri roky, kým sa pristúpilo od projektu k jeho realizácii...
Roku 2008 Trenčiansky samosprávny kraj podal v rámci Regionálneho operačného programu projekt *Rekonštrukcia a modernizácia ako cesta zvýšenia kvality vzdelávania v Strednej priemyselnej škole Myjava*. Rekonštrukcia školy sa začala 19. apríla 2012, keď investor stavby Trenčiansky samosprávny kraj odovzdal stavenisko dodávateľovi. Podľa zmluvy o poskytnutí nenávratného finančného príspevku medzi ministerstvom a Trenčianskym samosprávnym krajom celkový rozpočet projektu je 1 223 849,43 eur. Projekt je spolufinancovaný vo výške 85 percent z Európskeho fondu regionálneho rozvoja a vo výške 10 percent zo štátneho rozpočtu Slovenskej republiky prostredníctvom Regionálneho operačného programu. Ostatné výdavky sú hradené z rozpočtu Trenčianskeho samosprávneho kraja. Podľa záväzného časového rámca sa predpokladá zvládnuť všetky naplánované aktivity projektu do apríla 2013.

Čo predovšetkým SPŠ v Myjave rekonštrukciou a modernizáciou dosiahne?
Zatepľujú sa obvodové konštrukcie a strecha, vymieňajú okná, zrealizuje sa termostatizácia a ekvitermická regulácia systému vykurovania. Zrekonštruuje sa zdravotechnika a vymení sa osvetlenie v budovách dielní a laboratórií i v učebňovej časti. Uvedené aktivity prispejú jednak k technickému zhodnoteniu budov školy a zlepší sa energetická hospodárnosť prevádzky v škole.

Dotkne sa rekonštrukcia a modernizácia aj vzdelávacieho procesu, skvalitní výučbu niektorých predmetov?
Projekt prispeje i k rozšíreniu vzdelávacích služieb v oblasti informačných a komunikačných technológií, v autotronike, pri údržbe mechatronických systémov, programovaní CNC strojov. Rozhodne chceme projektom prispieť k zvýšeniu kvality vzdelávacieho procesu, k inovácii a rozšíreniu poskytovaných služieb na našej škole. Tým škola reaguje i na špecifické potreby zamestnávateľov a na požiadavky vedomostnej ekonomiky. Zamestnanci i žiaci školy sme nesmierne vďační za podporu a pomoc všetkým, ktorí sa už podieľali alebo naďalej podieľajú na úspešnej realizácii rekonštrukcie našej školy.

ŠKOLSTVO ODBORNE

7/2012, 6. december 2012 | Príloha UN | Rozširované bezplatne, Ročník LIX

Otvorené do nových čias?

JUVYR vstúpil do nového desaťročia. Zdanlivo lákavý priestor v bratislavskom Národnom tenisovom centre by mohol symbolizovať otvorenie sa „novým časom“. Posledná novembrová streda, keď sa „celoslovenská školská prezentačná výstava výrobkov a služieb žiakov stredných škôl, motivačné odborné súťaže žiakov základných škôl a žiakov špeciálnych základných škôl“ otvárali, však „kolidovala“ so štrajkom učiteľov. Tichý podnet organizátorov, aby žiaci bratislavských škôl v tento „prázdny čas“ prišli na podujatie, pretože informuje verejnosť o učebných a študijných možnostiach na stredných školách, sa nedostal k informačným kanálom, ktoré by ho „mediálne“ povedali nahlas.

Takže prvý deň, ktorý je naším posledným pred redakčnou uzávierkou tohto čísla UN, ostal bez očakávanej odozvy. Na nasledujúci deň sa posunulo i slávnostné otvorenie, a tak na záver otváracieho dňa sa ponúka „iba“ krátka úvaha odvíjajúca sa od toho, čo sa cez podujatie podarilo uchovať, čo sa z neho pravdepodobne nenávratne vytratilo a čo by vrcholná národná prehliadka nevyhnutne potrebovala. Nebudem budúcnosť proklamačne či populisticky idealizovať, a tak sa nezdržím pri priam prepotrebných financiách. I pri tomto ročníku sa dá konštatovať, že JUVYR „sa zvládol“ pri skromnom rozpočte. Menej by som však asi uspel, ak by som začal rozvíjať príslovie o tom, že „chudoba cti netratí“. V zákulisí vám viacerí zainteresovaní povedia, čo by pomohlo kvalitatívnemu pozdvihnutiu vzdelávania a odbornej prípravy na stredných školách, ale zverejnenie pre médiá ponechávajú – na redaktorovi.

Poviem otvorene: je to jednoduchý alibizmus. Ľudsky chápem obavy pedagógov, majstrov odbornej výchovy či pedagogických teoretikov vyjadriť sa k hlavným podstatám pretrvávajúcich problémov. Možno im niekto z „vyššie postavených“ už pri vyslovení prvých názorov dal prísne najavo, že spoločnosť pramálo zaujímajú a im osobne to môže akurát tak uškodiť. Už menej rozumiem tomu, prečo nevyužívajú priestor povedzme v našich novinách na publikovanie svojich fundovaných odborných článkov, za ktoré by ich nikto z nadriadených nemohol obviňovať z „politizovania“. Môžem síce chápať, že k získavaniu kreditov garantujúcich prilepšenie si k základnému platu vedú jednoduchšie cesty, ako sa svojím príspevkom postaviť priamo pred všetkých (potenciálnych) čitateľov UN. Ale akosi sa mi nežiada zaznamenávať zákulisné hlasy, koľkí učitelia svoje „kreditné skúšky“ skladajú z odboru, ktorý vôbec nevyučujú, len preto, lebo sa k potrebným bodom dostanú „rafinovanejšie“. A nie je, žiaľ, v našich možnostiach „riešiť“ ani to, keď učitelia a majstri odborného výcviku zasa nevedia nájsť svojho „kreditového garanta“. Ostáva teda iba konštatovať, že i po tejto línii viacerí vedúci pracovníci škôl či ich zriaďovatelia uvoľnili náš zaužívaný „systém“ ľahších cestičiek, len aby nemuseli do dôsledkov napĺňať pôvodný (verím, že dobre myslený) návrh.

Dušan MIKOLAJ

Najúspešnejšia v tohtoročnej celoštátnej súťažnej prehliadke bádateľských projektov žiakov stredných škôl o cenu Scientia Pro Futuro bola bardejovská gymnazistka Michaela Bujdová. **Foto Ján SÚKUP**

K vede a technike od mladých rokov

Celoštátna súťažná prehliadka bádateľských projektov žiakov stredných škôl o cenu Scientia Pro Futuro bola jedným z významných podujatí v rámci Týždňa vedy a techniky na Slovensku 2012. Konala sa od 4. do 7. novembra ako sprievodné podujatie V. odbornej konferencie s medzinárodnou účasťou *QuoVadis, vzdelávanie k vede a technike na stredných školách*. Do bratislavskej Incheby prišlo niekoľko desiatok mladých ľudí so svojimi pedagógmi a konzultantmi, aby presvedčili odbornú porotu, že výsledky ich študijných záujmov smerujú k činnostiam označovaným za vedecké. Súťaž organizuje občianske združenie Mladí vedci Slovenska v spolupráci s Ministerstvom školstva, vedy, výskumu a športu SR, Centrom vedecko-technických informácií SR a Národným centrom pre popularizáciu vedy a techniky v spoločnosti, na jej organizovanie prispieva aj Agentúra na podporu výskumu a vývoja.

Víťazi si prevzali prestížne ocenenia – nominácie na medzinárodné súťaže a finančné odmeny. Najvyššie ohodnotenie Scientia Pro Futuro – Cenu ministra školstva, vedy, výskumu a športu SR za najkvalitnejší projekt – získali mladí bádatelia zo škôl na východnom Slovensku. Michaela Bujdová študuje na Gymnáziu Leonarda Stöckela v Bardejove. V súťaži bola ocenená za výskumný projekt *Výskyt, ekológia a etológia vydry riečnej (Lutra lutra Linnaeus, 1758) na hornom toku rieky Tople a nad mestom Bardejovom*. Michal Dorko a Saša Havrillová z Gymnázia sv. Tomáša Akvinského v Košiciach vypracovali projekt *Experimentálne štúdium plazmového výboja vo vzduchu*, Júlia Hurníková z Gymnázia, Park mládeže 5, Košice skúmala *Riziko nakazenia sa parazitmi v rekreačných oblastiach Tatranského národného parku*. Všetci víťazí získali popri diplome finančnú odmenu 250 eur. Sympatické je ocenenie ich konzultantov – hlavnú cenu a finančnú odmenu 500 eur dostali za metodickú a odbornú konzultačnú pomoc pedagógovia stredných škôl RNDr. Ján Kleban, PhD., a RNDr. Mária Šviková, CSc., a vedecko-výskumná pracovníčka Parazitologického ústavu SAV v Košiciach MVDr. Martina Miterpáková, PhD.

Porota navrhla udeliť aj špeciálne ceny Scientia Pro Futuro. Odmenou devätnástim súťažiacim sú nominácie na šesť vý-

(pokračovanie na strane 23)

RNDr. Ján Šípoš, CSc., predseda občianskeho združenia Mladí vedci Slovenska.

Hľadanie užitočných styčných bodov

Školy majú svoje dejiny, viaceré podstatne dlhšie, ako si pri neraz prehnane rýchlych transformačných zmenách v odbornom školstve uvedomujeme. História terajšej Hotelovej akadémie v Liptovskom Mikuláši sa začína roku 1885. Pôvodne mestská učňovská priemyselná škola bola na začiatku 20. rokov 20. storočia obchodnou školou, od roku 1922 učňovskou školou, ktorá ako jediná v regióne pripravovala učňov na výkon v mnohorakých remeslách a profesiách – obuvník, murár, elektrikár, zámočník, klampiar, maliar, dláždič, kožušník, krajčír, kaderníčka, automechanik, mäsiar, kuchár, čašník, predavač, prevádzkový chemik, operátor skladovania.

Od roku 1959 sa žiaci teoreticky pripravovali na výkon povolania v učňovskej škole, ale prax vykonávali v strediskách praktického vyučovania priamo v mikulášskych podnikoch: Kožiarske závody (kožušník, garbiar, brašnár); Závody 1. mája (tkáčky, krajčírky a iné príbuzné odbory); Okresný stavebný podnik (stavebné profesie); obchodné organizácie, hotely (predavač, kuchár, čašník).

Pred štyridsiatimi rokmi bola ukončená výstavba novej budovy školy, kompletne vybavenej na výučbu. Roku 1976 sa začalo s postupnou špecializáciou na odbory predavač, kuchár, čašník. Zavádzali sa nové formy štúdia popri zamestnaní, záujemcovia mali možnosť získať maturitu večernou formou. Roku 1985 premenovali školu na Stredné odborné učilište obchodné, to vystriedalo v krátkom čase viacerých zriaďovateľov (Prior B. Bystrica, Generálne riaditeľstvo Prior Bratislava, Inštitút obchodu Nitra, Ministerstvo obchodu Bratislava).

(Viac na strane 22)

Pedagogika „na okraji“ veľtrhu

Fotoglosa

Strana 18

Remeslo musí človeka baviť

Strana 19

Menej žiakov, menej financií, menej práce

Rozhovor s Karolom Lackom, vedúcim odboru školstva Prešovského samosprávneho kraja

Strany 20 – 21

Vedecké poznatky šíriť aj do škôl

Rozhovor s Ľubicou Suballyovou, šéfredaktorkou vydavateľstva Slovenskej akadémie vied Veda

Strana 24

Pedagogika „na okraji“ veľtrhu

FOTOGLOSA

Tento segment UN je limitovaný ôsmimi stranami, dostatočný priestor na niektoré témy akoby sme nevedeli nájsť. Pri tohtoročnej výstave Pedagogika, ktorá sa tradične koná vo veľtržnej Inchebe, sa chceme preto pristaviť aspoň sériou fotografií.

A zároveň ponúknuť zopár námetov na diskusiu. Pedagogika je trvalou súčasťou novembrovej Bibliotéky. Exponáty súvisiace s výučbou na školách sa nachádzajú priamo v jej susedstve, a tak sa ponúka úvaha, že by si zaslúžili podobne populárne prezentácie, ako ich tam robia organizátori pri predstavovaní knižiek, pri rozhovoroch s ich autormi alebo pri hravých dramatizáciách.

V časti Pedagogika to bolo výrazne poznať napríklad pri netradičnom predstavení kvapaliny z „dielne“ Scholy Ludus. Ak žiakov pri tom zaangažovane sprevádzali ich učiteľky, vytvorili tak pri exponátoch nenápadne „hodinu vyučovania“.

Takto zostavené programy však tvorili skôr výnimku. Prevládali tradičné „veľtržné obrázky“: unifikovaný stánok, v ňom ponuka propagačných materiálov, zariadení a vybavení vhodných do škôl, pomôcky na štúdium.

Inými slovami: výstave Pedagogika chýba pestré spektrum moderných a aktuálnych pedagogických pomôcok. Expozícia je dosť strnulá na to, aby sťa magnet priťahovala žiakov, učiteľov, organizátorov mimoškolského vzdelávania.

Alebo že by sme sa mýlili? Ak máte iný názor, napíšte nám do redakcie.

(UN – aj), foto Ján SÚKUP

Podujatie pod patronátom skúseného odborníka

UČEBNICE/SÚŤAŽ

V dňoch 23. a 24. októbra 2012 sa v SOŠ na Ul. Pod Bánošom v Banskej Bystrici uskutočnila prezentácia najnovších učebníc pre SOŠ potravinárskeho zamerania a celoslovenská súťaž žiakov SOŠ v príprave výrobkov z klasického lístkového cesta a plundrového (kysnutého lístkového) cesta. Podujatie otvoril Ing. Vojtech Szemes, CSc., cechmajster Cechu pekárov a cukrárov regiónu západného Slovenska, úspešný autor mnohých odborných učebníc pre potravinárske školy, ako napr. *Biochémia*, *Stroje a zariadenia*, *Mikrobiológia*.

Nové odborné učebnice

Na podujatí bola prezentovaná jeho najnovšia učebnica *Kontrola kvality potravín* (vydavateľstvo SPN - Mladé letá). Opodstatnenie učebnice pre žiakov potravinárskych a gastronomických odborov ukázal nielen otvorený trh EÚ s potravinami, ktorý dáva priestor na nákup lacných surovín, ktoré sú na hranici vhodnosti použitia na výrobu potravín, ale aj niektoré nečestné a neetické postupy výrobcov a obchodníkov, ako napr. používanie náhradných surovín, skrátených a zjednodušených technológií a podobne. V platných a Ministerstvom školstva, vedy výskumu a športu (MŠVVaŠ) SR schválených štátnych vzdelávacích programoch pre jednotlivé stupne vzdelania a skupiny odborov je tematika kontroly kvality potravín zahrnutá nielen v skupine odborov 29 Potravinárstvo, ale aj v skupinách odborov 63 Ekonomika, organizácia, obchod a služby I. a 64 Ekonomika, organizácia, obchod a služby II.

Učebnicu *Kontrola kvality potravín* možno odporúčať pre potravinárske odbory aj pre ďalšie študijné a učebné odbory, a to najmä: 6323 M hotelová akadémia, 6444 K čašník, servírka, 6445 K kuchár, 6421 L spoločné stravovanie, 6444 H čašník, servírka, 6445 H kuchár a 6489 H hostinský. Svojím obsahom prispieva k skvalitneniu odborných kompetencií každého absolventa uvedených študijných a učebných odborov, k jeho uplatneniu sa na domácom, ale aj európskom trhu práce. Žiaci prostredníctvom učebnice získajú prehľad o jednotlivých komoditách a fyzikálno-chemických, mikrobiologických a senzorických metódach hodnotenia potravín. Učebnicu svojimi postrehmi, námetmi, skúsenosťami vhodne ilustrovala a doplnila Ing. Oľga Budinská z vydavateľstva SPN - Mladé letá.

V rámci spomínaného podujatia vystúpila PhDr. Silvia Bielková zo Štátneho inštitútu odborného vzdelávania (ŠIOV), ktorá informovala účastníkov seminára o tvorbe, vydávaní a schvaľovaní učebníc, o edičnom portáli MŠVVaŠ SR, o skúsenostiach s tvorbou učebníc na odborné predmety v SOŠ. Zvlášť upozornila na objednávanie učebníc na nasledujúci školský rok 2013/2014, ktoré bude prebiehať opäť výlučne elektronickou formou prostredníctvom edičného portálu MŠVVaŠ SR. Predpokladaný termín spustenia elektronického objednávania bude začiatkom decembra 2012.

Informácie v duchu najnovších trendov vývoja školskej politiky zakotvených v štátnych vzdelávacích programoch, normatívoch materiálno-technického a priestorového zabezpečenia pre potravinárske odbory predniesla Ing. Viera Žatkovičová z ŠIOV, ktorá bola zároveň členkou nezávislej odbornej hodnotiacej komisie súťaže.

Súťaž o najlepšie výrobky z cesta

Ďalší program podujatia pod vedením Ing. Vojtecha Szemesa, CSc., bol venovaný celoslovenskej súťaži stredných odborných škôl o najlepšie výrobky z klasického lístkového cesta a plundrového cesta. Zúčastnilo sa jej šesť trojčlenných družstiev zo stredných odborných škôl (SOŠ) Slovenskej republiky. Pod dohľadom svojich majstrov odbornej výchovy, odbornej poroty si žiaci mohli vyskúšať a najmä rozšíriť svoje odborné vedomosti, zručnosti, fantáziu pri tvorbe výrobkov z týchto ciest.

V súťaži jednotlivcov v kategórii výrobkov z klasického lístkového cesta sa umiestnila na prvom mieste Michaela Brečanyová z SOŠ na Farského ul. v Bratislave, na druhom mieste Silvia Antalová z SOŠ Krupina a na treťom mieste Edita Adamovičová z SOŠ Banská Bystrica.

V súťaži jednotlivcov v kategórii výrobkov z plundrového cesta sa na prvom mieste umiestnil Michal Vician z SOŠ Krupina, na druhom mieste Edita Sláviková z SOŠ na Farského ul. v Bratislave a na treťom Petra Fudalyová z SOŠ, Kušnierska brána 2, Kežmarok.

Víťazné družstvo z SOŠ Krupina.

V súťaži družstiev sa na prvom mieste umiestnilo družstvo SOŠ Krupina, na druhom mieste SOŠ, Farského 9, Bratislava a na treťom družstvo SOŠ, Kušnierska brána 2, Kežmarok. Celkovým víťazom súťaže sa stalo družstvo SOŠ Krupina, ktoré získalo aj mimoriadnu cenu hlavného sponzora súťaže Beluša Foods – dvojdňový odborno-relaxačný pobyt v púchovskom hoteli a odbornú exkurziu do závodu na výrobu pekárskych tukov a do jeho testovacej pekárne.

Bratislavský rožok je „európsky“

Odovzdávanie cien súťažiacim sa uskutočnilo 25. októbra v Nitre v budove Agroinštitútu počas konferencie k Svetovému dňu potravín a k Svetovému dňu chleba za účasti predstaviteľa Ministerstva pôdohospodárstva a rozvoja vidieka SR aj predstaviteľov Organizácie pre výživu a poľnohospodárstvo. Na konferencii predstavitelia Cechu pekárov a cukrárov regiónu západného Slovenska dostali tiež certifikát o tom, že bratislavský rožok je chránený Európskou úniou ako zaručene slovenská tradičná špecialita.

Spojenie teórie s praktickými ukážkami pod vedením Vojtecha Szemesa potvrdilo opodstatnenie uvedenej akcie. Vývoj v rôznych oblastiach nášho života napreduje veľmi rýchlo, a preto sú uvedené podujatia pre pedagógov a žiakov veľmi inšpiratívne, motivujú ich a nútia neustále sa vzdelávať. Vďaka za spomínané podujatie patrí predovšetkým Ing. Szemesovi, pretože nezištne a rád odovzdáva svoje cenné skúsenosti v oblasti pekárskej a cukrárskej výroby pedagógom a žiakom, ďalej riaditeľovi SOŠ na Ul. Pod Bánošom v Banskej Bystrici Ing. Pavlovi Fiľovi a celému kolektívu školy, ktorý toto skvelé podujatie umožnil realizovať, a vedeniu spoločnosti Beluša Foods.

PhDr. Silvia BIELKOVÁ,
Ing. Viera ŽATKOVIČOVÁ,
Štátny inštitút odborného vzdelávania
Foto archív

Celkový pohľad do priestorov, kde sa konal XX. ročník medzinárodnej barmanskej súťaže juniorov Eurocup 2012.

Remeslo musí človeka baviť

EUROCUP 2012

Streda 14. novembra 2012. Športová hala Hotelovej akadémie (HA) Prešov. Vládne tu neobyčajná atmosféra, nezvyčajné napätie. Niet sa čo diviť, koná sa jubilejný XX. ročník medzinárodnej barmanskej súťaže juniorov Eurocup. Napätie sa tak trochu snaží vyrovnávať moderná hudba. Tváre mladých ľudí sú sústredené, vážne, akoby sa v nich ešte zračila otázka, či sa nebodaj na niečo nezabudlo, lebo vedia, že technickí komisári majú oči všade.

Myšlienka sa zrodila v Prešove

Myšlienka organizovať barmanskú súťaž juniorov v Prešove sa zrodila na začiatku 90. rokov, keď sa v škole organizovali barmanské kurzy. Za tie roky sa súťaž vyvíjala, konala sa na viacerých miestach. V tomto roku sa všetko udialo v Športovej hale Hotelovej akadémie Prešov, ktorá sa od decembra 2011 nachádza v správe školy. Kapacita hľadiska je 1 453 miest na sedenie. Za dve desaťročia sa popri žiakoch zo Slovenska na súťaži predstavili školské družstvá z Česka, Chorvátska, Írska, Luxemburska, Macedónska, Maďarska, Mexika, Nemecka, Poľska, Rakúska, zo Slovinska, Srbska, Švajčiarska, Švédska, z Talianska a Ukrajiny. Tohoročného jubilejného ročníka sa zúčastnilo 39 súťažných družstiev. Prišli dvojčlenné družstvá zo slovenských škôl, z Českej republiky, Maďarska, Poľska, Talianska, zo Slovinska a z Ukrajiny.

Dnešok ich nezaskočil

Krátko o súťažných podmienkach. Súťaž je určená žiakom stredných odborných škôl. Odborným garantom súťaže je Slovenská barmanská asociácia. Keď sme sa prešli po mieste súťaže, zistili sme, že dôležitú úlohu zohráva už oblečenie súťažiacich. Musí byť pekné a decentné. Dôležitým artiklom pre súťažiacich je aj ovládanie cudzích jazykov. Presvedčili sme sa, že súťažiaci túto oblasť vzdelávania nezanedbávajú.

Ešte jeden moment, ktorý neunikol ani našej laickej pozornosti. Všetko na stole musí byť rozmiestnené tak, aby súťažiaci aj poslepiačky našiel, čo práve potrebuje.

Keď sa jubilant teší

Všetko je pripravené, súťaž sa môže začať. Totiž, tohtoročný ročník medzinárodnej barmanskej súťaže juniorov Eurocup 2012 sa niesol aj v znamení 85. výročia založenia pôvodnej Hotelovej akadémie v Prešove. Jubilant sa však vonkoncom nesťažoval, že by ho tento rok zaskočili niečím neobvyklým. V rámci Dňa otvorených dverí Hotelovej akadémie Prešov si návštevníci mohli prezrieť učebné a dielenské priestory školy, zhliadnuť ukážky odborných zručností žiakov (príprava flambovaných pokrmov, ozdobné vyrezávanie do ovocia a zeleniny, zdobenie perníkov a podobne).

Nápoj pripravuje Igor Neskorodov z Kyjeva (Ukrajina).

Vchod do Hotelovej akadémie Prešov, ktorá organizovala medzinárodnú súťaž barmanov.

Zdá sa, že jubilant na nič nezabudol. Pri príležitosti výročia založenia školy a jubilejného výročia Eurocupu vydal zaujímavú publikáciu, ktorá približuje obe významné udalosti. V jej predslove sa riaditeľ Hotelovej akadémie Prešov MVDr. Jozef Šenko prihovára takýmito slovami: „Osemdesiatpäť rokov v živote školy znamená nespočetné množstvo osudov pedagógov a najmä žiakov, predstavuje celú živú epochu. Ako to už v živote chodí, prežívame chvíle lepšie i horšie. Aj naša oslávenkyňa za svojho pôsobenia prekonala lepšie i horšie obdobia. Dôležité je, že vychovala mnoho ambicióznych, slušných a pracovitých ľudí, ktorí dokázali v živote získané vzdelanie zužitkovať a ďalej rozvinúť v prospech seba a svojho okolia.“

Pri takýchto výročiach sa zvykne hovoriť predovšetkým o úspechoch a ďalšom napredovaní. Aby sme nezachádzali ďaleko do histórie, pripomenieme, že v januári 2010 bola Hotelovej akadémii Prešov udelená Pamätná medaila ministra obrany Slovenskej republiky III. stupňa za mimoriadne zodpovedný prístup k plneniu úloh pri príprave a organizačnom zabezpečení neformálneho stretnutia ministrov obrany členských krajín NATO v Bratislave.

Európska spolupráca

Hotelová akadémia Prešov sa môže pochváliť aj tým, že od roku 1994 je členom Európskej asociácie škôl hotelierstva a turizmu (AEHT). Slovensko v tejto mimovládnej organizácii, ktorá bola založená roku 1988 v Štrasburgu, reprezentuje riaditeľ prešovskej školy Jozef Šenko. AEHT má dnes viac ako 430 členov a národných reprezentantov v 44 štátoch Európy.

Najviac priaznivcov mal Michal Sukovský z domácej Hotelovej akadémie Prešov.

Nemôžeme nespomenúť, že prešovská HA od roku 1998 aktívne spolupracuje so švajčiarskou Nadáciou pre hotelierske vzdelávanie (FFH). Spolupráca priniesla už konkrétne výsledky. Napríklad vybavenie dvoch cvičných kuchýň moderným zariadením, finančnú podporu pri kúpe konvektomatu, pravidelnú finančnú dotáciu medzinárodnej barmanskej súťaže juniorov Eurocup, zriadenie knižnice odbornej literatúry, organizovanie odborných seminárov pre učiteľov hotelových akadémií z východoslovenského regiónu a pre odborníkov v praxe. Práve s finančnou podporou FFH prešovská HA realizovala v novembri 2011 projekt *Medzinárodná kuchyňa vo svetle tradícií*, ktorého sa okrem domácich zúčastnili hostia z Bulharska, Česka, Chorvátska a Rumunska.

Ak chcete prijímať hostí, musíte sa zamýšľať nad tým, aby priestory, do ktorých ich uvediete, boli takéhoto stretnutia dôstojné. Od januára do októbra 2010 došlo k rekonštrukcii HA Prešov a nápomocný bol projekt *Obnova Hotelovej akadémie – zníženie energetickej náročnosti* financovaný Európskou úniou, Európskym fondom regionálneho rozvoja a zo štátneho rozpočtu SR. A úspešní boli v škole aj pri realizácii ďalších projektov, napríklad v programe Obnovme si svoj dom.

Jedna z najväčších súťaží juniorských barmanov v Európe napísala svoju dvadsaťročnú históriu. Organizátori už teraz rozmýšľajú nad tým, čím prekvapiť účastníkov XXI. ročníka, aby sa líšil od tých predchádzajúcich. A zároveň zachytil súčasné trendy, ktoré sú v tomto odbore.

Ivan JACKANIN
Foto autor

Sme naozajstní priatelia

V hľadisku sme našli jedného z hostí, ktorý veľmi sústredene sledoval výkon svojho zverenca – zástupcu riaditeľa kyjevskej Strednej odbornej školy hotelového hospodárstva **Jurija Bezukladnikova**. Po súťaži sme ho oslovili.

V Prešove nie ste prvýkrát.

Boli sme tu, keď sa táto súťaž stala medzinárodnou. Práve našou účasťou sa stala medzinárodnou.

Môžete nás bližšie zoznámiť s profiláciou vašej školy?

V bývalom Sovietskom zväze nebolo vyššie vzdelávacie zariadenie, ktoré by pripravovalo odborníkov na hotelové hospodárstvo. Až roku 1978 vzniká v Kyjeve stredná odborná škola hotelového hospodárstva, ktorá začala

pripravovať takýchto odborníkov. Keď sa Ukrajina stala nezávislou krajinou, boli sme prví v tomto priestore, a okrem toho máme už istú tradíciu. Pracujú u nás učitelia, ktorí prešli praxou, medzi nimi sú riaditelia a manažéri hotelov, riaditelia turistických firiem. Pripravujeme totiž aj odborníkov na tovaroznalectvo a komerčnú činnosť. Ale naším prvoradým poslaním je príprava odborníkov pre hotely. Naši študenti pracujú v najprestížnejších hoteloch Ukrajiny. Všetky päťhviezdičkové hotely sú našou základňou pre prax. Zriadili sme aj zamestnanecké oddelenie, ktoré vyhľadáva zamestnanie pre našich študentov, komunikuje s jednotlivými podnikmi, hotelmi.

Ste stálymi návštevníkmi prešovskej súťaže, neuvažujete nad niečím podobným aj u vás?

Svojho času sme aj my mali súťaž kuchárov a čašníkov. V súčasnosti sa sústreďujeme na workshopy. Samozrejme, chceme sa dostať do medzinárodného prostredia. Už aj preto, že veľa našich študentov absolvuje zahraničnú prax v Nemecku, Grécku, Turecku, Bulharsku. Čo sa týka Prešova, priťahuje nás atmosféra, ktorá tu vládne. Musím otvorene povedať, že sme nielen kolegovia, ale aj naozajstní priatelia. Do Prešova sme pricestovali s novou dohodou, v ktorej je určené základné smerovanie našej spolupráce.

A ešte jedno by som chcel povedať. Dnes sa trh práce líši od trhu vzdelávania. Škola pripravuje jedných a trh práce potrebuje iných. Aby škola šla ruka v ruke s potrebami praxe – to je jedna z našich priorít.

Zaiste máte na mysli aj vzťah žiakov k tejto práci?

Presne. Nie všetci môžu pracovať v tomto obore. Iba tí, ktorí sú vnútorne naladení poskytovať klientovi služby. Keď máš z toho isté zadosťučinenie, bude z teba perfektný odborník, keď to robíš nasilu, nikdy v tejto sfére z teba nevyrastie profesionál.

Menej žiakov, menej financií, menej práce

ROZHOVOR

Hovoríme s Karolom Lackom, vedúcim odboru školstva Prešovského samosprávneho kraja.

V UN 3/2012 sme uverejnili správu, v ktorej sa konštatuje, že do škôl v zriaďovateľskej pôsobnosti Prešovského samosprávneho kraja (PSK) nastúpilo v tomto školskom roku o 1 925 žiakov menej ako pred rokom. Čo znamená tento pokles vo všeobecnej situácii v stredných odborných školách vo vašom kraji?

Znižujúci sa priemerný počet žiakov v triedach a v školách priamo súvisí s prísunom finančných prostriedkov zo štátneho rozpočtu, tzv. normatívnym financovaním na žiaka. Kapacity škôl nie sú dostatočne naplnené a rozpočty škôl nestačia na pokrytie prevádzkových nákladov a už vôbec nie investičných potrieb. Zníženie počtu žiakov spôsobilo prepúšťanie pedagogických zamestnancov, prípadne zníženie ich úväzkov pod základný úväzok. Vo všeobecnej situácii tento pokles znamená najmä nedostatok finančných prostriedkov.

Pokles počtu stredoškolákov registrujete od roku 2003. Očakávali ste vtedy, že za jedno desaťročie ich v školách PSK bude menej o takmer desaťtisíc? Ak áno, ako ste tento stav riešili priebežne?

Pokles žiakov sa očakával vzhľadom na demografický vývoj v našom kraji. Preto Prešovský samosprávny kraj pristúpil už roku 2003 k optimalizácii siete škôl. Odvtedy zrušil 41 škôl, ktoré sa buď zlúčili do bývalých združených stredných škôl, teraz stredných odborných škôl, alebo sme ich spojili do spojených škôl. Roku 2003 sme vypracovali *Koncepciu rozvoja škôl a školských zariadení v zriaďovateľskej pôsobnosti PSK na roky 2003 – 2012*, v ktorej sme rozpracovali strategické ciele ďalšieho smerovania stredného školstva v našom kraji. Vychádzali sme v nej aj z demografického vývinu obyvateľstva v týchto rokoch, kde sme v jednotlivých okresoch predpokladali pokles pôrodnosti. Podľa údajov z Krajskej správy Štatistického úradu SR v Prešove sme však v školskom roku 2012/2013 očakávali pokles zhruba o 2 700 žiakov. Toto postupné znižovanie žiakov sme už aj v minulosti riešili spomínanou optimalizáciou siete škôl v jednotlivých okresoch.

Dnešná situácia si žiada aktuálne riešenia, a tie zákonite nemôžu byť populistické. Ak sú v školách v krajskom priemere využité iba dve tretiny ich kapacít, budete musieť rozhodnúť, ako naložiť s nevyužitými priestormi, ktoré zbytočne odčerpávajú z rozpočtu určeného na zabezpečenie výučby. Bude nasledovať ďalšie zlučovanie škôl, čo by znamenalo niektoré celkom zatvoriť, alebo máte iné riešenie?

V súčasnosti sa spracúvajú podklady na ďalšiu možnú optimalizáciu, o ktorej budeme hovoriť na zasadnutiach Komisie školstva, mládeže, telesnej výchovy a športu Zastupiteľstva PSK. Počet žiakov síce klesol o skoro dvetisíc, avšak náš samosprávny kraj má pomerne dobre vytvorenú sieť škôl v rámci jednotlivých regiónov. V konečnom dôsledku každá optimalizácia je citlivá a do určitej miery aj bolestivá. Niekedy sa jej nedá vyhnúť. Školy nebudeme zatvárať, bolo by to krátkozraké riešenie. Veríme, že aj na východ Slovenska prídu investori a školy budú vzdelávať absolventov podľa ich požiadaviek. Rušiť či zlučovať školy určite nebudeme. Každý riaditeľ bude musieť čo najracionálnejšie využívať existujúce voľné priestory. Aj keď kapacita niektorých našich škôl nie je naplnená a budovy si vyžadujú vysoké prevádzkové náklady vyplývajúce z energetickej náročnosti, nebolo by podľa nášho názoru úplne správne ich hneď pozatvárať alebo predať ako neupotrebiteľný majetok. Očakávame, že v horizonte zhruba piatich rokov sa pri dnešnom „babyboome“ školy začnú opäť napĺňať a my budeme musieť pristúpiť k prestavbe priestorov škôl, aby sme mohli reagovať na populačný nárast. Podobná situácia už nastala v materských školách.

Akú povinnosť a zodpovednosť budú mať pri hľadaní východísk riaditelia stredných odborných škôl?

Zodpovednosť riaditeľa školy vymedzuje § 5 ods. 2 zákona č. 596/2003 Z. z. a ten v zmysle svojich kompetencií aj postupuje. Riaditelia taktiež každoročne vypracúvajú koncepčný zámer rozvoja školy a vyhodnocujú jeho plnenie. Budú však musieť pristúpiť k ešte väčšej a najmä účinnejšej propagácii svojej školy, aby presvedčili o jej kvalitách žiaka základnej školy, ale predovšetkým zákonných zástupcov, ktorí rozhodujú o podaní prihlášky na štúdium na stredné školy.

Dá sa pozerať na terajšiu situáciu aj tak, že zložité situácie môžu urýchliť rozhodnutia, ktoré majú už dlhší čas racionálne zdôvodnenia a nemohli sa naplno presadiť najmä preto, lebo celokrajské koncepcie narážali povedzme na záujmy okresov či miest?

Táto problematika sa v rámci PSK riešila priebežne a problémy s nedostatkom žiakov sa posudzovali optimalizáciou siete škôl. V minulosti došlo k viacerým zlúčeniam škôl, ba dokonca aj k ich zrušeniu. Čo sa týka optimalizácie škôl, samosprávny kraj pri každom rozhodnutí spolupracoval s radou školy, s jej vedením, ale aj s poslancami z okresov alebo miest, ktorých sa rozhodnutia týkali.

Prirodzene, ešte citlivejšou je personálna otázka obsadenia škôl pedagogickými pracovníkmi, najmä ak je priamo prepojená so sociálnou. Sám ste to charakterizovali v tom zmysle, že ak chýbajú v triedach žiaci, školy zákonite potrebujú menej učiteľov. PSK, ako každý subjekt samosprávy, pôsobí vo verejnom záujme, a tak nehrozí masové prepúšťanie. Dá sa nájsť kľúč, podľa ktorého poradíte riaditeľom škôl, ako postupovať, aby nevyhnutné riešenia nezižovali potrebnú kvalitu výučby?

Na našich školách je takmer stopercentná kvalifikovanosť pedagogických zamestnancov. Riaditeľ školy ani nemá možnosť zamestnávať nekvalifikovaného učiteľa, vzhľadom na ich vysoký počet. K prepúšťaniu dochádza len v prípadoch, kde nie je záujem žiakov o niektorý učebný alebo študijný odbor. Napríklad ak nie je dlhodobý záujem o obrábačov kovov, pristúpi sa k prepusteniu majstra odborného výcviku pre tento odbor a podobne. Toto riešenie nemá žiadny vplyv na kvalitu výučby ostatných odborov. Je ťažko stanoviť pre riaditeľov nejaký kľúč – určite ani jeden nie je rád, ak musí niekoho prepustiť zo zamestnania. Východiskom je dostatočný počet žiakov pre všetky školy. Riaditeľ školy najlepšie pozná potreby školy a je zodpovedný za personálne obsadenie. Do tejto jeho kompetencie samosprávny kraj nezasahuje. Mnohé učebne nie sú naplnené, čo na jednej strane umožňuje škole poskytovať kvalitnejšie vzdelávanie, individuálnejší prístup k žiakom, na strane druhej je finančne náročné prevádzkovať školu s nízkym počtom žiakov. Nevyužité priestory majú možnosť riaditelia ako štatutári dať do prenájmu, čím si finančne vypomôžu a najmä znížia energetickú náročnosť budov. Majú možnosť využiť rôzne fondy a projekty na skvalitnenie materiálno-technickej základne, využiť spoluprácu kolektívu na propagáciu školy, zvýšiť aktivitu na získanie žiaka v zdravej konkurencii ostatných škôl pestrou ponukou odborov.

Aj širšia verejnosť sa azda aspoň raz stretla s konštatovaním, že narastá záujem žiakov a ich rodičov o štúdium na gymnáziách a školách humanitného zamerania. Správa o súčasnom stave v PSK však konštatuje, že podstatne menej žiakov sa hlási už i na gymnáziá. Je tento stav iba demografickým výsledkom alebo možno v tom hľadať zárodok praktických dôsledkov vysokej nezamestnanosti absolventov gymnázií a škôl humanitného zamerania?

Záujem o štúdium na gymnáziách, respektíve na školách humanitného smeru nie je nižší. Nižší je len počet žiakov, ktorí si dávajú prihlášku na stredné školy. Percento žiakov základných škôl, ktorí sa hlásia na školy daného typu, je za posledné roky prakticky rovnaké. Gymnáziá doposiaľ nemali problém so záujmom žiakov, no v tomto školskom roku došlo k poklesu žiakov aj v týchto školách. Čo sa týka obchodných akadémií, neviem, či tento typ škôl má ešte také opodstatnenie na trhu práce, množstvo ich absolventov končí na úradoch práce. Bolo by potrebné prehodnotiť tento stav na úrovni ministerstva školstva, dať tento typ školy do útlmu, čím by sa zvýšil počet žiakov v iných odborných školách. Je všeobecne známe, že gymnaziálne školstvo je pre štát z pohľadu nákladov na výučbu jedno z najlacnejších. Neustále sa zvyšujú počty gymnázií (súkromné, cirkevné), na ktoré sú často prijímaní žiaci, ktorí tam vedomostne nepatria. Podobne je to aj pri obchodných akadémiách. V rámci republiky sa asi nevedie štatistika uplatnenia absolventov týchto škôl na trhu práce. Ak sa nachádzajú v evidencii úradov práce, sú pre trh práce malo uplatniteľní a je potrebná ich rekvalifikácia na iné profesie. Na rekvalifikáciu je potrebné vynaložiť nemalé finančné prostriedky, takže čo sa získalo na ich štúdiu, neskôr sa vynaloží na ich rekvalifikáciu a vôbec nie je isté, že sa z nich stanú odborníci v daných profesiách.

Pokles žiakov na gymnáziách určite súvisí s poklesom populácie, je vyššia ponuka voľných miest ako záujemcov o štúdium. Veď len v našom kraji máme okrem sedemnástich štátnych gymnázií aj osem súkromných a sedem cirkevných. Miera nezamestnanosti absolventov gymnázií je v porovnaní s ostatnými nižšia preto, lebo väčšina z nich pokračuje vo vysokoškolskom štúdiu.

> „Snahou každého manažmentu školy je vynaložiť maximálne úsilie na to, aby jeho škola bola úspešná a jej absolventi mali možnosť uplatniť sa na trhu práce. Ale darí sa im všetkým?“

Do ktorých stredných škôl nastúpilo najmenej žiakov v porovnaní so stavom v posledných školských rokoch?

Nedá sa to zovšeobecňovať, menej žiakov je skoro na všetkých typoch škôl. Pokles nastal najmä v školách so zameraním na odevníctvo, poľnohospodárstvo, strojárstvo, chemický priemysel a stavebníctvo. Veľká škoda, lebo ide o odvetvia, ktoré boli v nedávnej minulosti pre Slovensko dominantné. Výrazne nižší počet žiakov v tomto školskom roku zaznamenali napríklad Stredná priemyselná škola strojnícka v Prešove, Stredná odborná škola (SOŠ) vo Svite, SOŠ drevárska vo Vranove nad Topľou, ale i Gymnázium v Kežmarku či Obchodná akadémia v Sabinove.

S čím tento znížený záujem priamo súvisí? Je to v kvalite výučby, v celkovom študijnom programe školy, v nezáujme žiakov o konkrétne odbory alebo povedzme v tom, že absolventi nemajú dostatočné uplatnenie na trhu práce?

Sú to školy v menších mestách, kde absolventi škôl nemajú šancu zamestnať sa. Pri súčasnom poklese populácie školy lákajú žiakov na lukratívnejšie odbory so zameraním na manažment. Medzi azda hlavné dôvody patrí zánik mnohých firiem a fabrík, ktoré mali priame prepojenie na školy, žiaci v nich vykonávali odborný výcvik a po skončení škôl našli zamestnanie. Vzhľadom na vysokú nezamestnanosť v našom regióne, nedostatočný počet voľných pracovných miest a nízku hrubú mzdu – vzhľadom na priemerné mzdy v iných regiónoch – je len ťažko hodnotiť, čo spôsobuje nezáujem predovšetkým o študijné či učebné odbory zamerané na strojárstvo či poľnohospodárstvo. Možno je problém aj v tom, že zamestnávatelia vzhľadom na rýchlo sa meniacu situáciu v národnom hospodárstve ani nevedia zadefinovať svoje potreby na najbližšie roky. V žiadnom prípade to nie je v kvalite, ale v nezáujme jednotlivých podnikov o absolventov. A celkom určite to nesúvisí s kvalitou výučby. Skôr s nedostatočným uplatnením sa na trhu práce, ale aj s nízkymi príjmami v daných odboroch.

V zložitej situácii radi v UN uvádzame pozitívne informácie a fakty, aby sme svojou mierou pomohli pri hľadaní východísk. Popri gymnáziách sú vyhľadávané niektoré školy so študijnými a s učebnými odbormi užitočne a účelne prepojenými na hospodársku prax. Ktoré takto pripravujú absolventov v PSK?

Aj keď legislatíva umožňuje zamestnávateľom využiť štatút zmluvy so žiakom SOŠ, v praxi je to zriedkavé. Najvýraznejšia spolupráca so zamestnávateľmi je v SOŠ technickej v Prešove, SOŠ na Ul. SNP v Sabinove, SOŠ technickej v Poprade, SOŠ dopravnej v Prešove. Každá škola sa snaží v rámci svojich možností pripravovať žiakov v takých odboroch, ktoré by boli prospešné pre hospodársku prax.

Ako sa dajú praktické skúsenosti a konkrétne programy týchto škôl využiť v činnosti ďalších, ktorých existencia je oprávnená, ale dostali sa do „pásma existenčného ohrozenia“ nie iba pre nízky počet žiakov? Inými slovami: aké sú najväčšie nedostatky v práci manažmentu takýchto škôl?

Slabý marketing voči rodičom žiakov základných škôl, málo informujú o svojich úspechoch verejnosť. A nezáujem jednotlivých podnikov o absolventov. Snahou každého manažmentu školy je vynaložiť maximálne úsilie na to, aby jeho škola bola úspešná a jej absolventi mali možnosť uplatniť sa na trhu práce. Ale darí sa im všetkým? Jedným z najpálčivejších problémov v odbornom školstve je nedostatok finančných prostriedkov. Nemôžeme porovnávať gymnáziá s odbornými školami. Odborné školy potrebujú na svoju činnosť omnoho viac finančných prostriedkov – potreba zariadenia odborných učební, dielní, strojného vybavenia, energií a pod. Žiaci stredných odborných škôl by mali byť pripravovaní na najmodernejších strojoch, zariadeniach, využívajúc najnovšie technológie, ktoré sú v daných rezortoch – ako hovorí projekt *Milénium*. Mali by mať prístup k technickej a odbornej literatúre, ktorá sa zaoberá problematikou ich odborného rastu, iba tak sa môžu stať ozajstnými odborníkmi a získať príslušné kompetencie. Je v súčasnosti náročnosť jednotlivých odborov náležite zohľadnená? Nebolo by potrebné na úrovni ministerstva tomuto problému sa ešte venovať? Na každom kroku v odbornom školstve narážame na finančné problémy, nedostatok žiakov a v konečnom dôsledku nedostatok odborníkov potrebných pre trh práce. Ako

tieto problémy odstrániť? Nad tým sa musia zamyslieť predovšetkým kompetentné orgány, ktoré školstvo a hospodárstvo riadia. Pokiaľ zamestnávateľské zväzy a združenia nevypracujú koncepčný plán potrieb trhu práce a zamestnávatelia nebudú spolupracovať so školami na vypracovaní školských vzdelávacích programov a pri nábore žiakov, kde ponúknu žiakom určité benefity a po skončení školy prácu, manažment škôl nemôže urobiť nič.

Zo zákona o odbornom vzdelávaní a príprave sa popri Rade vlády SR pre odborné vzdelávanie a prípravu formujú aj krajské rady. Ako je to vo vašom kraji a akú koordinačnú či konzultačnú pomoc očakávate pri riešení problémov, o ktorých hovoríme, od pedagogických odborníkov, zamestnávateľov, živnostníkov, členov obchodnej a priemyselnej komory?

Odborné vzdelávanie a príprava neodráža aktuálne potreby trhu práce. Krajská rada pre odborné vzdelávanie a prípravu by mala veľmi úzko spolupracovať s Republikovou úniou zamestnávateľov, aby priamo definovali potrebu počtu absolventov, svoje požiadavky na ich odborné vedomosti a praktické zručnosti, profil konkrétnych odborov, po ktorých ukončení by absolventi boli bezprostredne umiestniteľní na trhu práce. Dať hlavy dohromady a vytvoriť priaznivé podmienky, aby sa terajšia zlá situácia čo najskôr zlepšila. Vytvoriť podmienky na oživenie tých priemyselných a hospodárskych odvetví, ktoré v tomto štáte mali historické miesto. Očakávame vypracovanie plánu potrieb trhu práce a sprostredkúvanie spolupráce so zamestnávateľmi.

Týmto rokom sa uzatvára desaťročné obdobie, počas ktorého bola v platnosti koncepcia rozvoja školstva Prešovského samosprávneho kraja na roky 2003 – 2012. Bola definovaná ako otvorená aktuálnym spoločenským zmenám. Hovoriť podrobnejšie o jej napĺňaní by si žiadalo priestor na samostatný rozhovor, preto sa spýtam iba na to, ktoré faktory mali najzásadnejší vplyv na smerovanie školstva v PSK?

Medzi najzásadnejšie patrí nízky počet žiakov, nezáujem rodičov o technické odbory, o trojročné a remeselnícke odbory, zánik mnohých fabrík a firiem v našom regióne, obavy rodičov, že sa ich deti nezamestnajú. Školy tak museli meniť sieť vyučovaných odborov a ponúkať lukratívne odbory. Medzi hlavné faktory, ktoré mali najzásadnejší vplyv na smerovanie školstva v našom kraji, radíme zmenu hospodárskej a sociálnej situácie v našom štáte, zmenu legislatívy, znižovanie počtu žiakov. Či už sa to s koncepciou spája, alebo nie, najzásadnejšie vplýva na smerovanie školstva dostatok žiakov, dobrá spolupráca so zamestnávateľským sektorom, dostatok finančných prostriedkov a dostatok pracovných príležitostí.

Pripravujete v nadväznosti na terajšiu koncepciu rozvojový program na ďalšie obdobie? Na aké časové obdobie ho plánujete a čo bude jeho nosnou ideovou a čo pragmatickou líniou?

Samozrejme, pripravujeme novú koncepciu rozvoja školstva, ktorej nosnou líniou bude rozvoj odborného školstva a budovanie centier odborného vzdelávania a prípravy v jednotlivých odboroch. Všetko bude závisieť od pripravovaných a možno už aj schválených zmien v legislatíve. Ideou bude zlepšenie kvality výchovno-vzdelávacieho procesu a materiálno-technického zabezpečenia výchovno-vzdelávacieho procesu a pragmatickou líniou výška disponibilných finančných prostriedkov pre regionálne školstvo. Nosnou ideovou líniou novej koncepcie bude rozšírenie spolupráce stredných odborných škôl s podnikateľskými subjektmi, čím by došlo k novým možnostiam zamestnania v kraji.

Dušan MIKOLAJ
Foto archív

Ako som sa dostala k cvičnej firme a čo bolo ďalej...

SOA ŽIAR NAD HRONOM

Po zmene spoločensko-ekonomických podmienok sa občanom Slovenska, teda aj pedagógom, otvorili dvere do sveta. Naskytla sa nám možnosť ísť na skusy tam, kde sme sa predtým mohli dostať len prekonaním nespočetných byrokratických bariér.

Moja prvá cesta viedla do susedného Rakúska. Metodické centrum (MC) mesta Bratislavy v spolupráci s obchodnou akadémiou z desiateho obvodu Viedne v rámci týždenného seminára zameraného na problematiku odborného vzdelávania pripravilo pre účastníkov jednodňovú exkurziu do hlavného mesta Rakúska. Tam som sa prvýkrát stretla s dovtedy pre mňa neznámou formou odborného vzdelávania zvanou *Übungsfirma*, v preklade cvičná firma. Bolo to roku 1991. O rok neskôr som opäť mala možnosť navštíviť tú istú obchodnú akadémiu a na vlastné oči zistiť, čo sa za ten čas zmenilo. Filozofia cvičnej firmy ma oslovila natoľko, že som si povedala, že v prípade záujmu žiakov o túto pre nás doteraz neznámu formu praktického odborného vzdelávania chcem s nimi v cvičnej firme pracovať.

Onedlho, v decembri 1992, vznikla prvá cvičná firma aj na Obchodnej akadémii v Žiari nad Hronom. Najskôr ako krúžok, v ktorom prejavili záujem pracovať žiačky 3. ročníka. Pri zakladaní cvičnej firmy sme sa opierali o metodické materiály vydané Katedrou pedagogiky Národohospodárskej fakulty (NHF) vtedajšej Vysokej školy ekonomickej, dnes Ekonomickej univerzity (EU) v Bratislave, ktorá prevzala gestorstvo nad vznikajúcimi cvičnými (predtým fiktívnymi) firmami na Slovensku. Vzniklo Centrum fiktívnych firiem (CFF), ktoré pod vedením Ing. Alžbety Rigáňovej z Katedry pedagogiky NHF EU začalo plniť funkciu koordinačného a riadiaceho centra práce cvičných firiem.

DAMTEX

Naša prvá cvičná firma dostala meno DAMTEX podľa svojho zamerania – výroba a predaj dámskej konfekcie. Názov, logo firmy, zostavenie ponukového katalógu, všetko bolo výsledkom práce žiačok, ktoré prvotné nadšenie pre novú formu odborného vzdelávania neopustilo ani po vzniku firmy a jej zaregistrovaní v obchodnom registri pri CFF. Postupne nadviazali písomný styk s ďalšími cvičnými firmami, ktoré vznikali po celom Slovensku – od Senice až po Košice.

Od školského roku 1993/1994 sa začalo vyučovanie v cvičnej firme podľa alternatívnej učebnej osnovy pre predmet ekonomické cvičenia, ktorú schválilo Ministerstvo školstva SR. Predmet dostal názov Ekonomické cvičenia vo fiktívnej firme a o alternatívne vyučovanie prejavili záujem žiaci 4. ročníka, ktorých väčšinu tvorili zakladateľky DAMTEX-u. V prvom roku svojej činnosti sa firma predstavila na veľtrhu fiktívnych firiem v Topoľčanoch, ktorý usporiadala pri príležitosti výročia svojho vzniku tamojšia obchodná akadémia (OA).

Od školského roku 1997/1998 sa predmet ekonomické cvičenia v cvičnej firme dostal medzi povinne voliteľné predmety v študijnom odbore obchodná akadémia, s výučbou v 3. a 4. ročníku. V súčasnosti, od školského roku 2009/2010, sa v súlade so Školským vzdelávacím programom Súkromnej obchodnej akadémie v Žiari nad Hronom predmet cvičná firma – praktikum vyučuje na našej škole ako povinný predmet v druhom a treťom ročníku s dotáciou dve hodiny týždenne.

V školskom roku 1994/1995 prejavili záujem o alternatívne vyučovanie ekonomických cvičení vo fiktívnej firme ďalší žiaci našej školy. Vznikla firma ERPO MARKET so zameraním na nákup a predaj rozličného tovaru. Priamo na pôde školy sa tak vytvorila možnosť spolupráce s jej staršou „sestrou“, ktorá prešla do rúk nových majiteľov. Opäť sme sa zúčastnili, tentoraz už obidve firmy, na 2. ročníku veľtrhu v OA v Topoľčanoch, kde okrem prezentácie vlastnej činnosti firmy uzatvorili aj výhodné kontrakty.

V školskom roku 1995/1996 majitelia firmy ERPO MARKET požiadali Obchodný súd pri CFF o rozšírenie činnosti firmy o reklamnú činnosť. Už v novembri 1995 vydali prvé číslo propagačného občasníka Strieborné stránky v slovenskej a anglickej jazykovej mutácii. Na základe ponukových listov v Strieborných stránkach inzerovali nielen cvičné firmy zo Slovenska, ale aj zo susedného Rakúska.

A zrodil sa veľtrh

Majitelia a zamestnanci firmy ERPO MARKET vydaním Strieborných stránok nepovedali svoje posledné slovo. Prišli za mnou s nápadom zorganizovať veľtrh cvičných firiem aj na našej škole. V decembri 1995 sa tak začala písať história žiarskych veľtrhov, ktorá trvá dodnes. Na 1. veľtrhu, ktorý sme nazvali Malý veľtrh fiktívnych firiem, sa okrem domácich DAMTEX-u a ERPO MARKET-u zúčastnili aj firmy z obchodných akadémií zo Serede, z Veľkého Medera, Nitry, zo Šurian a z Levíc. Vo februári 1996 sa zástupcovia obidvoch firiem predstavili na veľtrhu, ktorý usporiadala OA Senica v spolupráci s MC mesta Bratislavy a so Štátnym inštitútom odborného vzdelávania.

V decembri 1996 sa v Žiari nad Hronom konal 2. ročník veľtrhu, na ktorom sa zúčastnili okrem domácich aj cvičné firmy z Nitry, Trenčína a zo Serede. Ďalšie dva ročníky veľtrhu sa uskutočnili ešte v priestoroch školy, jubilejný piaty však už z kapacitných dôvodov v priestoroch Mestského kultúrneho centra v Žiari nad Hronom. Počet účastníkov totiž každoročne narastal, rok čo rok pribúdali nové školy, ktoré vysielali svojich zástupcov na náš veľtrh. Na tom piatom roku 1999 počet účastníkov dosiahol číslo 27 a privítali sme na ňom aj vzácnych hostí – Ing. Ľudmilu Velichovú, vedúcu detašovaného pracoviska Slovenského centra cvičných firiem (SCCF) na Katedre pedagogiky NHF EU v Bratislave, a Mgr. Michala Baránka z SCCF v Bratislave. Tento ročník veľtrhu po prvýkrát mohol dostať prívlastok celoslovenský, pretože sa na ňom zúčastnili cvičné firmy zo škôl od Bratislavy po Košice, od Istebného po Modrý Kameň.

Regionálne veľtrhy cvičných firiem v Žiari nad Hronom píšu svoju históriu naďalej. Každoročne v marci (pôvodne, až do roku 2003, sa veľtrh konával v jesenných mesiacoch) sa v priestoroch Mestského kultúrneho centra v Žiari nad Hronom stretávajú cvičné firmy takmer zo všetkých regiónov Slovenska. Počet účastníkov z roka na rok narastá, na ostatnom 16. veľtrhu v marci 2012 sa zúčastnilo 42 cvičných firiem, čo je v doterajšej histórii rekordný počet. Z kapacitných dôvodov sme prvýkrát museli odmietnuť účasť ďalších cvičných firiem, ktoré prejavili záujem zúčastniť sa.

Dňa 26. marca 2013 sa v Žiari nad Hronom uskutoční 17. regionálny veľtrh a v poradí 5. kontraktačný deň cvičných firiem zo stredoslovenského regiónu. Súťažiť sa bude ako tradične o najlepšiu elektronickú prezentáciu, najlepšie logo, slogan, katalóg a najlepší stánok cvičnej firmy. Našou túžbou je, aby veľtrh po prívlastku celoslovenský získal aj prívlastok medzinárodný. Chceme zabezpečiť aj účasť zahraničných cvičných firiem z okolitých štátov. V mene organizátorov verím, že sa nám vytýčený cieľ podarí splniť.

Vlastná skúsenosť pripraví najlepšie

Čo dodať na záver? Riešenie každodenných problémov, ktoré so sebou prináša činnosť firmy, rozhodovanie, voľba vhodnej stratégie, ako sa najlepšie dostať do povedomia zákazníkov, korešpondencia s obchodnými partnermi, plnenie povinností vyplývajúcich zo zákonného poistenia, povinností voči daňovému úradu, vedenie účtovníctva a s ním spojenej ostatnej dokumentácie, rokovania s obchodnými partnermi, prezentácia firmy na verejnosti, nevyhnutnosť vzájomnej spolupráce zamestnancov a majiteľov cvičnej firmy, to sú len niektoré zo širokej škály činností, ktoré si žiaci môžu v cvičnej firme na vlastnej koži, aj keď len „fiktívne“, skúsiť. Ich činy a rozhodnutia môžu mať priaznivé aj nepriaznivé následky na výsledok hospodárenia firmy, tiež len fiktívny. Som však presvedčená, že pre odbornú prácu našich absolventov na reálnom pracovisku predstavuje cvičná firma výbornú prípravu, že netradičnou formou, na základe vlastnej skúsenosti, vlastného prežitia získavajú základy pre svoju budúcu profesijnú kariéru na kvalitatívne vyššom základe, ako by získali aj z tej najkvalitnejšie napísanej odbornej publikácie.

Za dvadsať rokov, počas ktorých pracujem so žiakmi v cvičnej firme, som mala možnosť prežiť mnoho pekných chvíľ spojených s úspechmi žiakov pracujúcich v cvičných firmách na medzinárodných veľtrhoch cvičných firiem v Bratislave, v Košiciach, Šali, navštíviť medzinárodné veľtrhy v zahraničí – v Prahe, v Salzburgu či rakúskom Hollabrunne, prežiť s vybranými žiakmi zo šiestich cvičných firiem, ktoré fungovali v tom čase na našej škole, „pracovný deň“ v cvičnej firme v malebnom meste kvetov Tulln an der Donau, kde sme sa s našimi cvičnými firmami dostali vďaka projektu vypracovanému Mgr. Michalom Baránkom, bývalým zamestnancom SCCF, spoznať mnohé „príbuzné duše“ – kolegov-pedagógov zanietených pre prácu so žiakmi v cvičnej firme. Mojím vzorom je jednoznačne Ing. Ľudmila Velichová, PhD., z Katedry pedagogiky Národohospodárskej fakulty Ekonomickej univerzity v Bratislave, ktorá budúcim učiteľom odovzdáva svoje bohaté skúsenosti z reálnej praxe. Je gestorkou a vyučujúcou predmetu didaktika cvičnej firmy, ktorý prednáša nielen študentom denného štúdia, ale aj poslucháčom doplnkového pedagogického štúdia, učiteľom-absolventom nepedagogického študijného odboru, ktorí na výkon svojej práce potrebujú získať aj pedagogickú spôsobilosť. Nemôžem zabudnúť ani na zamestnancov Slovenského centra cvičných firiem – odboru ŠIOV, na čele s jeho vedúcou Ing. Gabrielou Horeckou, ktorí zabezpečujú pre cvičné firmy na Slovensku úlohu centrálnych úradov a centrálnej banky.

Keby som sa mala ešte raz rozhodovať – áno či nie – pre cvičnú firmu, moja odpoveď by bola rozhodne áno. Aj napriek tomu, že nie vždy som mala šťastie na žiakov, ktorí prejavili nadšenie a aktivitu pre prácu v cvičnej firme, som presvedčená, že aj tí, ktorí sa počas štúdia stavali k práci v cvičnej firme skôr s nezáujmom, v reálnej praxi skôr či neskôr zistili, že škola im dala týmto predmetom dobré základy do praxe. Svedčí o tom skutočnosť, že z mnohých absolventov našej školy, ktorí mali možnosť absolvovať výučbu v cvičnej firme, sú dnes úspešní podnikatelia.

Ing. Oľga ĎURICOVÁ,
Súkromná obchodná akadémia
Žiar nad Hronom
Foto archív školy

S pozornou opatrnosťou ku krehkým sladkostiam – žiaci už vedia, čo všetko pečenie predchádza.

Hľadanie užitočných styčných bodov

PROFIL

Hotelová akadémia
Čsl. brigády 1804
031 01 Liptovský Mikuláš
www.halm.sk

Práve výučbu v tomto období považuje riaditeľka Hotelovej akadémie v Liptovskom Mikuláši Ing. Katarína Uličná za najúčelnejšiu. V školskej praxi sa uplatňovala štátna koncepcia, tá sa opierala o hospodársky rozvojový program. Riaditelia organizácií a pedagógovia vedeli, akých absolventov potrebuje spoločnosť pre prax. „Keď som sem prišla, bolo to práve roku 1985, centrálne sme dostávali učebnice, učebné pomôcky. Niekedy sme boli nimi až zahŕňaní. Mali sme päť-šesť tried predavačov. Teraz nemáme na toto remeslo ani jedného žiaka. Pritom pribudli celé obchodné reťazce," porovnáva vývoj za posledné štvrťstoročie.

Prelomovým pre odborné školstvo na Slovensku bol rok 1992. Odborné školy sa stávali samostatnými právnymi subjektmi, mikulášska prešla pod zriaďovateľskú pôsobnosť Ministerstva hospodárstva SR. Pod týmto rezortom bolo riadenie už zložitejšie, ale ešte stále existovala pevná väzba medzi odbornou výučbou a hospodárskou praxou. Zásadná ťarcha zodpovednosti sa prenášala na manažment škôl, nastávali mnohoraké zmeny pri utlmovaní niektorých tradičných študijných a učebných odborov a vzniku nových. Zrušený bol úsek výchovy mimo vyučovania a pracoviská praktického vyučovania prešli spod organizácií pod priame riadenie školy. Do vzdelávacieho systému boli zaradené učebné odbory aranžér a cukrár, študijný odbor obchodný pracovník, denné nadstavbové štúdium spoločné stravovanie a prevádzka obchodu. Škola získala budovu na Pišútovej ulici, ktorá slúžila ako pracovisko praktického vyučovania pre predavačov a neskôr pre aranžérov. Pri Strednom odbornom učilišti (SOU) obchodnom v Liptovskom Mikuláši bola zriadená Dievčenská odborná škola, tá sa však po krátkom čase osamostatnila. Do siete boli zaradené študijné odbory kuchár, čašník.

Byť „právnický subjekt"

Medzi významné transformačné kroky v odbornom školstve patrilo rozhodnutie, že školy sa stávajú právnickými subjektmi – so všetkými sprievodnými „dôsledkami". Vedenie liptovskomikulášskej školy bolo na túto zmenu „natrénované". Jej riaditeľka hovorí: „Pod každým zriaďovateľom sme sa museli správať ako samostatná príspevková organizácia. Mnohé školy – rozpočtové organizácie – mali procesy podstatne jednoduchšie. Keď sa na Slovensku začala privatizácia, medzi prvými šiel do nej obchod. Prišli sme o veľké pracoviská praktického vyučovania a museli sme riešiť, kde žiakov zaradiť. Do toho súbežne vstúpila delimitácia majetkov. Zo školy, kde bolo do 40 zamestnancov, sa po delimitácii majstrov odborného výcviku zrazu stal kolos so 70 zamestnancami bez pracovísk praktického vyučovania. Naša škola uzatvorila viac ako 80 zmlúv aj s malými podnikateľmi, len aby sme zabezpečili odborný výcvik. Zároveň došlo k overovaniu nových odborov štúdia – podnikanie v remeslách a službách (nadstavbové štúdium) a učebný odbor obchodná prevádzka."

Popritom nasledovali organizačné zmeny. Roku 1997 bola pri SOU obchodnom zriadená Hotelová akadémia. Následne sa obidva subjekty zlúčili a prijali meno Združená hotelová a obchodná škola. Ďalšou zmenou legislatívy bol od roku 2009 škole udelený názov Hotelová akadémia.

V podstate od začiatkov novodobých zmien sa škola aktívne zapája do regionálnych i medzinárodných programov. V projekte SCOTVEC overovali modulový spôsob vyučovania, cez PHARE išla transformácia odborného vzdelávania, vznikli nové študijné odbory: ekonomické a obchodné služby, ekonomické a obchodné služby – manažment obchodu, a komerčný pracovník.

Podpora z európskych, národných a regionálnych zdrojov aspoň sčasti pomáhala škole získať potrebné materiálne vybavenie podporujúce rozvoj počítačových zručností, ale aj rozvoj odborných a komunikačných zručností zapájaním žiakov i pedagógov do projektov v rozličných oblastiach – hotelierstvo, gastronómia, obchod, služby, dizajn, marketingová komunikácia, zelený turizmus, ale aj projekty podpory športu, ktorý má v Liptove dlhodobo pevné zázemie.

Zákon a každodenná realita

Táto podtatranská oblasť vytvára, alebo by mohla vytvárať, i dobré podhubie na uplatnenie sa absolventov Hotelovej akadémie na trhu práce. „Minulého roku sme mali 130 maturantov, traja ostali nezamestnaní. Učňov sme mali na záverečných skúškach 60, z nich sa nezamestnali tiež iba traja.

Riaditeľka školy Ing. Katarína Uličná.

Z celkového počtu absolventov študijných odborov išlo 70 na vysoké školy, z absolventov učebných odborov sa 40 prihlásilo na nadstavbové štúdium. Do praxe teda šlo zo školy málo mladých ľudí. Pozitívne však je, že neboli evidovaní na úrade práce. Svedčí to o ich zodpovednosti," hovorí Katarína Uličná.

Mnoho hotelierov, česť výnimkám, hlási, že školy žiakov slabo pripravujú na prax, žiaci neovládajú nové technológie a postupy, nedostatočne komunikujú v cudzom jazyku. Pravda, tu je namieste otázka, či ich vyjadrenie je myslené poctivo a je podložené jednoznačnými argumentmi. Navyše, je iluzórne tvrdiť, že všetky zariadenia v tejto oblasti služieb sa môžu zaradiť do najvyšších kategórií. Ak by to bolo tak, potom by si „stredná vrstva" pracujúcich nemohla dovoliť stravovať sa v nich. Rovnako vieme, že odborné vzdelávanie a praktická príprava sa vykonáva v učebniach a dielňach nie s takým pokrokovým, moderným vybavením, aby mohli žiaci získať zručnosti, ktoré očakávajú od absolventov budúci zamestnávatelia. Riaditeľka mikulášskej školy hovorí: „Snažíme sa zabezpečiť pre naše odborné učebne to, čo je cenovo dostupné, ale tak, aby prišli žiaci do styku so širokým súborom prostriedkov v súlade s doteraz uznávanými normatívmi vybavenia. Iste, učebne by mohli byť aj lepšie vybavené. V gastronómii je množstvo nových technológií a odborné školy by mali byť v tomto jeden-dva kroky pred praxou, aby mohli pripravovať žiakov schopných pracovať s týmito technológiami."

Mali by sme preto diskutovať vecne o reálnej situácii. S hľadaním potrebného podielu zaangažovanosti každej zúčastnenej strany. Nedávna novelizácia zákona o odbornom vzdelávaní a príprave výraznejšie upozorňuje na to, že podiel na procese odbornej prípravy žiakov stredných škôl majú aj zamestnávatelia. V istom zmysle sa to dotýka i tých, ktorí necítia potrebu a doteraz neprejavovali záujem zúčastňovať sa podporne priamo na tomto procese. Ak hovoríme o problémoch, tie sú rovnocenné, školské i spoločenské. Treba mať pri tom na zreteli praktické zákonitosti o spojených nádobách.

Absolventi a prax

Katarína Uličná hodnotí situáciu na základe dôkladného poznania regionálnych podmienok a súvislostí z postupnej globalizácie trhu práce. Vracia sa k zákonu o odbornom vzdelávaní a príprave, ktorý začal platiť roku 2008. „Aj nám sa zdalo, že jeho obsah je dobrý, ibaže neprišiel v najvhodnejšom čase." A pokračuje: „So zamestnávateľmi sa vždy snažíme hľadať formy spolupráce a tiež spôsoby realizácie praktického vyučovania tak, aby to bola činnosť obojstranne prospešná. Snažíme sa dostať do školskej praxe prostredníctvom akreditovaných kurzov aj to, čo nie je v osnovách, ale tvorí nadstavbu – sú to špeciálne zručnosti barmanské, somelierske, *carving* ovocia a zeleniny, baristiku. A aby štúdium bolo čo najzaujímavejšie pre žiakov a učitelia získali nové podnety, pozývame medzi nás šéfkuchárov z hotelov, aby varili s našimi žiakmi, aby nám prezentovali nové postupy a nové suroviny, čo je vždy veľmi podnetné. Niekoľkokrát sme vyslali našich učiteľov a majstrov výučby kuchárskeho a čašníckeho odboru na stáže do hotelov (Radisson Carlton v Bratislave, Rennaissance v Prahe). Aby sa dostali do iného prostredia, lebo v učiteľskom procese im pravidelnejší kontakt s realitou v špičkových zariadeniach stále chýba."

V Európe či doma?

Hotelová akadémia vstúpila už na začiatku transformácie odborného vzdelávania do partnerskej spolupráce s viacerými školami a zamestnávateľmi na Slovensku, a zároveň do projektov na podporu celoživotného vzdelávania (Infovek, Leonardo da Vinci). Bola medzi prvými v projekte PHARE. V spolupráci s Obchodnou akadémiou Prešov a Sheffield College vo Veľkej Británii začali experimentálne overovať nový odbor ekonomické a obchodné služby (mimochodom, na Slovensku sa odbor vyučuje iba na týchto školách, jeho zavedenie do ďalších škôl nebolo schválené).

Základné dôvody nadväzovania prvých kontaktov spolupráce a partnerstiev našich stredných odborných škôl s európskymi sú

PROJEKTY

Medzinárodná spolupráca

SCOTVEC 1992 – 1995

Cieľ: moduly – alternatívny spôsob vyučovania, materiálne vybavenie
Partner: SCOTVEC, Glasgow, Škótsko
Účastníci: pedagógovia školy

PHARE 1995 – 1998

Cieľ: transformácia odborného vzdelávania, príprava učebných dokumentov pre nový odbor ekonomické obchodné služby, vzdelávanie učiteľov, technické vybavenie
Partneri: Obchodná akadémia Prešov, Slovensko, Sheffield College, Sheffield, Anglicko
Účastníci: pedagógovia školy, žiaci ekonomických a obchodníckych odborov (20)

Leonardo da Vinci 1999, 2001, 2002, 2004, 2006, 2007, 2010

Cieľ: mobilita, 3-mesačné stáže žiakov

Youth for Europe 2001, 2002, 2003, 2004

Cieľ: prekonávanie hraníc – priateľstvá mladých ľudí
Partneri: IBW, Münster, Nemecko, IBW Francúzsko
Účastníci: 6 žiakov, 1 pedagóg

Projekty:

1. Gastronómia a hotelierstvo

Partner: IBW, Münster, Nemecko
Účastníci: 12 žiakov odboru hotelová akadémia, 2 pedagógovia

2. Vidiecky turizmus

Partner: IBW, Münster, Nemecko
Účastníci: 15 žiakov odboru hotelová akadémia, 2 pedagógovia

3. Obchodné zručnosti

Partner: IBW, Münster, Nemecko
Účastníci: 15 žiakov odborov ekonomické a obchodné služby, obchodná prevádzka, 2 pedagógovia

4. Marketingová komunikácia

Partner: IBW, Münster, Nemecko
Účastníci: 12 žiakov odborov ekonomické a obchodné služby, obchodná prevádzka, aranžér, 2 pedagógovia

5. Obchodné služby a obchodný dizajn

Partneri: IBW, Münster, Nemecko, FIP, Alcalá, Madrid, Španielsko
Účastníci: 15 žiakov odborov ekonomické a obchodné služby, obchodná prevádzka, 2 pedagógovia

6. Odborná prax žiakov SOU Frýdek-Místek v Demänovskej doline

Partner: SOU Frýdek-Místek, Česká republika
Účastníci: 12 žiakov odborov kuchár, čašník z Českej republiky

7. Komunikácia v službách

Partneri: Grow, Dungannon, Severné Írsko, EKIP Europa, Malaga, Španielsko
Účastníci: 20 študentov odborov ekonomické a obchodné služby a hotelová akadémia, 3 pedagógovia

8. VETPRO projekt pre učiteľov

Partner: EKIP Europa, Malaga, Španielsko
Účastníci: 6 pedagógov

9. Zelený turizmus

Partner: EKIP Europa, Malaga, Španielsko
Účastníci: 10 žiakov odborov ekonomické a obchodné služby a hotelová akadémia, 1 pedagóg

všeobecne známe. Do medzinárodných projektov ich viedli lákavé i celkom praktické dôvody. Ponúkali možnosti na získanie prostriedkov, rozšírenie a skvalitnenie študijných možností, vhodné formy získania remeselných a technických zručností, pre mnohých to bola príležitosť dostať sa po prvýkrát v živote do zahraničia a spoznávať, „ako sa žije inde“.

Alebo, ako hovorí Katarína Uličná, „príležitosť na obohatenie osobného rastu našich žiakov a učiteľov. Výrazne sme rozšírili možnosti zahraničnej praxe žiakov v Nemecku, vo Francúzsku, Švajčiarsku, v Taliansku a Českej republike. Dokladá to deviatimi projektmi na mobilitu žiakov v európskom programe Leonardo da Vinci. Popri krátkodobých sú medzi nimi i trojmesačné pracovné stáže počas letných prázdnin. Žiaci získavali skúsenosti v oblasti cestovného ruchu, gastronómie, marketingovej komunikácie, dizajnu, obchodu, zeleného turizmu.“

I na týchto príkladoch vidieť, že situácia vnútri škôl je pestrejšia, ako sa javí spoza ich brán. Slovenská republika je členom Európskej únie od roku 2004. Prinieslo to nielen privilégiá. Čoskoro sa začalo diskutovať na vážnu spoločenskú tému: prečo väčšina absolventov týchto typov odborných škôl odchádza pracovať do zahraničia, prečo neostávajú v reštauráciách a hoteloch doma. Viacerí sa na miesta, kde vykonávali zahraničnú prax, po absolvovaní školy vracali. Chceli sa zdokonaliť v jazyku, obohatiť si dovtedajšie zručnosti. A, prirodzene, hľadali si tam lepšie platené zamestnanie. Po istom čase sa im síce zažiadalo vrátiť sa domov, ibaže čoskoro sa zase poberali preč. A ak pracovali v zahraničí dlhšie ako päť rokov, vážne to naznačovalo, že svoju budúcnosť plánujú azda celkom mimo Slovenska.

Možno za to absolventov našich škôl povedzme odsudzovať, vyčítať im, že „vyštudovali za peniaze našich daňových poplatníkov“. Dá sa však kriticky nazrieť aj „do vlastných radov“ a spýtať sa, či bolo a je u nás v oblasti služieb všetko v poriadku. Alebo boom odchádzania za prácou do zahraničia ustupuje? „Keď sme začínali so zahraničnými praxami, hlásilo sa napríklad do Nemecka až šesťdesiat záujemcov a my sme robili veľmi prísny výber. Teraz boli desiati,“ hovorí riaditeľka Hotelovej akadémie v Liptovskom Mikuláši.

Priamo v regióne

Kde sa teda „podejú“ po ukončení školy v súčasnosti? Po ostatnom školskom roku bolo v evidencii nezamestnaných 22 absolventov mikulášskej školy. Možno dnes sú čísla o niečo nižšie. Niektorí si našli prácu v inom odbore, ako vyštudovali. No a, ako sme už spomenuli, mnohí sa hlásia na vysoké školy. Tých je na Slovensku toľko, že sú ochotné prijať v podstate každého, kto zmaturuje a podá si prihlášku. Nesvedčí to ani o premyslenom systéme, neraz je v tom nízka kritickosť rodičov pri výbere štúdia pre svoje deti.

Tu akoby sa kruh trvalých otázok o každodenných problémoch vracal po špirále k začiatkom. Povedzme do základných škôl. Riaditeľka liptovskomikulášskej školy Katarína Uličná s úsmevnou gurážou o sebe hovorí, že je už „súčasťou“ školy. Rok v nej učila, potom pracovala v manažmente. Najprv na ekonomickom úseku, bola zástupkyňou riaditeľa pre ekonomiku, potom osem rokov ako zástupkyňa pre teoretické vyučovanie a od roku 2002 je na poste riaditeľky. Viac ako štvrťstoročie „je dosť dlho, aby to bola pre mňa len taká obyčajná škola. Každý rok musím začať tak, aby som sa tu necítila zbytočne. Dávam si priority, hlavné ciele. A keďže sme škola pre služby, takou už stálou prioritou najmä v ostatných rokoch je dohliadať na slušné správanie žiakov. Túto povinnosť nám nikto neodoprie, máme ju vďaka dnešnej spoločnosti a tomu, ako sa v nej zmenili hodnoty.“

Ak počujete povzdych nad výchovou žiakov ako narastajúcou záťažou pre riaditeľov a pedagógov opakovane vo viacerých školách, nemôžete to brať ako učiteľskú frázu. Ani konštatovanie o výrazne ubúdajúcich počtoch žiakov nemusí byť chabou výhovorkou. „Tento rok nám skončí okolo 120 maturantov a 60 žiakov absolvuje záverečné skúšky. Celkovo máme 627 žiakov, niekedy sme ich mávali v škole okolo sedemsto. Otvorili sme o jednu triedu menej ako v minulom roku, o odbor aranžér už druhý rok bol minimálny záujem, čo sa nám doteraz ešte nestalo,“ hovorí riaditeľka školy.

Môže sa to zdať prekvapujúce, tento odbor je v predstavách mnohých žiakov príťažlivejší (ľahší), než sú učňovské (teda po novom učebné) odbory, pri ktorých sa vyžaduje od žiakov praktická zručnosť či nebodaj manuálna práca. Ibaže na tento musia byť žiaci nastavení i talentom. Avšak žiaci s talentom ak si tento odbor aj vyberú, sa zapíšu radšej na študijný odbor na Školu úžitkového výtvarníctva do Ružomberka.

„Práca aranžéra v dnešnom poňatí neznamená len realizáciu výkladov, úpravu tovarov. V našej škole sa žiaci naučia pri realizácii gastronomických akcií mnohým zručnostiam aj v prepojení na ostatné odbory kuchár, čašník, cukrár – napríklad dizajnérstvu, úprave kvetín, aranžmánom suchých rastlín, estetickému cíteniu pri dotváraní recepcií, rautov, nezanedbateľné sú IT zručnosti pri práci so špeciálnymi softvérmi a plottermi. Po skončení školy sa môžu uplatniť v obchode, službách, v kvetinárstvach, v hoteloch, reklamných agentúrach,“ hovorí K. Uličná.

Nakúpiť, navariť, posedieť pri stole

V súčasnej „sieti stredných odborných škôl“ sa neraz spájajú odbory, ktoré sú obsahom výučby od seba poriadne vzdialené. Býva to aj odrazom spoločenskej reality, meniacej sa hospodárskej politiky štátu a životnej úrovne jednotlivých regiónov, snáh zriaďovateľov škôl a ich štatutárnych zástupcov vyjsť všemožne v ústrety rodičom detí, ktorí neraz hodnotia vzdelávací systém priam akoby z pozície nadriadeného orgánu. Osobne ma preto väčšmi než školy so špičkovými technológiami priťahujú tie, kde má človek pocit, že pod ich spoločnou strechou sú zjednotené odbory, ktorých učebný a študijný obsah má logický zjednocujúci „pôdorys“. Vzájomné prepojenia, bezprostredné susedstvo žiakov, ktorí sa s chuťou vzdelávajú a ktorých baví každodenné remeslo. Myslím si, že Hotelovej akadémii v Liptovskom Mikuláši sa to – v rámci objektívnej reality – darí.

Na záver mojej návštevy školy sme zašli do jej vlastnej reštaurácie a kaviarne Mladosť. Budova, ktorú škola zo začiatku využívala ako pracovisko pre predavačov a na vyučovanie odborných technologických predmetov, sa nachádza v strede starého mesta. Pred pätnástimi rokmi ju škola získala do „svojho“ vlastníctva. Pod zriaďovateľom Žilinským samosprávnym krajom ju roku 2004 kompletne zrekonštruovali a zriadili v nej pracovisko na výučbu žiakov. Pri mojej návšteve sa školský pracovný deň v reštaurácii končil, tak som sa mohol nerušene rozhliadnuť po interiéri. Domovskú atmosféru jedálne dolaďujú tvorivé práce žiakov školy, a nemám dôvod pochybovať o kvalitnej kuchyni a slušnej obsluhe. Napokon, presvedčil som sa o tom vo viacerých mestách, kde fungujú stravovacie zariadenia odborných škôl.

Tá liptovskomikulášska je členom viacerých profesijných organizácií (Zväz hotelov a reštaurácií SR, Slovenská obchodná a priemyselná komora, Slovenská barmanská asociácia, Asociácia somelierov Slovenska) a je pridruženým členom združenia cestovného ruchu Klaster Liptov. Pravidelnú odbornú prax uskutočňuje v hotelových a obchodných organizáciách na území Liptova, Štrbského Plesa a v Prahe v Českej republike.

Dušan MIKOLAJ
Foto autor

K vede a technike od mladých...

(dokončenie zo strany 17)

znamných medzinárodných súťaží pre žiakov stredných škôl vo vede a v technike.

Na I-SWEEEP 2013 – Medzinárodnej olympiáde projektov trvalo udržateľného rozvoja – v americkom Houstone v štáte Texas budú od 8. do 13. mája 2013 súťažiť Zuzana Gajdárová a Zuzana Kapitančíková z Gymnázia na Poštovej ul. v Košiciach s projektom *Biolúhovanie kovov z matičnej dosky* a Martin Sarker z Gymnázia na Párovskej ul. v Nitre, ktorý predstaví svoje *Molekulárne aspekty nadbytočnej dusíkovej výživy u pšenice vo vegetatívnom štádiu*.

Ocenených Michala Dorka a Sašu Havrillovú nominovali s ich výskumnou prácou na Intel ISEF 2013 – Medzinárodnú súťaž vedeckých a technických projektov žiakov stredných škôl, ktorá sa uskutoční od 12. do 17. mája 2013 vo Phoenixe v americkom štáte Arizona. Pocestuje tam aj Emília Petríková z Gymnázia J. G. Tajovského v Banskej Bystrici, ktorá vypracovala projekt *2-deoxyglukóza znižuje účinok sorafenibu metabolickou dráhou v malígnom melanóme*.

Autori troch ďalších výnimočných súťažných projektov sú nominovaní na GENIUS Olympiad 2013 – Medzinárodnú súťaž žiackych bádateľských projektov so zameraním na environmentálne vedy. Tú organizujú v americkom Oswegu v štáte New York od 16. do 21. júna 2013. Pocestujú tam ocenená Michaela Bujdová z Bardejova, Maroš Huličiak z Gymnázia na Školskej ul. v Považskej Bystrici, ktorý sa venoval *Akumulácii ťažkých kovov v hubách druhu Agaricus arvensis*, a z Gymnázia Jána Chalupku v Brezne Klaudia Kvaková a Jakub Šalko, ktorí vykonávali *Monitoring znečistenia horného toku rieky Hrona*.

Vendelín Holubčik z Technickej akadémie v Spišskej Novej Vsi pocestuje so svojím projektom Bezdrôtový prenos energie do Číny.

selnej školy elektrotechnickej na Komenského ul. v Košiciach. Porota ich nominovala za projekt *Model nabíjacej stanice elektromobilu a model elektromobilu*. Vendelína Holubčíka z Technickej akadémie na Hviezdoslavovej ul. v Spišskej Novej Vsi ocenila za projekt *Bezdrôtový prenos energie – Teslov transformátor*.

Na MEF 2013 – Medzinárodnej súťaži žiackych výskumných projektov – budú Slovenských elektrární, a. s., ktoré predstavujú finančnú úhradu časti nákladov na spomínaných podujatiach.

Prostredníctvom združenia Mladí vedci Slovenska v rámci jeho afiliácie k medzinárodnej súťaži Intel ISEF udelili na súťažnej prehliadke v Bratislave aj viaceré čestné uznania americkej organizácie pre vzdelávanie k vede Society for Science and the Public.

Traja mladí výskumníci pocestujú do Prahy, kde sa v septembri bude konať EUCYS 2013 – Súťaž Európskej komisie pre mladých vedcov do 20 rokov. Všetci sú zhodne z banskobystrického Gymnázia J. G. Tajovského. Peter Kicko predstaví svoje skúmanie *Vplyvu hospodárskej krízy, ktorá vypukla roku 2008, na progresívne ekonomiky krajín Brazília, Rusko, India a Čína*. Michaela Omelková vypracovala *Animálny model schizofrénie vyvolaný MK-801 u Long-Evans potkanov testovaný vo variáciách Morrisovho vodného bludiska*. A Emília Petríková skúma, ako *Aspirín a kyselina salicylová v kombinácii s Gossypolom alebo LY294002 znižuje prežívanie buniek malígneho melanómu*.

Až do Číny pocestujú v auguste na CASTIC 2013 – Čínsku národnú súťaž vedeckej a technickej tvorivosti mládeže – Roman Balog a Mikuláš Lunio zo Strednej priemy-

Slovenskú republiku reprezentovať Stanislav Drozd z Gymnázia na Ul. 1. mája v Malackách s projektom *Elektromagnetický levitátor*, Rebecca Lilla Hassanová zo Základnej školy a Gymnázia s vyučovacím jazykom maďarským na Dunajskej ul. v Bratislave s projektom *Biotechnologická príprava 2-fenyletanolu pomocou imobilizovaných kvasiniek* a Dagmar Sedliaková z Gymnázia J. G. Tajovského v Banskej Bystrici s projektom *Datovanie molybdenitu v slovenských ložiskách prostredníctvom izotopického systému 187Re-1870s*.

Úspešná Michaela Bujdová je nominovaná aj na IWRW 2013 – Medzinárodný týždeň výskumu v prírode, ktorý sa uskutoční od 22. do 29. júna 2013 na výskumnom pracovisku Val Müstair vo švajčiarskych Alpách. A do tretice: získala jednu z piatich cien partnera súťaže

Pozornosť si zaslúžia aj ďalšie ocenenia partnerov Scientia Pro Futuro – Neulogy, a. s., ocenila autora výnimočného žiackeho bádateľského projektu Jána Paholíka z považskobystrického gymnázia finančnou odmenou 250 eur a cenu udelili aj konzultantke jeho projektu pedagogičke Mgr. Ľubici Kukučkovej.

Všetky ocenenia dokresľujú zmysel aktivít podnecujúcich nadaných žiakov do ich vzťahu k vede a technike. Národný priestor na prezentáciu výsledkov ich bádateľskej činnosti im otvára cestu do sveta, povzbudzuje ďalších do vedeckého bádania, ktoré môžu byť rozhodujúce pri voľbe ich možno celoživotného povolania v oblasti vedy a techniky.

(aj)
Foto Ján SÚKUP

Vedecké poznatky šíriť aj do škôl

ROZHOVOR

Hovoríme s Ľubicou Suballyovou, šéfredaktorkou vydavateľstva Slovenskej akadémie vied Veda.

Vydavateľstvo Slovenskej akadémie vied (SAV) Veda bolo oficiálne založené roku 1953, ale jeho počiatky sa začali písať už pred sedemdesiatimi rokmi, pri vzniku Slovenskej akadémie vied a umení roku 1942. Aký je edičný záber vydavateľstva v súčasnosti?

Je etablovanou značkou akademickej vedeckej a odbornej a populárno-vedeckej literatúry celého spektra spoločenských a exaktných vied. Ich záber je široký, takpovediac všeobsiahly, prinášame knihy napríklad z praktickej medicíny na jednej strane a na druhej základný rad slovníkov slovenského jazyka. Ambíciou vydavateľstva je prinášať tituly nielen pre potreby dokumentácie základného vedeckého bádania, ale šíriť vedecké poznatky prostredníctvom kníh aj pre fundamentálnu bázu vzdelávania, teda do škôl. Literatúru využiteľnú ako povinnú či odporúčanú na vysokých školách, a aj na stredných školách, teda tam, kde pedagógovia môžu významne ovplyvniť a nasmerovať ďalší vzdelávací potenciál svojich študentov.

Ktoré tituly či edície smerujú k nim?

V našej ponuke sú predovšetkým knihy o slovenských dejinách zo základného výskumu či spracovaných dokumentov v nových kontextuálnych súvislostiach (edičný rad *Slovensko v 20. storočí*, knihy *Kľúčové problémy moderných slovenských dejín*, *Kultúra v dejinách, dejiny v kultúre*), ale tiež publikácie z politických novovekých dejín (rad kníh o osobnostiach, ako napríklad I. Dérer, V. Šrobár, F. Juriga, M. Hodža) a tiež o dejinách spoločnosti v každodennom živote (*Na ceste k modernej žene – kapitoly z dejín rodových vzťahov na Slovensku*) či z etnologických disciplín (*My a tí druhí v modernej spoločnosti*).

Tento okruh bezprostredne predchádzajú diela o slovenskom jazyku...

Základná slovníková literatúra je nevyhnutnou súčasťou školských knižníc aj maturitných príprav (*Pravidlá slovenského jazyka*, *Krátky slovník slovenského jazyka*, *Synonymický slovník*) – je dielom slovenských lexikografov z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV, najvýznamnejšieho partnera v edičnej činnosti Vedy. Sú v stálej ponuke vydavateľstva pre školské aj domáce knižnice. Pre školskú prax a rozvoj jazykovej a komunikačnej kultúry vo vyučovacom procese a pri tvorivých rozvíjajúcich aktivitách je nielen poznávacím, ale aj inšpiratívnym zdrojom *Slovník súčasného slovenského jazyka*, podávajúci zároveň obraz o súčasnom stave, respektívania, no najmä zdrojom cibrenia estetického vnímania... Básnik a prekladateľ Ján Zambor zhrnul svoj interpretačný výskum slovenskej a inonárodnej lyriky v diele *Tvarovanie básne, tvarovanie zmyslu* a ako nóvum priniesol taxonómiu metafory. V mimoliterárnych vzťahoch, ktoré čítanie literatúry tiež sprostredkúva, možno hľadať nové ve progresii slovnej zásoby. Jeho koncepcia napĺňa tiež funkciu výkladového slovníka a nateraz vyšli dva rozsiahle zväzky: od písmena A po G a od H po L.

Práve tento slovník môžu učitelia funkčne využiť povedzme pri výučbe literatúry – hoci jej mocne začínajú konkurovať elektronické médiá...

Umelecká literatúra aj v ére digitálnych médií zostáva studnicou literárneho poznania, no najmä zdrojom cibrenia estetického vnímania... Básnik a prekladateľ Ján Zambor zhrnul svoj interpretačný výskum slovenskej a inonárodnej lyriky v diele *Tvarovanie básne, tvarovanie zmyslu* a ako nóvum priniesol taxonómiu metafory. V mimoliterárnych vzťahoch, ktoré čítanie literatúry tiež sprostredkúva, možno hľadať nové kontextuálne súvislosti vo výkladoch „nového" čítania. Pripravujeme monografiu o živote a diele Dominika Tatarku, ktorú podáva, a nielen pre nadchádzajúcu storočnicu jeho narodenia, literárna vedkyňa Mária Bátorová. Navigátorom pre učiteľov literárnej výchovy o „hlase srdca a sile tradície" môže byť súbor štúdií *Paradoxy realizmu* od Marcely Mikulovej; iné súvzťažnosti literárnej tvorby v súradniciach doby podáva Vlasta Jaksicsová v monografii *Kultúra v dejinách, dejiny v kultúre*. Študenti môžu preniknúť do konštruktov detektívneho žánru v analýze Tomáša Horvátha *Tajomstvo a vražda – model a dejiny detektívneho žánru*.

V ročnom výhľade máme aj nový *Anglicko-slovenský frazeologický slovník*. Jeho autor Pavol Kvetko sústredil do výkladu pozoruhodný výber ukážok z americkej a anglickej literatúry, ale aj z novinovej publicistiky.

O ktorom aktuálnom titule z vydavateľstva Veda sa dá povedať, že má šancu pritiahnuť širšiu čitateľskú obec?

Okrem výsostne odbornej literatúry pripravujeme aj knihy cielené na širšie publikum, presahujúce ustálené edičné rady. Ich emblémom môže byť povedzme novinka *Heraldický katechizmus*, ktorou otvárame mimoriadnu edíciu *Libri Heraldici* autora Ladislava Vrtela.

(aj), Foto Ján SÚKUP

Ľubica Suballyová, šéfredaktorka vydavateľstva Veda.

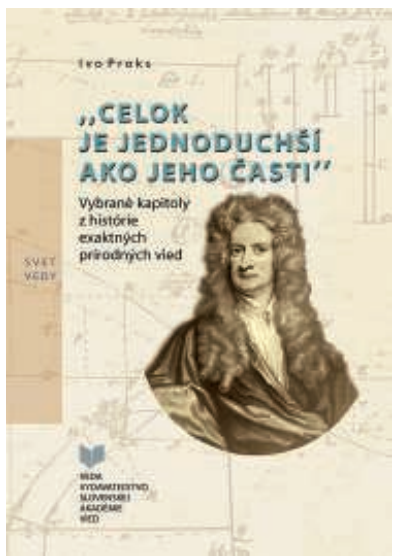

PRÍRODNÉ VEDY

Proks, Ivo: Celok je jednoduchší ako jeho časti (Vybrané kapitoly z histórie exaktných prírodných vied)

Publikácia je súborom portrétov a štúdií venovaných histórii prírodných vied. Ohromujúca je šírka autorovho záberu – od dejín filozofie cez matematiku, fyziku, astronómiu, rozmanité odbory chémie až po chemickú technológiu a využitie vedy v praxi. Pre každého, kto sa zaujíma o vývoj prírodných vied v posledných štyroch storočiach, bude kniha neoceniteľným prameňom poznania.

KULTÚRA

Jaksicsová, Vlasta: Kultúra v dejinách. Dejiny v kultúre (Moderna a slovenský intelektuál v siločiarach prvej polovice 20. storočia)

„Slovenskí literáti ako umeleckí tvorcovia boli už tradične, prinajmenšom od čias Jána Kollára, zároveň i reprezentantmi spoločenských, politických a ideologickýcwh prúdov," uvádza historička Vlasta Jaksicsová monografiu o ambíciách, úspechoch i neúspechoch či trpkých zlyhaniach slovenských vzdelancov, tvorcov modernej kultúry prvej polovice 20. storočia. S využitím bohatého pramenného materiálu a interdisciplinárneho prístupu ich vníma v širších spoločenských kontextoch doby.

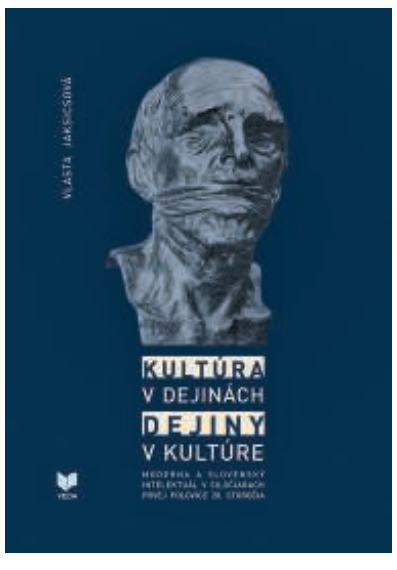

SLOVENSKÝ JAZYK

Kopecká, Martina – Laliková, Tatiana – Ondrejková, Renáta – Skladaná, Jana – Valentová, Iveta: Staršia slovenská lexika v medzijazykových vzťahoch

Svedectvo našich kontaktov s inojazyčným prostredím ešte z predspisovného obdobia slovenčiny (prvá kodifikácia roku 1787) je zhmotnené aj v prevzatých slovách. Pochádzajú z čias, keď sa jazyk vyznačoval množstvom podôb podľa územného, štýlového, žánrového charakteru. Jazyk ako komunikačný prostriedok plnil jedinečnú verejnú funkciu, a aj napriek regionalizmom bol zrozumiteľný vďaka nadnárečovej pôsobnosti.

Analýzu a opis latinizmov, germanizmov, bohemizmov, hungarizmov, polonizmov, ale aj grécizmov, galicizmov, italizmov, turcizmov, hebrejizmov, arabizmov (ale tiež opis skupiny slov, ktoré prenikli z rumunčiny, zo španielčiny, z perzštiny, ukrajinčiny, ruštiny, angličtiny, malajčiny či orientálnych jazykov) spracovali lexikografky z Jazykovedného ústavu Ľudovíta Štúra SAV.

Okrem slovníkovej časti, zoradenej podľa jednotlivých jazykov, kniha obsahuje syntetizujúcu štúdiu o putovaní slov a živote cudzích slov v slovenčine. Niektoré hodnotíme jednoznačne ako historizmy, iné sa hladko integrovali z iného do slovenského jazyka a prestupujú v čase s rôznorodou životnosťou a niekedy aj so sémantickým posunom bez toho, aby sme si uvedomovali ich cudzí pôvod.

Slovník staršej slovenskej lexiky prevzatej z iných jazykov nadväzuje na rozsiahle slovníkové dielo *Historický slovník slovenského jazyka*, ktoré bolo zavŕšené roku 2008. **(ls)**

KALENDÁRIUM

Juraj Tatár

(✻ 29. november 1894 Lazany – † 17. apríl 1980 Bratislava) – fyzik a pedagóg. Od roku 1924 po štúdiu matematiky a fyziky na Univerzite Karlovej v Prahe pôsobil ako učiteľ na reálnych gymnáziách v Leviciach, Prievidzi a Bratislave, kde učil aj na pedagogickom gymnáziu. V 50. rokoch bol odborným asistentom na Vyššej škole pedagogickej v Bratislave, v prvej polovici 60. rokov na Pedagogickej fakulte v Nitre. Patril medzi priekopníkov v oblasti teórie vyučovania fyziky na Slovensku.

Jur Hronec

(✻ 17. máj 1881 Gočovo – † 1. december 1959 Bratislava) – matematik a pedagóg. Po štúdiu matematiky a fyziky na klužskej univerzite pôsobil v rokoch 1906 – 1922 s menšími prestávkami na gymnáziu v Kežmarku, neskôr ako profesor matematiky na Českej vysokej škole technickej v Brne. Popri jeho významnej vedeckej činnosti (zameranej predovšetkým na diferenciálne rovnice) je nemenej významná činnosť pedagogická. Význam osobnosti učiteľa zdôraznil Hronec v troch pedagogických dielach. Mal tiež významnú zásluhu na vzniku a rozvoji technických a prírodovedných vysokých škôl na Slovensku. Na jar roku 1936 bol iniciátorom *Akcie za vybudovanie slovenských vysokých škôl*, neskôr sa stáva rektorom či dekanom niektorých z nich. Azda najväčšiu starostlivosť venoval Katedre matematiky Prírodovedeckej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave, ktorú dlhé roky viedol. Jeho záber bol však ešte širší – z jeho iniciatívy a za spolupráce viacerých matematikov sa na Slovensku organizovali matematické súťaže pre stredoškolákov. Za svojho naplneného života odchoval takmer dve generácie slovenských matematikov.

Adam Tomčáni

(✻ 4. december 1755, Kamanová – † 24. júl 1831, Pešť) – fyzik a pedagóg, prvý svetský profesor fyziky na Slovensku. Prednášal fyziku na akadémiách vo Veľkom Varadíne a v Bratislave a na peštianskej univerzite, ktorej bol krátky čas tiež dekanom a rektorom. Napísal viacero vysokoškolských učebníc, v diele *Institutiones physicae* zreteľne diferencoval jednotlivé oblasti fyziky a po prvý samostatne vymedzil astronómiu a fyzický zemepis.

Štefan Šlachta

(✻ 6. december 1939 Ružomberok) – architekt. Po štúdiu na Fakulte architektúry Slovenskej vysokej školy technickej v Bratislave v nej pôsobil až do roku 1975 ako odborný asistent. Roku 1990 začína opäť s prácou v školstve, jeho pôsobiskom sa stala Vysoká škola výtvarných umení v Bratislave, ktorej rektorom bol v rokoch 1994 – 2000. Od apríla 2006 je hlavným architektom mesta Bratislavy. Dlhodobo sa venuje histórii slovenskej architektúry 20. storočia. Počas svojej pedagogickej činnosti sa bezprostredne venoval množstvu študentov, z ktorých vychoval praktikov i teoretikov architektúry. Architektúra by mala byť podľa neho uvedomelou, múdrou službou verejnosti, nie egoistickým záujmom jednotlivcov.

Ján Fuchs

(✻ 8. september 1816 Banská Bystrica – † 7. december 1874 Zvolen) – pedagóg a autor učebníc. Ako učiteľ pôsobil v Radvani a od roku 1861 vo Zvolene, neskôr sa stal riaditeľom obecných škôl vo Zvolene. Veľký dôraz kládol na osobnú prípravu učiteľa na vyučovanie. Prípis zvolenského seniorátu vyzdvihol Fuchsa ako „vzor učiteľov". Roku 1872 mu vyšiel súbor šiestich učebníc pre národné školy pod názvom *Prostonárodný evanjelický školník*. Obsahoval tieto učebnice: *Dějepis církve křesťanské*, *Zemepis*, *Dějepis Uhorska*, *Prírodopis*, *Silozpyt čili fyzika*, *Katechizmus hospodársky*. Učebnicu zostavil po 36 rokoch učiteľskej praxe. O kvalite a obľúbenosti svedčilo jej päť vydaní. Napísal tiež knihu o metodológii vyučovania, zaoberal sa aj problematikou dievčenských škôl. **(tm)**

Vyhodnotenie aktivít rozširovania najlepších skúseností a návrh opatrení na nasledujúce obdobie

„V školstve považuje vláda za rozhodujúce zabezpečenie výraznejšej úlohy a postavenia učiteľov všetkých stupňov škôl v spoločnosti, preto okrem odborného a sociálneho aspektu sa musí zvýrazniť aj ich celospoločenská pozícia...“

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej „MŠVVaŠ SR“ aj „ministerstvo“) v nadväznosti na túto tézu Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2012 – 2016, ako i v nadväznosti na Národný program reforiem Slovenskej republiky 2012 a dokument Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy vypracovalo projekt *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* (ďalej aj „projekt“).

Cieľom realizácie projektu je prezentovať a koordinovať rozširovanie a adaptáciu najlepšej národnej aj medzinárodnej praxe pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení. Ambíciou ministerstva je prostredníctvom projektu prispieť najmä ku skvalitneniu procesu výchovy a vzdelávania a tiež k zlepšeniu spoločenského postavenia pedagogických zamestnancov a v neposlednom rade i k zatraktívneniu učiteľského povolania. Projekt nie je uzavretý, predpokladá sa aktualizácia a inovácia jeho obsahu v závislosti od aktuálnych potrieb a podmienok a aj prípadných zmien v organizácii miestnej štátnej správy v školstve.

Ministerstvo predstavilo projekt profesijným združeniam a organizáciám pedagogických zamestnancov regionálneho školstva a ponúklo im možnosť vzájomnej spolupráce pri jeho realizácii. Doposiaľ o spoluprácu prejavila záujem Spoločnosť pre predškolskú výchovu, Slovenský výbor Svetovej organizácie pre predškolskú výchovu (OMEP), Združenie odborných učilíšť Slovenska, Asociácia základných umeleckých škôl Slovenskej republiky EMU-Slovakia, Asociácia riaditeľov štátnych gymnázií Slovenskej republiky, Asociácia centier voľného času v Slovenskej republike, Slovenská komora učiteľov, Slovenská asociácia učiteľov slovenčiny, Združenie učiteľov chémie a Združenie samosprávnych škôl Slovenska. V prípade záujmu ďalších profesijných združení a organizácií pedagogických zamestnancov regionálneho školstva o participáciu na realizácii projektu *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* je možné kontaktovať odbor materských škôl, základných škôl, základných umeleckých škôl a školských zariadení sekcie regionálneho školstva ministerstva.

Vyhodnotenie je vypracované na základe vlastných informácií sekcie regionálneho školstva, z podkladov krajských školských úradov, z podkladov vybraných priamo riadených organizácií MŠVVaŠ SR a z podkladov Štátnej školskej inšpekcie. Vyhodnotenie aktivít všetkých týchto inštitúcií je ovplyvnené ich poslaním, cieľmi a charakterom činnosti.

Vo vyhodnotení predkladáme prehľad o morálnom oceňovaní osobností školstva a o zapožičiavaní čestných názvov školám a školským zariadeniam, ktoré je prejavom úcty a poďakovania ministerstva najlepším učiteľom a pedagogickým kolektívom za kvalitnú a príkladu hodnú výchovu a vzdelávanie detí a žiakov. Nosnú časť materiálu tvorí vyhodnotenie doterajších aktivít a skúseností realizátorov a partnerov projektu s identifikáciou, propagáciou a podporou skúseností najlepších učiteľov. Súčasťou materiálu sú aj opatrenia smerujúce k realizácii aktivít podporujúcich najlepšiu prax. Projekt *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* je v prílohe 1, príklady najlepšej praxe učiteľov sú prezentované v prílohách 2 – 4.

I. Morálne oceňovanie

Morálne oceňovanie v rezorte školstva, nesúce meno svätého Gorazda, je najvyšším stupňom ocenenia v rezorte a traduje sa od roku 1997. Udeľujú ho ministri školstva pri príležitosti Svetového dňa učiteľov a Medzinárodného dňa študentstva. V pedagogickej verejnosti sa toto ocenenie považuje za uznanie celoživotnej práce v rezorte a je prijímané s veľkou pokorou.

Morálne oceňovanie práce pedagógov a iných zamestnancov rezortu, žiakov a študentov, ako aj občanov iných štátnych príslušností sa realizuje podľa smernice Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 1952/1999-sekr. na morálne oceňovanie v rezorte školstva. Minister školstva v súlade s vyššie uvedenou smernicou udeľuje:

- **Veľkú medailu sv. Gorazda** – pedagógom, iným osobám, občanom Slovenskej republiky, ako aj občanom iných štátnych príslušností, najmä zahraničným Slovákom, za celoživotnú prácu a mimoriadne výsledky dosiahnuté vo výchovno-vzdelávacom procese, na úseku vedy, starostlivosti o deti, mládež a šport a za prácu a výsledky celoštátneho i medzinárodného významu, ktoré robia dobré meno školstvu Slovenskej republiky,
- **Malú medailu sv. Gorazda** – za dlhoročnú prácu pedagógom, iným osobám, občanom Slovenskej republiky, ako aj občanom iných štátnych príslušností, najmä zahraničným Slovákom, ktorí sa významným spôsobom zúčastňujú na rozvoji školstva Slovenskej republiky z hľadiska výchovy a vzdelávania mládeže, osobitne nadaných a talentovaných, ako aj žiakov a študentov so zdravotným postihnutím,
- **Pamätný list sv. Gorazda** žiakom a študentom všetkých typov a stupňov škôl, občanom Slovenskej republiky, ako aj občanom iných štátnych príslušností, najmä zahraničným Slovákom, za mimoriadne výsledky dosiahnuté v študijnej, záujmovo-umeleckej a športovej oblasti, ktorými v celoštátnom i medzinárodnom meradle prispeli k rozvoju školstva Slovenskej republiky.

Roku 2011 bolo ocenených 62 osobností, z toho 4 zo zahraničia a 1 in memoriam. Zo 62 ocenení 22 osobností získalo Veľkú medailu sv. Gorazda, 29 osobností získalo Malú medailu sv. Gorazda a 11 Ďakovný list.

Roku 2012 bolo ocenených 57 osobností, z toho 4 zo zahraničia. Z 57 ocenení 17 osobností získalo Veľkú medailu sv. Gorazda, 23 osobností získalo Malú medailu sv. Gorazda a 17 Ďakovný list.

II. Zapožičiavanie čestných názvov

Zapožičiavanie čestných názvov školám a školským zariadeniam sa riadi smernicou Ministerstva školstva Slovenskej republiky č. 159/1999-sekr. o zapožičiavaní čestných názvov štátnym a súkromným školám a školským zariadeniam. Je prejavom morálneho ocenenia výsledkov práce pedagogických kolektívov a detí a žiakov škôl. O zapožičanie čestného názvu môžu školy požiadať pri príležitosti významného výročia osobnosti alebo udalosti s ňou spojenej, prípadne pri výročí založenia školy.

Čestný názov možno zapožičať iba škole, ktorá dlhodobo dosahuje veľmi dobré výsledky vo výchovno-vzdelávacej činnosti. Zapožičanie čestného názvu zaväzuje školu pestovať tradície spájajúce sa s menom osobnosti, ktoré nesie škola vo svojom názve. Čestný názov môže minister škole odňať, ak vo výchovno-vzdelávacej činnosti dlhodobo nedosahuje požadované výsledky alebo ak v dôsledku konania jej zamestnancov alebo žiakov bolo vážne narušené alebo ohrozené dobré meno školy.

Roku 2011 boli čestné názvy udelené 12 školám, z ktorých bolo 5 základných škôl s materskými školami, 3 základné školy, 1 gymnázium, 1 stredná odborná škola a 1 odborné učilište internátne.

Roku 2012 boli čestné názvy udelené 9 školám, z ktorých 1 bola základná škola s materskou školou a 8 základných škôl.

III. Vyhodnotenie doterajších aktivít a skúseností s identifikáciou a propagáciou skúseností najlepších učiteľov

V tejto časti materiálu prinášame informáciu o doterajších aktivitách a skúsenostiach krajských školských úradov v Slovenskej republike, priamo riadených organizácií MŠVVaŠ SR a Štátnej školskej inšpekcie s identifikáciou a propagáciou skúseností najlepších učiteľov.

Krajské školské úrady

Krajské školské úrady každoročne spracúvajú a zasielajú návrhy na morálne ocenenie pedagogických zamestnancov v rezorte školstva za celoživotnú prácu, mimoriadne výsledky dosiahnuté vo výchovno-vzdelávacom procese, na úseku vedy, starostlivosti o deti, mládež a šport a za prácu a výsledky celoštátneho i medzinárodného významu na MŠVVaŠ SR.

Všetky krajské školské úrady pri príležitosti Medzinárodného dňa učiteľov oceňujú najlepších pedagogických zamestnancov a odborných zamestnancov škôl a školských zariadení vo svojej zriaďovateľskej a územnej pôsobnosti za mimoriadne výsledky dosiahnuté vo výchovno-vzdelávacom procese podľa vopred stanovených a známych kritérií (napr. výchovno-vzdelávacie výsledky, mimoškolské aktivity, publikačná činnosť, tvorba učebníc a učebných textov, príručiek, odborná publikačná činnosť, lektorská činnosť, morálne a osobnostné vlastnosti, organizačné schopnosti v edukačnej aj riadiacej práci), za dlhoročnú pedagogickú prácu, inovatívne prístupy vo vzdelávaní, ako aj v starostlivosti o zdravotne znevýhodnené deti a žiakov, za úspešné umiestnenie v predmetových olympiádach, vedomostných súťažiach, v školských športových súťažiach. Oceňovanie najlepších pedagogických zamestnancov sa priebežne medializuje v regionálnych audiovizuálnych aj printových médiách.

Krajské školské úrady v záujme podpory a rozširovania najlepších skúseností učiteľov jednotlivých druhov škôl a školských zariadení nachádzajúcich sa v ich zriaďovateľskej aj územnej pôsobnosti:

- organizujú metodické dni, tvorivé dielne, otvorené hodiny, semináre a konferencie pre učiteľov základných a stredných škôl so zameraním na vyučovanie jednotlivých vyučovacích predmetov a aktuálnych odborných problematík, ktoré vedú najskúsenejší učitelia materských, základných a stredných škôl, odborní zamestnanci Štátneho pedagogického ústavu, Národného ústavu certifikovaných meraní vzdelávania, ako aj vysokoškolskí učitelia,
- identifikujú aktívnych pedagogických zamestnancov materských, základných a stredných škôl, ktorí prezentujú svoje odborné vedomosti a skúsenosti v rámci príslušného kraja,
- spolupracujú s učiteľmi s najlepšou praxou, ktorých vymenúvajú do odborných hodnotiacich komisií pre predmetové olympiády a vedomostné súťaže,
- spoluorganizujú stretnutia pedagógov na tému *Príklady dobrej praxe*, organizované Agentúrou MŠVVaŠ SR pre štrukturálne fondy EÚ, na ktorých sa prezentujú úspešné projekty základných a stredných škôl podporené v rámci operačného programu Vzdelávanie,
- vyčleňujú na pracovných poradách riaditeľov škôl priestor na prezentáciu najlepších skúseností z činnosti špeciálnych škôl, podporujú prezentáciu netradičných postupov, pomôcok, realizovaných projektov, atď.

Metodicko-pedagogické centrum

Metodicko-pedagogické centrum (ďalej „MPC“) zabezpečuje v rámci svojho štatútu a možností rozširovanie najlepších pedagogických a odborných skúseností pedagogických a odborných zamestnancov prostredníctvom týchto aktivít:

- v rámci národného projektu *Profesijný a kariérový rast pedagogických zamestnancov* v pozícii „odborný poradca vo vzdelávaní“ doteraz zrealizovalo **3 výzvy** pre pedagogických a odborných zamestnancov na napísanie svojej osvedčenej pedagogickej skúsenosti alebo osvedčenej skúsenosti odbornej praxe,
- osvedčené pedagogické skúsenosti a osvedčené skúsenosti odbornej praxe prezentujú rôzne pedagogické skúsenosti, situácie a problémy z výchovno-vzdelávacieho alebo poradenského procesu v školách a školských zariadeniach a sú ponúkané odbornej pedagogickej verejnosti na ďalšie využitie vo výchovno-vzdelávacom procese,
- v rámci **prvej výzvy**, ktorá bola vyhlásená v septembri 2011 a zrealizovaná do konca roka 2011, bolo po recenzii zverejnených na webstránke MPC www.mpc-edu.sk 48 príspevkov,
- v rámci **druhej výzvy**, ktorá bola zverejnená vo februári 2012, je zrecenzovaných a prijatých 86 prác, ktoré sú zverejnené na webstránke MPC od 15. 9. 2012,
- 5. septembra 2012 MPC vyhlásilo **tretiu výzvu** na napísanie osvedčenej pedagogickej skúsenosti alebo osvedčenej skúsenosti odbornej praxe, jej ukončenie je plánované v decembri 2012,
- svoje osvedčené pedagogické skúsenosti majú pedagogickí zamestnanci možnosť publikovať v časopise Pedagogické rozhľady, BIGECHE a MIF, ktorých tvorbu zabezpečuje a garantuje v rámci svojej publikačnej činnosti MPC.

MPC bude roku 2013 vo vyššie uvedených aktivitách pokračovať. Naplánované sú 3 výzvy na napísanie osvedčenej pedagogickej skúsenosti alebo osvedčenej skúsenosti odbornej praxe; 5 čísiel Pedagogických rozhľadov, ktoré budú obohatené o najlepšie výstupy prác učiteľov v rámci kontinuálneho vzdelávania absolvovaného v rámci MPC.

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania

Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania (ďalej „NÚCEM“) pripravil testovaciu verziu portálu VÝSLEDKY 2012, ktorý umožňuje porovnanie výsledkov škôl v národných testovaniach Testovanie 9 (T9) a externej časti maturitnej skúšky (EČ MS). Umožňuje porovnávanie výsledkov škôl podľa týchto kritérií: územie (kraj, okres), zriaďovateľ školy, druh školy, vyučovací jazyk školy a testovaný predmet. Portál VÝSLEDKY 2012 teda umožňuje identifikovať najlepšie školy v regiónoch podľa druhu škôl, podľa zriaďovateľa, vyučovacieho jazyka a tiež identifikovať najlepšie školy v testovanom predmete.

NÚCEM zorganizoval v marci 2011 konferenciu *Výsledky PISA 2009 – výzva na skvalitnenie slovenského školstva*. Na konferencii bol vytvorený priestor na propagovanie príkladov dobrej praxe v rozvíjaní čitateľskej gramotnosti v regionálnom školstve na Slovensku.

V rámci národného projektu *Hodnotenie kvality vzdelávania na základných a stredných školách v SR v kontexte prebiehajúcej obsahovej reformy vzdelávania* sa realizuje aktualizačné vzdelávanie učiteľov s názvom *Externé testovanie v oblasti vzdelávania, tvorba testovacích nástrojov a metódy ich hodnotenia*. V rámci tohto vzdelávania sú vyhľadávaní kreatívni učitelia, ktorí budú vytvárať testovacie položky. Vybrané testovacie položky budú použité v národných testovaniach a následne zverejnené v didaktických a metodických publikáciách.

Štátny inštitút odborného vzdelávania

Štátny inštitút odborného vzdelávania (ďalej „ŠIOV“) pri **inovácii štátnych vzdelávacích programov pre odborné vzdelávanie a prípravu** spolupracuje so zástupcami zamestnávateľov a profesijných organizácií a s učiteľmi jednotlivých stredných odborných škôl (ďalej „SOŠ“). Spoločne prehodnotili kompetenčný profil absolventa programu tak, aby žiaci získali tie vedomosti, zručnosti a kompetencie (všeobecné, odborné, kľúčové), ktoré sú požadované zamestnávateľom na výkon konkrétnych pracovných činností v rámci povolania a pracovnej pozície. Vypracovali výkonové štandardy v každej vzdelávacej oblasti tak, aby sledovali relevantný a reálny výkon žiaka na danom stupni vzdelania, a na základe toho upravili a prepracovali obsahové štandardy. Učitelia SOŠ pri práci v odborných komisiách nadobudli mnoho odborných vedomostí a zručností, ktoré následne zavádzajú do svojej pedagogickej praxe.

Zoznam experimentálne overovaných študijných odborov a učebných odborov v SOŠ a na konzervatóriách je každoročne zverejňovaný na webstránke ministerstva pod odkazom www.minedu.sk/index.php?lang=sk&rootId=323.

V rokoch 2000 – 2002 ŠIOV zrealizoval v spolupráci s kanadským Saskatchewanským inštitútom aplikovanej vedy a technológie projekt *Skvalitnenie systému slovenského odborného vzdelávania a prípravy*. Cestou prieskumov, pracovných seminárov, pilotných projektov a študijných ciest boli slovenským zástupcom vzdelávania predstavené nové prostriedky a metódy tvorby učebných dokumentov. V tomto projekte boli inovované aktuálne učebné dokumenty v oblasti hotelového a gastronomického manažmentu tak, aby boli akceptované a zabezpečené požiadavky a potreby malých a stredných podnikov v sektore hotelierstva a gastronómie. Princípy aplikované v tomto projekte sú použiteľné aj v iných odvetviach hospodárstva. Po realizácii uvedeného projektu zamestnanci ŠIOV neustále aplikujú poznatky získané pri uplatňovaní metódy **DACUM**, a to pri inovovaní pedagogickej dokumentácie a revidovaní a aktualizácii štátnych vzdelávacích programov.

ŠIOV úspešne realizuje medzinárodný projekt *VoLanT*, do ktorého sú zapojení pedagogickí zamestnanci SOŠ pripravujúcich žiakov pre povolania uplatniteľné v automobilovom priemysle. Pedagogickí zamestnanci SOŠ boli zapojení do tvorby obsahu nových vzdelávacích nástrojov pre odborné jazykové vzdelávanie v automobilových profesiách. Úspešnosť projektu bola ocenená cenou v zahraničí a tiež záujmom o jeho transfer v tuzemsku, ale aj v zahraničí. V súčasnosti sa realizuje v Poľsku a v Maďarskej republike, v tuzemsku sa realizuje v sektore hotelierstva a gastronómie (jazyková oblasť) a tiež v sektore technických povolaní (výučba odborných predmetov). Zapojenie pedagogických zamestnancov SOŠ do tohto projektu a dosiahnuté výsledky sú veľmi pozitívnym príkladom dobrej praxe a prepojenia odborného vzdelávania s praxou.

Veľmi dobré skúsenosti má ŠIOV aj pri realizácii medzinárodného projektu *CREDCHEM – Tvorba a overovanie kreditného systému pre zlepšenie mobility v chemickom sektore*. V tomto projekte boli naplnené odporúčania Európskeho parlamentu a Rady Európy o vytvorení Európskeho systému kreditov pre odborné vzdelávanie a prípravu (ECVET) 2009/C 155/02. Realizácia medzinárodného projektu bola úspešne zavŕšená v marci 2012 so zapojením troch slovenských stredných odborných škôl chemických – v Bratislave, Novákoch a Slovenskej Ľupči. V rámci projektu boli vytvorené vzdelávacie jednotky, skúšobné úlohy, boli uzatvorené medzinárodné memorandá na realizáciu mobilít žiakov a uskutočnili sa mobility v Taliansku, Spolkovej republike Nemecko, v Českej republike a Bulharsku.

Ďalším významným medzinárodným projektom je projekt *PoTrain*. Projekt mal za cieľ podporu a propagáciu orientácie žiakov na odborné vzdelávanie, posilnenie komunikačných spôsobilostí žiakov v cudzom jazyku a vytvorenie pozitívneho postoja žiakov SOŠ k aktuálnemu dianiu v školách a v spoločnosti. Projekt bol úspešne ukončený zapojením dvoch SOŠ: SOŠ na Jarmočnej ul. v Starej Ľubovni a SOŠ chemickej v bratislavskom Vlčom hrdle. Na základe projektu získali zapojené školy elektronickú komunikačnú platformu využiteľnú v rámci aplikácie školských vzdelávacích programov.

Štátny pedagogický ústav

Štátny pedagogický ústav (ďalej „ŠPÚ“) v rámci svojej hlavnej činnosti priebežne sleduje oblasti, ktoré sa dotýkajú zmien jednotlivých štátnych vzdelávacích programov vrátane identifikácie kľúčových kompetencií detí a žiakov a spolupracuje s najlepšími pedagogickými zamestnancami všetkých druhov škôl a školských zariadení. **Iniciuje zapájanie najlepších pedagogických zamestnancov** do výskumnej činnosti v oblasti pedagogických vied.

ŠPÚ zapája pedagógov do výskumnej činnosti v projektoch experimentálneho overovania, v rámci ktorých sa overujú ciele, metódy a prostriedky vzdelávania, vzdelávacie a výchovné programy, formy a prostriedky hodnotenia a klasifikácie žiakov a koncepcia práce so žiakmi so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami. V súčasnosti je ŠPÚ gestorom **12 experimentálnych overovaní realizovaných v zmysle školského zákona**. Cieľom experimentálneho overovania je rozšírenie úspešne overených pedagogických inovácií ako príkladov dobrej praxe do ďalších škôl na Slovensku.

Do projektu experimentálneho overovania *Didaktická efektívnosť metódy CLIL na I. stupni ZŠ vo vyučovaní cudzích jazykov* sa počas 4 rokov zapojilo 20 základných škôl. Učitelia I. stupňa na základe skúseností z vyučovania pripravovali metodické a pracovné listy, ktoré sa budú roku 2012 publikovať v rámci publikácie *Obsahovo a jazykovo integrované vyučovanie (CLIL) ISCED 1 – teoretické aspekty, možnosti, metódy a príklady z praxe*. Celkovo sa z predmetov anglický jazyk pre 1. – 4. ročník, matematika a prírodoveda bude publikovať 80 metodických listov a 80 pracovných listov, z predmetu nemecký jazyk tiež 80 metodických a 80 pracovných listov. Autormi sú učitelia, ktorí učia na I. stupni, a učitelia cudzích jazykov. V novembri 2012 sa uskutočnila záverečná medzinárodná vedecká konferencia *Obsahovo a jazykovo integrované vyučovanie (CLIL) v školách*, z ktorej je plánovaný aj zborník. V zborníku budú publikované aj príspevky od učiteľov z experimentálnych škôl.

Príklady dobrej praxe učiteľov a ich najlepších skúseností sú využívané a ďalej prezentované aj v rámci ďalších dvoch výskumných projektov ŠPÚ, v ktorých sa sleduje:

- úroveň vyučovania maďarského jazyka a literatúry na základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským,
- úroveň vyučovania slovenského jazyka v základných a stredných školách s vyučovacím jazykom maďarským.

V pedagogickej praxi škôl (základné školy a gymnáziá) sa overoval prenos dánskeho projektu *Všetci to robia! (Everybody else does it)*. Prínos projektu spočíva v zavedení inovatívnych foriem prevencie užívania návykových látok ako prirodzenej súčasti školského vzdelávacieho programu, interaktívnych vyučovacích metód pri nadobúdaní vedomostí a ich využívaní v praxi, v podpore matematickej gramotnosti a v neposlednom rade prispieva k rozvoju osobných a sociálnych kompetencií žiakov. Skúsenosti učiteľov boli spracované v publikácii autoriek L. Bizíkovej a L. Bagalovej *Všetci to robia! Mladí ľudia a sociálne zveličovanie* (Bratislava: ŠPÚ 2011. ISBN978-80-8118-072-9). Následne ŠPÚ rozširoval výsledky projektu dobrej praxe škôl na metodických dňoch a odborných seminároch.

S cieľom podpory väčšieho zapojenia pedagogických zamestnancov do výskumnej činnosti v oblasti pedagogických vied bude na webstránke ŠPÚ www.statpedu.sk uverejnená štúdia približujúca metodológiu akčného výskumu, ktorý môžu učitelia realizovať vo svojich triedach.

V spolupráci s učiteľmi boli v ŠPÚ vytvorené metodické materiály a publikácie, ktoré obsahujú skúsenosti z dobrej praxe učiteľov:

- *učebné texty v rómskom a slovenskom jazyku pre I. stupeň základnej školy*, ktoré obsahujú aj manuál pre učiteľa a rómsko-slovenský slovník.
- pomôcka pre interkultúrne vzdelávanie v škole *E šifica, E rovľica žutindorica*,
- publikácia *Bezpečnosť pri práci s chemickými faktormi na základných a stredných školách*, ktorá bola zadaná do tlače; bola vytvorená na základe pripomienok učiteľov k danej problematike v súvislosti s bezpečnosťou a ochranou zdravia pri práci v chemických laboratóriách a s tým súvisiacimi všeobecne záväznými právnymi predpismi; ŠPÚ participoval na vytváraní príručky spolu s ŠIOV, členmi pracovnej skupiny boli aj najlepší učitelia chémie z praxe; pre danú publikáciu bola vydaná odporúčacia doložka ministerstva a bude distribuovaná bezplatne do všetkých základných a stredných škôl,
- v Roku chémie (2011) boli do všetkých základných škôl s vyučovacím jazykom slovenským, gymnázií a SOŠ, kde sa vyučuje predmet chémia, rozšírené skúsenosti dobrej praxe učiteľov vo vyučovaní chémie prostredníctvom publikácie autoriek M. Ganajovej, J. Kalafutovej, V. Müllerovej a M. Sivákovej *Projektové vyučovanie v chémii. Didaktická príručka pre učiteľov základných škôl* (Bratislava: ŠPÚ 2010. 144 s. ISBN 978-80-8118-58-3).

V spolupráci s učiteľmi sa realizujú aj celoslovenské súťaže, do ktorých sa zapájajú svojimi prácami žiaci základných a stredných škôl:

- *Poznaj slovenskú reč,*
- *Prečo mám rád slovenčinu, prečo mám rád Slovensko,*
- *Pekná maďarská reč (Szép magyar beszéd).*

Dobré skúsenosti učiteľov sa propagujú aj na metodických dňoch a odborných konferenciách, ktoré sa uskutočňujú aj za účasti odborných zamestnancov ŠPÚ.

Ústav informácií a prognóz školstva

Ústav informácií a prognóz školstva (ďalej „ÚIPŠ“) sa v rámci svojich úloh vyplývajúcich z realizácie projektu zameral na:

a) **podporu tvorby inovatívnych školských vzdelávacích programov, ktoré zároveň sprístupňuje (len so súhlasom pedagogických kolektívov, ktoré ich vytvorili) širokej pedagogickej verejnosti** (webový portál ÚIPŠ Rozvoj informatizácie regionálneho školstva www.rirs.iedu.sk v sekcii *Odborná literatúra* zverejňuje edukačné materiály vytvorené pedagógmi),
b) **zefektívňovanie komunikácie medzi učiteľmi napr. aj prostredníctvom portálu, konferencií, atď.** (vytvore-

ním prostredia webového portálu www.rirs.iedu.sk a jeho privátnej časti je zabezpečená komunikácia medzi oddelením Rozvoj informatizácie regionálneho školstva a školami; na konferencii *Informačná bezpečnosť* boli prezentované nové trendy v rámci poskytovania služby antivírusového softvéru NOD32),

c) **inšpirovanie pedagogických zamestnancov k tvorbe vlastných originálnych edukačných námetov a materiálov, zvyšovanie motivácie pedagogických zamestnancov do kvalitnej výchovy a vzdelávania a do produkovania najlepších riešení v záujme dosiahnutia čo najlepších výchovno-vzdelávacích výsledkov žiakov** (v rámci procesu znižovania administratívnej záťaže pedagogických zamestnancov škôl bol vytvorený portál Knižnica http://debyrokratizacia.sk/kniznica, kde je knižnica momentálne 224 vzorov pedagogickej dokumentácie a dokladov o získanom vzdelaní; ÚIPŠ inicioval vznik portálu www.eaktovka.sk, na ktorom v spolupráci s MŠVVaŠ SR a vydavateľmi sú zverejnené učebnice v elektronickej podobe a iné vizualizované vzdelávacie materiály),

d) **zvyšovanie kvality procesu výchovy a vzdelávania a vzdelávacích výsledkov vo všetkých školách a školských zariadeniach** (portál Wikipédia pre správcov počítačových učební http://wiki.svsbb.sk je určený učiteľom informatiky; informácie z oblasti informatiky sú triedené a zoradené do kategórií, na základe ktorých je možné efektívne vytvoriť učebný materiál).

ÚIPŠ sa na realizácii projektu podieľa aj ďalšími aktivitami. V rámci poskytovania informácií o aktuálnom registri škôl a školských zariadení bola vytvorená:

- webová prezentácia ***Sústava škôl a školských zariadení***, ktorá popisuje vývoj tohto systému od roku 2000 po súčasnosť; poskytuje aktuálny prierez základných ukazovateľov z regionálneho pohľadu a z pohľadu zriaďovateľa; na tento výstup nadväzuje analytická štúdia *Trendy kvantitatívneho vývoja regionálneho školstva*, informujúca o vývojových trendoch ukazovateľov, v rámci ktorých sa nachádza vzdelávací systém,
- portál ***Mapa regionálneho školstva*** http://mapaskol.iedu.sk, ktorý poskytuje pohľad na súbor relevantných ukazovateľov základných a stredných škôl a umožňuje sledovať štatistické ukazovatele činnosti škôl a vyhodnocovať ich úspešnosť podľa rôznych kritérií.

V súvislosti s rešpektovaním požiadaviek trhu práce tak vo vyučovacom procese, ako aj vo výsledných kompetenciách absolventov bola vytvorená:

- webová aplikácia **AMN**, ktorá interaktívnou formou poskytuje informácie o absolventskej miere nezamestnanosti v jednotlivých odboroch vzdelania v stredných školách; cieľovou skupinou sú nielen žiaci základných škôl – potenciálni uchádzači o stredoškolské štúdium, ale aj výchovní poradcovia a učitelia v školách,
- analytické štúdie *Uplatnenie absolventov stredných škôl v praxi* dlhodobo monitorujú situáciu absolventov na slovenskom trhu práce.

ÚIPŠ v súčasnosti realizuje národné projekty *Modernizácia vzdelávacieho procesu na základných školách a Modernizácia vzdelávacieho procesu na stredných školách*, ktoré sa zameriavajú na pomoc učiteľom pri vzdelávaní detí novou, atraktívnou formou akceptujúcou súčasné moderné trendy vo vzdelávacom procese prostredníctvom moderných IKT. V rámci realizovaných projektov je vytvorený interaktívny vzdelávací portál www.modernizaciavzdelavania.sk, pomocou ktorého zapojení frekventanti sú informovaní o všetkých udalostiach, zaradení do vzdelávania a komunikujú medzi sebou a lektormi.

Súčasťou projektového portálu je aj ***digitálna knižnica***, ktorá poskytuje zapojeným frekventantom prístup k rôznym zdrojom na webe, sú v nej prístupné aj učebné podklady, vytvorené učebnice, ktoré sa budú aktualizovať. Obsahom digitálnej knižnice majú byť aj vzorové záverečné práce absolventov projektov.

ÚIPŠ v rámci svojej činnosti realizuje aj výskumy, prieskumy a štúdie, ktoré sú zamerané na vzdelávanie a uplatňovanie ľudských práv v školskom prostredí, multikultúrnu výchovu v základných a stredných školách, vzťah žiakov k súčasnej škole, násilie a prejavy intolerancie detí a pod.

Výstupy tejto činnosti:

- komparačná štúdia dlhodobého celoslovenského výskumu *Vzdelávanie a uplatňovanie ľudských práv* (od roku 2004), ktorý monitoruje problematiku vzdelávania a dodržiavania ľudských práv žiakov základných a stredných škôl,
- analytická štúdia *Multikulturalita a multikultúrna výchova v základných a stredných školách*,
- analytická štúdia *Prejavy násilia a intolerancie u detí vo veku 13 až 17 rokov*, so zameraním na násilie, šikanovanie, diskrimináciu, rasizmus a pod. v prostredí základných a stredných škôl,
- empirický výskum *Vzťah žiakov k súčasnej škole*, zameraný na názory, postoje a vzťah žiakov základných a stredných škôl k svojej škole, k výchovno-vzdelávaciemu procesu, k učiteľom, spolužiakom, mimoškolskej záujmovej činnosti a voľnému času, k vlasti, národu, etniku,
- výsledky prieskumov v oblasti výučby, uplatňovania a dodržiavania ľudských práv (riaditeľ, učiteľ, žiak) v základných a stredných školách.

Širokej verejnosti sú sprístupnené a na webstránke ÚIPŠ prezentované najzaujímavejšie výsledky výskumov aktuálnych problémov žiakov základných a stredných škôl. Štyrikrát ročne je vydávaný časopis Prevencia – informačný bulletin zameraný na prevenciu sociálnopatologických javov v školstve (od roku 2002), určený odbornej verejnosti s cieľom zabezpečiť prenos informácií medzi odborníkmi v predmetnej oblasti v rezorte školstva (distribuovaný do školských zariadení a škôl pre odborných zamestnancov a pre školských psychológov). Výstupy z riešených úloh sú publikované v odborných časopisoch, prezentované na odborných seminároch a konferenciách pre učiteľskú verejnosť. Vydávané sú rôzne prehľady a separáty, ktoré sú dostupné v knižniciach, resp. distribuované aj do škôl.

Zamestnanci ÚIPŠ sú členmi pracovných skupín v rámci OECD (*Working Party* a *Network on Outcomes of Learning*). Spracovávajú a poskytujú informácie o štruktúre výchovno-vzdelávacieho systému, výkonoch a financovaní, o prechode zo škôl na trh práce a o sociálnych a ekonomických súvislostiach vzdelávania (aj pre ďalšie medzinárodné organizácie: Eurostat, UNESCO, OECD a i.). Reportujú jednotlivé štatistické údaje za slovenské školstvo, ktoré sa na úrovni OECD spracovávajú do ročenky s názvom ***Education at Glance***. Ročenka je k dispozícii v anglickom jazyku na www.oecd.org/edu/highereducationandadultlearning.

Štátna školská inšpekcia

Príklady najlepšej praxe, ktoré identifikovala Štátna školská inšpekcia, sú súčasťou prílohy 3.

IV. Záver

Vyhodnotenie aktivít rozširovania najlepších skúseností učiteľov, t. j. vyhodnotenie realizácie projektu *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt*, sa predkladá po prvýkrát. Tento materiál neobsahuje vyhodnotenie profesijných združení a organizácií a nimi realizovaných aktivít, prostredníctvom ktorých identifikovali, rozširovali a propagovali skúsenosti najlepších učiteľov.

Predpokladáme, že ak sa projekt v nasledujúcom období bude propagovať a rozširovať medzi širokú pedagogickú verejnosť, jeho vyhodnotenie roku 2013 bude na omnoho vyššej kvalitatívnej úrovni, bude mať vyššiu výpovednú hodnotu.

Zároveň predpokladáme, že v budúcom roku bude súčasťou vyhodnotenia aj vyhodnotenie aktivít identifikujúcich, rozširujúcich a propagujúcich skúsenosti najlepších učiteľov od profesijných organizácií a združení, ktoré prejavili ochotu participovať na realizácii projektu.

V. Opatrenia

- V spolupráci so zriaďovateľmi škôl a školských zariadení organizovať a koordinovať aktivity identifikujúce a rozširujúce prax najlepších pedagogických zamestnancov jednotlivých druhov škôl a školských zariadení, ktorí tvoria cieľovú skupinu projektu *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt*.
- Vyhľadávať, spracúvať a vyhodnocovať skúsenosti najlepších pedagogických zamestnancov jednotlivých druhov škôl a školských zariadení; na požiadanie ich poskytovať na ďalšie spracovanie MŠVVaŠ SR.
- Pri vyhodnocovaní skúseností najlepších pedagogických zamestnancov jednotlivých druhov škôl a školských zariadení venovať pozornosť vyhodnoteniu ich dopadov a prínosov na skvalitnenie výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach.
- Podľa potreby zabezpečovať medializáciu skúseností najlepších učiteľov v audiovizuálnych aj printových médiách.
- Realizovať regionálne konferencie prezentujúce skúsenosti najlepších učiteľov
- Naďalej prevádzkovať portál VÝSLEDKY, ktorý umožní identifikovať najlepšie školy podľa zvolených kritérií (vylepšovať možnosti portálu napríklad pridaním výsledkov pripravovaného testovania žiakov 5. ročníka Testovanie 5, rozšírením o možnosť porovnávania stredných odborných škôl podľa skupín študijných odborov, rozšírením údajov o školách o tzv. pridanú hodnotu); portál upravovať aj podľa relevantných požiadaviek odbornej a laickej verejnosti).
- Pripraviť nový národný projekt spolufinancovaný z prostriedkov EÚ *Zvyšovanie kvality vzdelávania na základných a stredných školách s využitím elektronického testovania*. Má sa realizovať v rokoch 2012 – 2015 a jedným z jeho cieľov je tvorba úloh a testov pre školské formatívne testovania na skvalitnenie vyučovacieho procesu (školská banka úloh) a pre porovnávacie sumatívne testovania (banka úloh NÚCEM). Školská banka úloh bude obsahovať testy a testové položky pre jednotlivé stupne vzdelávania, vzdelávacie oblasti, vyučovacie predmety a kľúčové kompetencie. NÚCEM bude vyhľadávať kreatívnych učiteľov z regiónov Slovenska, ktorých bude zapájať do tvorby týchto úloh. Úlohy zaradené do školskej banky úloh budú môcť využívať učitelia škôl na skvalitnenie merania výsledkov vzdelávania.
- Vypracovať novú smernicu na morálne oceňovanie v rezorte školstva tak, aby bolo možné podľa nej oceňovať aj najlepších zamestnancov ministerstva a priamo riadených organizácií ministerstva.

PRÍLOHA 1

Projekt *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt*

1. Realizátor projektu

Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky (ďalej len „ministerstvo“) projektom *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* napĺňa tézu Programového vyhlásenia vlády Slovenskej republiky na roky 2012 – 2016: „V školstve považuje vláda za rozhodujúce zabezpečenie výraznejšej úlohy a postavenia učiteľov všetkých stupňov škôl v spoločnosti, preto okrem odborného a sociálneho aspektu sa musí zvýrazniť aj ich celospoločenská pozícia.“

Cieľom realizácie projektu je prezentovať a koordinovať rozširovanie a adaptáciu najlepšej národnej aj medzinárodnej praxe pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení bez ohľadu na ich vyučovací a výchovný jazyk, v ktorom sa v nich uskutočňuje výchova a vzdelávanie podľa školských vzdelávacích programov a výchovných programov, ako aj bez ohľadu na ich zriaďovateľa.

2. Zodpovední zamestnanci ministerstva

Za realizáciu projektu a koordinovanie činnosti všetkých zainteresovaných zodpovedajú zamestnanci sekcie regionálneho školstva – odboru materských škôl, základných škôl, základných umeleckých škôl a školských zariadení v spolupráci so zamestnancami odboru pedagogických a odborných zamestnancov, koncepcií financovania regionálneho školstva, siete škôl a školských zariadení a oddelenia súkromných a cirkevných škôl.

3. Východiská projektu

Vláda SR sa zaviazala, že všestranne podporí rozvoj znalostnej spoločnosti a vzdelávania a kultúry, pričom za základný pilier znalostnej spoločnosti a ekonomiky považuje výchovu, vzdelávanie, vedu, výskum a inovácie, informatizáciu a digitalizáciu. K základným východiskám pri vypracovaní projektu *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* patria:

- Národný program reforiem Slovenskej republiky 2012 a
- Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy.

Národný program reforiem Slovenskej republiky 2012 v časti 3.2.1.1 *Regionálne školstvo* obsahuje opatrenia, ktoré vláda SR bude realizovať v rámci stratégie Európa 2020. V oblasti regionálneho školstva sa zameriava i na zlepšenie kvality výchovy a vzdelávania a ich riadenie, čo súvisí i s podporou najlepšej praxe pedagogických zamestnancov škôl a školských zariadení.

V tejto súvislosti sa v rámci projektu zameriame na:

- zabezpečenie, rozšírenie a adaptáciu najlepšej národnej a medzinárodnej praxe v materských, základných a stredných školách a školských zariadeniach na celom Slovensku,
- identifikovanie najlepších pedagogických zamestnancov prostredníctvom merateľných kritérií a následné rozšírenie ich praktických skúseností vo forme užitočnej pre všetkých pedagogických zamestnancov prostredníctvom napr. médií a internetu.

Vychádzajúc z programu Minerva 2.0 – Slovensko do prvej ligy sa zameriame na:

- podporenie kreativity a inovatívnych prístupov pedagogických zamestnancov s cieľom rozvíjať v maximálnej miere vedomostnú spoločnosť.

Ambíciou ministerstva je prostredníctvom tohto projektu prispieť najmä k skvalitneniu procesu výchovy a vzdelávania a tiež k zlepšeniu spoločenského postavenia pedagogických zamestnancov a v neposlednom rade i k zatraktívneniu učiteľského povolania.

4. Cieľová skupina

Pedagogickí zamestnanci (ďalej aj „učitelia“) materských škôl, základných škôl, stredných škôl, škôl pre deti a žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, základných umeleckých škôl, jazykových škôl i školských zariadení.

5. Ciele projektu

Nezávislá skupina odborníkov spoločnosti McKinsey & Company uskutočnila diagnostiku (rýchlu sondu) nášho školského vzdelávacieho systému, ktorá vychádzala z výsledkov medzinárodných meraní a porovnávaní TIMSS a PISA za posledných desať rokov. Na päťstupňovej škále hodnotenia so stupňami (úrovňami rozvinutia): slabý (*poor*) – dostatočný (*fair*) – dobrý (*good*) – úspešný (*great*) – excelentný (*excellent*), umiestnila **náš školský vzdelávací systém** na základe relevantných faktov a exaktných podkladov na **úroveň „dobrý“** (*good*).

V záujme zvýšenia kvality vzdelávacieho systému, s cieľom dosiahnuť stupeň „úspešný“ (*great*), ministerstvo aj prostredníctvom projektu *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* bude:

- **prezentovať** prirodzené vzory a autority z radov pedagogických zamestnancov,
- **podporovať** tvorbu inovatívnych školských vzdelávacích programov, ktoré zároveň sprístupní (s predchádzajúcim súhlasom pedagogických kolektívov, ktoré ich vytvorili) širokej pedagogickej verejnosti,
- **zefektívňovať** komunikáciu medzi učiteľmi napr. aj prostredníctvom portálu, seminárov, konferencií, atď.,
- **inšpirovať** učiteľov k tvorbe vlastných originálnych edukačných a metodických materiálov sprístupňovaním metodických materiálov na webstránkach MPC a iných priamo riadených organizácií ministerstva,
- **podporovať** zlepšenie otvorenej komunikácie medzi školami a školskými zariadeniami – aj v medzinárodnom meradle, aj prostredníctvom elektronickej komunikácie a komunikácie na sociálnej sieti,
- **zvyšovať** motiváciu pedagogických zamestnancov do kvalitnej výchovy a vzdelávania a do produkovania najlepších riešení v záujme dosiahnutia čo najlepších výchovno-vzdelávacích výsledkov detí a žiakov,
- **podporovať** zvyšovanie kvality procesu výchovy a vzdelávania a vzdelávacích výsledkov vo všetkých školách a školských zariadeniach,
- **prezentovať** vykonávanie praktického vyučovania u iných fyzických a právnických osôb.

Východiskom pri realizácii cieľov projektu a jeho zabezpečenia budú overené domáce a zahraničné modely podporujúce dobrú prax, a to najmä v tých krajinách, v ktorých vzdelávacie systémy dosahujú dlhodobo úroveň „úspešný“ (*great*).

Z dlhodobého horizontu sa aj prostredníctvom projektu poskytnú širokej verejnosti informácie o pozitívnych skúsenostiach učiteľov jednotlivých druhov škôl a školských zariadení vrátane ich aplikácie do školskej praxe, ale taktiež sa poskytnú informácie o vývojových trendoch vzdelávacieho systému v Slovenskej republike.

Naplnením stanovených cieľov projektu sa v konečnom dôsledku prispeje k zvýrazneniu celospoločenskej pozície učiteľov, k zvýšeniu kvality učiteľskej profesie, ktorá je spojená so schopnosťou aktívnej sebareflexie a využívania efektívnych a inovatívnych foriem, metód a prostriedkov vo výchovno-vzdelávacej činnosti.

6. Partneri projektu

A. Krajské školské úrady v SR

Budú koordinovať, administratívne a organizačne zabezpečovať realizáciu projektu na regionálnej úrovni; budú zodpovedné za spracúvanie a vyhodnocovanie výstupov projektu v rámci svojej územnej pôsobnosti a budú ich poskytovať na ďalšie spracovanie ministerstvu. V rámci svojej územnej pôsobnosti budú identifikovať pedagogických a odborných zamestnancov s najlepšou praxou. Aktívne sa na požiadanie budú v spolupráci s MPC podieľať na recenzovaní metodických materiálov vypracúvaných ako produkty najlepšej praxe.

B. Metodicko-pedagogické centrum a jeho regionálne pracoviská

Na základe odborno-metodickej činnosti bude zabezpečovať výstupy v oblasti kontinuálneho vzdelávania pedagogických zamestnancov, mapovať a vyhodnocovať výstupy príkladov dobrej aplikácie inovatívnych metód a foriem v pedagogickej praxi. Aktívne sa bude podieľať na recenzovaní metodických materiálov vypracúvaných ako produkty najlepšej praxe.

V rámci národného projektu *Profesijný a kariérny rast pedagogických zamestnancov*, spolufinancovaného z operačného programu Vzdelávanie, sa bude v rokoch 2012 – 2014 realizovať projektová aktivita (je na ňu vyčlenených 5 mil. eur), ktorá zahŕňa aj podporu poradcov, konzultantov škôl z radov najskúsenejších pedagogických a odborných zamestnancov na identifikáciu, rozširovanie tvorivých pedagogických skúseností do vyučovacej praxe v regionálnom školstve (forma klubov tvorivých učiteľov).

Ministerstvo plánuje roku 2012 vyhlásiť písomné vyzvanie pre Metodicko-pedagogické centrum na predloženie projektového zámeru národného projektu *Inovácie vo vzdelávaní pedagogických a nepedagogických zamestnancov*, v ktorom pedagogickí zamestnanci budú vytvárať a zdieľať svoje osvedčené a tvorivé pedagogické skúsenosti v prostredí podporujúcom neformálne vzdelávacie aktivity prostredníctvom moderného komunikačného systému. Moderný komunikačný systém umožní diskusné fóra, odborné poradenstvo na certifikáciu profesijných kompetencií (85 % finančných prostriedkov je z Európskeho sociálneho fondu a 15 % zo štátneho rozpočtu SR).

C. Štátny inštitút odborného vzdelávania

Na posilnenie flexibility a adaptability absolventov na trhu práce s dôrazom na ďalšie možnosti zvyšovania úrovne odborného vzdelávania, jeho súčasného prepojenia s praxou bude poskytovať odporúčania a návrhy dobrej praxe realizovanej v súčinnosti aj s podnikateľským prostredím. V rámci svojej činnosti bude priebežne sledovať oblasti, ktoré sa dotýkajú zmien štátnych vzdelávacích programov pre odborné vzdelávanie, vrátane identifikácie kľúčových kompetencií žiakov a bude spolupracovať s najlepšími pedagogickými zamestnancami jednotlivých druhov škôl a školských zariadení. Aktívne sa bude na požiadanie podieľať na recenzovaní metodických materiálov vypracúvaných ako produkty najlepšej praxe.

D. Štátny pedagogický ústav

V rámci svojej hlavnej činnosti bude priebežne sledovať oblasti, ktoré sa dotýkajú zmien jednotlivých štátnych vzdelávacích programov, vrátane identifikácie kľúčových kompetencií detí a žiakov a bude spolupracovať s najlepšími pedagogickými zamestnancami všetkých druhov škôl a školských zariadení. Bude iniciovať zapájanie najlepších pedagogických zamestnancov do vedecko-výskumnej činnosti v oblasti pedagogických vied. Aktívne sa bude na požiadanie podieľať na recenzovaní metodických materiálov vypracúvaných ako produkty najlepšej praxe.

E. Národný ústav certifikovaných meraní vzdelávania

V rámci svojej odbornej činnosti, na základe národných a medzinárodných meraní, bude identifikovať najlepšie školy a v spolupráci so Štátnou školskou inšpekciou aj najlepších pedagogických zamestnancov.

Aktívne sa bude na požiadanie podieľať na recenzovaní metodických materiálov vypracúvaných ako produkty najlepšej praxe.

F. Štátna školská inšpekcia

V rámci inšpekčného výkonu bude identifikovať najlepšiu prax a v úzkej spolupráci s ostatnými partnermi projektu ju bude prezentovať a rozširovať. Aktívne sa bude na požiadanie podieľať na recenzovaní metodických materiálov vypracúvaných ako produkty najlepšej praxe.

G. Ústav informácií a prognóz školstva

V rámci svojej odbornej činnosti bude Ústav informácií a prognóz školstva nápomocný napr. pri príprave propagačných materiálov, pri organizovaní regionálnych konferencií a medzinárodnej konferencie. Bude poskytovať informácie o aktuálnom registri škôl a školských zariadení a dostupné medzinárodné porovnania.

Každú z vyššie uvedených inštitúcií osloví ministerstvo so žiadosťou o spoluprácu a formou dohôd o participácii na realizácii projektu *Rozširovanie skúseností najlepších učiteľov – EduArt* sa budú spoločne podieľať na dosahovaní jeho cieľov.

7. Mediálni partneri projektu

Jednou z najdôležitejších úloh odovzdávania skúseností najlepšej praxe je poskytnúť čo najširšej verejnosti adekvátne informácie, ktoré napomôžu zvyšovanie kvality výchovy a vzdelávania. Z uvedeného dôvodu je nevyhnutné zapojiť do informačného toku všetky médiá, najmä však médiá najviac ovplyvňujúce verejnú mienku, ktorými sú rozhlas a televízia. Vo vybraných audiovizuálnych médiách sa budú priebežne prezentovať osobnosti pedagogickej praxe – pedagogickí zamestnanci. Pokiaľ sa podarí, v spolupráci s Rozhlasom a televíziou Slovenska sa vytvorí samostatná relácia venovaná problematike školstva.

V rámci projektu bude ministerstvo spolupracovať na báze vzájomnej dohody o spolupráci (na základe zmluvy o spolupráci) najmä s verejnoprávnymi médiami. Spolupráca sa rozvinie aj s celoštátnymi printovými médiami. Jednotliví partneri, najmä krajské školské úrady, budú úzko spolupracovať aj s audiovizuálnymi, aj s printovými médiami na regionálnej úrovni.

V rámci medializácie projektu bude fungovať informačný portál, prostredníctvom ktorého sa vytvorí on-line prostredie podporujúce interakciu, komunikáciu a odovzdávanie skúseností najlepších pedagogických zamestnancov prezentujúcich najlepšiu prax.

8. Ďalší partneri projektu

Ďalšími partnermi projektu na základe ich súhlasu budú aj profesijné organizácie a združenia, ktoré svojou činnosťou v súlade so svojimi štatútmi prispievajú k skvalitňovaniu výchovy a vzdelávania, riadenia a podmienok výchovy a vzdelávania v školách a školských zariadeniach. Profesijné organizácie a združenia sa budú na realizácii projektu podieľať prostredníctvom konferencií, seminárov, workshopov, atď.

9. Aktivity projektu

a) **Na národnej úrovni:**
- zo strany koordinátora projektu – ministerstva, sa bude v súlade s platným právnym stavom podporovať vydávanie nových učebných zdrojov, metodických materiálov (metodík, pracovných zošitov, učebných pomôcok, atď.),
- vytvorí a zverejní sa databáza najlepších príkladov v rámci didaktík jednotlivých vyučovacích predmetov, príp. vzdelávacích oblastí a pod.,
- uskutoční sa konferencia s medzinárodnou účasťou *Najlepšia prax, cesta ku kvalitnej výchove a vzdelávaniu* (názov je pracovný).

b) **Na regionálnej úrovni:**
- výber inovatívnych modelov pedagogickej praxe realizovaných v rámci regiónu,
- prezentácia workshopov s originálnymi edukačnými námetmi, na základe výberu zo škôl a školských zariadení,
- *peer review* – kontrola/revízia seberovnými,
- rotácia dobrých skúseností medzi školami – multiplikovanie najlepšej praxe,
- výstupy (praktické ukážky priamo v školách a ich prezentácia, resp. metodické listy, pracovné zošity, metodiky, učebné pomôcky, videonahrávky s vyučovacími hodinami, ukážkami použitia interaktívnych vyučovacích pomôcok priamo na vyučovaní, atď.).

10. Propagácia a zverejňovanie priebežných informácií

Na propagáciu a zverejňovanie aktivít realizovaných v záujme prezentovania najlepšej praxe pedagogických zamestnancov sa bude využívať webstránka ministerstva a Metodicko-pedagogického centra. Materiály uverejnené na tomto portáli budú recenzované.

11. Časový harmonogram realizácie projektu

I. etapa:
- vyčlenenie finančných prostriedkov na realizáciu projektu (v rámci rozpočtu sekcie regionálneho školstva na roky 2012 – 2016; v rámci realizácie národných projektov v Metodicko-pedagogickom centre),
- získanie podpory partnerov a mediálnych partnerov,
- propagovanie projektu so stanovenými podmienkami účasti škôl a školských zariadení.

II. etapa:
- realizácia projektu (roky 2012 – 2016),
- realizácia regionálnych konferencií (roky 2013, 2014, 2015).

III. etapa:
- realizácia konferencie s medzinárodnou účasťou (rok 2016),
- vyhodnotenie projektu:
  1. priebežné – školami, partnermi, verejnosťou,
  2. záverečné – partnermi, koordinátorom (ministerstvom).

12. Finančné zabezpečenie projektu

- Ministerstvo školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky – účelovo vyčlenené finančné prostriedky na roky 2012 – 2016 v rozpočte sekcie regionálneho školstva,
- krajské školské úrady, priamo riadené organizácie ministerstva a Štátna školská inšpekcia (ŠŠI) – účelovo vyčlenené finančné prostriedky na roky 2012 – 2016 v rozpočte príslušného krajského školského úradu a príslušnej priamo riadenej organizácie a ŠŠI,
- Metodicko-pedagogické centrum – z finančných prostriedkov EÚ v rámci realizovaných národných projektov.

Poznámka: Predložený projekt predpokladá aktualizáciu a inováciu jeho obsahu v závislosti od aktuálnych potrieb a podmienok a aj prípadných zmien v organizácii miestnej štátnej správy v školstve.

PRÍLOHA 2

Príklady najlepšej praxe

(spracované z podkladov krajských školských úradov)

Prehľad poskytuje základné informácie o realizovaných aktivitách a udalostiach, ktoré sa uskutočnili pod vedením najlepších učiteľov. Tento prehľad neposkytuje hodnotenie dopadov uvedených podujatí, ako ani spokojnosti účastníkov.

- *Metodický deň z dejepisu*, otvorená hodina s využitím interaktívnej tabule – PhDr. Pavel Dvořák, ZŠ Sekule.
- *Metodický deň z anglického jazyka*, otvorená hodina z ANJ pre neplnoorganizované ZŠ – Mgr. Ivana Bucalová, ZŠ s MŠ Osuské.
- *Metodický deň z chémie pre učiteľov základných škôl*, tvorivá dielňa – Mgr. Eva Chrenková, Ing. Emil Adamkovič a PaedDr. Ivan Hnát, ZŠ, Bernolákova 5, Holíč.
- *Metodický deň z matematiky*, otvorená hodina s využitím interaktívnej tabule – Mgr. Jana Wallnerová, ZŠ s MŠ Lakšárska Nová Ves.
- *Štátny vzdelávací program a UO z matematiky* – PaedDr. Jozef Kuzma, ŠPÚ Bratislava.
- *Testovanie 9* – PhDr. Romana Kanovská, NÚCEM Bratislava.
- *Hodnotenie jazykových kompetencií v anglickom jazyku*, tvorivá dielňa – doc. PhDr. Jana Bérešová, PhD., FZaSP TU Trnava.
- *Metodický deň z biológie*, otvorená hodina s využitím interaktívnej tabule pre učiteľov základných škôl – Ing. Andrea Trojková; *Príprava žiakov na BIO*, tvorivá dielňa – Mgr. Elena Kulichová a Mgr. Lýdia Vachová, ZŠ, Sadová 620, Senica.
- *Konferencia daltonských škôl SR a ČR* – ZŠ, Sadová 620, Senica.
- *Metodický deň z chémie pre učiteľov stredných škôl*, zameraný na prípravu žiakov na Chemickú olympiádu – doc. Ing. Mária Linkešová, CSc., doc. Ing. Ján Reguli, CSc., doc. RNDr. Ján Halgaš, CSc., PdF TU Trnava.
- *Metodický deň z biológie pre učiteľov základných a stredných škôl*, zameraný na prípravu žiakov na Biologickú olympiádu – RNDr. Alžbeta Hornáčková, PhD., doc. PaedDr. Pavol Prokop, PhD., PdF TU Trnava; RNDr. Mária Zaliberová, CSc., PrF UK Bratislava.
- *Metodický deň pre učiteľov informatiky zo stredných škôl*, zameraný na prípravu žiakov na Olympiádu v informatike – doc. RNDr. Mária Lucká, CSc., PdF UK Trnava.
- *Metodické semináre pre učiteľov telesnej výchovy*, zamerané na prácu so školským športovým portálom (semináre sa uskutočnili v každom okrese).
- *Kroky dramatickej výchovy k utváraniu elementárnej gramotnosti*, workshop, ktorý zorganizovala dňa 9. 11. 2011 Katedra pedagogiky PF UKF v Nitre v spolupráci s Krajským školským úradom v Nitre a Materskou školou, Zvolenská 23, Nitra. Odbornou garantkou podujatia bola prof. PhDr. Viera Kurincová, CSc., z Katedry pedagogiky PF UKF v Nitre. Workshop je súčasťou riešeného projektu MŠVVaŠ VEGA 1/0184/11 *Diverzita školskej populácie ako objekt pedagogickej vedy a východisko inovácií v súčasnej škole*.
- *Krajský metodický deň v Základnej škole, Hradná 22, Nové Zámky* – pedagógovia na ňom prezentovali rôzne spôsoby a metódy výučby cudzích jazykov pre učiteľov Nitrianskeho kraja od prvého po siedmy ročník. V spolupráci so Štátnym pedagogickým ústavom, s Pedagogickou fakultou Univerzity Konštantína Filozofa v Nitre sa pedagógovia z tunajšej školy snažia i pomocou metódy CLIL vyučovať cudzie jazyky pre život. Teda nie encyklopedické vedomosti, ale také, ktoré sú využiteľné v každodennej bežnej existencii nášho bytia. Výsledok pôsobenia pedagógov sa prejavil aj v tom, že žiaci hrajú divadlo, spievajú, recitujú nielen v rodnom jazyku, ale aj v angličtine, ruštine, nemčine. Šiestaci sa nezľakli divadelných dosiek a výsledkom boli pochvaly a pekné ocenenia na dramatickom festivale v anglickom jazyku v Nitre. Siedmačky v tomto školskom roku získali 1. miesto v celoslovenskej súťaži Jazykový kvet – kategória dráma, angličtina.
- V okrese Topoľčany bol založený Klub moderných učiteľov okresu Topoľčany (KMU OTO). Členmi klubu sú učitelia ZŠ, ktorí aplikujú inovatívne metódy do vyučovacieho procesu, t. j. zameriavajú sa na inovatívne spôsoby a metódy vyučovania a práce s deťmi. Na základe skúseností z praxe dňa 27. 4. 2012 v Základnej škole, Gogoľova 2143/7, Topoľčany zorganizovali 1. regionálnu konferenciu Učíme pre život pod názvom *Škola po novom – miesto, kde sa cítime dobre*. Členovia klubu prezentovali na workshopoch a burze nápadov inovatívne spôsoby a metódy vyučovania a práce s deťmi.
- *Výchova a vzdelávanie žiakov s viacnásobným postihnutím, vzdelávanie žiakov s ťažkým mentálnym postihnutím*, seminár, ktorého lektorkami boli Mgr. Karin Gažiová, Mgr. Stanislava Papánková, PaedDr. Anna Vozárová, učiteľky Odborného učilišťa pre žiakov s telesným postihnutím Nová Baňa, Špeciálnej ZŠ pre žiakov s telesným postihnutím Nová Baňa a Centrum špeciálnopedagogického poradenstva Nová Baňa.
- *Osobitosti a praktické skúsenosti s edukáciou detí a žiakov s autizmom*, seminár, ktorého lektorkami boli Mgr. Erika Podhorcová, Mgr. Zdenka Cirjaková zo Špeciálnej MŠ Banská Bystrica a Mgr. Iveta Raniaková zo Súkromnej ZŠ pre žiakov s autizmom Zvolen.
- V rokoch 2011, 2012 v Nitrianskom kraji pracovali multiplikátori, t. j. školitelia na vzdelávanie učiteľov základných a stredných škôl v súvislosti s tvorbou školských vzdelávacích programov. Základným kritériom ich výberu bola odbornosť a dosiahnuté výsledky v pedagogickej praxi. Celkovo bolo vybraných a preškolených 21 multiplikátorov, z toho 3 pre gymnáziá, 6 pre základné školy a 12 multiplikátori pre SOŠ.
- Odbor školstva Košického samosprávneho kraja zorganizoval medzinárodnú konferenciu *Vzdelávanie – stabilný pilier vedomostnej spoločnosti,* ktorej cieľom bolo zhodnotiť štvorročné obdobie uplatňovania *Koncepcie rozvoja odborného vzdelávania na stredných školách*, prínos desiatich centier odborného vzdelávania a naštartovať proces profilácie študentov gymnázií. Uskutočnila sa 25. apríla 2012 v aule Strednej odbornej školy na Ostrovského ul. v Košiciach. Konferencia prezentovala rešpektovanie požiadaviek trhu práce, príklady zahraničných SOŠ a vyššiu kvalitu vzdelávania a vykonávania praktického vyučovania v centrách odborného vzdelávania.
- Gymnázium M. R. Štefánika v Košiciach zvyšuje odbornosť a rozvíja kľúčové kompetencie pedagógov školy zahraničnými stážami na lýceách CIEP vo Francúzsku. Umožňuje žiakom absolvovať atraktívnu a intenzívnu formu štúdia – zahraničné výmenné pobyty v partnerských školách vo Francúzsku (Reims, Metz, Châlons-sur-Marne, Granville, Nice, Rochefort), v Belgicku na družobnej škole v Theux a v Maďarsku

v Miškovci, a tiež aktívne zvládnutie francúzskeho jazyka a ďalších kľúčových kompetencií.

- Gymnázium, Park mládeže 5, Košice organizuje výmenné pobyty študentov s partnerskou strednou odbornou školou v Leone v Španielsku a jazykovo-študijné pobyty v britskom Manchesteri. Je zapojené do projektu Comenius – medzinárodné stretnutia študentov v Portugalsku, Chorvátsku, Turecku a Bulharsku.
- Stredná odborná škola železničná, Palackého 14, Košice pripravuje výmenné pobyty v rámci programu Leonardo da Vinci - Mobilita so Strednou školou v Českých Veleniciach.
- Spojená škola, Opatovská cesta 97, Košice udržiava dlhoročnú spoluprácu v rámci programu Comenius - Bilaterálne školské partnerstvá so špeciálnou školou LVR-Schule Rösrath. Vzájomné stretnutia pedagógov a žiakov sú obojstranne prospešné. Pedagógovia si vymieňajú navzájom skúsenosti a príklady dobrej praxe uplatňujú vo svojej pedagogickej činnosti. Pekným príkladom spolupráce je spoločné vydávanie medzinárodného kalendára, v ktorom sú uverejňované práce slovenských a nemeckých detí so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.
- Spojená škola internátna, Školská 12, Michalovce spolupracuje v rámci projektu Comenius so špeciálnou školou v Poľsku; Spojená škola v Moldave nad Bodvou udržiava spoluprácu so školou v Maďarsku.
- Spojená škola internátna, Nám. Štefana Kluberta 1, Levoča – PaedDr. Helena Jakubovičová, dlhoročná učiteľka školy, je autorkou 4 publikácií, ktoré majú odporúčacie doložky MŠVVaŠ SR (boli vydané už roku 2011): *Metodika výcviku čítania a písania bodového písma*, *Pracovné listy pre deti*, *Pracovné listy pre učiteľov*, *Metodická príručka k šlabikáru pre 1. ročník ZŠ pre nevidiacich*. Škola uskutočnila odborný seminár pre špeciálne školy a poradenské zariadenia v Prešovskom kraji na tému *Moderné vzdelávanie zrakovo postihnutých*, ktorý sa realizoval s medzinárodnou účasťou. Dlhoročné skúsenosti okrem zahraničných hostí prezentovali aj zamestnanci školy PaedDr. Šarlota Múdra a Mgr. Štefan Dredan.
- Spojená škola internátna, M. R. Štefánika 140, Vranov nad Topľou – metodický deň pre špeciálnych pedagógov špeciálnych škôl v kraji *Uplatnenie tvorivej dramatiky vo vyučovacom procese*. Spracovanie metodickej príručky dramatickej výchovy pre špeciálne školy. Metodická príručka *Stop – pozor – voľno* na vyučovanie dopravnej výchovy. Spracovanie 12 pracovných zošitov pre 1. – 5. ročník. Spracovanie videonahrávok, ktoré budú slúžiť ako metodický materiál na vyučovanie. Spracovanie 50 príprav na vyučovanie predmetov vecné učivo a ILS.
- Špeciálna základná škola, Zimná 21, Spišská Belá – Modelujeme, hráme sa a tvoríme (metodický materiál *Príbehy s hlinou*), S anjelmi nám narástli krídla (metodický materiál *Tvorba plastiky*), čarovanie s obrúskami (metodický materiál *Decoupage – obrúsková technika*), tkanie na tkáčskom stroji (metodický materiál *Tkanie*), splývavé čítanie (metodický materiál *Splývavé čítanie* obsahujúci metodický postup pri vyvodení hlásky a písmena a zásady nácviku plynulého čítania), spracovanie učebného materiálu na čítanie pre 6. ročník (texty, pracovný zošit) a *Svet práce*. Publikačná činnosť v regionálnej tlači – prezentovanie realizovaných projektov a mimoškolských aktivít.
- Odborné učilište internátne, Masarykova 20D, Prešov – spracovanie 21 učebných textov na vyučovanie odborných predmetov, spracovanie príručiek *Hygiena osobná a hygiena v domácnosti*, *Výchova k rodičovstvu*, *Zdravý spôsob života*, *Výchova dieťaťa, jeho vzdelávanie a uplatnenie v živote*, *Nie sme zlí! – školská ročenka*. Spracovanie prezentačného videa, brožúr, reklamných výrobkov žiakov – využívané na prezentáciu školy a jej najlepších výsledkov.
- Odborné učilište internátne Snina – spracovanie učebných textov na odborné predmety – *Výživa* (pre 3. ročník odboru cukrárska výroba), *Stroje a zariadenia* (pre 3. ročník odboru stavebná výroba), *Materiály a suroviny* a *Kreslenie* (pre prípravný ročník), *Stavebná technológia* (pre 1., 2. a 3. ročník odboru stavebná výroba), *Slovenský jazyk a literatúra* (pre 3. ročník).
- Spojená škola, Partizánska 52, Svidník – realizácia medzinárodného turnaja žiakov špeciálnych škôl vo futbale spojeného s výmenou skúseností pedagógov pri organizovaní záujmovej činnosti; propagované v regionálnej tlači.
- Základná škola s materskou školou pri zdravotníckom zariadení Dolný Smokovec, Vysoké Tatry – realizácia metodického dňa pre pedagogických zamestnancov škôl pri zdravotníckych zariadeniach s cieľom výmeny skúseností v rámci Slovenska *Kolobežka ako netradičná forma realizácie environmentálnej výchovy a zdravotnej telesnej výchovy*; propagované v regionálnej tlači.
- Základná škola, Za vodou 14, Stará Ľubovňa – realizovanie workshopov pre základné a stredné školy a verejnosť, prezentácia vyučovacích hodín, vytvorenie modelov vyučovacích hodín s využitím IKT pre jednotlivé predmety (využívajú pedagógovia školy).
- Materské školy okresu Kežmarok – zasadnutie metodického združenia pre pedagógov materských škôl okresu, spracovaný metodický list, ktorý je k dispozícii všetkým materským školám v okrese.
- Základné školy okresu Stropkov – koordinácia a realizácia zasadnutí metodických združení a predmetových komisií, na ktorých sú prezentované najlepšie skúsenosti pedagógov z oblasti výchovno-vzdelávacieho procesu, mimoškolských aktivít (exkurzie, vynášanie Moreny, pasovanie prvákov, športové súťaže, tvorivé dielne pre žiakov, učiteľov a rodičov).
- Základná škola, Československej armády 22, Prešov – Mgr. Viktória Janeková, učiteľka školy, uverejňuje v časopise Naša škola súbor článkov na tému *Využitie aktivizujúcich metód na hodine hudobnej výchovy na I. stupni*. Je to metodická pomôcka pre učiteľov I. stupňa ZŠ. Mgr. Jana Hirková vypracovala na interaktívnej tabuli programy pre žiakov 2. ročníka z predmetov matematika, slovenský jazyk, hudobná výchova, výtvarná výchova, prvouka. Svoje programy prezentovala pred učiteľmi mesta Prešova. Učiteľky Mgr. Michaela Ilavská a Mgr. Dana Richterová prezentovali nové vyučovacie postupy a prácu na interaktívnej tabuli na hodinách anglického jazyka pred frekventantmi kontinuálneho vzdelávania na regionálnom pracovisku MPC v Prešove.
- Spojená škola internátna, Masarykova 20C, Prešov – pri príležitosti 50. výročia vzniku špeciálnej základnej školy bol zorganizovaný odborný seminár, na ktorom boli prezentované aj odborné príspevky učiteľov tejto školy. Boli prezentované najlepšie skúsenosti pedagógov a odborných zamestnancov. Príspevky boli vydané knižne formou zborníka *Praktické skúsenosti s aplikáciou nových metód a postupov v edukácii žiakov s mentálnym postihnutím* (ISBN 978-80-89535-09-5).

PRÍLOHA 3

Príklady najlepšej praxe škôl z pohľadu Štátnej školskej inšpekcie

Základné školy

1. ZŠ, Námestie sv. Ignáca 31, Leopoldov

Systémové riadenie školy dlhodobo smeruje k zvyšovaniu úrovne výchovy a vzdelávania žiakov školy, ktorí dosahujú v rôznych druhoch testovania, ako aj v predmetových olympiádach veľmi dobré výsledky.

Tímová práca – spolupráca pedagógov, školského psychológa a vedenia školy – prináša jednotnosť v presadzovaní zámerov školy, ako aj jednotný postup pri riešení rôznych problémov. Výborná práca so začlenenými žiakmi.

Do rozvoja škola zapája všetkých zúčastnených :

- žiakov – žiacky parlament (členovia z každej triedy), lepšia informovanosť a participácia na činnosti školy, aktívna spolupráca, s rešpektovaním názorov žiakov, podnetov, a následná realizácia,
- rodičov – aktívna neformálna práca rodičovskej rady, rodičov-bývalých žiakov školy,
- bývalých absolventov školy – pomoc pri organizácii rôznych aktivít, úprava interiéru a exteriéru školy a pod.,
- inštitúcie (Centrum pedagogicko-psychologického poradenstva a prípravy v Hlohovci, Krajské riaditeľstvo Policajného zboru v Trnave, Slovenský červený kríž v Trnave, atď.).

Odborný a osobnostný rozvoj pedagógov – vzdelávanie v škole prostredníctvom prednášok a práce metodických orgánov školy (otvorené hodiny), samoštúdium.

2. ZŠ s MŠ, Žarnovická 1078/13, Turčianske Teplice

Od školského roku 1995/1996 realizuje alternatívnu edukačnú koncepciu v primárnom vzdelávaní – *Integrované tematické vyučovanie (ITV)*. Škola sa vyznačovala integráciou obsahu učiva predmetov slovenský jazyk a literatúra, matematika a prírodoveda, realizovaných formou *blokového vyučovania*.

3. ZŠ, Pri Podlužianke 6, Levice

Škola sa niekoľko rokov **zapája do rôznych projektov** (Comenius – *Virtuálne múzeum v našom meste*, eTwinning, Tvorivá škola, Multimediálna čítanka, Ekologický školský audit).

Dosahuje popredné umiestnenia v súťažiach a olympiádach v rámci celoštátnych a krajských kôl (Kukučínova literárna Revúca, Literárny Lučenec, Svätoplukovo kráľovstvo ožíva, Geografická, Biologická, Fyzikálna, Technická olympiáda, Olympiáda v anglickom jazyku, Supertrieda, Expert geniality show, i-Bobor, športové súťaže – florbal, pouličný hokej, volejbal, ľahká atletika).

Zapojila sa do projektu Tvorivá škola s cieľom tvorby a implementácie školského vzdelávacieho programu s dôrazom na podporu vzdelávania a príprav nových učebných materiálov využiteľných v edukačnom procese. V rámci tohto projektu zaviedli v škole pred dvoma rokmi v nižšom strednom vzdelaní dva vlastné predmety – **regionálna výchova** a **anglický jazyk v prírodných vedách**, v ktorých výučbe realizovali pilotné overovanie vlastných inovatívnych didaktických materiálov pre žiakov i pedagógov, blokové vyučovanie a ročníkové práce.

Na vyučovanie oboch predmetov zostavili učebnice – *English in Science* (autorka Mgr. Lucia Strelková) a *Regionálna výchova* (autorky RNDr. Eva Karasová, Mgr. Hedviga Burínová, Mgr. Beáta Zemanová, Mgr. Katarína Slušná, Mgr. Gabriela Štefanková, Mgr. Andrea Meňušová, Mgr. Milada Menyhárová, Mgr. Miroslava Bernátová), ktoré spolu s učebnými textami, pracovnými listami a multimediálnymi prezentáciami využívali vo výchovno-vzdelávacom procese. Predmet anglický jazyk v prírodných vedách vychádza z využívania metódy CLIL, poskytuje žiakom možnosť osvojovania si základných vedomostí z oblasti prírodných vied (biológia, geografia, fyzika, chémia) v anglickom jazyku, s podporou uplatňovania medzipredmetových vzťahov a neustáleho upevňovania vedomostí žiakov z uvedených predmetov. Učebnica regionálnej výchovy je zameraná na spoznávanie regiónov Slovenska z hľadiska historického, kultúrneho, prírodného, s väčším dôrazom na najbližší región – Nitriansky kraj, Levický okres a Tekov. Učebnice sú doplnené tvorivými úlohami rozvíjajúcimi vyššie psychické procesy žiakov. Škola v minulom školskom roku organizovala prezentáciu oboch učebníc s ukážkami ich využitia na hodinách regionálnej výchovy, anglického jazyka v prírodných vedách, ale aj bežných hodinách anglického jazyka. Pozvanie na túto veľmi zaujímavú aktivitu dostalo aj Školské inšpekčné centrum ŠŠI Nitra, ktorého dve školské inšpektorky mali možnosť priamo vidieť úspechy jednej z levických škôl v podobe premeny tradičnej školy na modernú.

4. ZŠ, Ružiná

Štátna škola, neplnoorganizovaná, s vyučovacím jazykom slovenským. Školu navštevovalo 28 žiakov v dvoch triedach, evidovala 7 žiakov so zdravotným znevýhodnením, pričom však **väčšina žiakov školy pochádzala z rodín v hmotnej núdzi**.

Škola intenzívne spolupracuje s rómskym vzdelávacím, informačným, poradenským a dokumentačným centrom ROCEPO v Prešove, ktorého publikácie využívala na skvalitnenie výchovno-vzdelávacieho procese. Škola mala kvalitne spracovaný prezentačný materiál – počítačovú prezentáciu na informovanie rodičov a verejnosti o svojej práci.

Škola bola zapojená do projektu Školy pre budúcnosť 2011/2012, ktorý podporuje Nadácia Orange, cez projekty Infovek a Modernizácia vzdelávacieho procesu na základných školách získala šesť počítačov a multimediálnu učebňu. Vzhľadom na **vysoký počet žiakov z rodín v hmotnej núdzi aj so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami** sa zapojila do grantových programov E-vzdelávanie postihnutých žiakov a detí zo sociálne znevýhodneného prostredia a ING Šanca pre deti, z ktorých získala finančné prostriedky na zakúpenie moderných učebných pomôcok (napríklad interaktívnej tabule, notebooku, LCD televízora, výučbových softvérov, pojmových máp, detskej literatúry, skladačiek, hlavolamov, materiálu na zriadenie relaxačných kútikov). Ich využívaním sa zlepšili podmienky na skvalitnenie výchovno-vzdelávacej činnosti. Zapojením do projektu Tenis do školy sa podarilo škole získať materiálne vybavenie na výučbu základov tenisu, ktorý je zakomponovaný do predmetu telesná výchova a realizuje sa aj v rámci krúžkovej činnosti.

Pri rozvíjaní kladného vzťahu ku knihám žiaci na vyučovaní informatickej výchovy a iných predmetov pracovali s virtuálnou knižnicou.

5. ZŠ, Nábrežie Rimavy, Hnúšťa

MŠVVaŠ SR udelilo odporúčaciu doložku pre materiálny didaktický prostriedok – pracovný zošit a pracovná učebnica *Matematika 1 pre prvý stupeň ZŠ* (1., 2., 3. roč. – súbor učebníc) a *Čísielko – nácvik písania číslic v 1. ročníku základnej školy* (pracovný zošit) – od autorov **Mgr. Miroslava Belica** a **Mgr. Janky Striežovskej** (učiteľov školy) a zaradilo ich do zoznamu odporúčaných materiálnych didaktických prostriedkov pre základné školy. Ostatné ponuky týchto autorov a viacej o nich nájdete na stránke www.aitec.sk, kde sú knihy v ponuke s podrobným popisom a odporúčanými materiálmi.

6. ZŠ Ivana Branislava Zocha Revúca

Žiaci boli **výrazne** a **iniciatívne** zapájaní do školských a mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich jej výchovno-vzdelávaciu činnosť:

- **Medzinárodný projekt Comenius** – škola je koordinátorom projektu, ktorý je zameraný na prírodné vedy, a v ktorom je ďalších 6 škôl z EÚ. Cieľom je zviditeľniť prírodné vedy, ich vzdelávanie a výučbu vo vlastných školských komunitách (pre žiakov, učiteľov a rodičov) tým, že sa žiakom robia prístupnejšími a zábavnejšími. Projekt sa snaží zdôrazniť význam prírodných vied v každodennom živote a poskytovať deťom zručnosti, vedomosti a nadšenie pozerať sa na prírodné vedy ako budúcu cestu do sveta práce.
- **Medzinárodný projekt Zelená škola** – usiluje o zmeny vedúce k zdravšej, „zelenšej" a aktívnejšej škole.
- **Zdravá škola** – vytváranie zdravého školského prostredia a výchova detí k zdravým životným návykom a zdravie podporujúcemu správaniu.

Vlastné projekty školy:

- **Projekt emocionálnej a prosociálnej výchovy žiaka** (od školského roku 2001/2002), ktorého súčasťou je ocenenie **Osobnosť školy**. Projekt je zameraný na hľadanie správnej hodnotovej orientácie, vzťahu k sebe, k ľuďom, k prírode, na zručnosť efektívne komunikovať, žiť s inými ľuďmi, spolupracovať a pomáhať im, spolucítiť.
  Dosiahnuté výsledky:
  - znižuje sa počet žiakov s negatívnymi výchovnými opatreniami, ktoré navrhuje pedagogická rada,
  - zvyšuje sa počet žiakov s kladnými výchovnými opatreniami, ktoré navrhuje pedagogická rada,
  - posilňuje sa výchova s cieľom rozvíjania osobnosti schopnej produkovať dobro, krásu a múdrosť.
- **Projekt dramatickej výchovy**, ktorého cieľom je:
  - prepojiť dramatické aktivity s učebným obsahom jednotlivých vyučovacích predmetov,
  - dramatickú hru – ako hlavný prostriedok dramatickej výchovy – využiť ako nástroj vnútornej transformácie školy a jej prezentácie v meste.

  Dosiahnuté výsledky:
  - učitelia urobili výber učiva, v ktorom používajú prostriedky dramatickej výchovy,
  - zriadila sa knižnica dramatickej výchovy,
  - uskutočnilo sa vzdelávanie učiteľov s cieľom využívania dramatických prvkov vo vyučovacom procese,
  - každoročne sa uskutočňuje prehliadka detských školských divadelných súborov **Detská divadelná hra**,
  - vyhlasuje sa **Cena Ivana Branislava Zocha** za najlepší herecký výkon.

Žiacka rada v školskom roku 2007/2008 schválila **projekt** a štatút na udeľovanie ocenenia **Rytier školy** so zámerom pozitívne ovplyvňovať hodnotovú orientáciu, postoje a správanie žiakov. Na konci školského roka žiacka rada udeľuje žiakom ocenenie za riešenie situácie, na ktorú bola potrebná odvaha.
Škola dlhodobo organizuje **Atletickú olympiádu žiakov revúckych základných škôl** o putovný pohár primátorky mesta.
Iné projekty: Zimné večery s knihou (hlasné čítanie rodičov a detí), Rýchle šípy internetu (súťaže v zručnosti internetového vyhľadávania), **Knižní detektívi** (podpora čitateľskej gramotnosti medzi ľuďmi mesta).

7. ZŠ, Školská 482, Hliník nad Hronom

Výborne prepracovaný systém autoevalvácie.

Vzdelávanie učiteľov – Moderná technika vo vyučovacom procese; Tvorba projektov; Batic I. a II.
Inštitucionálna spolupráca so školami v Českej republike (ZŠ Velké Němčice) a Poľskej republike (Škoła Podstawowa Podwilk).

8. ZŠ, Sládkovičova 487, Gemerská Poloma

Rozvíjanie národného povedomia žiakov poznávaním zvykov a obyčají svojej obce a regiónu.
Zaujímavou a hodnou zverejnenia je práca **PhDr. Vladimíra Vnenčáka**, učiteľa novozaradeného predmetu regionálna výchova a vedúceho Regionálnohistorického krúžku, ktorý podporuje tradície a rozvíja vzťah žiakov k regionálnej histórii.
Výchovno-vzdelávacie zámery predmetu zohľadňujú regionálne podmienky i tradície školy. Zavedením nového predmetu regionálna výchova škola intenzívne rozvíja vzťah žiakov k histórii a národopisu, folklóru a regiónu Gemera. Vytvorila multikultúrne prostredie s cieľom, aby každý žiak zažil úspech, bez ohľadu na rozdielne sociálne či rodinné prostredie.
Zo školských a z mimoškolských aktivít významne ovplyvňujúcich výchovno-vzdelávaciu činnosť školy hodno spomenúť činnosť záujmových útvarov s esteticko-kultúrnym i spoločenskovedným zameraním. Rómsky súbor pravidelne reprezentuje školu na regionálnom rómskom festivale v Brzotíne. Medzi tradičné spoločensko-kultúrne podujatie školy patrí recitátorská prehliadka Kellnerova Poloma – súťaž na pamiatku polomského rodáka Petra Kellnera-Záboja Hostinského. Tradície školy a regionálnu históriu dokumentuje množstvo funkčných nástenných panelov vo vnútorných priestoroch školy.

9. ZŠ s MŠ, Školská 16, Markušovce

Školský vzdelávací program (ŠkVP) prihliada na špecifické podmienky školy, ktorú navštevuje viac ako 70 % žiakov z marginalizovaných rómskych komunít (MRK). V rámci projektu *Poznanie, zručnosť, individualita* škola vytvorila námet rozvojového programu a žiakom v rómskych triedach prispôsobila učebný plán a učebné osnovy tak, aby výchova a vzdelávanie v kontinuite reflektovali ich potreby a schopnosti. Do ŠkVP boli zaradené voliteľné predmety *domov a práca, detský svet v umení, tvorivá dramatika, poznaj a chráň, bio-enviro a loptové hry*.
Na realizáciu ďalšieho projektu *V škole ako doma* s cieľom organizovať celodenné vzdelávanie a výchovu žiakov z MRK prostredníctvom činností podporujúcich rozvoj praktických zručností a kreativity boli vytvorené dielenské učebne a kompletne vybavená cvičná kuchynka

Stredné školy

1. Súkromné gymnázium, Hodská 10, Galanta

Škola pravidelne organizuje tematické workshopy zamerané na spoločensky významné a zároveň často aj kontroverzné témy. Workshopy pripravujú žiaci, žiaci ich moderujú, sú aj diskutérmi a okrem nich sú určené aj verejnosti. Uvedená aktivita sa dlhodobo pripravuje a formuje želaným spôsobom poznávacie kompetencie, sociálne a občianske postoje, schopnosť prezentovať pripravené témy, viesť dialóg a argumentovať svoje názory.

2. Stredná odborná škola technická, Kukučínova 23, Košice

Mimoriadne výrazným pozitívom školy je realizovaný zámer zabezpečiť odborné vzdelávanie **pre žiakov s neukončeným základným vzdelaním zo sociálne znevýhodneného prostredia** (119 žiakov väčšinou rómskeho pôvodu). Týmto žiakom je umožnené vzdelávať sa priamo v mieste bydliska v troch elokovaných pracoviskách (Kecerovce, Veľká Ida, Košice-Luník IX), v ktorých praktické vyučovanie (štyri dni v týždni) a teoretické vyučovanie (jeden deň v týždni) zabezpečujú kvalifikovaní pedagogickí zamestnanci školy.
Škola vytvára prostredníctvom ŠkVP, materiálno-technického vybavenia a priestorových podmienok nadštandardné podmienky na vzdelávanie žiakov v tradičných 3-ročných a 2-ročných učebných odboroch.
Na skvalitnenie odborného vzdelávania a prípravy žiakov v spolupráci so zamestnávateľmi bolo zriadené **centrum odborného vzdelávania pre stavebníctvo**. Materiálno-technické a personálne zabezpečenie vyučovania vrátane vysokej úrovne spolupráce so zamestnávateľmi zodpovedá súčasným požiadavkám trhu práce. Škola poskytuje motivujúce prostredie pre žiakov, učiteľov i majstrov odbornej výchovy. Chodby budovy školy, spoločné priestory i triedy sú nadštandardne esteticky upravené. Na pracoviskách odborného výcviku je výrazne udržiavaná čistota a poriadok. Aj z týchto dôvodov bol v poslednom období zaznamenaný nárast záujmu žiakov o štúdium na škole.
V procese výchovy a vzdelávania pedagógovia rešpektujú individuálne potreby žiakov, riešia ich problémy s učením, dochádzkou a vedú ich k zdravému rozvoju osobnosti. Vďaka intenzívnej starostlivosti sa zvýšil záujem žiakov o vzdelávanie, zlepšila sa ich dochádzka na vyučovanie a postupne i záujem rodičov o spoluprácu so školou.
V školskom roku 2011/2012 odovzdali prvých 32 vysvedčení o záverečnej skúške a výučné listy v Kecerovciach absolventom učebného odborov výroba konfekcie a stavebná výroba. Dievčatá ovládali výrobu konfekcie, vedeli pripraviť strihy i ušiť odevy, mnohé z nich si prišli prevziať vysvedčenie vo vlastnoručne ušitých šatách. Chlapci ovládali príslušné stavebné technológie, vedeli murovať, vakovať, klásť dlažby a obklady. Podľa vyjadrenia vedenia školy a starostu obce absolventi školy v rámci vzdelávania získali mnoho ďalších pozitívnych návykov podporujúcich ich začlenenie sa do spoločnosti.

Škola pre žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami

Spojená škola internátna, Svrčia 6, Bratislava

Učebné texty pre nevidiacich žiakov si učitelia pripravujú svojpomocne, pretože učebnice s Braillovým písmom neboli vydané už niekoľko rokov. Učebné texty sú aktuálne, akceptujú učebné osnovy jednotlivých predmetov.

Učitelia – základné školy

1. PaedDr. Alžbeta Hirková – ZŠ, Štvrť SNP 1415/19, Galanta

Aktívne sa venuje rozvoju čítania s porozumením, formou otvorených hodín poskytuje svoje skúsenosti kolegyniam.
Zapája sa do projektu *Čítam, čítaš, čítame*, do ktorého pripravila texty na čítanie a súbor úloh rozvíjajúcich čitateľské kompetencie.
Vypracovala pracovné listy (PL) na jednotlivé predmety, rôzne kontrolné práce a didaktické testy; pravidelne ich umiestňuje na portál www.zborovna.sk.
Publikačná činnosť:

- *Číslicovo – pracovný zošit pre 1. roč. ZŠ,*
- *Čitateľ v druhom ročníku – PL k učebnici čítania pre 2. ročník ZŠ,*
- *Čitateľ v druhom ročníku – metodická príručka k učebnici čítania a pracovným listom k učebnici čítania pre 2. ročník ZŠ,*
- *Nástenné obrazy číslic pre 1. roč. ZŠ.*

2. Mgr. Ľubica Šimonová, ZŠ, Ul. Jána Botta 22, Trnava

Je zapojená do vzdelávania Fibonacci (podpora prírodovedného vzdelávania na I. stupni ZŠ).

3. Martin Homola, učiteľ chémie, ZŠ s MŠ Dr. M. Hodžu, Škarniclova 1, Bratislava

Svojím neformálnym prístupom k žiakom si získal ich záujem o predmet a vytvoril zaujímavé vyučovanie aj náročnejších tém, vybudoval moderné chemické laboratórium, nadchol žiakov pre predmet a účasť na súťažiach. Všetky jeho vyučovacie hodiny boli rôznorodé, osobité, na veľmi dobrej úrovni.

4. Mgr. Michaela Dvorská, ZŠ Andreja Kmeťa, Sládkovičova 823/24, Žarnovica

Na hodinách MAT a SJL v 3. ročníku bola mimoriadne dobre zvládnutá:

- štruktúra hodiny – efektívne a účelné skĺbenie v celom vyučovacom procese,
- motivácia, medzipredmetové vzťahy, skúsenosti žiakov, učenie pre život,
- využitie IKT – internet, CD program,
- práca s informáciami, grafmi,
- rozvoj kritického myslenia, vyjadrovania,
- individuálny prístup, akceptácia tempa, potrieb, schopností,
- atmosféra, využívanie pochvaly,
- podpora sebahodnotenia žiakov.

5. Mgr. Andrea Jenatová, Mgr. Miriam Libová, ZŠ, Školská 482, Hliník nad Hronom

Na hodinách SJL na II. stupni bola mimoriadne dobre zvládnutá:

- štruktúra hodiny – efektívne a účelné skĺbenie v celom vyučovacom procese,
- rozvoj nielen čitateľskej, ale aj funkčnej gramotnosti žiakov,
- rozvíjanie kritického myslenia,
- aplikačné činnosti v tíme i individuálne,
- zážitkové učenie, blokové vyučovanie,
- dobré čitateľské zručnosti žiakov ako výsledok vyučovania a učenia sa,
- rozvoj sebahodnotiacich zručností žiakov na základe stanovených kritérií.

6. PhDr. Vladimír Vnenčák, ZŠ, Sládkovičova 487, Gemerská Poloma

Rozvíjanie národného povedomia žiakov poznávaním zvykov a obyčají svojej obce a regiónu v rámci novozaradeného predmetu regionálna výchova a Regionálnohistorického krúžku, ktorý podporuje tradície a rozvíja vzťah žiakov k regionálnej histórii.

Učitelia – stredné školy

Mgr. Štefan Bojnák, Gymnázium A. Bernoláka Námestovo

Práca učiteľa Mgr. Štefan Bojnáka sa vyznačuje výnimočnosťou z pohľadu jeho učenia a učenia sa žiakov. Na hodinách občianskej náuky využíva multimediálne pracovné zošity a učebné texty, ktoré sám vypracoval, a digitálne učebnice, ktorých je autorom. Vypracoval 180 pracovných listov na občiansku náuku, na dejepis 86 učebných textov na tému *20. storočie – Svetové dejiny* a 56 učebných textov na tému *20. storočie – Slovenské dejiny*. Je autorom 87 digitálnych učebníc občianskej náuky a spoluautorom maturitných zadaní z občianskej náuky/náuky o spoločnosti. Získal rôzne ocenenia (1. miesto v súťaži Cena Slovak Telekom za *Multimediálny pracovný zošit a jeho využitie na hodinách filozofie*, 2. miesto v súťaži Cena Slovak Telekom za *Multimediálnu učebnicu občianskej náuky – pre 2. ročník gymnázia* a Cenu Vladímíra Jochmanna pro učitele Labyrint světa).

PRÍLOHA 4

Príklady najlepšej praxe

(spracované z podkladov Slovenskej akademickej asociácie pre medzinárodnú spoluprácu – SAAIC)

Európska značka pre jazyky a Európsky učiteľ jazykov roka

Slovenská akademická asociácia pre medzinárodnú spoluprácu - Národná agentúra Programu celoživotného vzdelávania (SAAIC) koordinuje na Slovensku od roku 2002 iniciatívu Európskej komisie na podporu jazykového vzdelávania s názvom Európska značka pre jazyky.

Cieľom iniciatívy **EURÓPSKA ZNAČKA PRE JAZYKY** je oceniť a zviditeľniť miestne alebo národné inovačné projekty vo vyučovaní cudzích jazykov a rozširovať ich na národnej a európskej úrovni ako príklady dobrej praxe. Do súťaže sa môžu zapojiť všetky vzdelávacie inštitúcie na všetkých stupňoch vzdelávania, miestne a regionálne orgány, zamestnávatelia, asociácie, atď., ktoré rozvíjajú, podporujú alebo realizujú nové prístupy, metódy a formy vo výučbe cudzích jazykov.

Od roku 2005 sa realizuje aj iniciatíva **EURÓPSKY UČITEĽ JAZYKOV ROKA**. Hlavným cieľom súťaže je oceniť jednotlivcov, ktorí dosiahli pozoruhodné výsledky a úspechy vo výučbe cudzích jazykov, rozširovať a využívať tieto výsledky a úspechy na miestnej, národnej a európskej úrovni ako zdroj inšpirácie a motivácie.

Súťaž sa organizuje na národnej úrovni každý rok. Nominácie hodnotia členovia národnej poroty, ktorá je zložená zo zástupcov Ministerstva školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky, prezidentov, resp. bývalých prezidentov asociácií cudzích jazykov na Slovensku, jazykových expertov, zástupcu British Council na Slovensku a jedna členka je v zmysle pravidiel súťaže zo zahraničia (koordinátorka iniciatívy v Českej republike).

Víťazné organizácie (jazykové projekty) a ocenení učitelia cudzích jazykov získajú certifikát podpísaný komisárkou Európskej komisie zodpovednou za vzdelávanie, kultúru, viacjazyčnosť a mládež (v súčasnosti je ňou Androulla Vassiliou) a národným ministrom školstva, vedy, výskumu a športu (v súčasnosti je ním Dušan Čaplovič). Certifikáty sa odovzdávajú víťazným organizáciám na slávnostnej ceremónii za účasti širokej verejnosti a médií. Víťazné organizácie môžu používať logo iniciatívy ako značku kvality v priestoroch školy a na dokumentácii týkajúcej sa oceneného projektu.

Doteraz bolo na Slovensku ocenených 23 inovačných jazykových projektov (2002 – jeden; 2003 – päť; 2004 – dva; 2005 – tri; 2006 – dva; 2007 – dva; 2008 – jeden; 2009 – jeden; 2010 – dva; 2011 – dva, 2012 – dva) a 36 učiteľov cudzích jazykov (2005 – sedem; 2006 – päť; 2007 – päť; 2008 – päť; 2009 – päť; 2010 – jeden; 2011 – štyria; 2012 – štyria). Ich mená sú uvedené na stránke SAAIC www.saic.sk/eu-label, ako aj na stránke Európskej komisie http://ec.europa.eu//languages/european-language-label/index_sk.htm. Databáza je dostupná v 11 jazykoch Európskej únie: španielskom, dánskom, nemeckom, francúzskom, gréckom, anglickom, talianskom, holandskom, portugalskom, fínskom a vo švédskom, od roku 2013 aj v ostatných oficiálnych jazykoch EÚ.

Opis projektu Cooler World

Medzinárodný projekt *Cooler World* bol realizovaný od 1. 8. 2010 do 31. 7. 2012 s finančnou podporou Programu celoživotného vzdelávania, podprogram Comenius - Školské partnerstvá. Do projektu bolo zapojených 8 škôl z piatich krajín (Fínsko, Taliansko, Slovensko, Nemecko, Francúzsko).

Hlavnými cieľmi projektu bolo podporovať aktívne ekologické občianstvo, zlepšiť vedomosti žiakov a učiteľov o udržateľnom rozvoji, vnášať európsku dimenziu do učebných plánov škôl a rozvíjať medzipredmetové vzťahy v učebných osnovách, skvalitniť vedomosti a zručnosti v oblasti informačných a komunikačných technológií a v používaní cudzích jazykov.

Počas projektu zapojené školy vytvorili on-line ekohru v anglickom jazyku, digitálny miniinfobalík v anglickom jazyku a 6-jazyčný minislovník (angličtina, fínčina, nemčina, francúzština, taliančina a slovenčina) na zlepšenie a integrovanie problematiky udržateľnosti do výučby a učenia sa v strednom odbornom vzdelávaní. Spoločná webová stránka projektu *Cooler World* bola vytvorená na zhromažďovanie a šírenie všetkých informácií o projekte a jeho výsledkoch. Každá škola si ako jeden z výstupov projektu vytvorila aj vlastné IT-centrum, v ktorom žiaci i učitelia jednotlivých škôl budú pripravovať rôzne medzinárodné školské projekty. Projekt *Cooler World* podporil vytvorenie trvalej medzinárodnej sociálnej siete medzi partnermi.

Významná časť účastníkov projektu (najmä žiakov) nebola nikdy v zahraničí. Projekt im dal príležitosť na spoluprácu s inými krajinami a ľuďmi, získať osobné skúsenosti z medzinárodnej spolupráce, rozvíjať svoje jazykové a kultúrne zručnosti a kompetencie, ako aj zvnútorňovať si význam európskeho občianstva. Projekt taktiež ukázal, že osobné kontakty a skúsenosti sú najlepším spôsobom, ako zvyšovať motiváciu a lepšie chápať význam získavania dobrých jazykových a komunikačných zručností.

Výstupy projektu vďaka šíreniu na internete sú a majú možnosť byť veľmi široko využiteľné. To, že sú v jazykoch, ktorými hovorí veľké množstvo svetovej populácie, ale aj v jazykoch partnera menšej európskej krajiny (Slovenska), podporuje aj myšlienku rovnocennosti všetkých jazykov. Projekt podporuje sebavedomie a hrdosť na vlastnú kultúru a svoj materinský jazyk, a to najmä tým, že ľudia zúčastňujúci sa projektu z iných krajín prejavili spontánny a úprimný záujem osvojiť si cudzie jazyky aspoň v základných frázach. To zároveň účastníkov naučilo väčšej tolerancii a hlbšiemu vzájomnému pochopeniu, ale aj odbúravalo predsudky z nepoznania.

Európska pridaná hodnota projektu *Cooler World* spočíva v tom, že prostredníctvom skúseností získaných počas projektu budú žiaci motivovaní a schopní pokračovať v ďalšom štúdiu a vytvárať si pracovné príležitosti v iných krajinách. Získali lepšie schopnosti a zručnosti na prácu na multikultúrnych trhoch práce.

Opis projektu Predmet anglická a americká literatúra ako prostriedok jazykového vzdelávania študentov

Predmet anglická a americká literatúra je zaradený do študijného programu bilingválneho odboru Gymnázia sv. Edity Steinovej v Košiciach. Vyučuje sa od školského roka 2011/2012 s časovou dotáciou 2 hodiny týždenne v prvom a druhom ročníku.

Hlavným cieľom predmetu je skvalitniť komunikačné schopnosti žiakov v cudzom – anglickom – jazyku. Prostriedkom na dosiahnutie tohto cieľa sú knihy anglických a amerických autorov, ktoré žiaci čítajú v anglickom jazyku, ukážky z filmov natočených podľa týchto kníh a schémy deja a vzťahov postáv z týchto diel, čo vedie k hlbšiemu pochopeniu kultúrnych a historických súvislostí. Žiaci si po prečítaní kníh a zrealizovaní schematických náčrtov deja a vzťahov postáv zlepšujú svoje komunikačné schopnosti, rozvíjajú kritické a tvorivé myslenie, ako aj schopnosť argumentácie a vyjadrenia svojho vlastného názoru.

Projekt reaguje na potreby súčasnej doby a súčasného školstva – je zameraný najmä na rozvoj receptívnych a produktívnych zručností, podporu čitateľskej gramotnosti žiaka, rozvíja ich vzťah ku kultúrnym hodnotám anglicky hovoriacich krajín, ako aj vlastné čitateľské zážitky a pozitívny vzťah k literatúre. Žiaci pracujú s originálnymi textami a s textami upravenými na ich úroveň angličtiny, učia sa novú slovnú zásobu. Učia sa prezentovať a vyjadrovať vlastné názory týkajúce sa literárnych diel. Rozvíjajú svoju zručnosť čítať, ako aj zručnosť písať, pretože píšu eseje na dané témy a recenzie na vybrané diela. Predmet motivuje žiakov do čítania kníh v angličtine, opäť objavujú lásku ku knihám a k literatúre.

Hlavným dôvodom na nomináciu **PhDr. Márie Marcelliovej** je jej dlhoročná osobná angažovanosť pri výučbe a propagácii francúzskeho jazyka, o ktorú sa snažila nielen formou rôznych projektov (projekty Comenius, družobné pobyty), ale aj svojou činnosťou v Slovenskej asociácii učiteľov francúzštiny, ktorú vykonávala vo svojom voľnom čase, dobrovoľne a bez nároku na akýkoľvek honorár. Francúzsky jazyk učí už 37 rokov. Bola členkou komisie pre Olympiádu vo francúzskom jazyku, komisie pre výber slovenských študentov na štúdium na gymnáziu v Bordeaux, ako aj komisie pri skúškach na DALF a DELF. Svoje nadšenie pre francúzsky jazyk vie preniesť aj na svojich študentov – na gymnáziu aj na vysokej škole, keďže pôsobila dlhé roky ako fakultná učiteľka na Pedagogickej a Filozofickej fakulte Univerzity Komenského. Keďže má záujem, aby štúdium francúzštiny dosahovalo kvalitné výsledky a bolo porovnateľné so štúdiom iných cudzích jazykov na Slovensku, spolupracovala so Štátnym pedagogickým ústavom pri zavádzaní nového modelu maturitnej skúšky a podieľala sa na jeho testovaní.

Ocenenie získala najmä za nadšenie pre cudzie jazyky a iné kultúry, dlhoročnú osobnú angažovanosť v jazykovom vzdelávaní, organizovanie netradičných jazykových aktivít, jazykové vzdelávanie tvorivým a inovačným spôsobom a jazykové vzdelávanie v neformálnom (mimoškolskom) vzdelávaní.

PaedDr. Miroslava Krnáčová je vysoko profesionálna, svoj vzťah k žiakom a učiteľskej profesii dokazuje denne svojím zodpovedným prístupom a vynikajúcimi výsledkami, je úžasne kreatívna, húževnatá, je to človek, ktorý nevie zastať, svojich kolegov posúva v ich činnostiach dopredu, vie poradiť, má skúsenosti zo zahraničia, každý pobyt mimo republiky zúročuje vo vyučovaní. Pracuje nielen s učebnicami, pripravuje si vlastné cvičenia, ale aj množstvo pomôcok, hier, pracuje s videonahrávkami a projektovým vyučovaním.

Ocenenie získala najmä za nadšenie pre cudzie jazyky a iné kultúry, osobnú angažovanosť v jazykovom vzdelávaní, organizovanie netradičných jazykových aktivít, jazykové vzdelávanie tvorivým a inovačným spôsobom a za tvorbu vhodného a zaujímavého prostredia na výučbu anglického jazyka na škole.

Certifikáty oceneným odovzdal osobne minister školstva, vedy, výskumu a športu Slovenskej republiky Dušan Čaplovič na slávnostnej ceremónii dňa 8. októbra 2012 v Bratislave.

Zoznam doteraz ocenených jazykových projektov a učiteľov cudzích jazykov na Slovensku možno nájsť na http://ec.europa.eu/education/language/label/index.cfm?CFID=366053&cftoken=3659b46-f457b1964-493564AD-9081-BF04-8B6C37D054615ECA&fuseaction=SearchAction&lang=EN (zatiaľ ešte nie v slovenskom jazyku).

Ilustračné foto Ján SÚKUP

Roku 2012 certifikát Európsky učiteľ jazykov roka získali:

Meno a priezvisko ocenenej osoby	Cieľový jazyk	Podávateľ nominácie
Mgr. Dušan Kazimír, PhD.	ruský, anglický, slovenský	Asociácia rusistov Slovenska, Sedmokráskova 1, Bratislava a Gymnázium, Komenského 13, Lipany
PhDr. Marta Drozdová	nemecký, anglický	Gymnázium arm. gen. L. Svobodu, Komenského 4, Humenné
PhDr. Mária Marcelliová	francúzsky	Slovenská asociácia učiteľov francúzštiny, Hodžova 1, Nitra a Spojená škola, Metodova 2, Bratislava
PaedDr. Miroslava Krnáčová	anglický	Základná škola Andreja Kmeťa, Ul. M. R. Štefánika 34, Levice

PhDr. Marta Drozdová pôsobí v oblasti jazykového vzdelávania už 27 rokov. Od roku 2000 je aktívne zapojená do mnohých medzinárodných projektov. Jej prístup k výučbe cudzích jazykov je veľmi aktívny a otvorený, vo svojej práci používa rôzne inovačné a kreatívne metódy a formy.

Ocenenie získala najmä za nadšenie pre cudzie jazyky a iné kultúry, dlhoročnú osobnú angažovanosť v jazykovom vzdelávaní, organizovanie netradičných jazykových aktivít, jazykové vzdelávanie tvorivým a inovačným spôsobom, jazykové vzdelávanie v neformálnom (mimoškolskom) vzdelávaní, vysoké percento detí zapojených do jazykových aktivít na dobrovoľnej báze po ukončení vyučovania a za kladné hodnotenie učiteľky žiakmi.

Roku 2012 certifikát Európska značka pre jazyky získali:

P. č.	Podávateľ	Názov projektu	Cieľový jazyk
1.	Stredná odborná škola, Bzinská 11, Nové Mesto nad Váhom	Cooler World	anglický, fínsky, nemecký, francúzsky, taliansky, slovenský
2.	Gymnázium sv. Edity Steinovej, Charkovská 1, Košice	Predmet anglická a americká literatúra ako prostriedok jazykového vzdelávania študentov	anglický